

STAD BREE KLOOSTER ONZE-LIEVE-VROUW-TER-RIVIEREN
Opgravingscampagne 2007-2008
Tussentijdse rapportering 30/06/2008
Vergunningsnummer 2007/99

OPVOLGINGSFORMULIER

archeologische opgraving – prospectie met ingreep in de bodem

Waarvoor dient dit formulier?

Dit formulier wil gegevens verzamelen die het agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed, de nodige informatie verschaffen i.v.m. het uitgevoerde archeologische terreinwerk in Vlaanderen. Het vormt een aanvulling op de gegevens uit het aanvraagformulier, met informatie die hoofdzakelijk kan verschaft worden nadat het terreinwerk is afgerond. In het kader van de veranderende regelgeving willen wij hierdoor meer inzicht verkrijgen in de evolutie op het terrein aangaande archeologie om de beleidsvorming mee beeld en input te verschaffen.

Wie moet dit formulier invullen?

Eenieder die een vergunningsplichtig onderzoek heeft gedaan, waartoe een vergunning werd afgeleverd. Dit kan een vergunning zijn voor een opgraving, maar ook voor een prospectie met ingreep in de bodem. Voor iedere afgeleverde vergunning dient er een opvolgingsformulier te worden ingevuld. De verplichting tot het invullen van dit opvolgingsformulier wordt opgelegd in de bijzondere voorwaarden van de vergunning.

Wanneer vul ik dit formulier in?

Gelieve het formulier mee in te zenden met het basisrapport. Hou het dus goed bij de hand.

Opgraving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer:	2007/99
Naam aanvrager:	Van de Konijnenburg
Naam site:	Lambertusstraat 9 Bree

1. Oppervlaktegegevens

- A. Projectgebied: 1 ha 20 a
Dit is de totale oppervlakte van een projectgebied waarbinnen werd opgegraven of geprospecteerd.
(Voor alle duidelijkheid: één hectare = 10.000 m² = 100 are)

- B. Onderzoeksgebied: ± 0 ha 8 a
Dit is de effectief onderzochte oppervlakte of m.a.w. het opengelegd terrein, weer te geven in hectare.

2. Kosten

Wij doelen hiermee op de effectieve kosten, die kunnen verschillen van de schatting die gemaakt werd in een eventuele offerte.

A. De kosten van het terreinonderzoek:

- - personeelskost: € Bruto
- - andere kosten: ± 500 € excl. BTW
(materiaalkosten, logistiek, publiekswerking tijdens opgraving, beveiliging, staalname, ...
Eventueel lijst toevoegen)

B. De kosten van de basisverwerking:

- - personeelskost: € Bruto
- - andere kosten: € excl. BTW

3. Termijn

A. Termijnen van het terreinwerk:

- - effectieve startdatum 6.10.2007
- - effectieve einddatum ..... 1..... staat nog open
- - totaal aantal werkdagen ..... werkdagen

Dit slaat niet op het aantal werkdagen verdeeld over verschillende personen, maar over het aantal werkdagen waarbij effectief op het terrein gewerkt werd.

B. Termijnen voorzien voor verwerking en rapportage

- - totaal aantal werkdagen ..... 200..... werkdagen

Dit slaat niet op het aantal werkdagen verdeeld over verschillende personen, maar over het aantal werkdagen waarbij effectief aan de verwerking gewerkt werd.

4. Personeelsbezetting

Gelieve aan te kruisen wat past en het aantal werkdagen voor terreinwerk en rapportage samen op te geven.

A. Bezetting tijdens het terreinwerk

- ☒ Archeoloog
aantal: 4..... gedurende 50% v.d. werkdagen
- ☒ Topograaf
aantal: 1..... gedurende 10..... werkdagen
- ☐ Natuurwetenschappelijke ondersteuning
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☐ Tekenaar / Veldtechnicus
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☐ Arbeider
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☒ Stagiair / vrijwilligers
aantal: 23..... gedurende 15..... werkdagen *gemiddeld voor elk*
- ☐ Andere: .....
aantal:..... gedurende ..... werkdagen

B. Bezetting tijdens de verwerking

- ☒ Archeoloog
aantal: 1..... gedurende 50% v.d. werkdagen
- ☒ Topograaf
aantal:..... gedurende 3..... werkdagen
- ☐ Natuurwetenschappelijke ondersteuning
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☐ Tekenaar / Veldtechnicus
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☐ Arbeider
aantal:..... gedurende ..... werkdagen
- ☒ Stagiair / vrijwilligers
aantal: 5..... gedurende 15..... werkdagen *gemiddeld voor elk*

☐ Andere: .....
aantal:..... gedurende ..... werkdagen

5. Beschrijving van het onderzochte terrein

Aankruisen wat van toepassing is, meerdere opties zijn mogelijk.

- ☐ Stadskernonderzoek
- ☐ Onderzoek in buitengebied
- ☐ Grafveld
- ☐ Kerksite
- ☒ Abdijsite
- ☐ Kasteelsite
- ☐ Steentijdsite
- ☐ Andere : .....

6. Privacy

De gegevens die u meedeelt, kunnen worden opgeslagen in één of meer bestanden. Die bestanden bevinden zich bij de Vlaamse administratie, bevoegd voor het onroerend erfgoed. Ze worden gebruikt voor de behandeling van uw dossier en kunnen ook gebruikt worden voor het opmaken van statistieken en voor wetenschappelijke doeleinden. U hebt het recht kennis te nemen van uw gegevens in die bestanden en zo nodig de verbetering ervan aan te vragen.

7. Uw opmerkingen

Bedoeling was op te graven van 1/07 - 31/08/2007. Door omstandigheden kon pas op 6/08/2008 begonnen worden.
Terrein is dermate groot dat gedurende weekends heel de winter verder gewerkt is als het weer het toeliet.
Een tweede campagne start op 2/08/2008 en zal lopen zolang de eigenaars toestemming geven.

Zik met Koningsberg.

Gelieve dit formulier terug te zenden naar:

Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed
t.a.v. Werner Wouters of Peter Van den Hove
Koning Albert II - laan nr. 19 bus 3
1210 Brussel

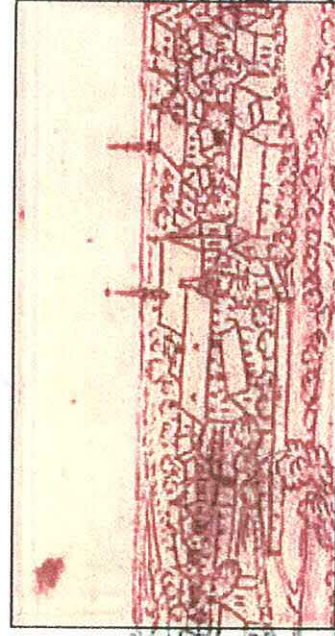

Vue de la Dille de Bree Conté de 1000

77

Klooster van O.-L.-Vrouw ter Rivieren

**Archeologisch onderzoek,
gestart op 6 augustus 2007**

Panorama van Bree (18,2 x 30,8 cm). Pentekening van Remacle le Loup (1708-1770), omstreeks 1750. (Link.
Bibliothèque „Les Chiroux“, Res. precieusel)

Tijdens de voorbije wintermaanden hebben de graafwerken op het domein van het klooster van O.-L.-V.-ter-Rivieren in Bree nagenoeg stilgelegen. Tijd om een roundup te maken van wat allemaal aan bouwsporen gevonden werd en om de vondsten aan aardewerk, ijzeren voorwerpen, glas etc beginnen te kuisen, inventariseren en zo mogelijk restaureren. Wat betreft de bouwsporen kan een duidelijke afbakening gemaakt worden van de kloosterkerk. Het gedeelte dat nog rechtstaat en tot voor een aantal maanden gebruikt werd als stalletje werd opgekuist en zowel in grondplan als in aanzichten in detail opgemeten en ingetekend. Het wordt steeds duidelijker dat er twee bouwfazen kunnen onderscheiden worden. De ene, te dateren in 1480 – 1481, is een kleine zaalkerk met een polygonale absis, ca. 27 meter lang en 8 meter breed en nagenoeg oost-west georiënteerd. Rond 1698-1700 werden verfraaiingswerken aan het klooster uitgevoerd, ondermeer de bouw van een Rochuskapel. Het is duidelijk dat in het westelijk deel van de kerk een soort krocht gebouwd werd die door een dwarsmuur afgescheiden was van een grafkapel. We zouden ook kunnen spreken van een benedenkerk en een bovenkerk.

Tegen de zuidwand van de kerk is een 4 meter brede en 16 m lange kelder aangetroffen, onderverdeeld in 4 traveeën. In de kerkmuur zijn verschillende kaarsennissen om de kelderruimte, 1,93 m hoog, te verlichten. De hoogte van het gewelf kan vrij nauwkeurig bepaald worden aangezien tegen de zuidwand van het nog overeind staande gedeelte van de kerk sporen van rondbooggewelven zichtbaar zijn in het metselwerk.

In het verlengde van deze kelder, richting oosten, werd een kleine afvalput aangetroffen waarin enkele bijzondere vondsten werden gedaan. Het gaat om een 11-tal scherfjes beschilderd glas waarvan één met een aantal gotische letters. Zilveren spelden, een haakwerktuigje, loodblaadjes en twee kleine gouden plaatjes lagen naast een nagenoeg volledig bewaard Raerenkruikje en een waterfles. Alle vondsten zijn typologisch te dateren van het einde van de 15de tot eerste kwart 18de eeuw. Zeer speciaal was de vondst van 3 druiventrosflesjes gemaakt uit in een mal geblazen melkglas of beenglas. Deze vaasjes hebben ondertussen internationale aandacht getrokken. Het zou gaan om vaasjes van Catalaanse herkomst uit de periode 1675 – 1725. Mevrouw Jeantte Lefranq, dr., van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en mevrouw Chantal Lafontaine van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium hebben deze vaasjes in onderzoek. Hun belangstelling is dermate dat ze in oktober 2008 voorwerp zullen zijn van een referaat tijdens het colloquium van de *Association Française pour l'Archéologie du Verre*, welk plaatsvindt te Brussel in de KMKG en te Namen, Moulin de Beez, op 17 en 18 oktober 2008. Met mevrouw S. Mathieu, verantwoordelijke van de *Direction de l'Archéologie à la Région Wallonne*, is een overeenkomst gemaakt om de drie vaasjes tentoon te stellen te Namen gedurende het colloquium en vervolgens tot eind januari 2009.

Verspreid over het terrein menen we restanten te hebben gevonden van zeker 2, misschien 3 baksteenovens, ophopingen van veldkeien en resten van leem vermeng met kalkspecie; waarschijnlijk restanten van de leem die gebruikt werd om het rijswerk van vakwerkbouw dicht te smeren. Met zekerheid 2 baksteenovens kunnen gelokaliseerd worden. De eerste bevindt zich onder de zuid-oosthoek van het kerkgebouw, de tweede onder de zuid-oosthoek van het grote kloostergebouw. Alles wijdt erop dat de baksteenovens zo kort mogelijk bij de geplande bouwplaatsen werden ingericht om het materiaal om te bouwen zo kort mogelijk bij de hand te hebben.

Parallel aan deze kelder, op ca 20 m afstand ligt het grote kloostergebouw. De funderingen van een gebouw van ca. 8 m breed en 42,50 m lang werden gedeeltelijk vrijgelegd. Ten oosten van dit gebouw werden restanten teruggevonden van een straatje, van een buitenkeldertje en een vloer van een vierkantig bijgebouwtje. Op de straat werd een munt gevonden van prinsbisschop Johan XI Theodoor van Beieren (1744 – 1763). Het keldergewelf werd afgebroken. De kelder zelf was vanuit de keldertrap volgestort met puin. Naast deze kelder liggen restanten van twee kleinere keldertjes. Verspreid in het puin van de drie kelders werden scherven gevonden van één en dezelfde zogeheten Boerendanskruik. De kruik van het type middenfrieskruik is gedateerd 15(9)7 of 15(7)7; het derde cijfer van het jaartal is beschadigd.

In de kelder werd een groot fragment van een pateen gevonden. De pateen is ernstig aangetast door bronsrot, maar op de rand en centraal kan de versiering nog duidelijk afgelezen worden. Op de rand bevindt zich een geklauwd of pattée kruis omringd door twee gedreven cirkels. De ruimte tussen de vier armen van het kruis is gearceerd. Centraal in de pateen staat binnen vier gedreven cirkels een Lam Gods met een vaandel en in de achtergrond een bergachtig landschap. Op basis van vluchtig vergelijkend onderzoek kan vastgesteld worden dat deze pateen veel gelijkenissen vertoont met patenen uit Waimes, Pesche en Tavier (cfrit bijlage). De datering zou derhalve bepaald kunnen worden op eerste helft 17de eeuw, 1600 – 1650.

De trapconstructie van de grootste kelder was afgesloten door een fundering die aanluit bij muurwerk dat hoort bij een bakstenen vloertje. Het is aannemelijk dat de keldertjes dateren uit de kloosterperiode (1464 – 1797) en het bakstenen vloertje en bijhorende muurdelen zouden ofwel van vlak na de confiscatie door de Fransen kunnen zijn en toebehoort hebben tot een soort wachtershuisje ofwel nog later aangelegd kunnen zijn. Het domein werd immers aanvankelijk door de Fransen streng bewaakt om een zo hoog mogelijke prijs te kunnen krijgen bij een eventuele verkoop.

Momenteel gaat alle aandacht naar de zuidelijke helft van het terrein. Met een graafmachine werd een oppervlak van 240 m² onderzoeksklaar gemaakt. De eerste sporen van bouwwerken werden teruggevonden; funderingen van een woning / gebouw in vakwerkbouw en restanten van vermoedelijk een beerput. Bovendien werd de zuid-oosthoek van het terrein zeer gedetailleerd opgemeten naar niveaus waardoor via een hoogtelijntekening heel duidelijk de contouren zichtbaar werden van een lichte depressie. In combinatie met sporen die zichtbaar zijn op een luchtfoto van het domein uit 1949 – periode net voor de bouw van het woonhuis, zwembad en aanleg van de tuin, kan verondersteld worden dat deze “depressie de watertoevoer is voor de grote vijver of “viscuel” zoals beschreven in het memorieboek van het klooster. Dit memorieboek is een soort dagboek dat de zusters Franciscanessen bijhielden en overspant de eerste 70 jaren van het klooster: 1464 – 1539.

De eerste reconstructies geven een duidelijk beeld van de omvang van de kloostergebouwen. Duidelijk gemaakt om plaats te bieden aan 62 besloten en onbesloten zusters. Prinsbisschop Erard van der Marck gaf in 1509 de zusters toestemming om een klooster van die omvang uit te bouwen. Helaas, na 1550 gaat het snel bergaf. Een dieptepunt is er rond 1634; een echt pest jaar. Door een uitbraak van de pest overleed 1/3de van de toenmalige bevolking van Bree en ongetwijfeld had dit ook zijn gevolgen in het klooster. Slechts 5 zusters woonden er nog en vanaf dan komt het aantal nooit meer boven de 24. Het feit dat rond 1700 een Rochuskapel gebouwd werd is zeker niet vreemd omdat Rochus bekend staat als pestheilige.

Verspreid over het terrein werden zeer veel kleine archeologica gevonden. Uiteraard zeer veel aardewerk gaande van steengoed (Raeren, Westerwald, Siegburg, Frechen) tot het zeer veel voorkomend roodbakken slibaardewerk en van zeer fijn (batavia-) porselein tot faience (majolica) en ander witaardewerk al dan niet met glazuur.

Opmerkelijk zijn een aantal fragmenten van proto-steengoed met ijzerengobe en / of rode verfstrepen. Dit aardewerk, misschien Brunsum – Schinveld, misschien zelfs Paffrath, wijst op een mogelijke bewoning of gebruik van de site voor de bouw van het klooster. Er is echter één groot nadeel in de vondstomstandigheden. Tot op heden komen nagenoeg al proto-steengoedscherven uit de zwarte teelaarde die de top laag uitmaakt van het terrein. Uit gesprekken met de aannemer, die het woonhuis dat aan de rand van het terrein staat in 1950 gebouwd heeft, bleek dat de overvloedige grond die uitgehaald werd om de kelders te maken, uitgestrooid werd over de zuidelijke, braakliggende helft van het domein om dit enigszins te egaliseren.

Toch werden ondertussen ook twee dergelijke scherven in situ aangetroffen. Ze lagen in de bruine leemlaag die zich binnen de contouren van een rechthoekige funderingsconstructie bevinden, echter samen met roodbakken waar met loodglazuur.

Eerder werd al de vondst gemeld van een typische waterfles (kalabasfles). Behoudens deze fles werden tal van andere fragmenten van dikwandige flessen gevonden, meestal van het type “Calcoen”. Behalve flessen werden talrijke fragmenten gevonden van vensterglas, soms met beschildering. In het vensterglas kunnen twee soorten onderscheiden worden; een dikke soort donkergroen woudglas met gebroken, gekartelde randen en fijner, eerder lichtgroen glas met gesneden randen. Aan de randen van het vensterglas zijn dikwijls sporen zichtbaar van de loodvattingen waarin het glas gezeten heeft.

Bij de metalen voorwerpen valt het groot aantal smeedijzeren nagels op wat vermoedelijk deels te maken heeft met het feit dat zeker de binnenindelingen van de gebouwen in vakwerk gemaakt waren. Naast nagels werden tal van dievenstangen, scharnieren, sloten en sleutels gevonden. Opmerkelijk zijn de vele resten van loodvattingen voor vensterglas en één – vermoedelijk – soldeerbout.

Andere zeer opmerkelijke metalen voorwerpen zijn een grote pijl- of speerpunt, het mechanisme van een vuursteengeweer en een gietijzeren haardplaat. Deze haardplaat lag op de vloer van kelder 1, vlak naast de restanten van de keldertrap. De plaat, ca 90 cm hoog en 28 cm breed, is versierd met – waarschijnlijk – bijbelse taferelen.

Wat begravingen betreft werden restanten van eiken kisten gevonden binnen de kerkmuren in sleuf 1. De begravingen waren echter fel verstoord door de funderingsgracht van een dwarsmuur. Enkele skeletdelen lagen echter nog in anatomisch verband op de bodemplank van de kist. Hieruit kan afgeleid worden dat de doden osst – west begraven werden in de langsrichting van het kerkgebouw en met het aangezicht naar het oosten gewend.

Centraal tussen het kerkgebouw en het kloostergebouw werd één skelet gevonden. Dit skelet, totale lengte ca. 1,72 m, was op dezelfde manier begraven als de andere skeletten met de handen gekruist op het bekken. De centrale ligging van dit skelet, buiten het kerkgebouw, laat vermoeden dat dit een belangrijk persoon moet geweest zijn, temeer omdat in de omgeving tot op heden géén andere skeletdelen buiten de kerk gevonden werden.

Er is nog veel werk aan de winkel. Het archeologisch materiaal, met name de aardewerkvondsten laten uitschijnen dat er al vanaf het begin van de 12de bewoning op het terrein was. Hoe, wat en waar is voorlopig nog een vraagteken.

Hebben meegewerkt in de eerste campagne:

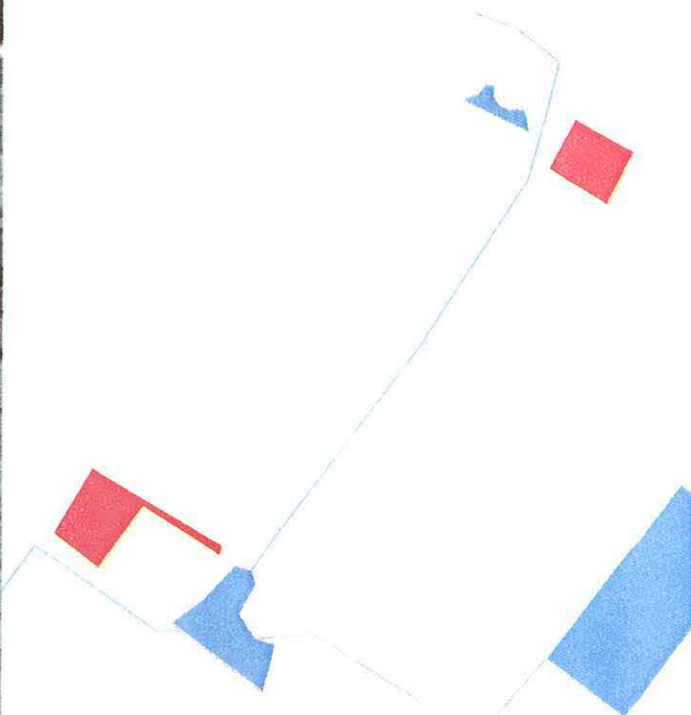
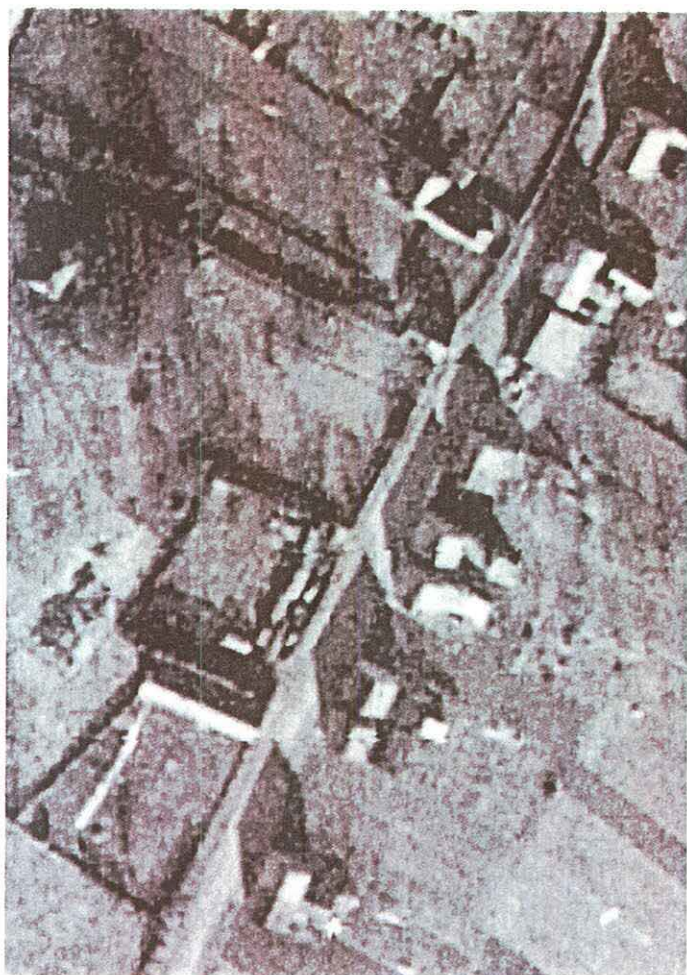
- Tosca Biesmans en zoon
- Rob Faassen en zoon Stef
- Kathleen Bongaerts
- Erik Straetemans
- Annelies
- Carine Bonhomme
- Vera Thaens
- Mathieu Kerkhofs
- Gerard Brusten
- Mark Umans
- Bjorn neyens
- Cecile van de Konijnenburg
- Valerie Quintens
- Phoebe Vandebosch
- Mathieu Bloemen
- Steven Maenen
- An Martens
- Hilde Martens
- Peter Bongaerts
- Stefan Bongaerts
- René Neyens

Verlenen / verleenden hun medewerking aan restauraties:

- Tosca Biesmans
- Rob Faassen
- Jeannette Lefranq
- Chantal Lafontaine

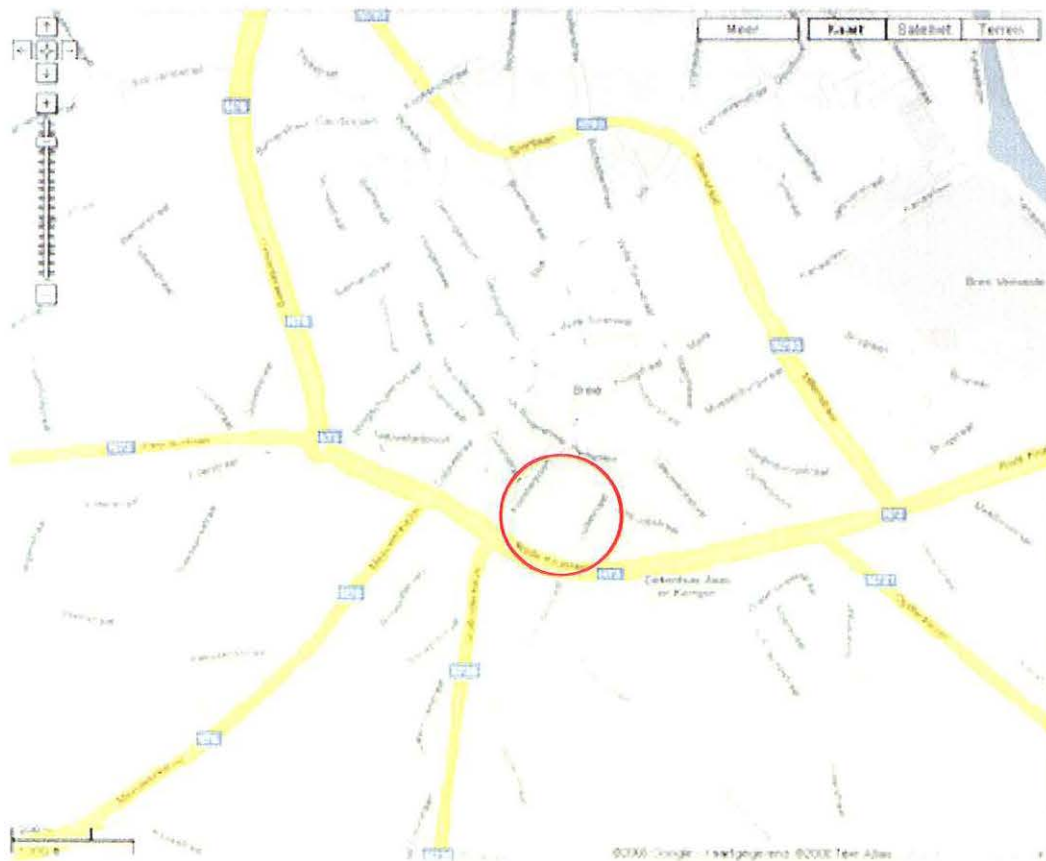
Que de la Ville de Brée Comté de 4002 #

Klooster van O.-L.-Vrouw ter Rivieren

**Archeologisch onderzoek,
gestart op 6 augustus 2007**

Algemene situering

BRONNEN

- ICONOGRAFISCHE BRONNEN

- kaarten
- foto's
- tekeningen

- STUDIES / LITERATUURONDERZOEK

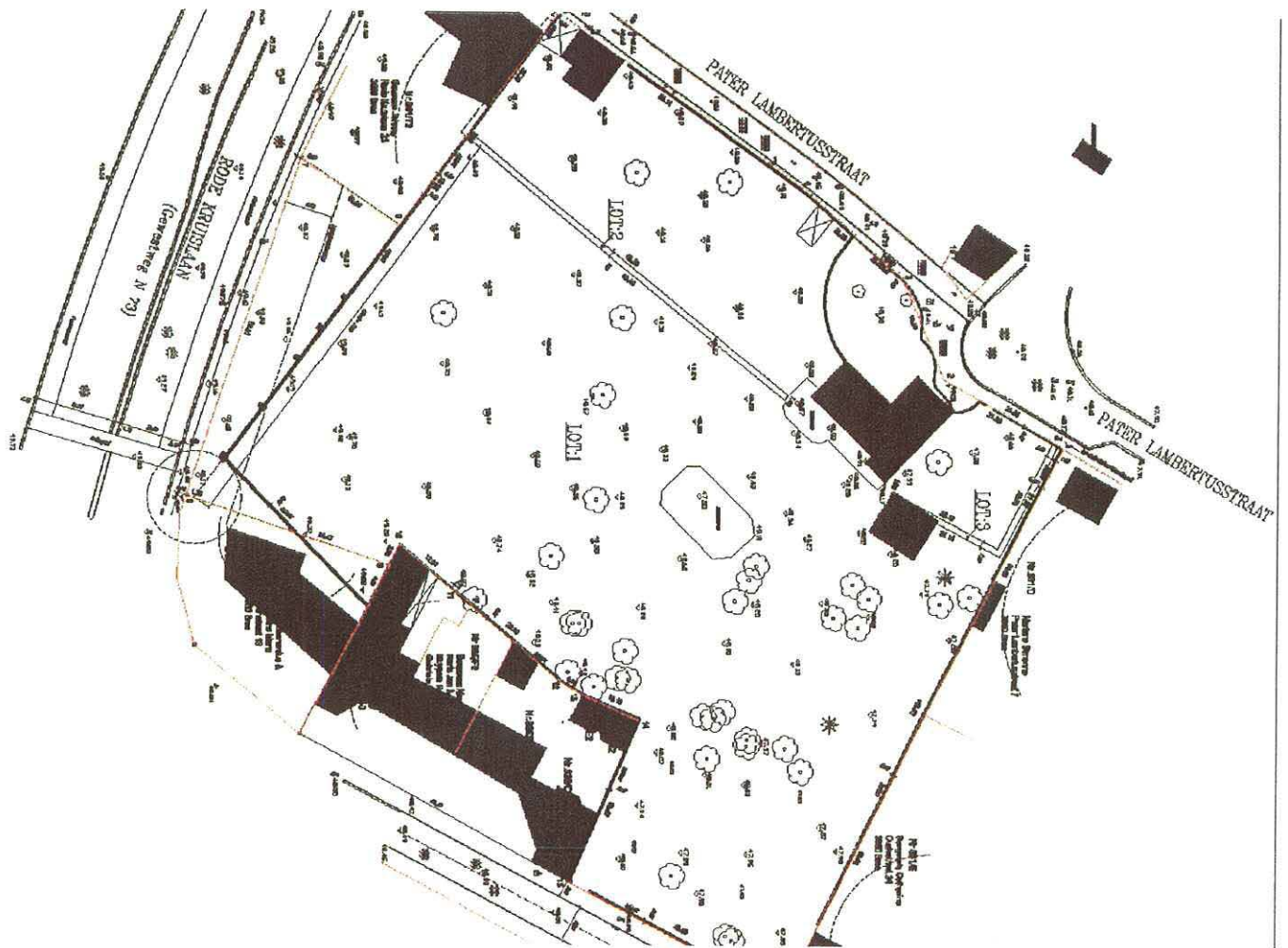
- publicaties
- thesis

- ARCHIVALIA

- parochiearchief
- rijksarchief
- gemeentearchief
- privé-archieven

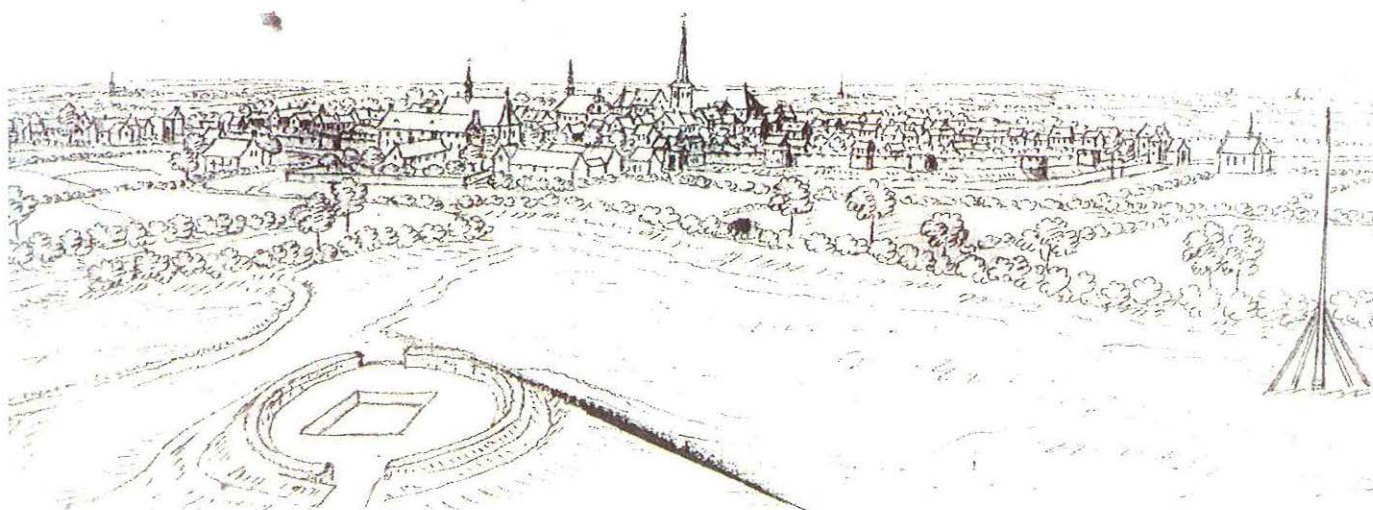

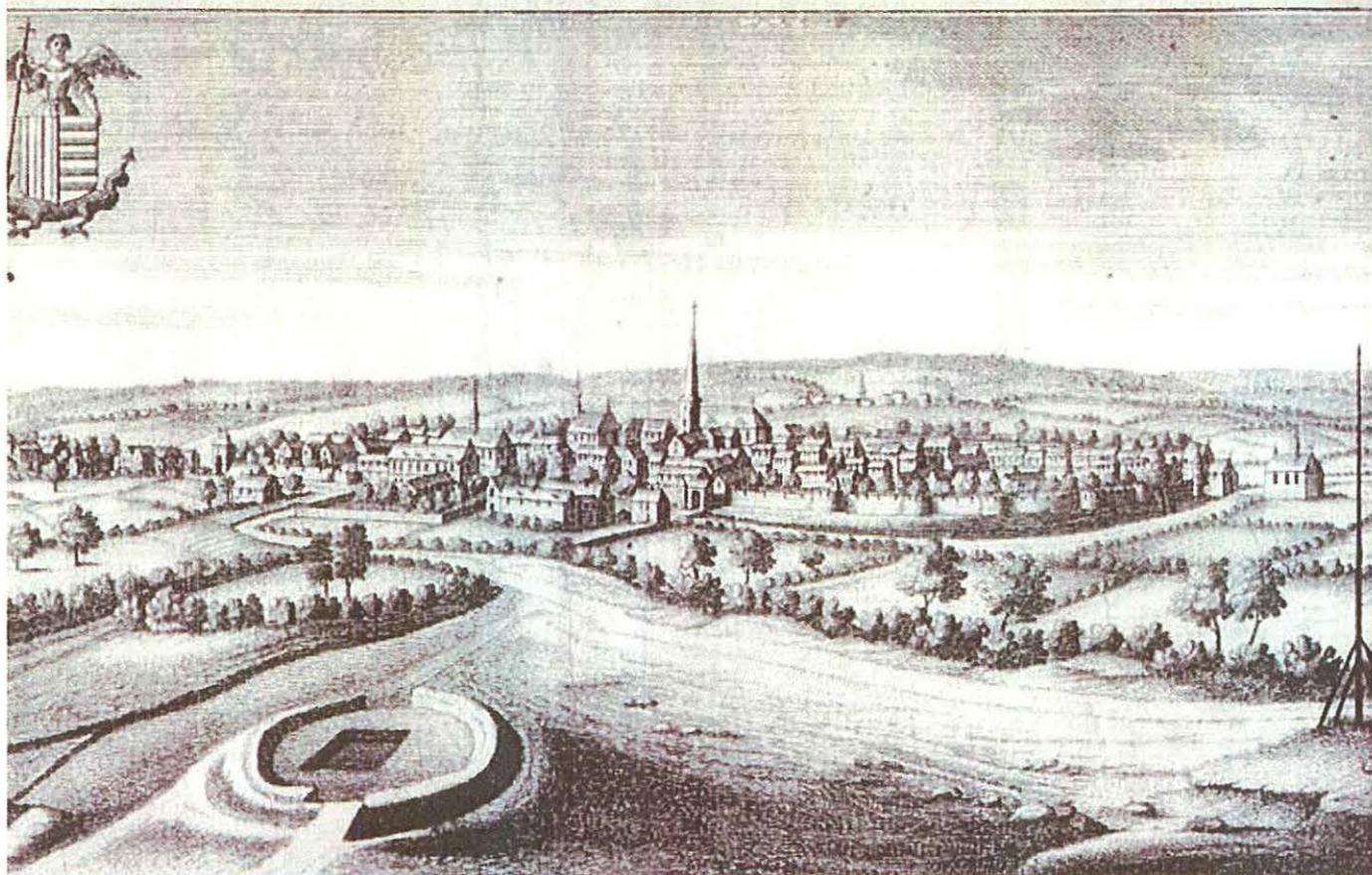

Vue de la Ville de Bree Comté de Loos

Panorama van Bree (18,2 x 30,8 cm). Pentekening van Remacle le Loup (1708-1770), omstreeks 1730. Bibliothèque „Les Chiroux”, Rés. précieuse).

Vue de la Ville de Bree :

Blans to de

MEMORIEBOEK

VAN HET KLOOSTER VAN
ONZE-LEVE-VROUW-TER-RIVIERE

TE BREE

1464 - 1539

...

DE LUC INDESTEDE

DE
ZINTEGGEN
DE NIEUWSTADT BREE

DE FRANCISCANESSEN VAN HET KLOOSTER
O.L.-VROUW-TER-RIVIEREN te BREE

1464 - 1797

DEEL 1 - 3

1. Algemene terreinverkenning
2. Het klooster te Bree: chronologische benadering
3. De innerlijke structuur van het franciscanessenklooster te Bree

Johan CORSTJENS
Leuven, 1984

By synen tyden, inden jaer LXXVJ, gecocht J huys te helchtel om XXVIIJ rijnsgulden. Ende dat int cloester weder gericht ende gemaect tot reester ende weefhuys.

[In den linkerrand staat hierbij] : (een regel onleesbaar) anno LXVIIJ consecratum est istud cenobium in honore beate marie virginis (...) festum assumptionis (...) capella cujus altare consecratum est in honore sancte trinitatis beatissimeque dei genitricis marie et sancti francisci.

By synen tyden, inden jaeren LXXVIIJ ende LXXIX, IIIJ oven steyn gebàcken om die kerck te maken. Ende inden jaer LXXX waert die kerke begonnen ende dat screywerck volmaect. Ende inden jaer LXXXJ worden gemaect dy tresery, sykerkoer ende nuwehuys.

LXXIJ den noven,
dat brouhuys.

DE FRANCISCANESSEN VAN HET KLOOSTER O.L.-VROUW-TER-RIVIEREN TE BREE

1464 - 1797

DEEL I - 3

1. Algemene terreinversterking
2. Het klooster te Bree: chronologische beschrijving
3. De innerlijke structuur van het franciscanen-klooster te Bree

Johan CORSTJENS
Leuven, 1984

De visitatoren (1) uit de eerste helft van de 17de eeuw hadden dus maar weinig succes. Reëtaal werd er besloten door de visitatoren gehandeld op het onderhouden van de kloosterkerke, het gildhuys, het regiment, huysen van het kapittel, het huysen van het koninkrijk en het afbrengen van de paravolijde huysen van de gildhuys. Nog op 15 maart 1637 verzoekt Cornelius Gregorius (2) de priester van Bree om de franciscanen van Bree te visiteren ad tollendas nonnullas abusus (3).

De taal van de visitatieverslagen en hervormingsadviezen werd echter gaandeweg gebiedender. De visitatoren en de kerkelijke overheid drengen steeds sterker aan op een ingrijpende kloosterreorganisatie. De prelatenleefwijde werd dagelijks opgetrokken. De priesterwijding werd in mei 1636 op een brachtende wijze de monasticiteit van het klooster. Sinds 1637 werd de moeder nog slechts voor een termijn van drie jaar verkozen, ook de pastoor van Bree, Cornelius Gregorius, die van 1641 tot 1657 het franciscanen-klooster van Bree regelmatig visiteerde, trof in het kader van de hervorming drastische maatregelen in de statuten en de kloosterkerke werden dagelijks en regelmatig voorgedragen. Bij een enigszins overtrekking van de hervormingsadviezen volgde ook de eedgenooten 1636-1639 van de rector van Bree.

De hervorming van het franciscanen-klooster te Bree was een feit in de tweede helft van de 17de eeuw. Zij werkte gedurende deze periode inspirerend en zuiverend op het geestelijk leven van de klooster. Ondanks het verzet van de pastoor werd in 1636 op initiatief van de franciscanen een hege kloosterkerke gebouwd, ten einde de franciscanen regel beter te kunnen onderhouden (4).

- (1) B.A.L., G.X.L., Visitatieverslagen van 6 juni 1630, 15 oktober 1631, 20 juli 1632, 11 maart 1633, 22 mei 1634 en december 1634.
- (2) Cornelius Gregorius was pastoor te Dilsen van 1623 tot 1661 en van 1661 tot 1679 pastoor te Bree.
- (3) 1636-1639, De pastoor van Bree (1636-1639), - 1636-1639, 1636, dl. I, 111, p. 123.
- (4) B.A.L., G.X.L., rapport van 15 maart 1637.
- (5) B.A.L., Klooster O.L.-Vr.-ter-Rivieren te Bree, .../...

De nieuwe en ruime kloostergebouwen moeten echter in de daaropvolgende vervallende periode (± 1550 - ± 1640) wegens geldgebrek niet naar behoren zijn onderhouden. In ieder geval waren zij volgens het visitatieverslag van 22 mei 1641 in een slechte staat en dringend aan restauratie toe (1).

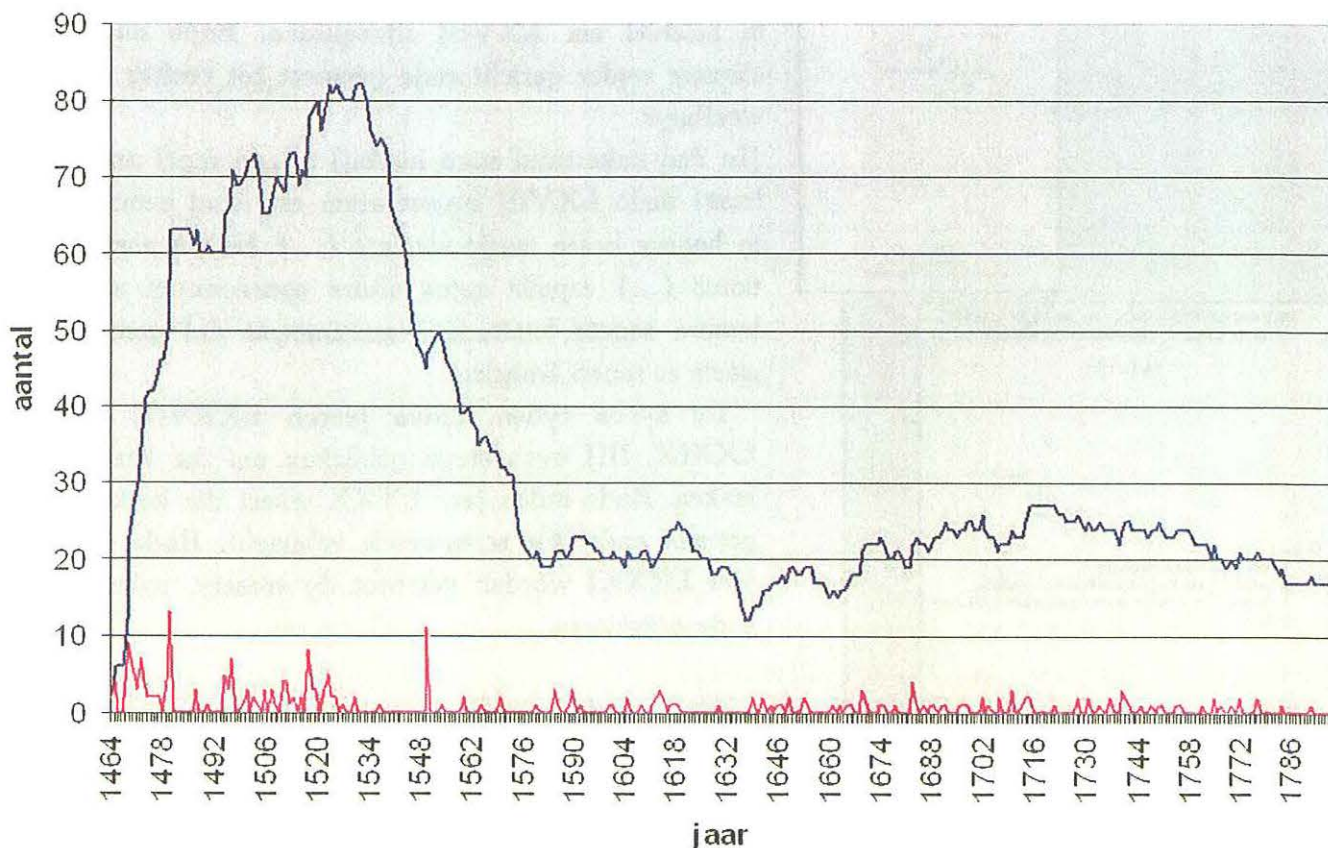
In de tweede helft van de 17de eeuw konden er uiteindelijk op grote schaal herstellings- en verbouwingswerken worden uitgevoerd, dank zij de bruidschatten en de giften van de zusters. Vooreerst werd in 1636 de kloosterkerke afgewerkt en verhoogd (2). In 1681 werden de kerk en het koer, het patershuys, het zichhuys, het washuis en het nothuis opgekafeerd (3) en vijf jaar later werden de kloostergebouwen met leien gedekt. De bouwkoorts zette zich pas goed door onder het bestuur van moeder Cath. H. Linghens (1691-1703 en 1706-1721). De hoge verbouwingskosten brachten het klooster echter op de rand van de afgrond. Zo werd op 4 mei 1699 de eerste steen gelegd voor de bouw van de nieuwe refter en het spreekhuis. Tot 23 november 1700 werden hiervoor 14.646 rijns gulden neergegeld (4), een bijzonder hoog bedrag voor een klooster met zo'n klein budget.

.../... (6) Het betrof een gastenkantoor waar familieleden en vrienden werden ontvangen.

- (1) B.A.L., G.X.L., visitatieverslag van 22 mei 1641 : kap. XXIX : "Omnimodo conventui necessaria est reparatio, sed nequid quibus modis" en kap. XXII : "Necessarium etiam est ut muri circum circa conventum perficiantur..."
- (2) B.A.L., Klooster O.L.-Vr.-ter-Rivieren te Bree, bundel XIV : brieven van 2 juli 1654. Giv. supra, p. 37.
- (3) Ibid., reg. 7, fol. 233r.
- (4) B.A.L., G.X.L., uitgaven voor de kloosterverbouwingen in 1699 en 1700.

Bouwmaterialen en loonkosten	bedrag in rijns gulden en stuivers
186,000 bakstenen	1.850
32 Romee kruisrassen	680
2,140 vat kolk	626-5
verkleen metselaars	1,573-14
verkleen schrijnwerkers	793-15
verkleen timmerlieden	645-10
5,425 voet eiken planken en 1300 richels	974
.../...	

aantal nonnen per jaar

Verdeling van 4 Kloster van o W. Ten Riese tussen J. F. Prossers en J. F. A. L. de Boer
1869

[illegible]

Versteckter mit Tischschloßer Capser Schloß 1800 ist erhalten von Kienast, für Ringe
 Cap hat den von Goldschmied von der Marktstr. 101

1808. Sep 14th J. F. A. d. Brown pays eight or
9th J. F. provided notice is and then women might be taken
from you even that. am Colpas I hope I believe not
woman might be taken from you kind you want agreement
in New England you let off from New England of
yourself when let go under name (Closes last time). —
op de Noyen's opinion. the writer:

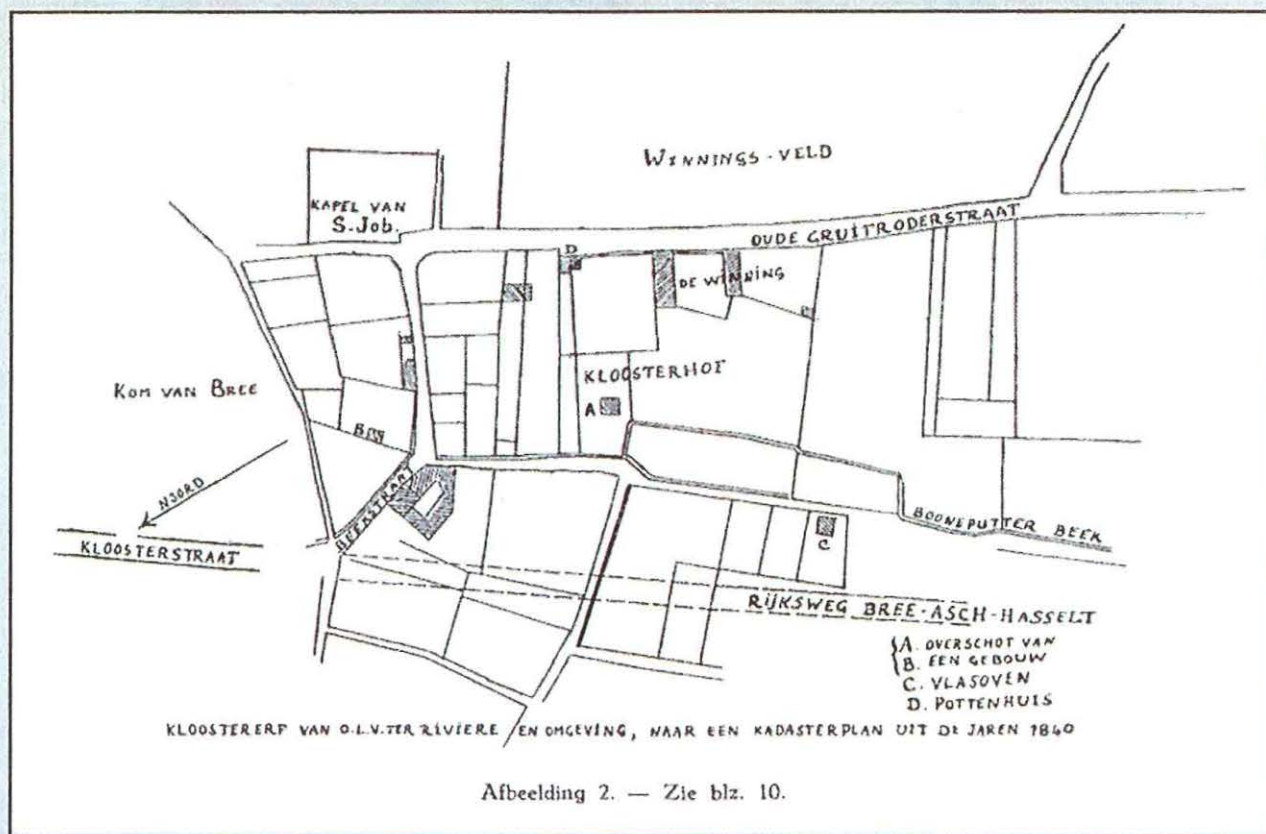
[illegible]

De Meester Compersat heb ik hem voor zijn afbreken
erbyten oprecht i. hertelicheit van alle dankbetoon
i. wten. van de hem. Rijk en Rijk. Gynod
gids. Met voor de 'eest' Compersaten alle heil. Ik
ijde. Rijk en alle Gynod of eind. Heeren anders
naam. Gynod. Gynod. Gynod. Gynod.
Compersat. Gynod. Gynod. Gynod.
De Meester afbreken opbreken. Gynod. Gynod.
Meester. Gynod. Gynod. Gynod. Gynod. Gynod.

Afbeelding 2. — Zie blz. 10.

1470 – 1490: Handschrift "Overwegingen over het lijden"

Handschrift afkomstig uit het
klooster van Onze-Lieve-Vrouw
Ter Riviere.

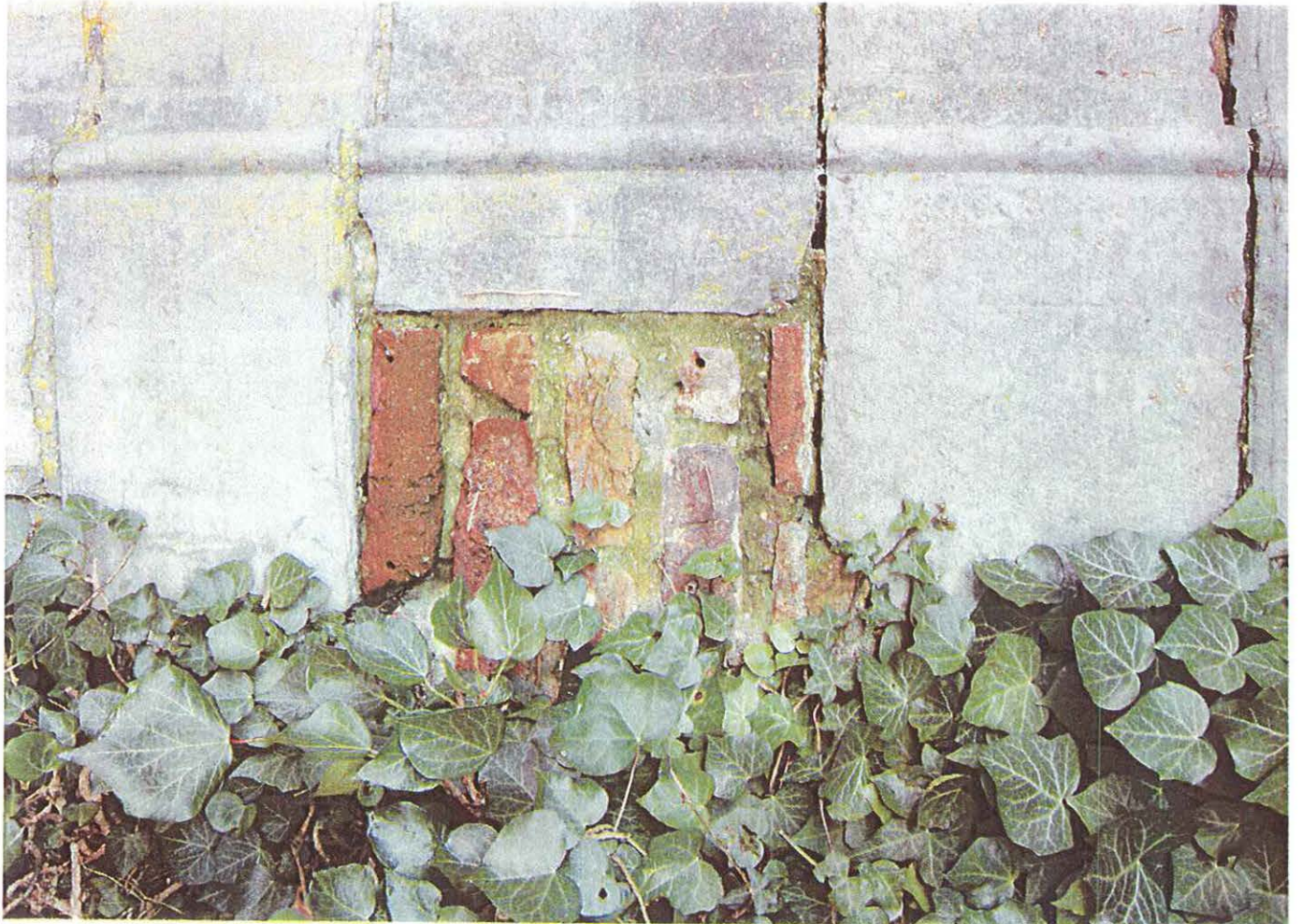
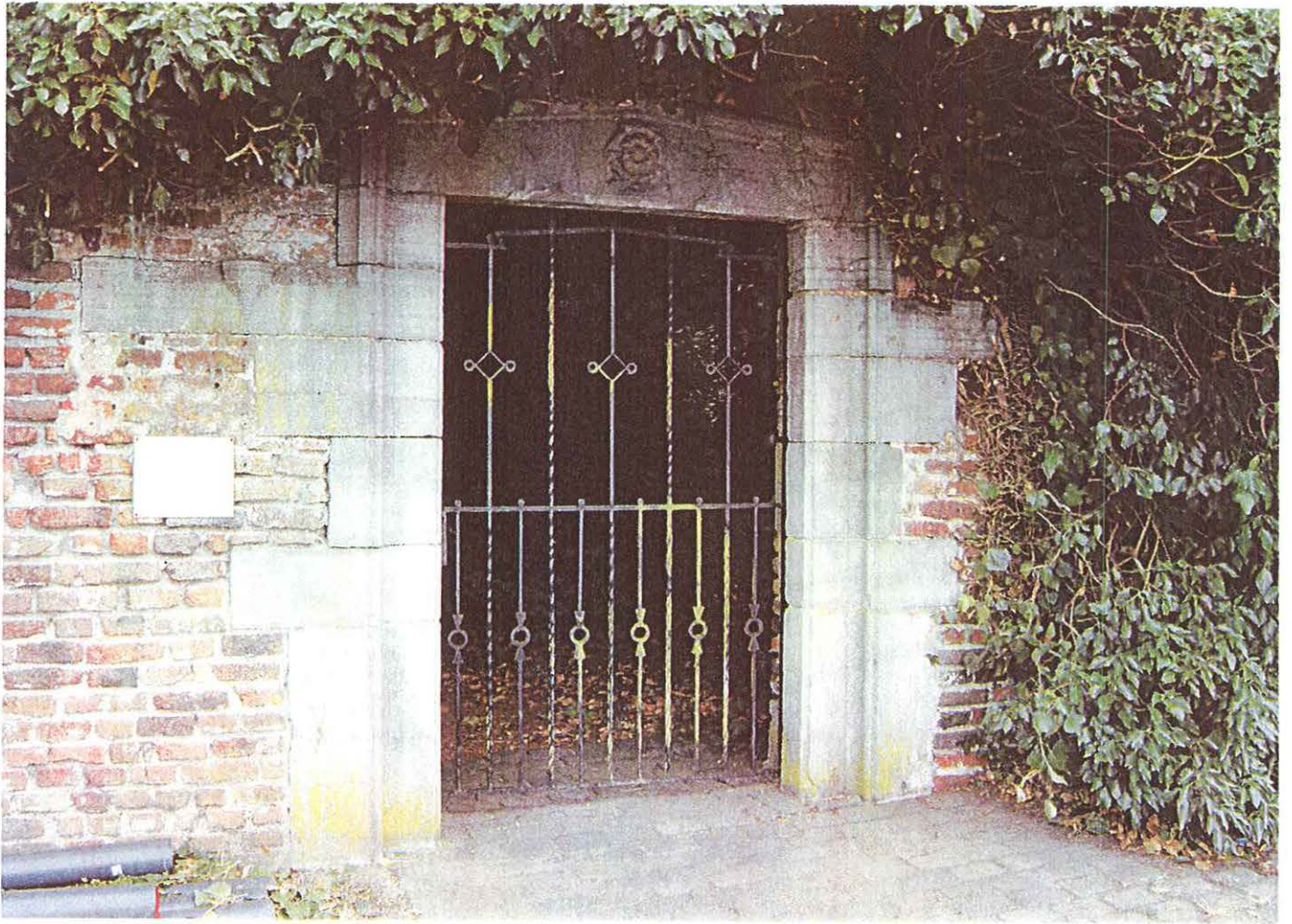
Het boekje behoorde toe aan
zuster Geertruid; misschien
wel de dochter
van Augustijn Baerdemakers,
de man die het klooster in 1464
stichtte.

De taal is Nederlands met een
Limburgs accent.

Beschildeerde glasfragmenten, gevonden
tijdens de opravingen in 2007. Eén van de
fragmenten is beschilderd met tekst.

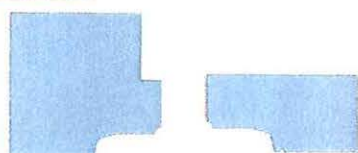
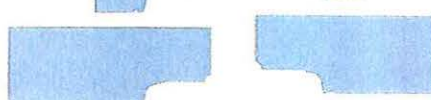
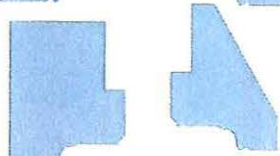
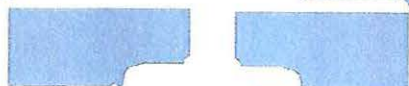
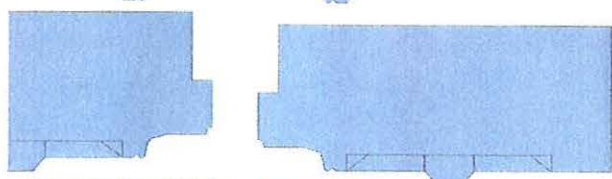
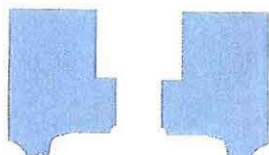

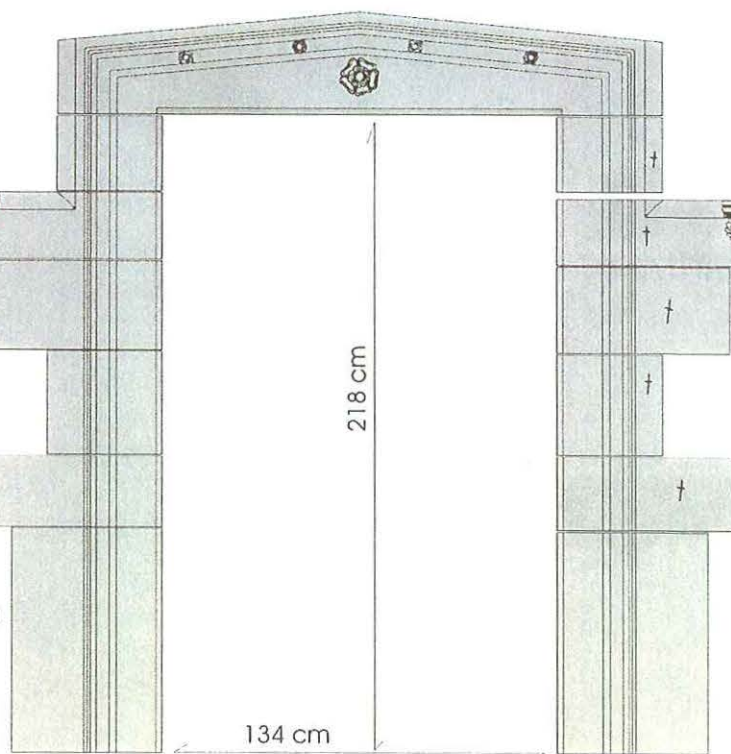

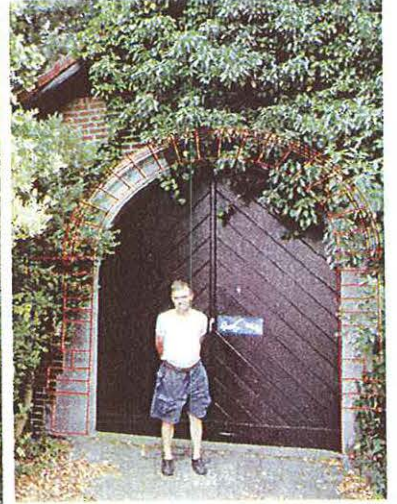
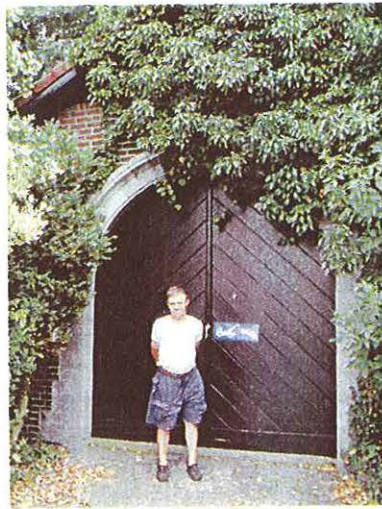
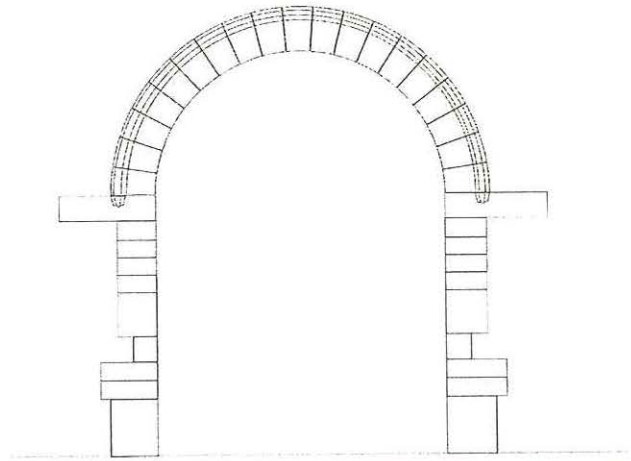
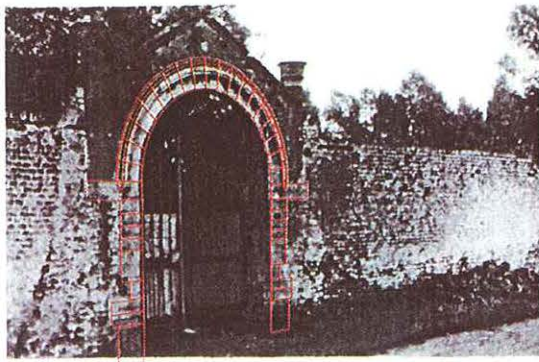
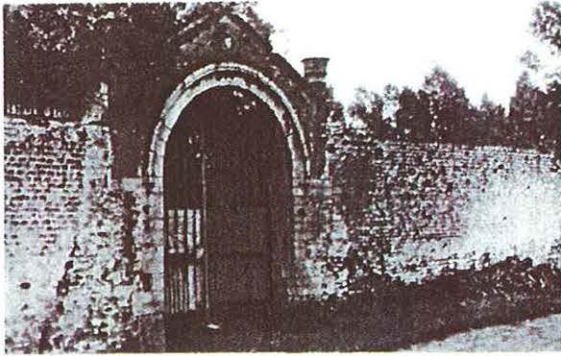
· Rivieren
· POORTJE

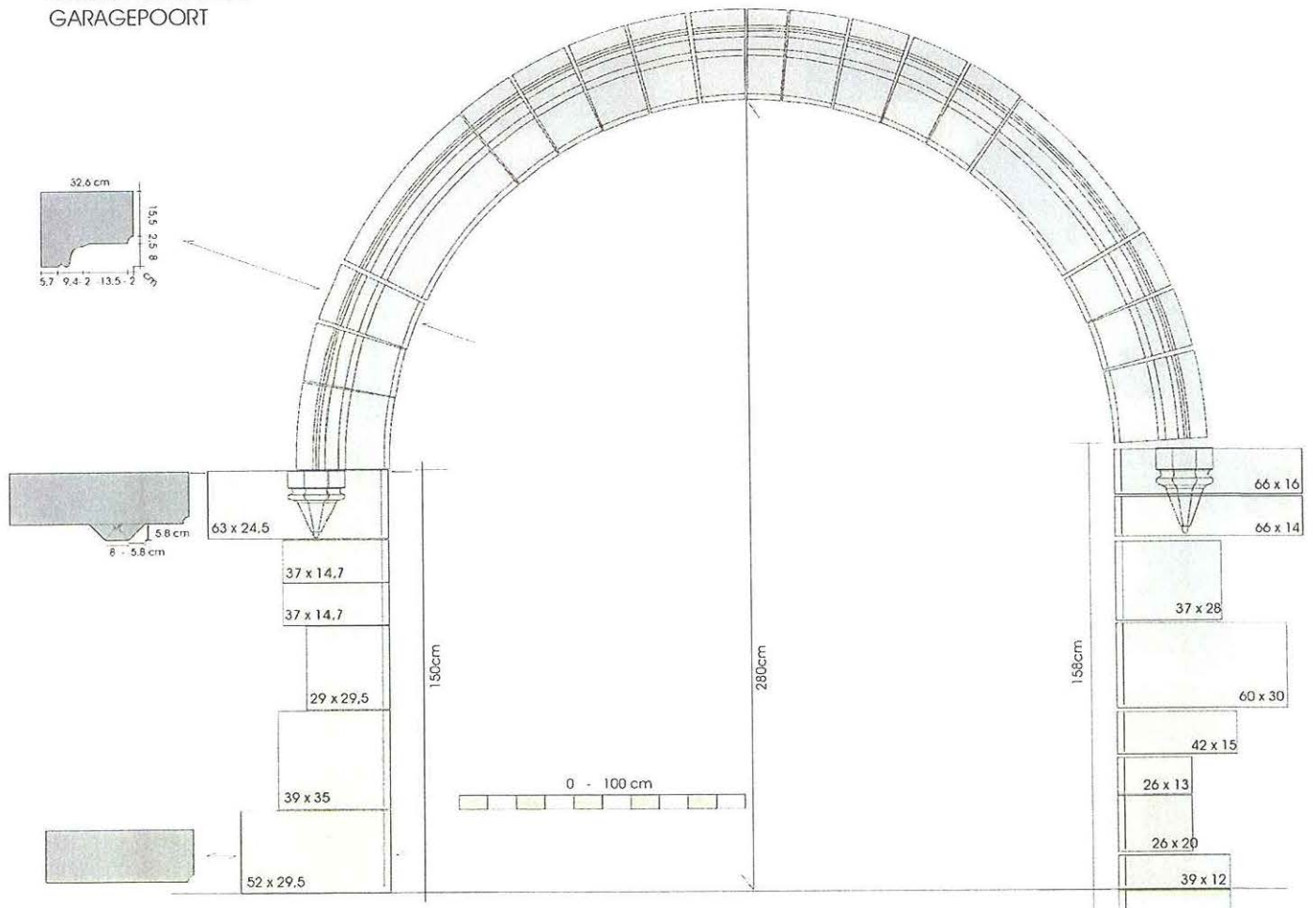
0 50cm

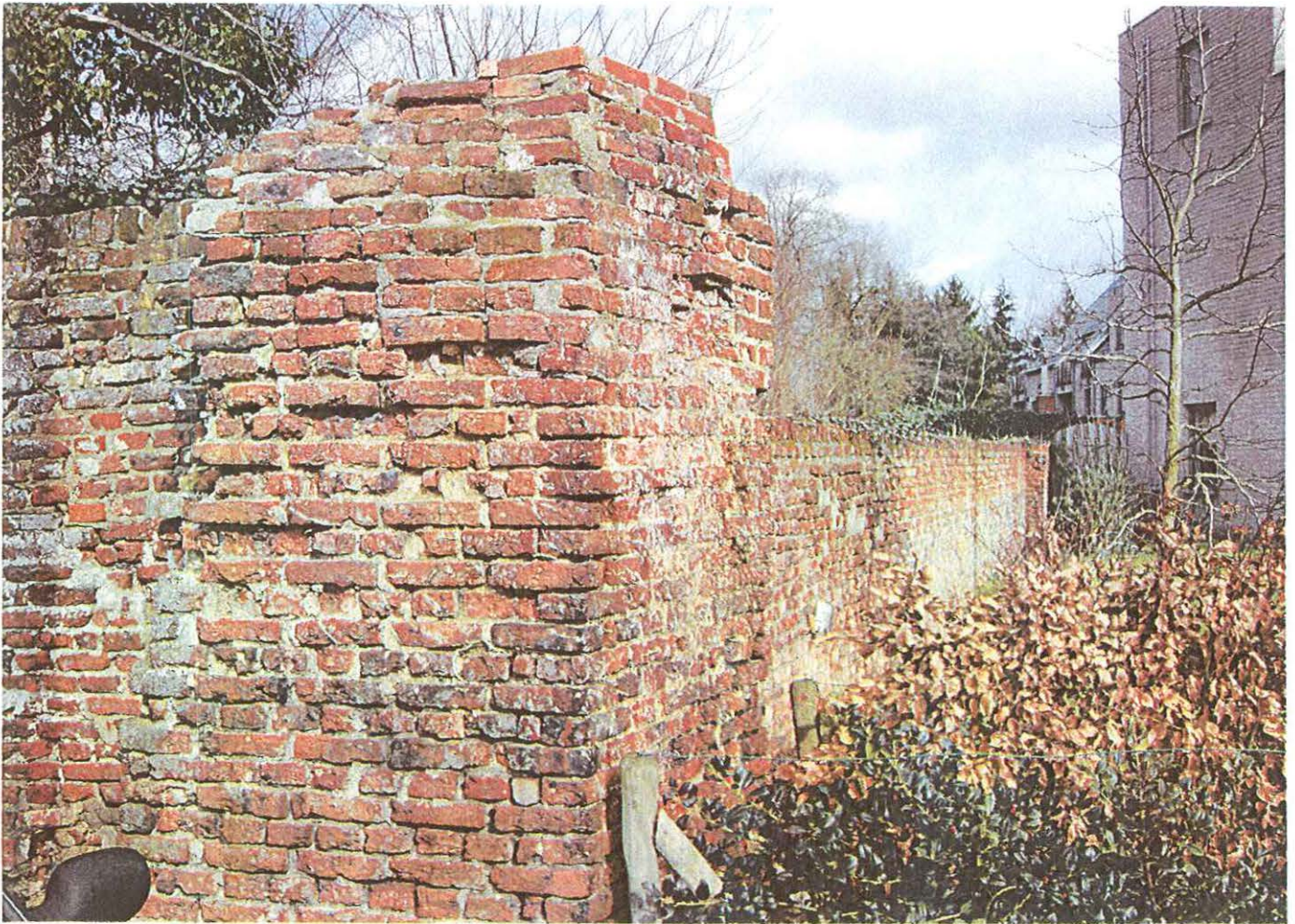
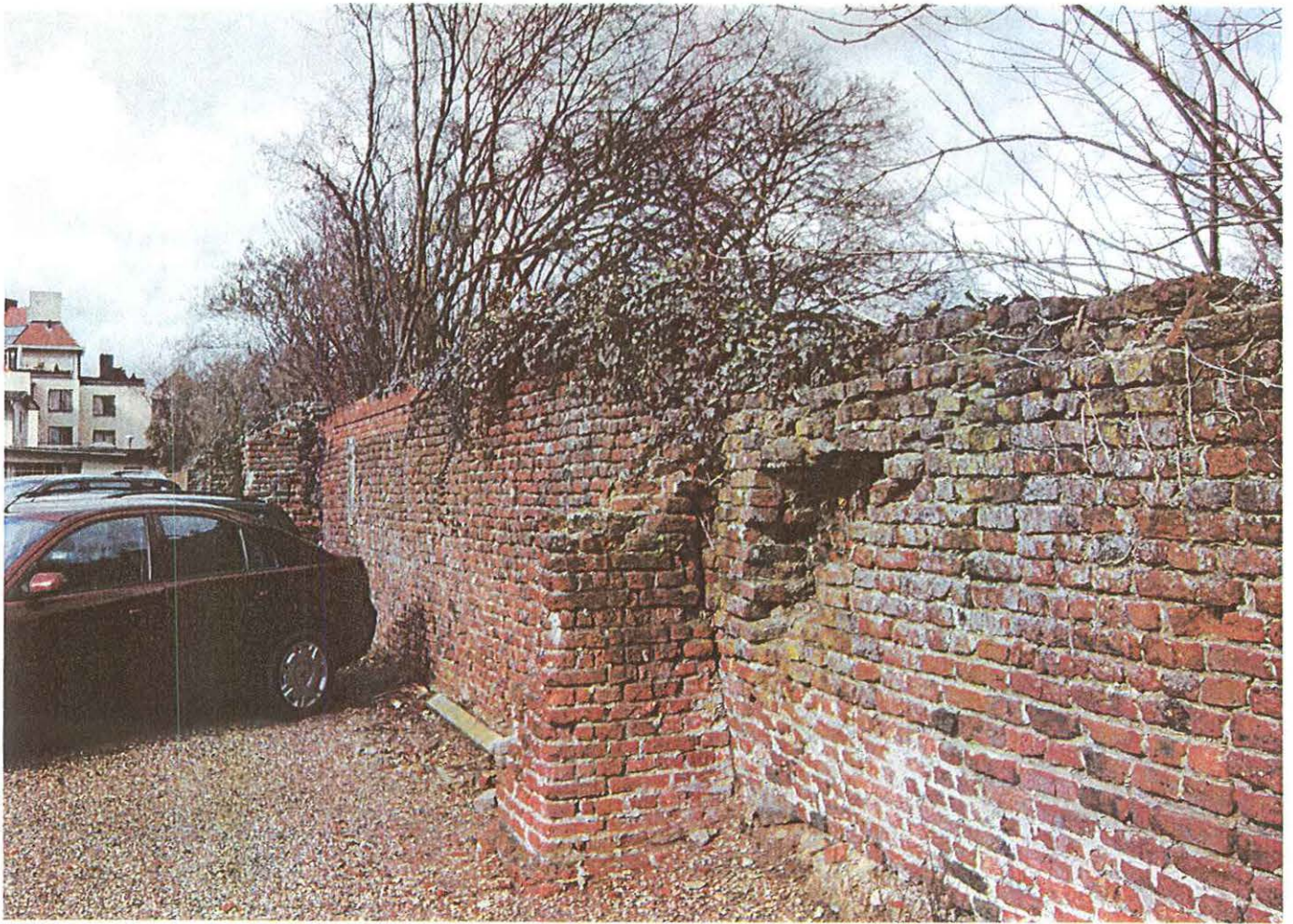

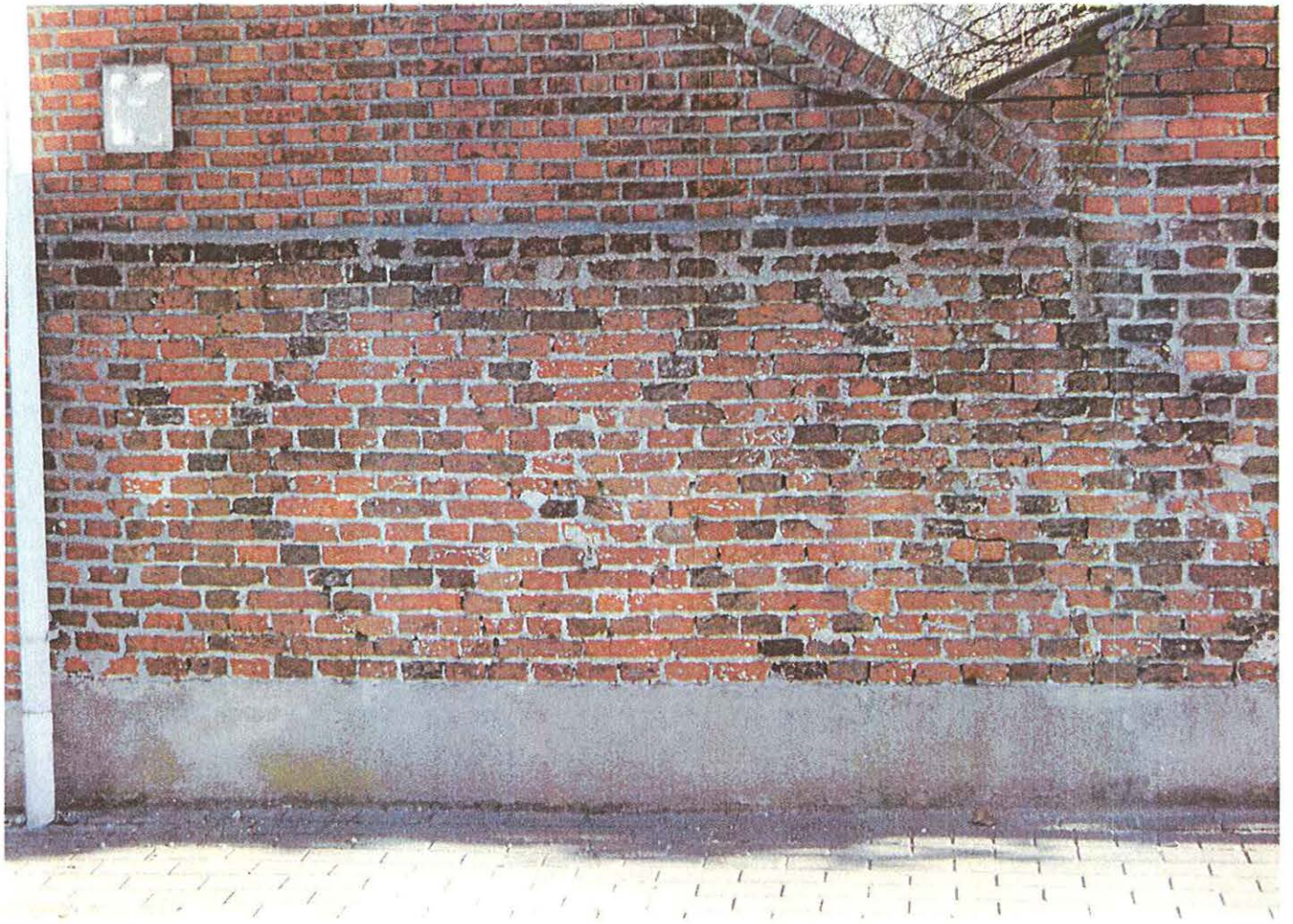
RICHTSNIJDEN VOOR INRICHTING
GARAGEPOORT

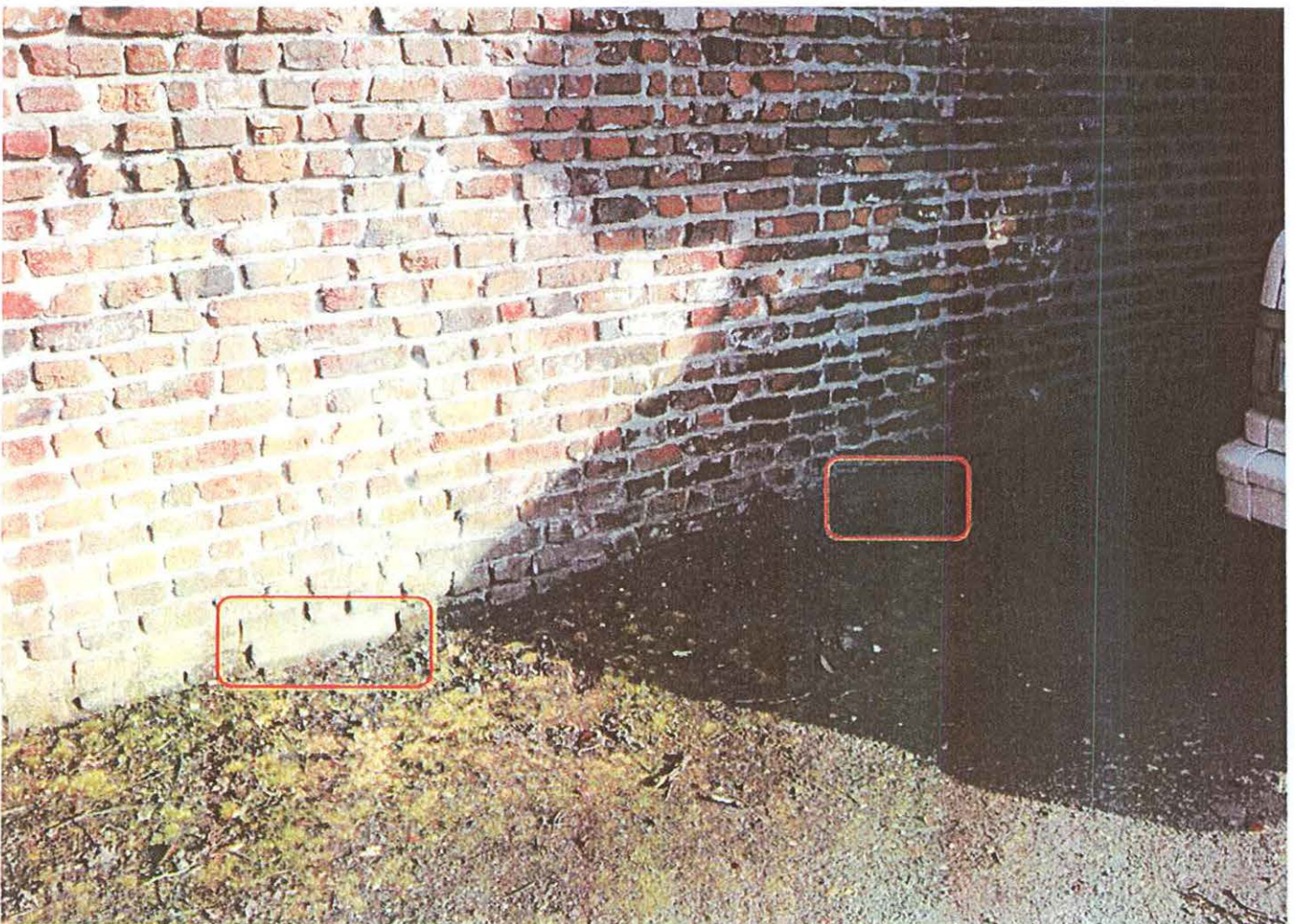
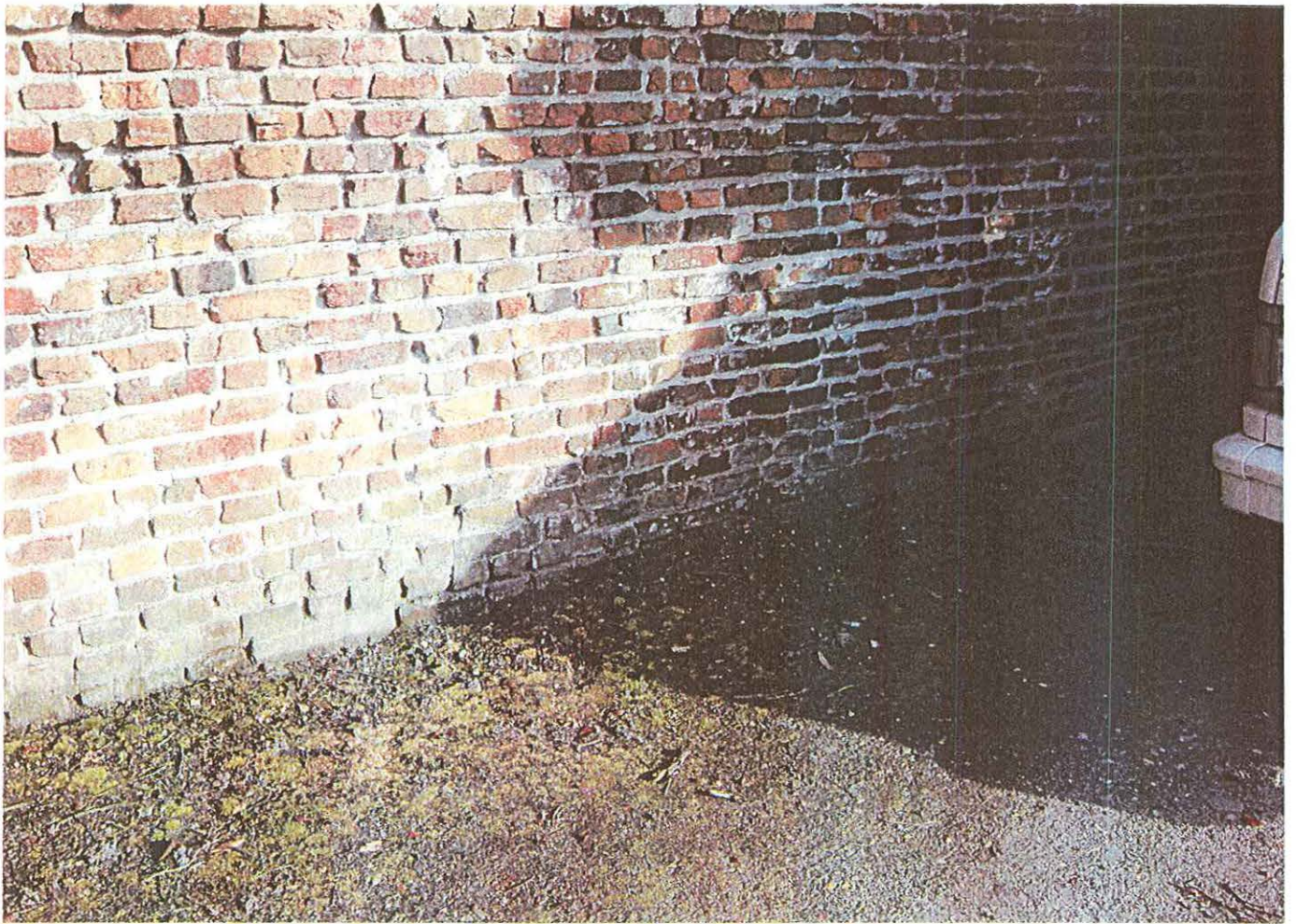

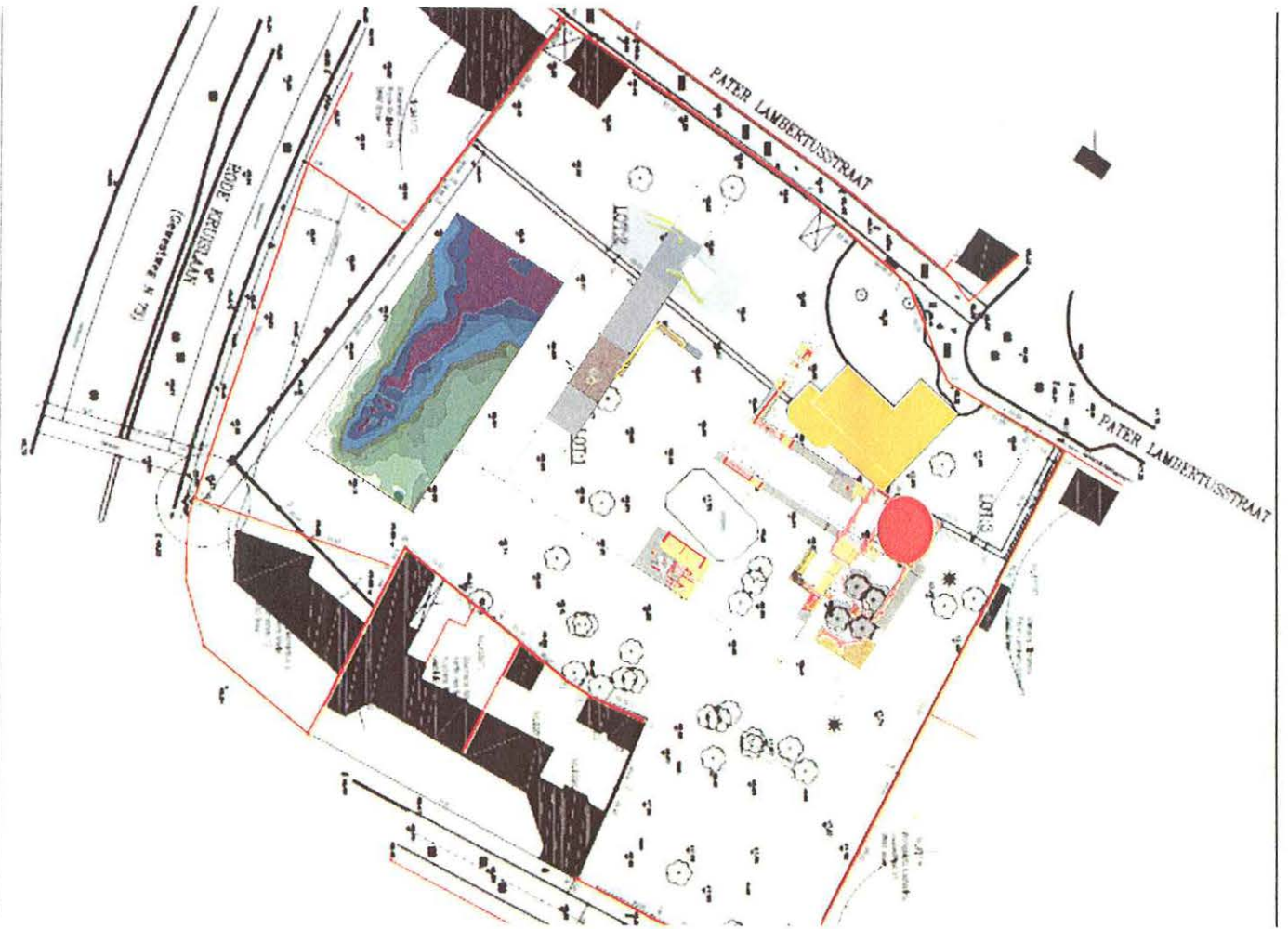

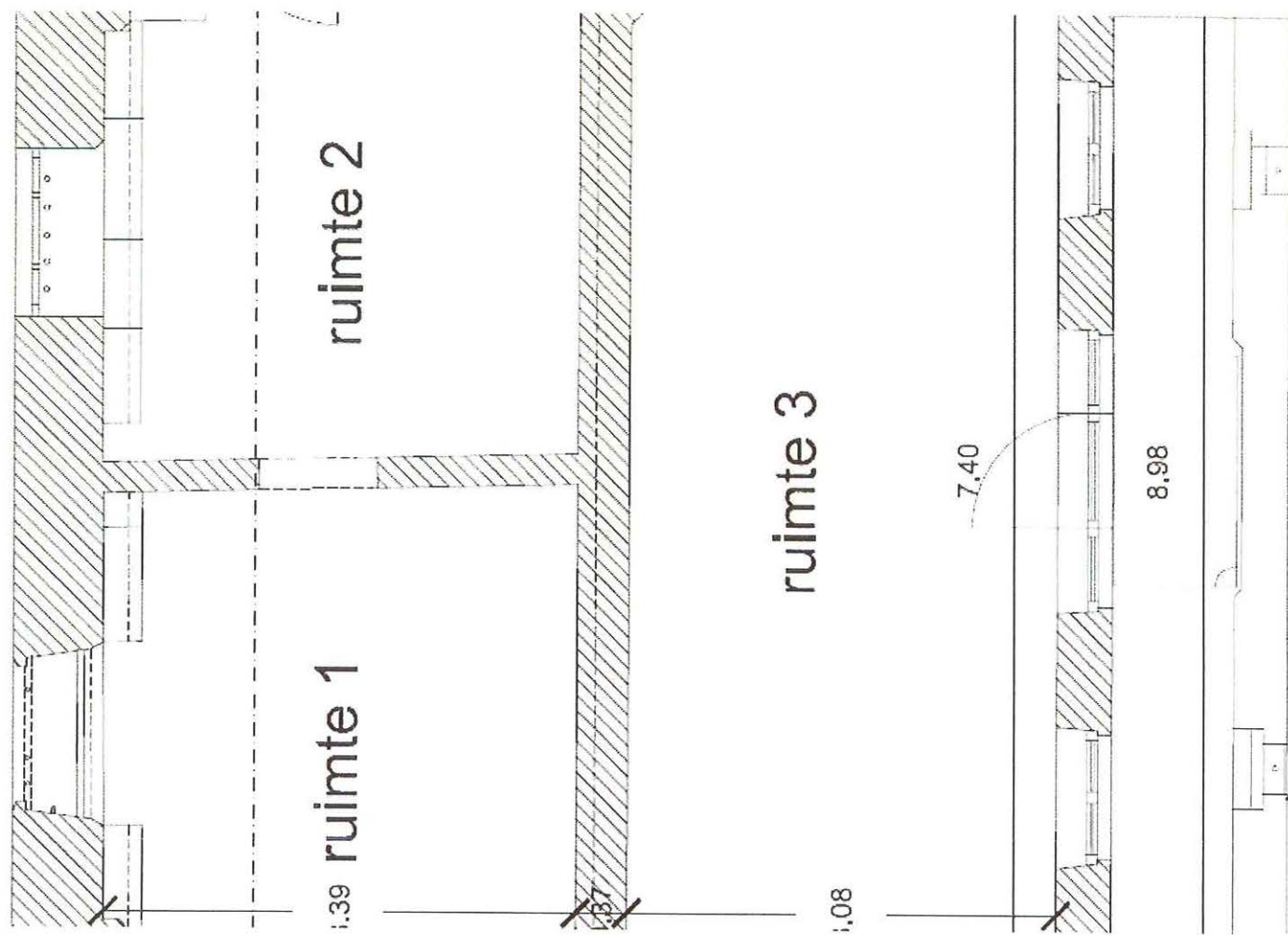
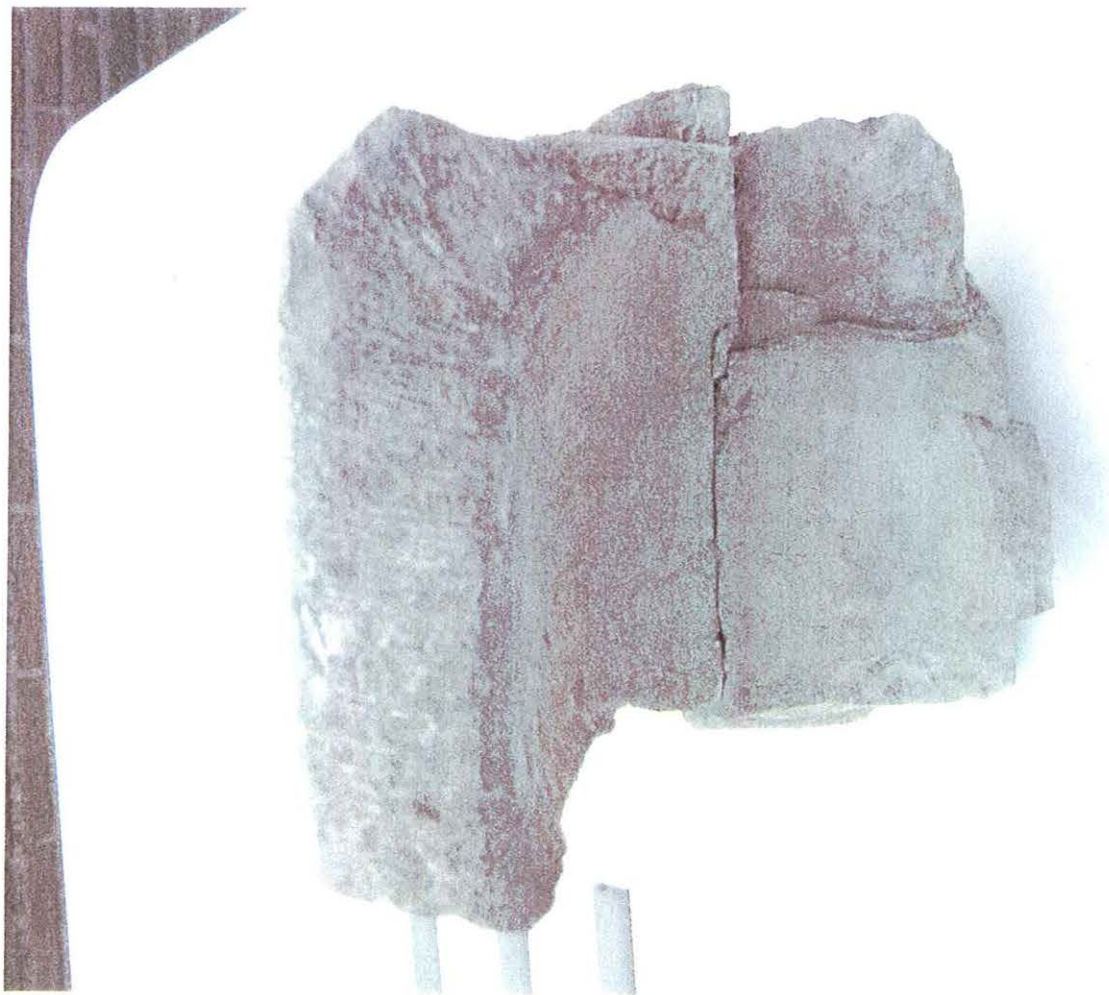

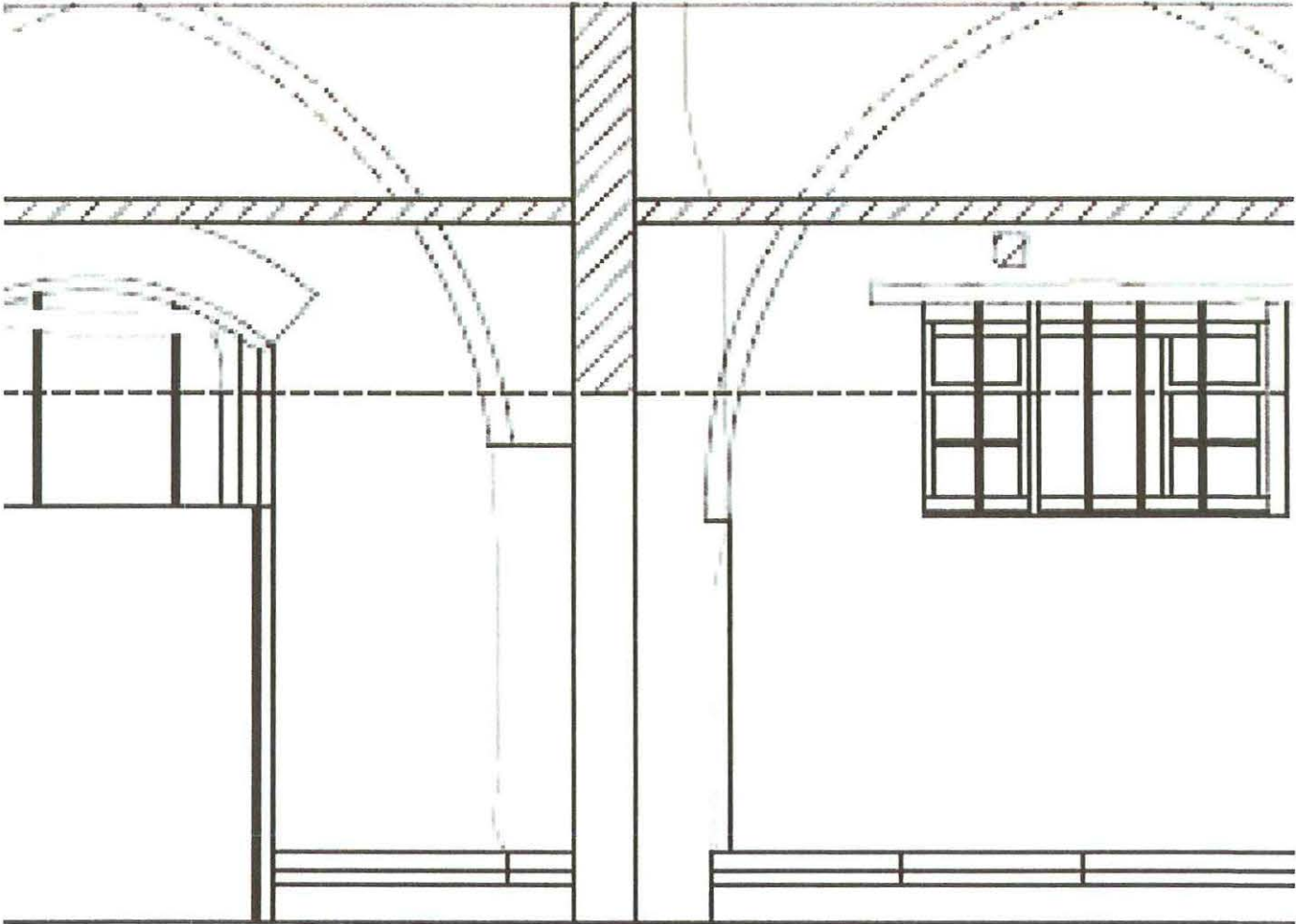

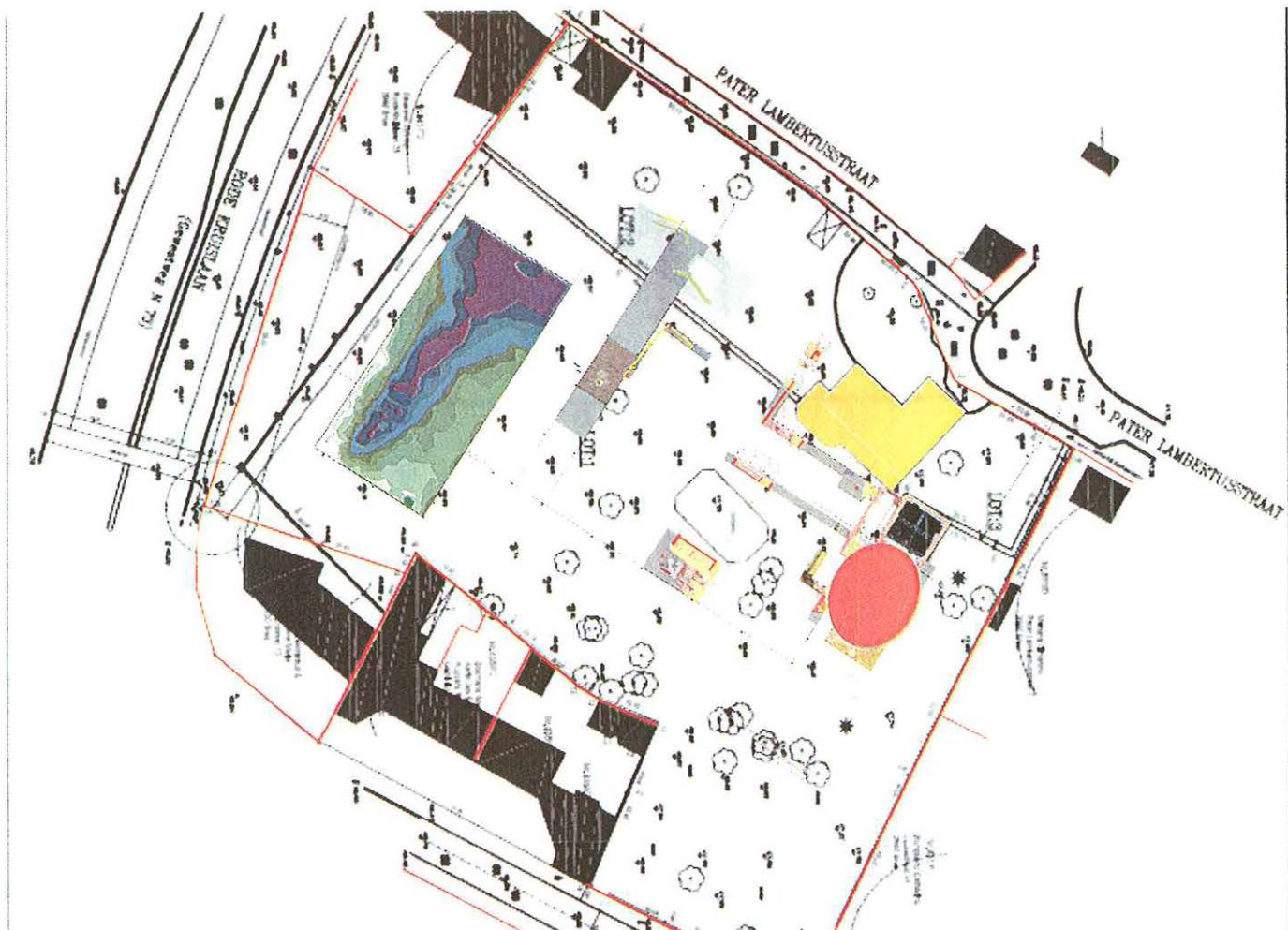

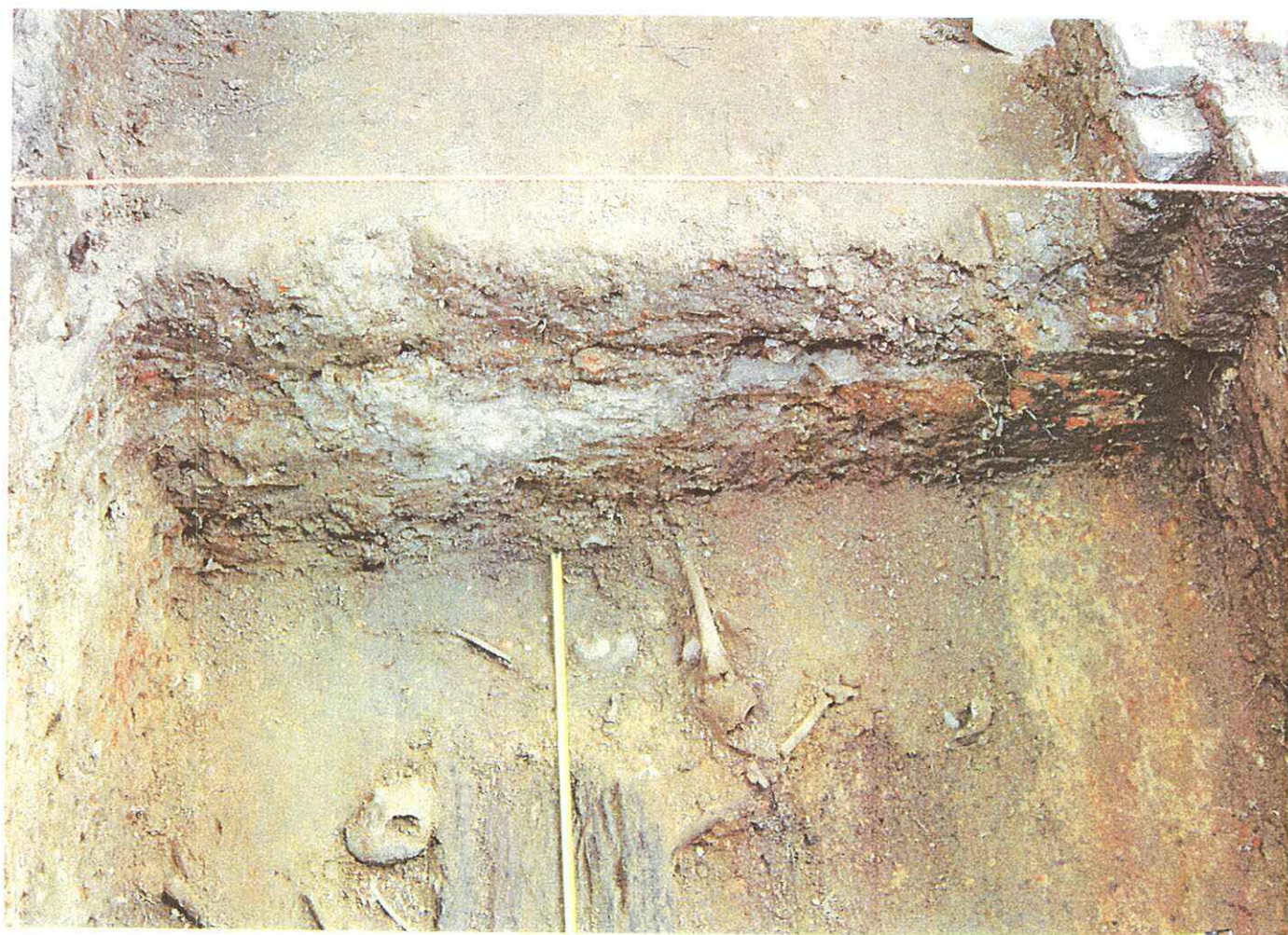

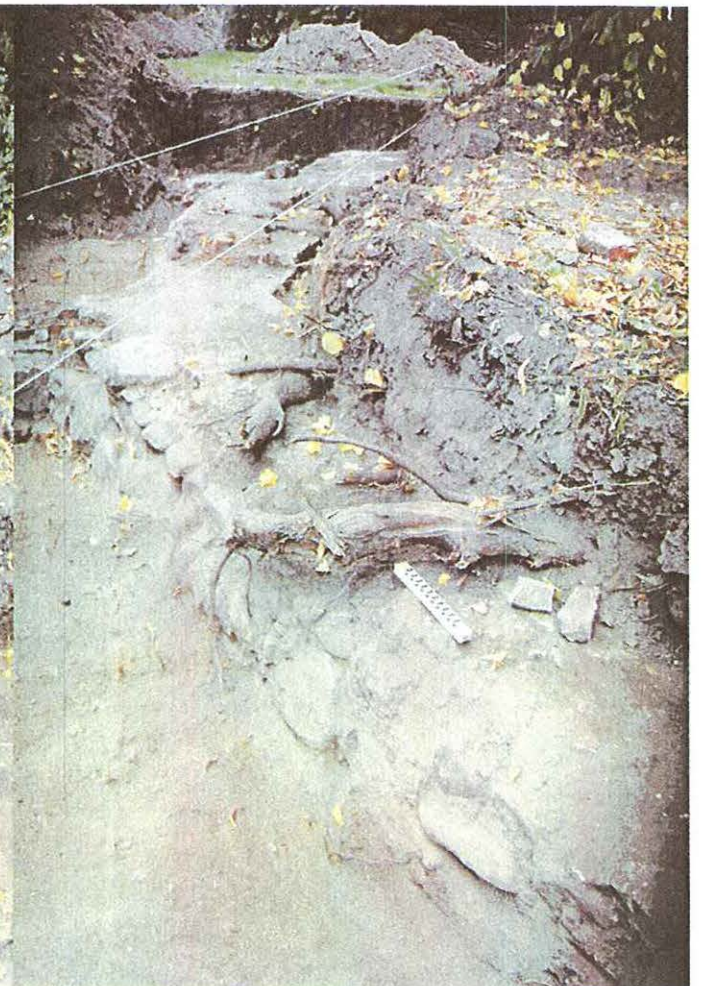
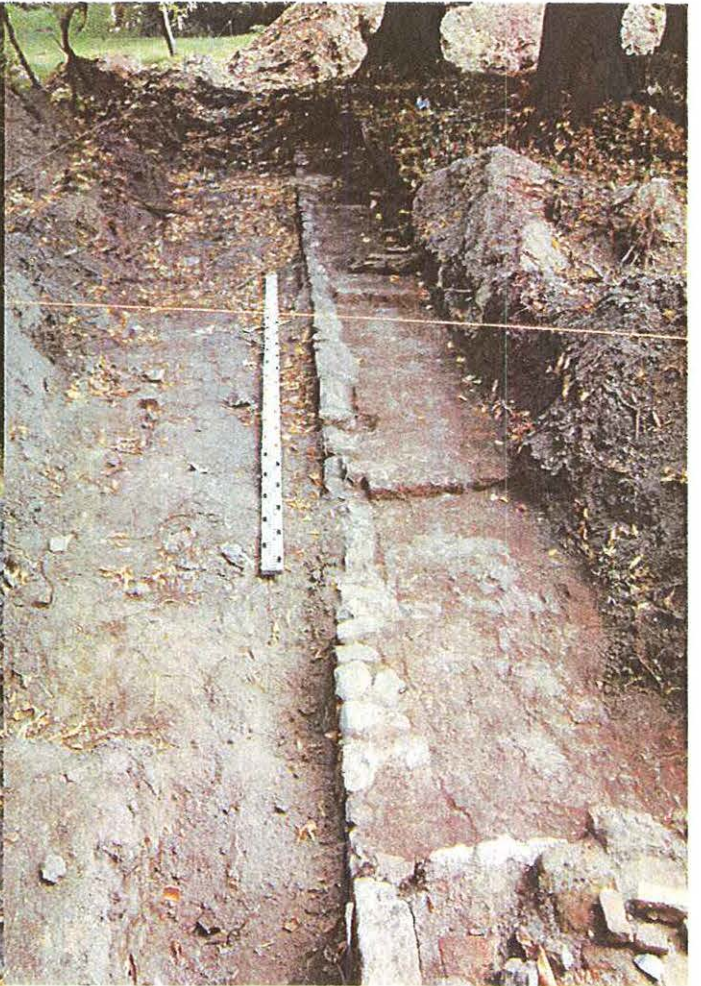
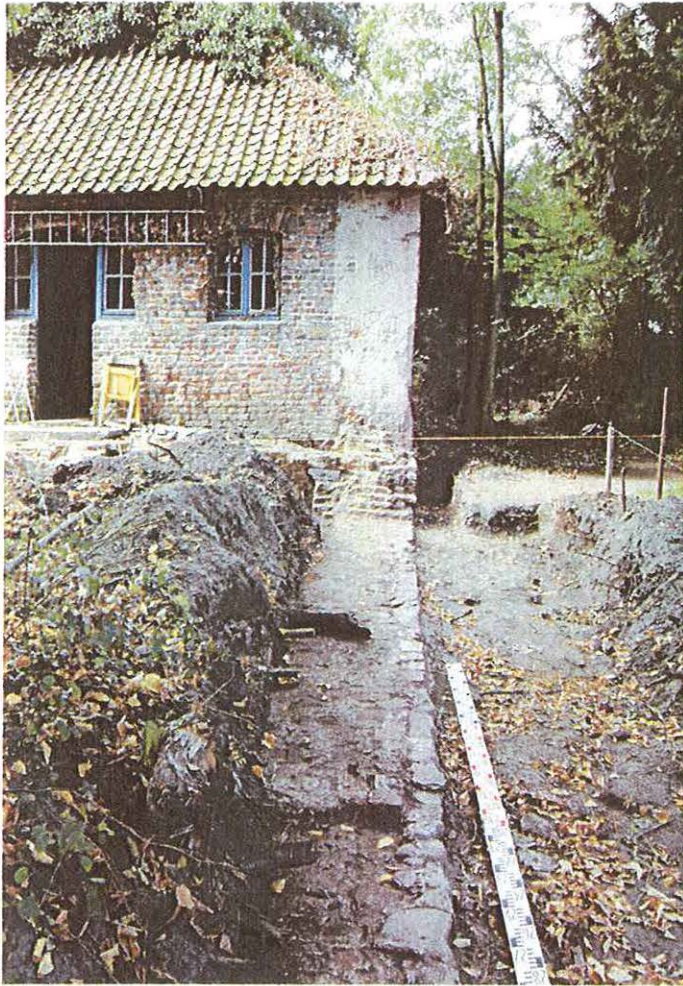

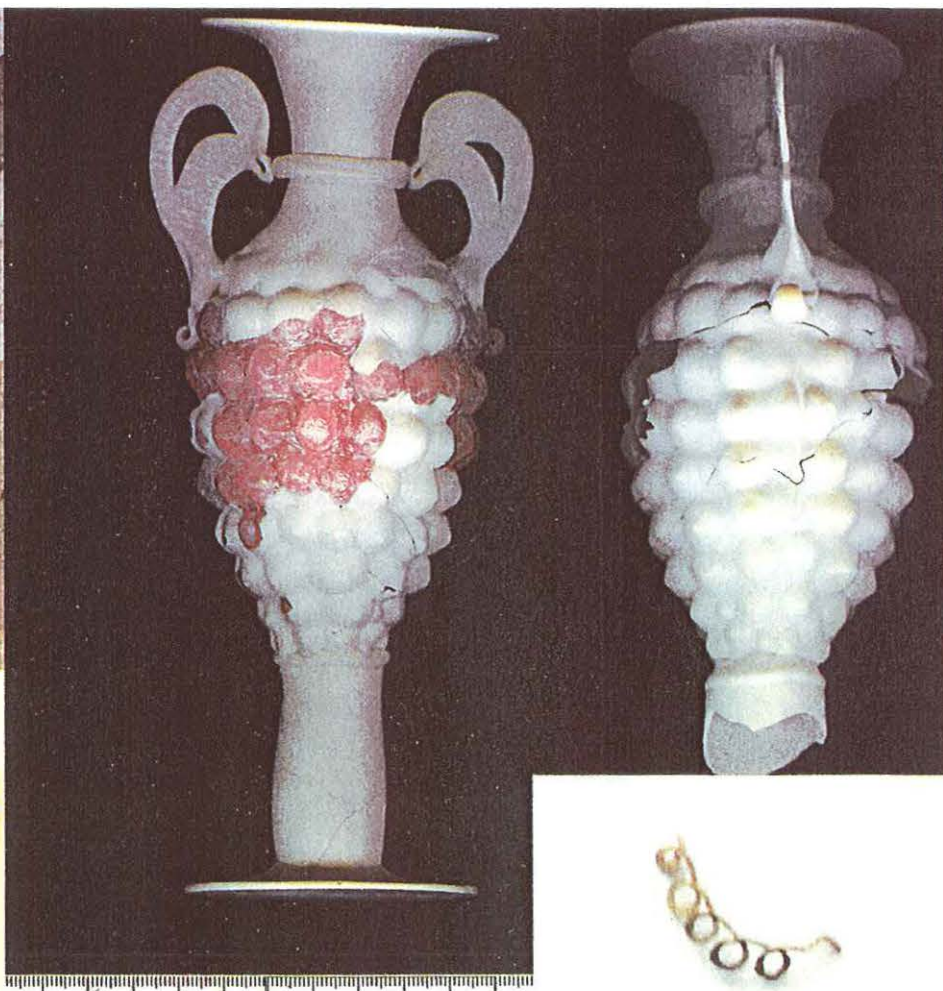
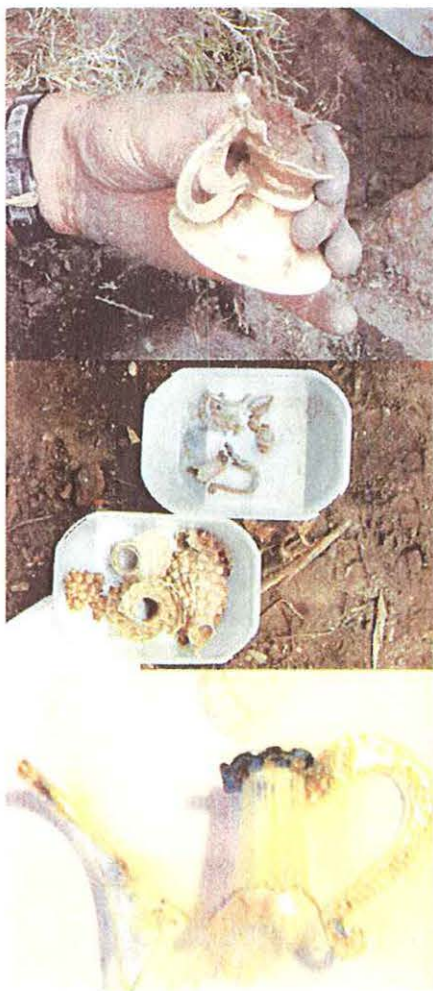

NRC
RICH

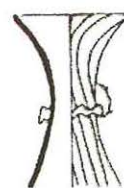
Glascollectie

1675 1680 1685 1690 1695 1700 1705 1710 1715 1720 1725

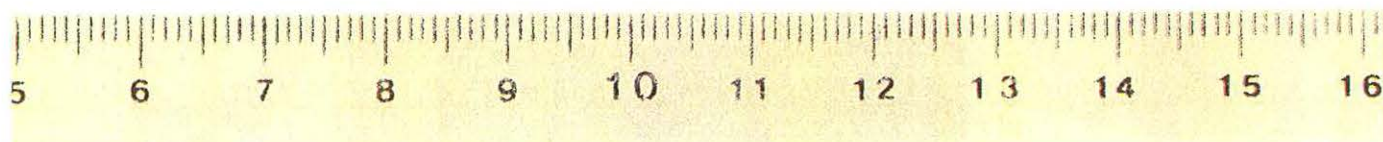
1725 1730 1735 1740 1745 1750 1755 1760 1765 1770 1775

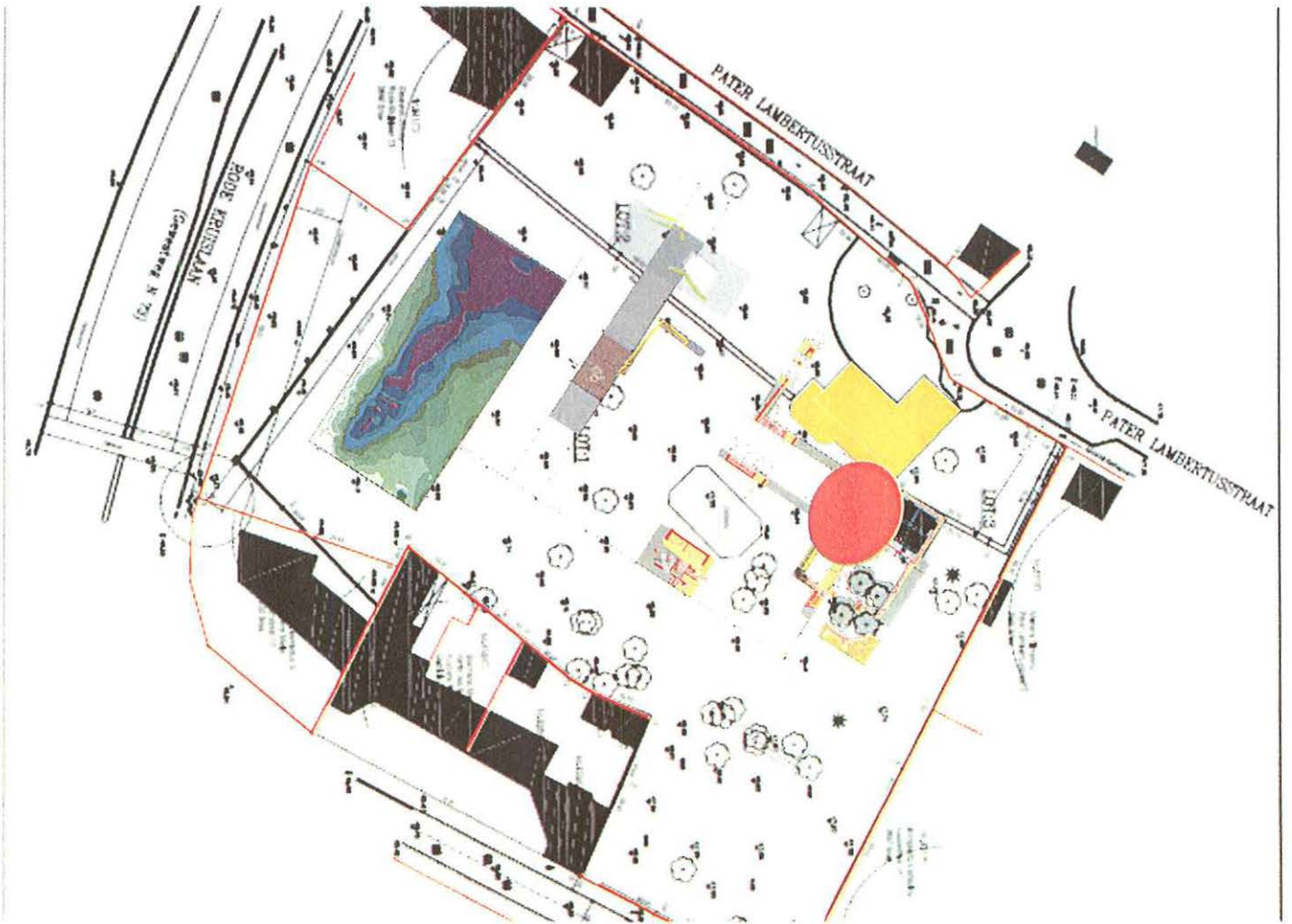
1675 1680 1685 1690 1695 1700 1705 1710 1715 1720 1725

1675-1725

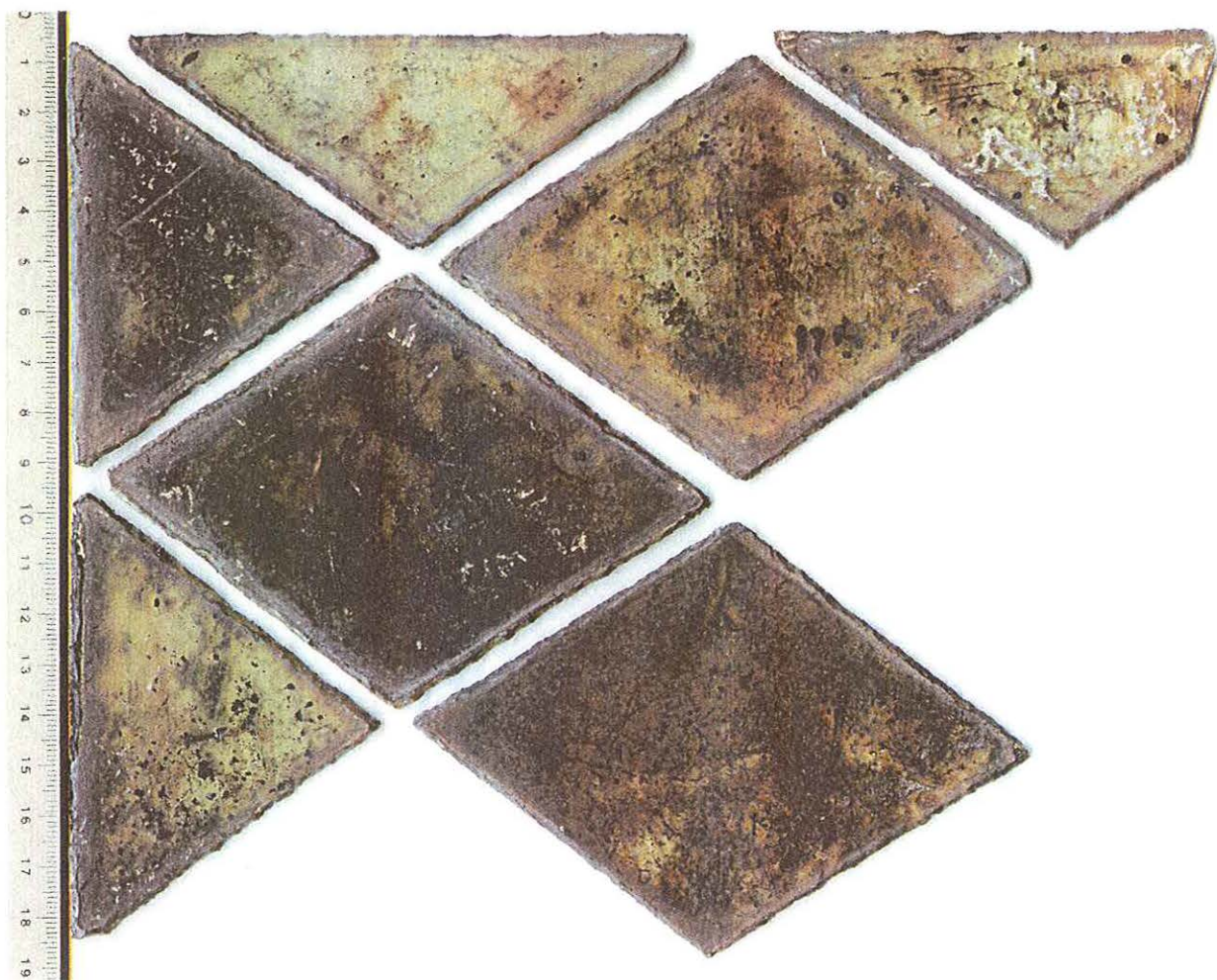

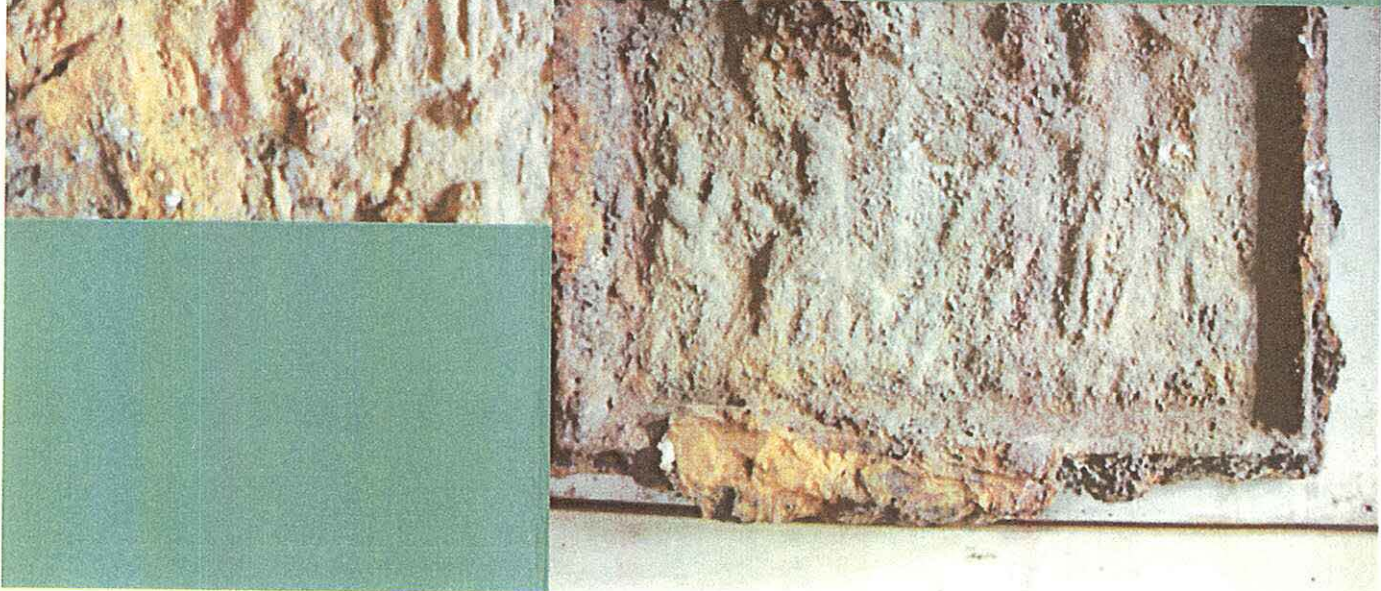
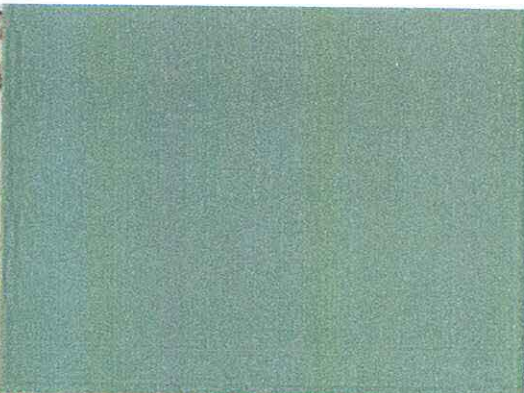

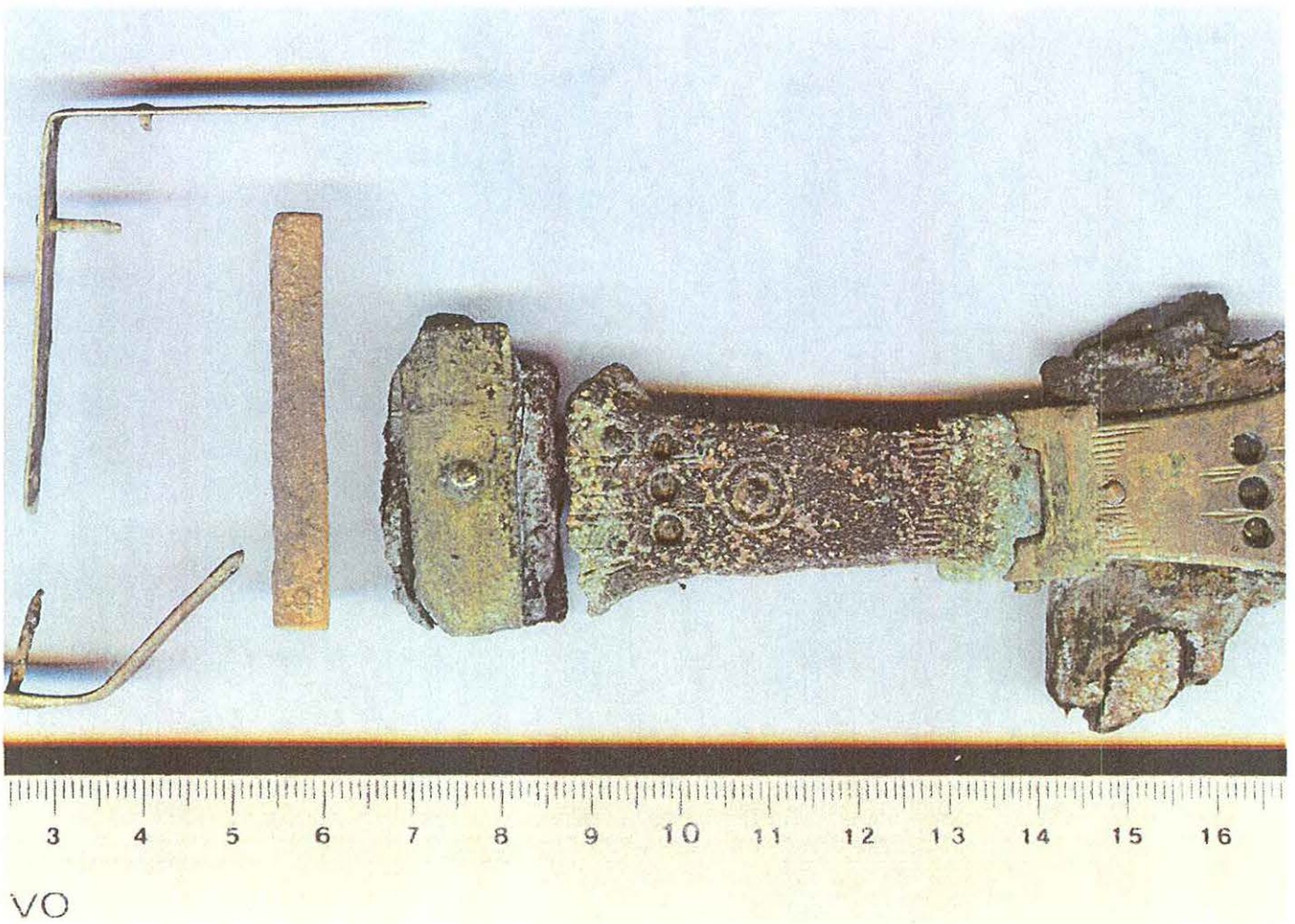
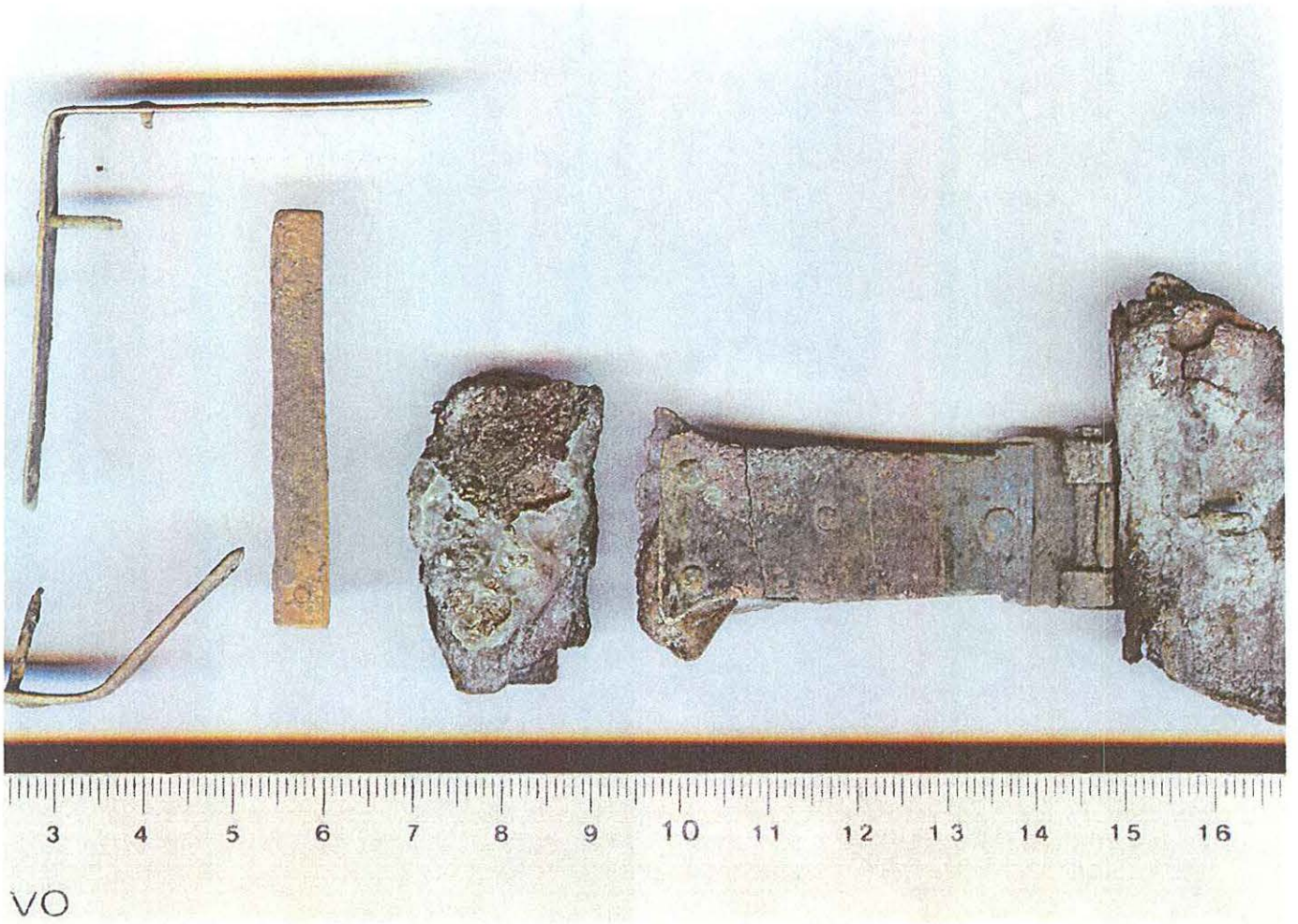

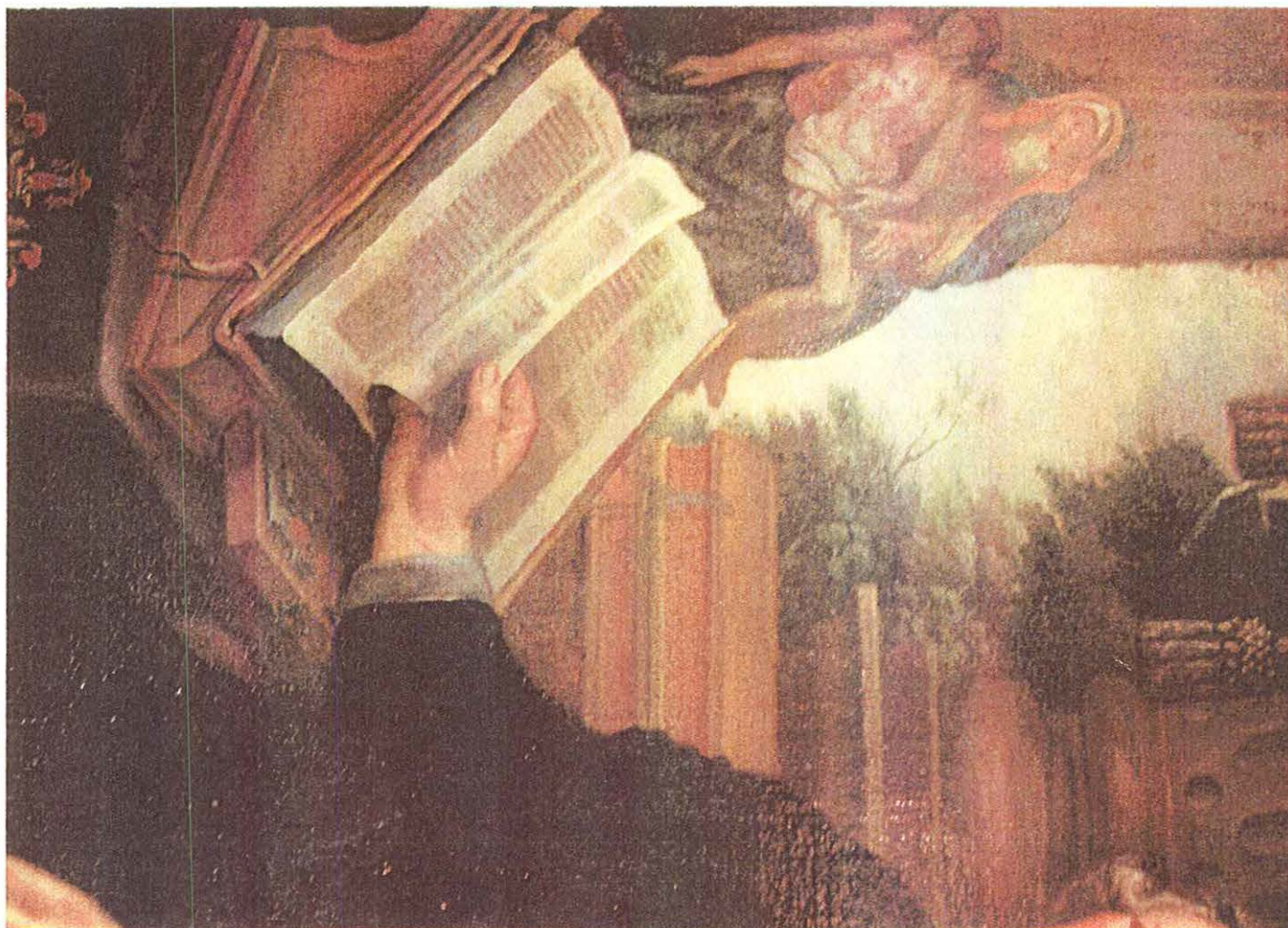

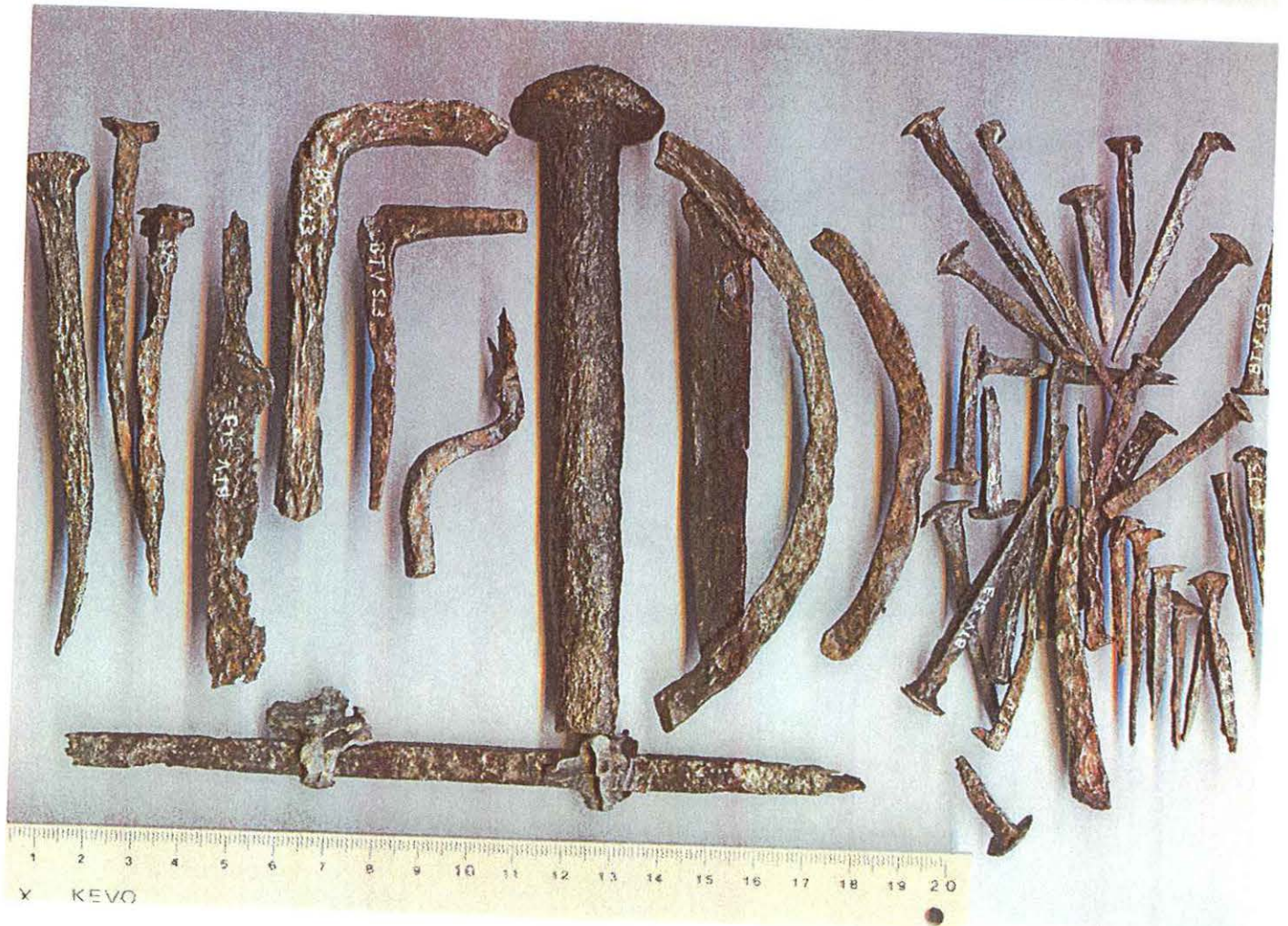
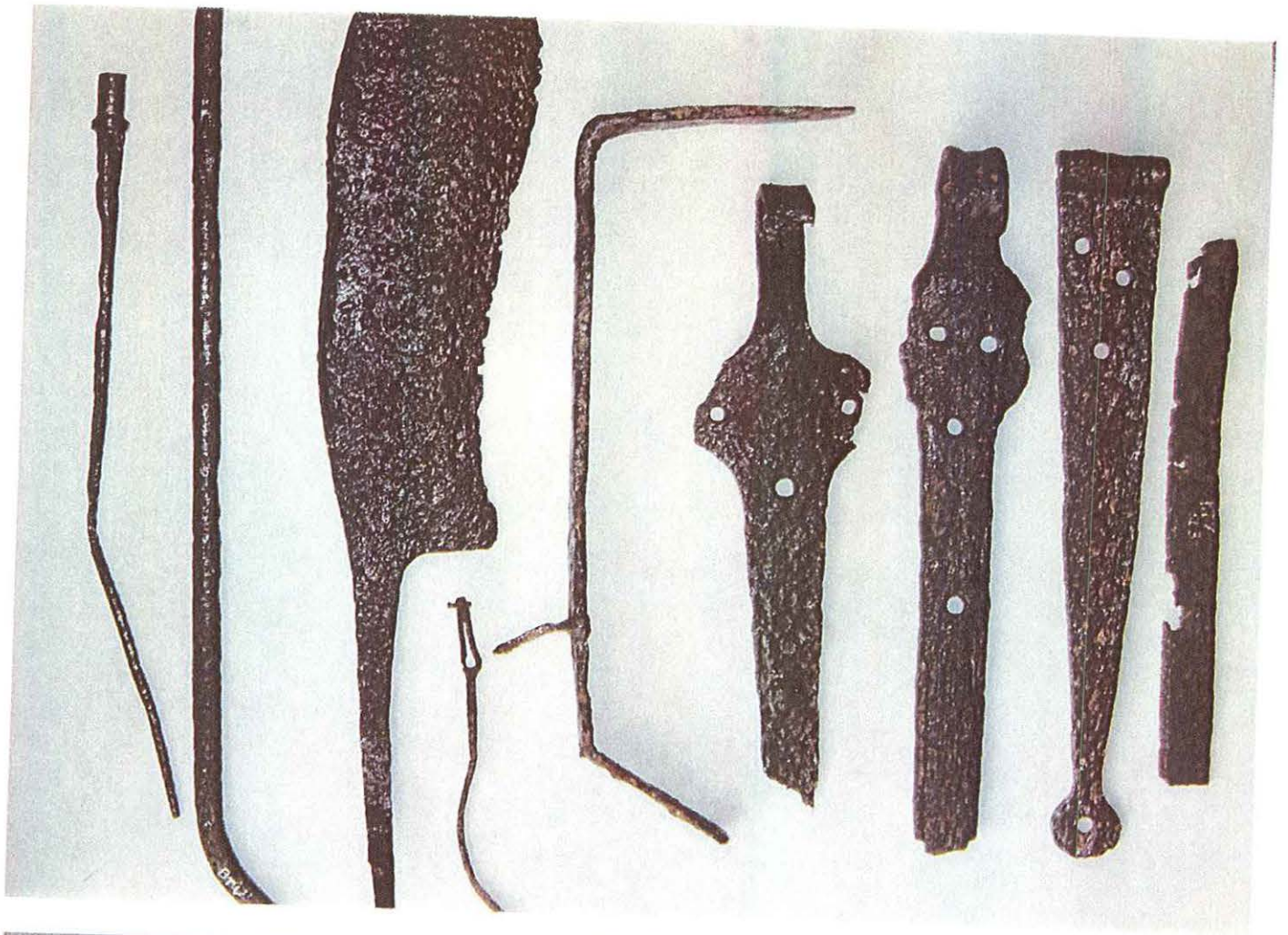

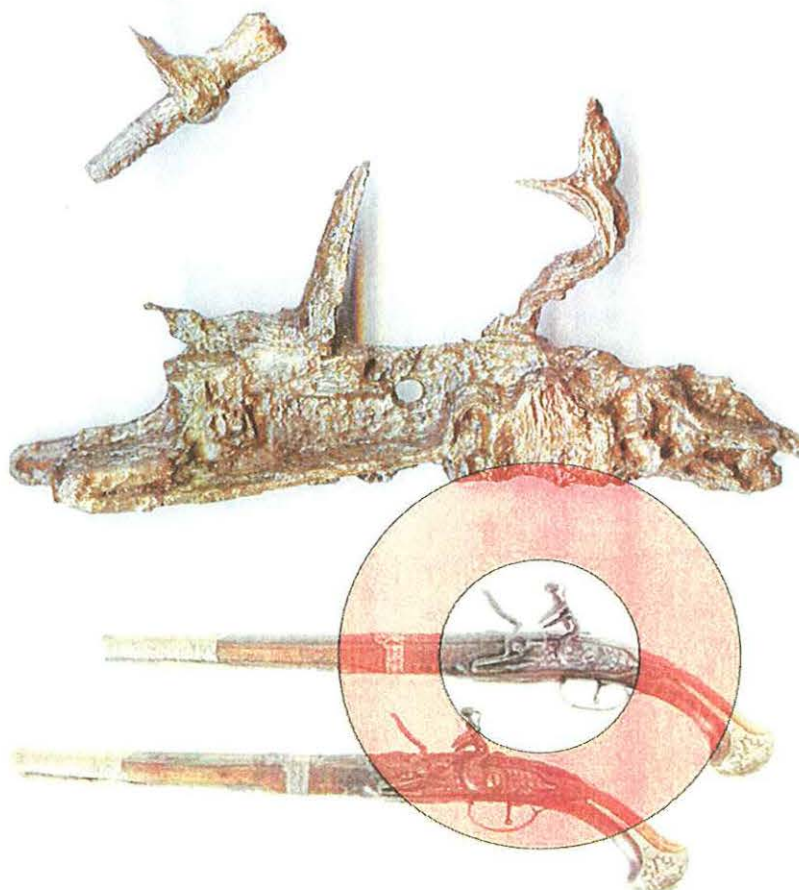

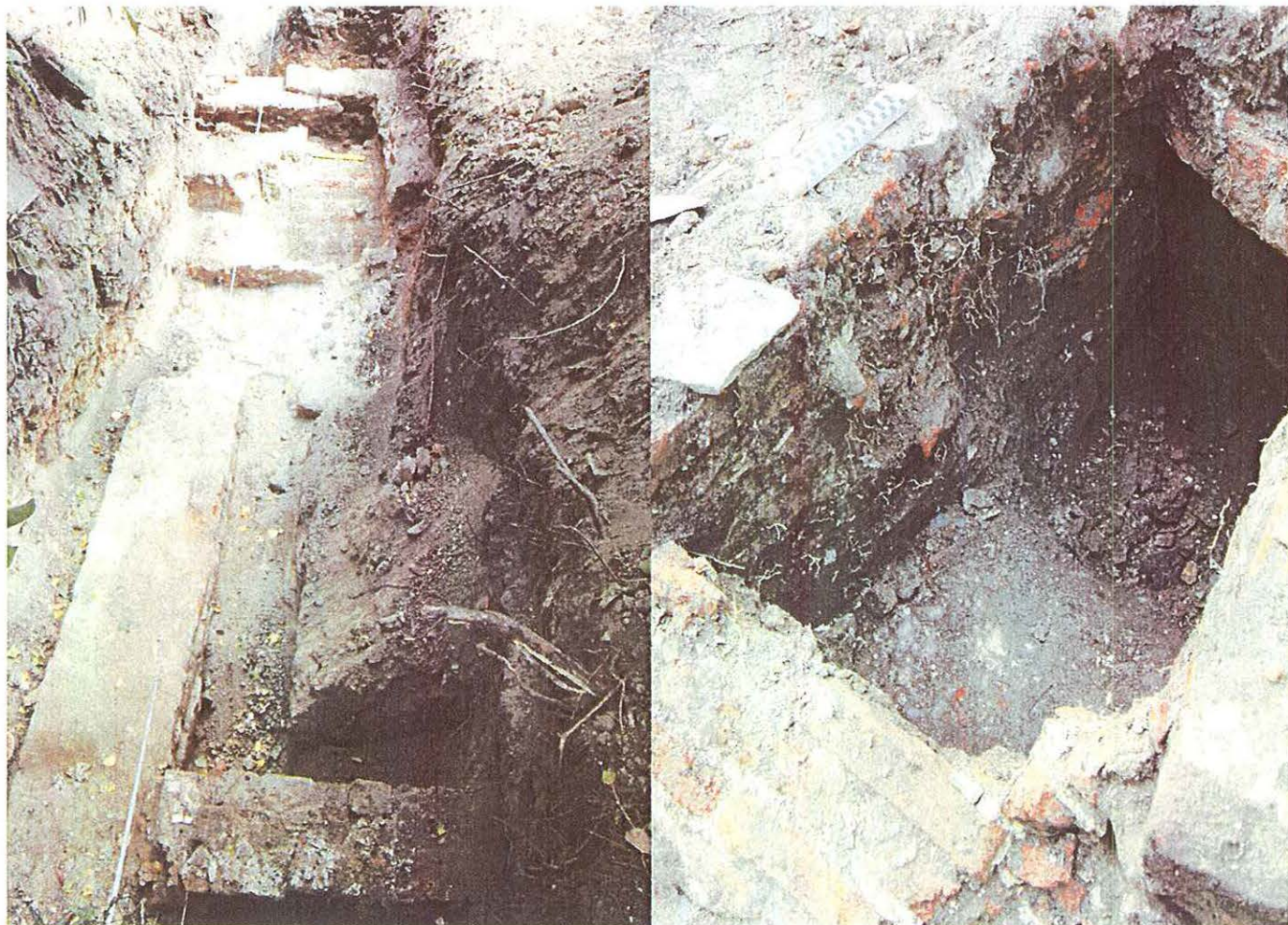
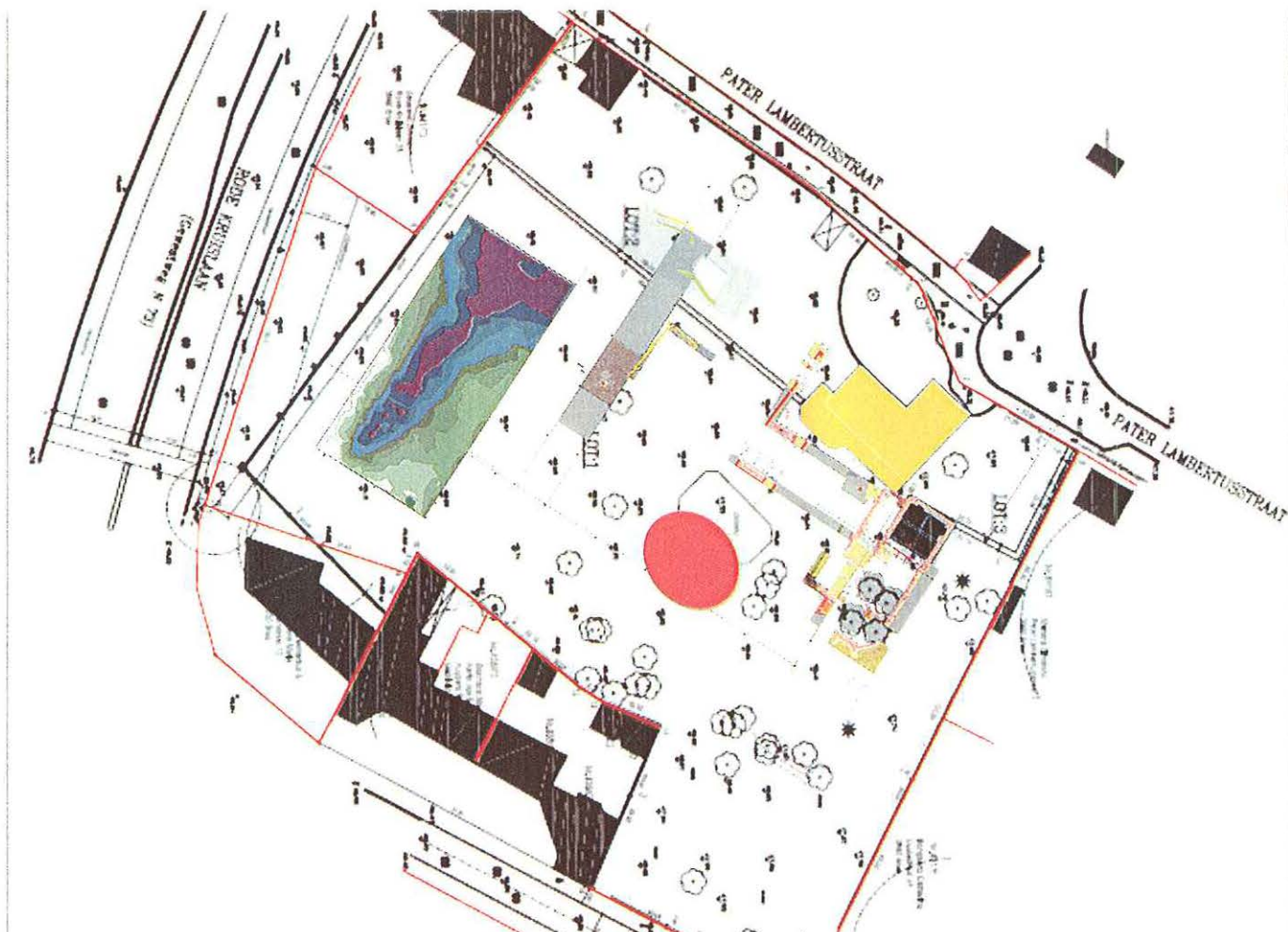

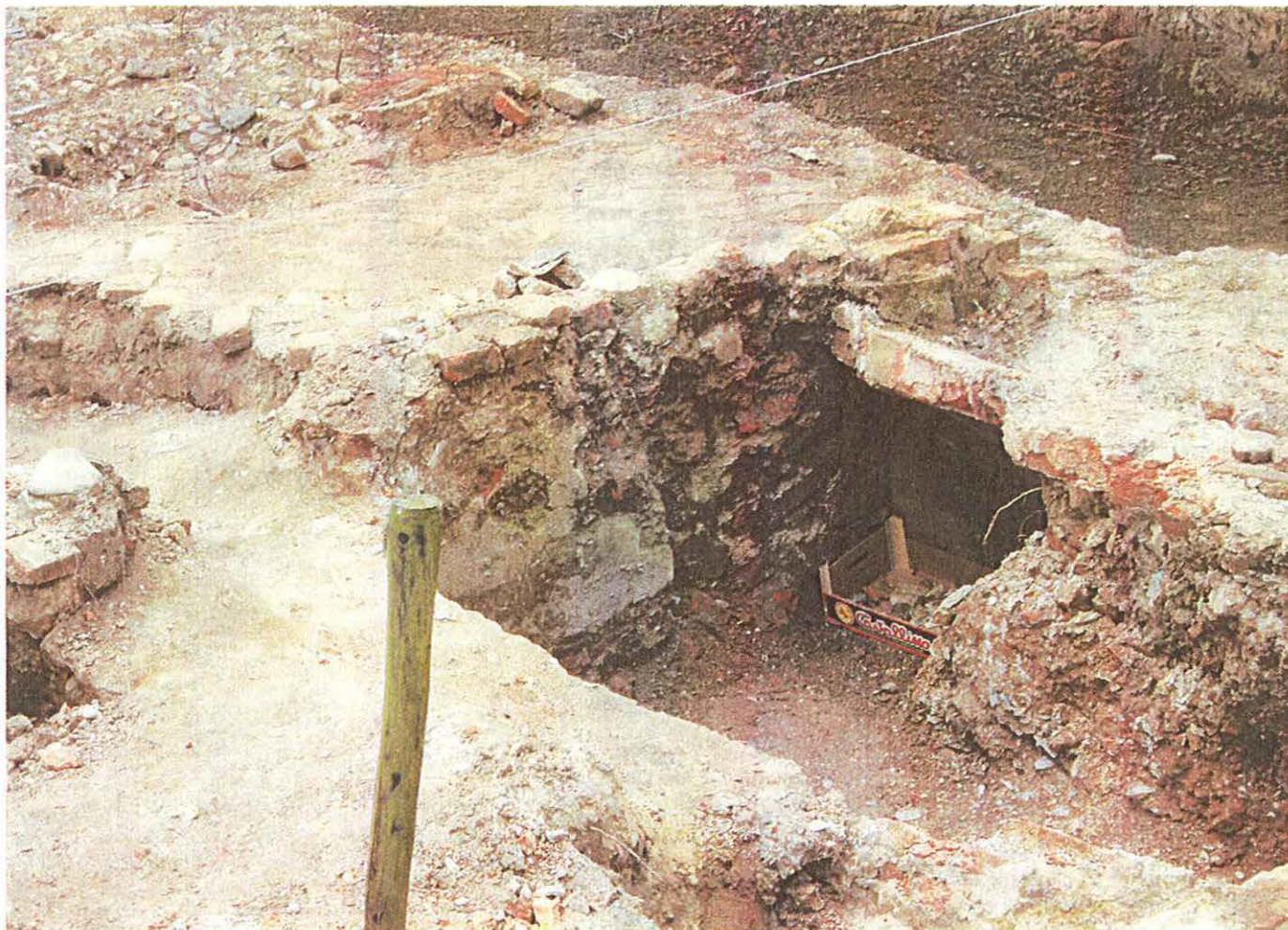

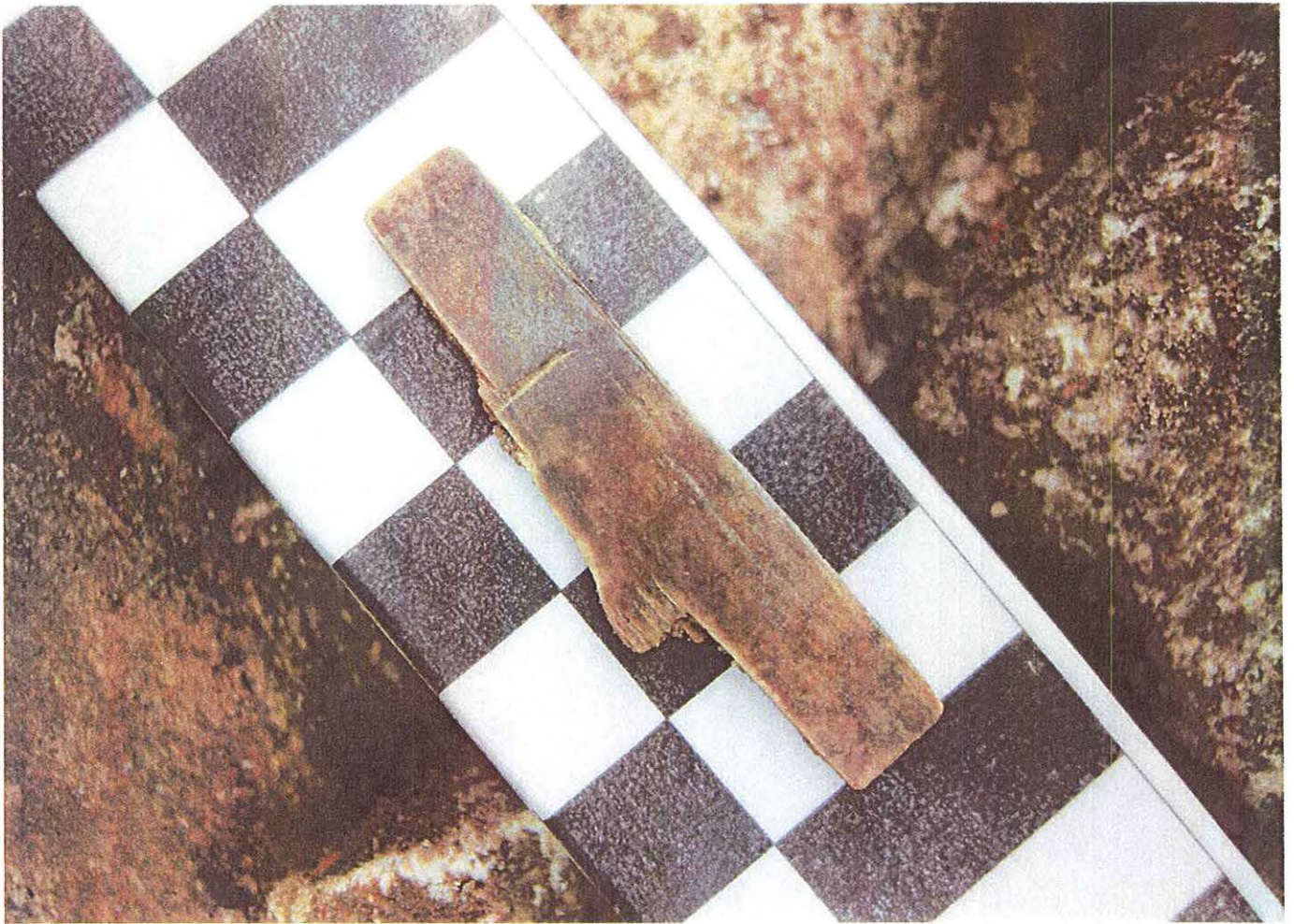

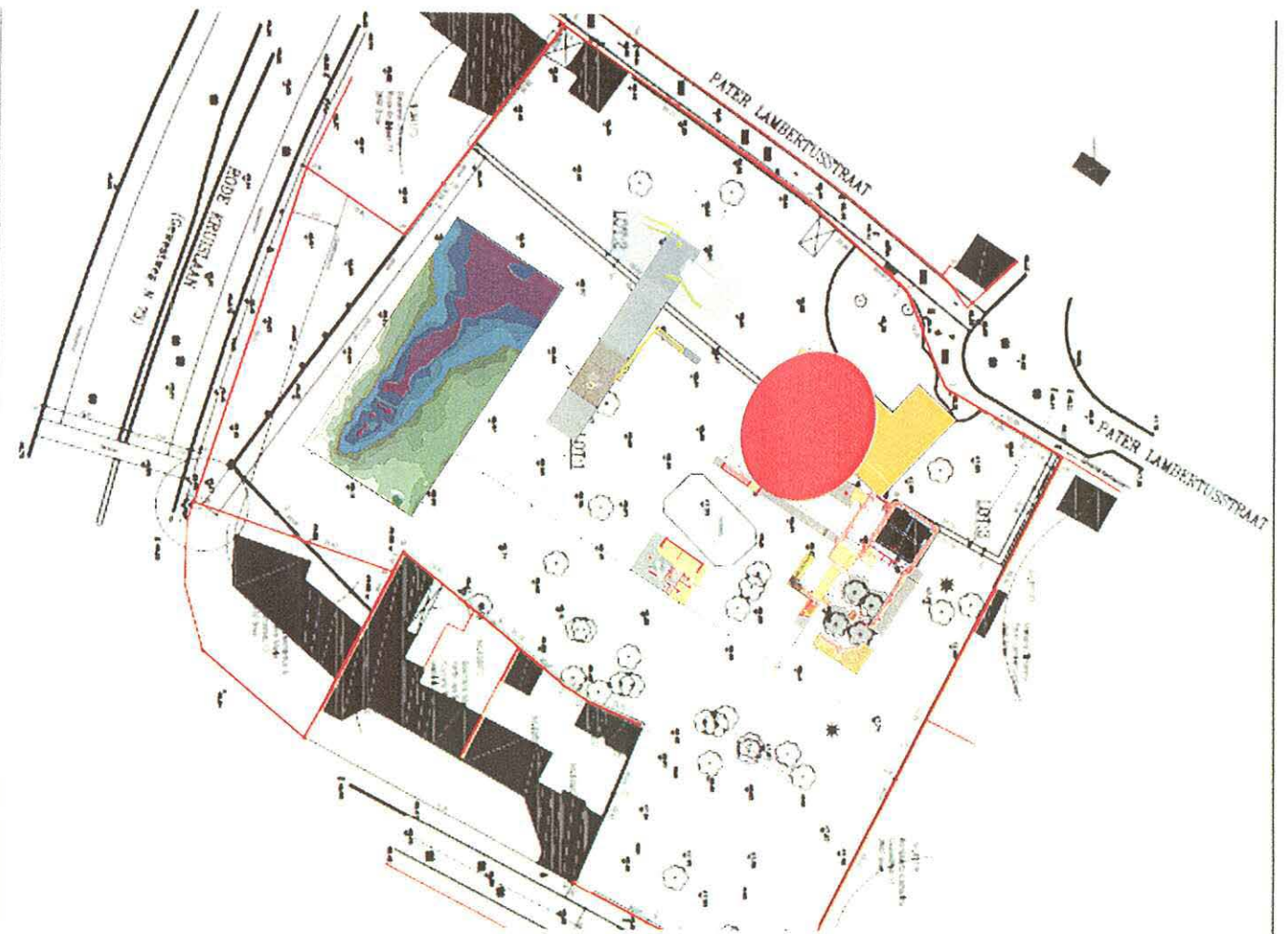

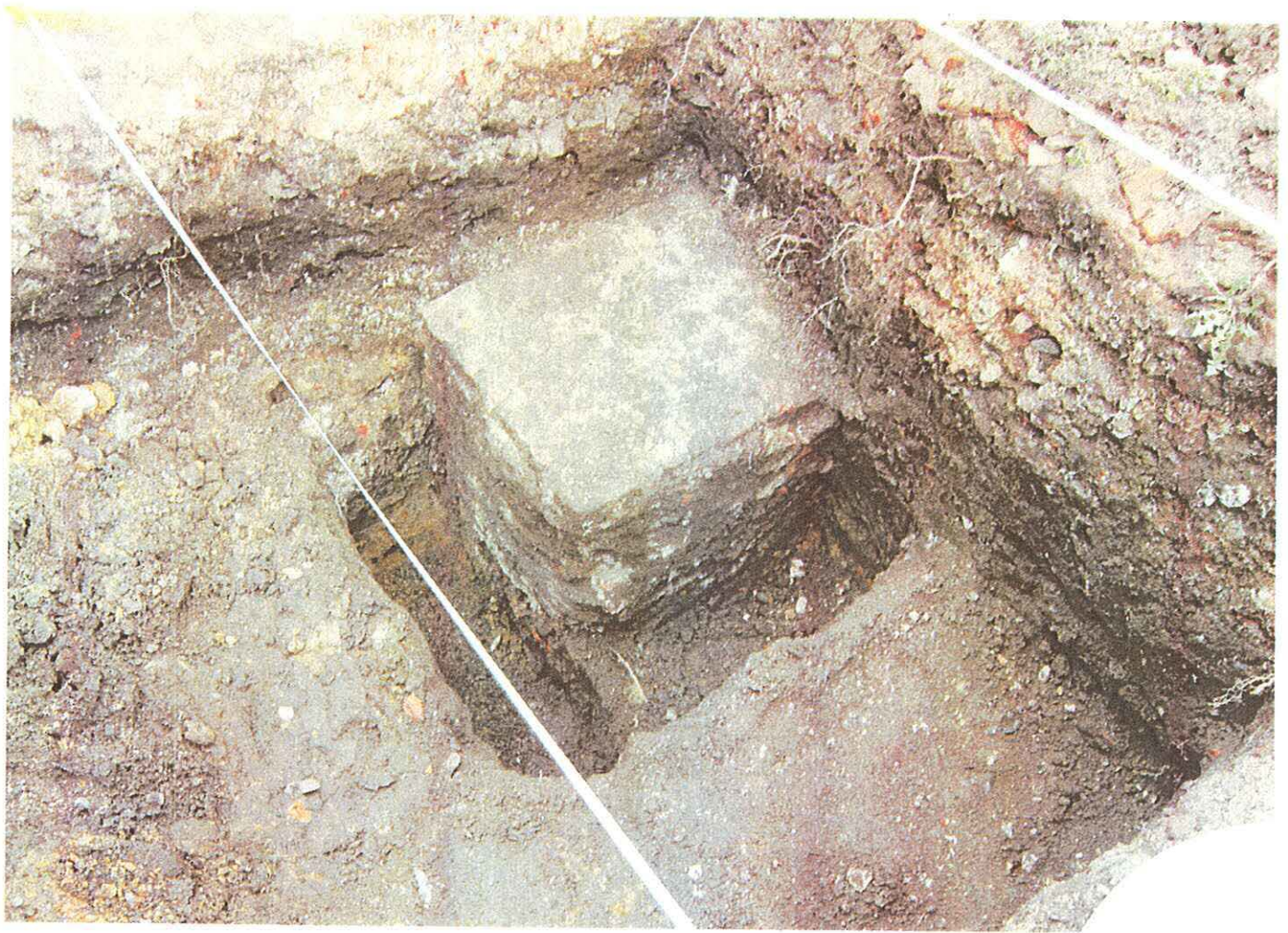

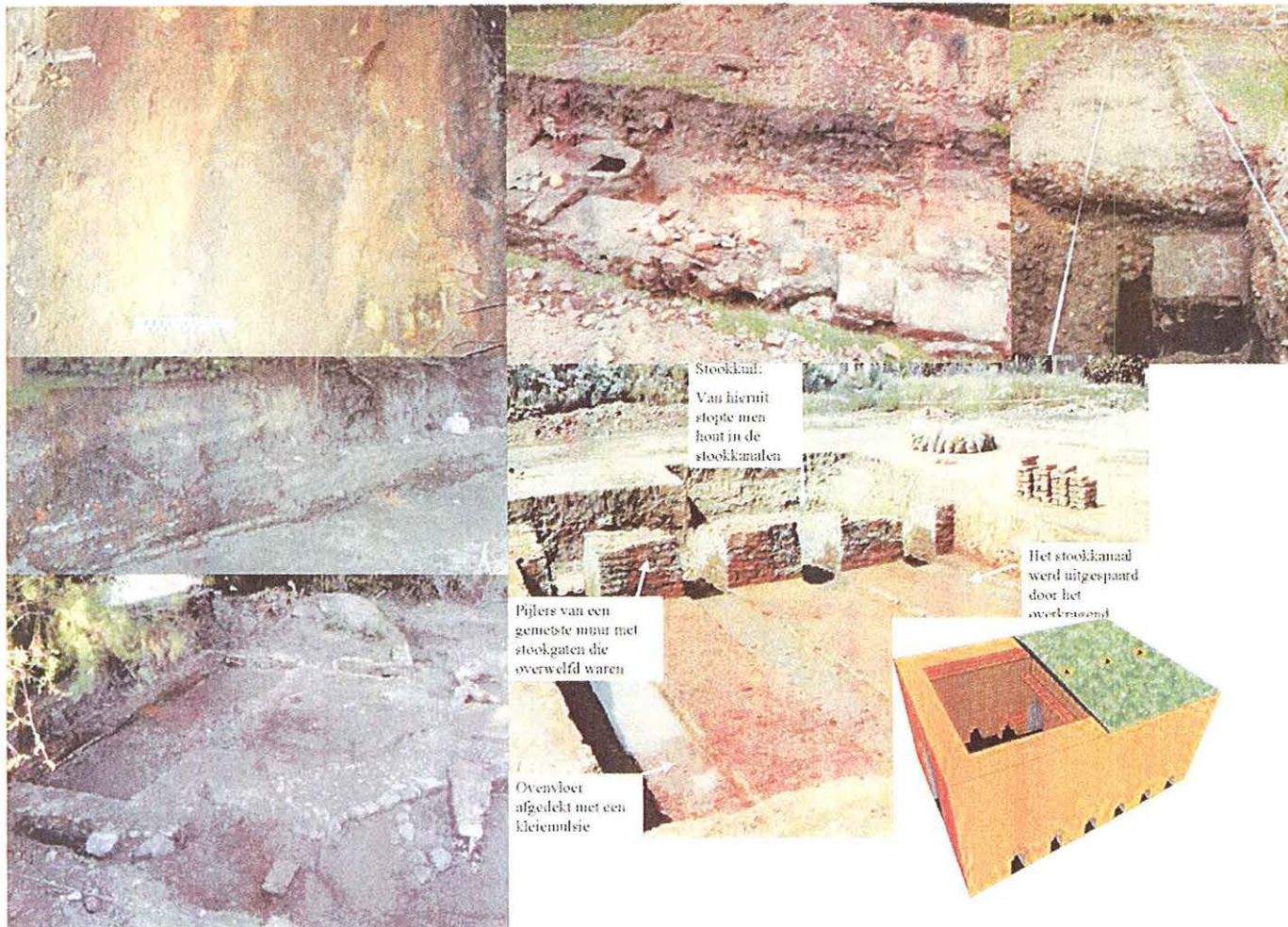

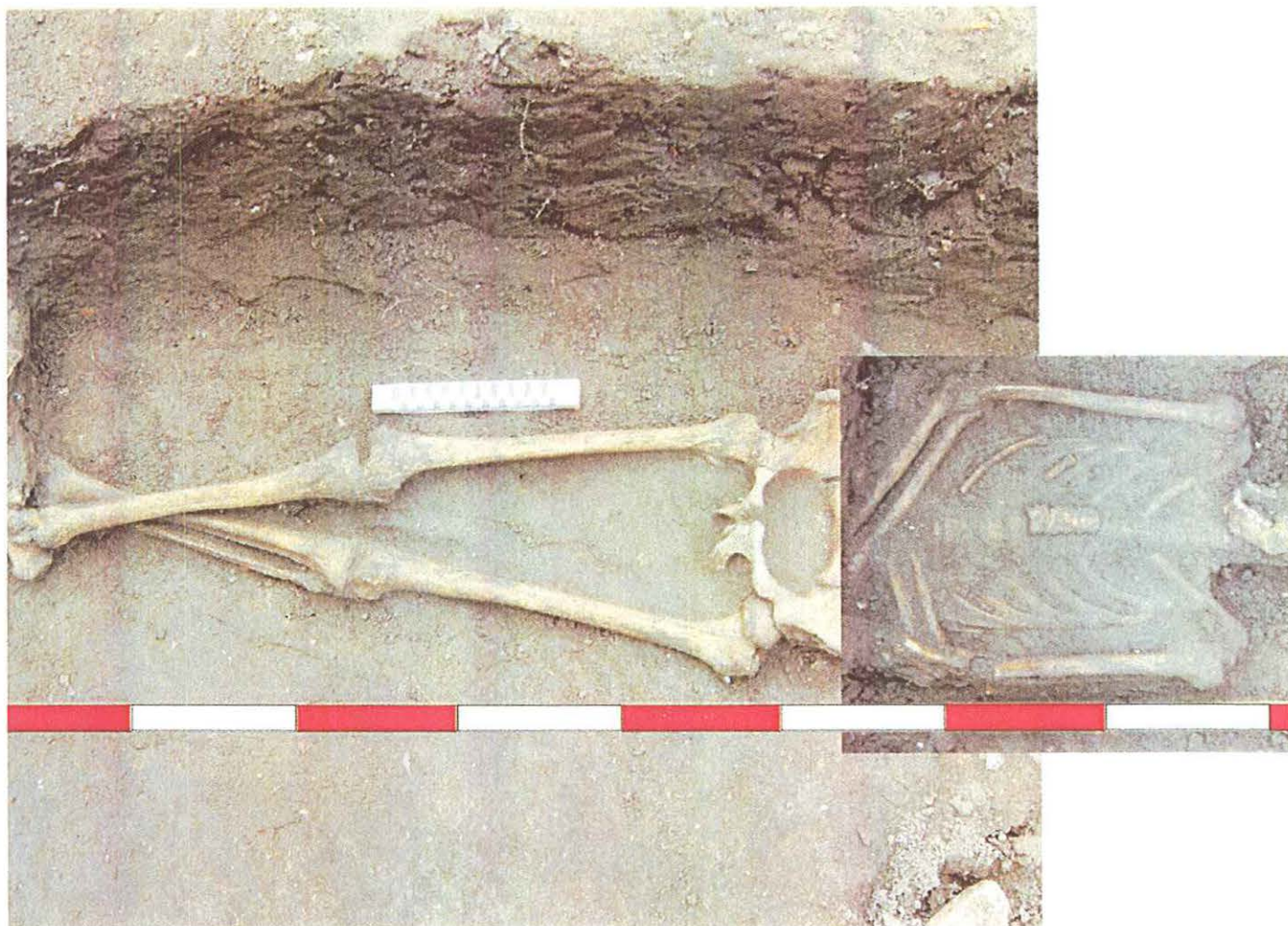

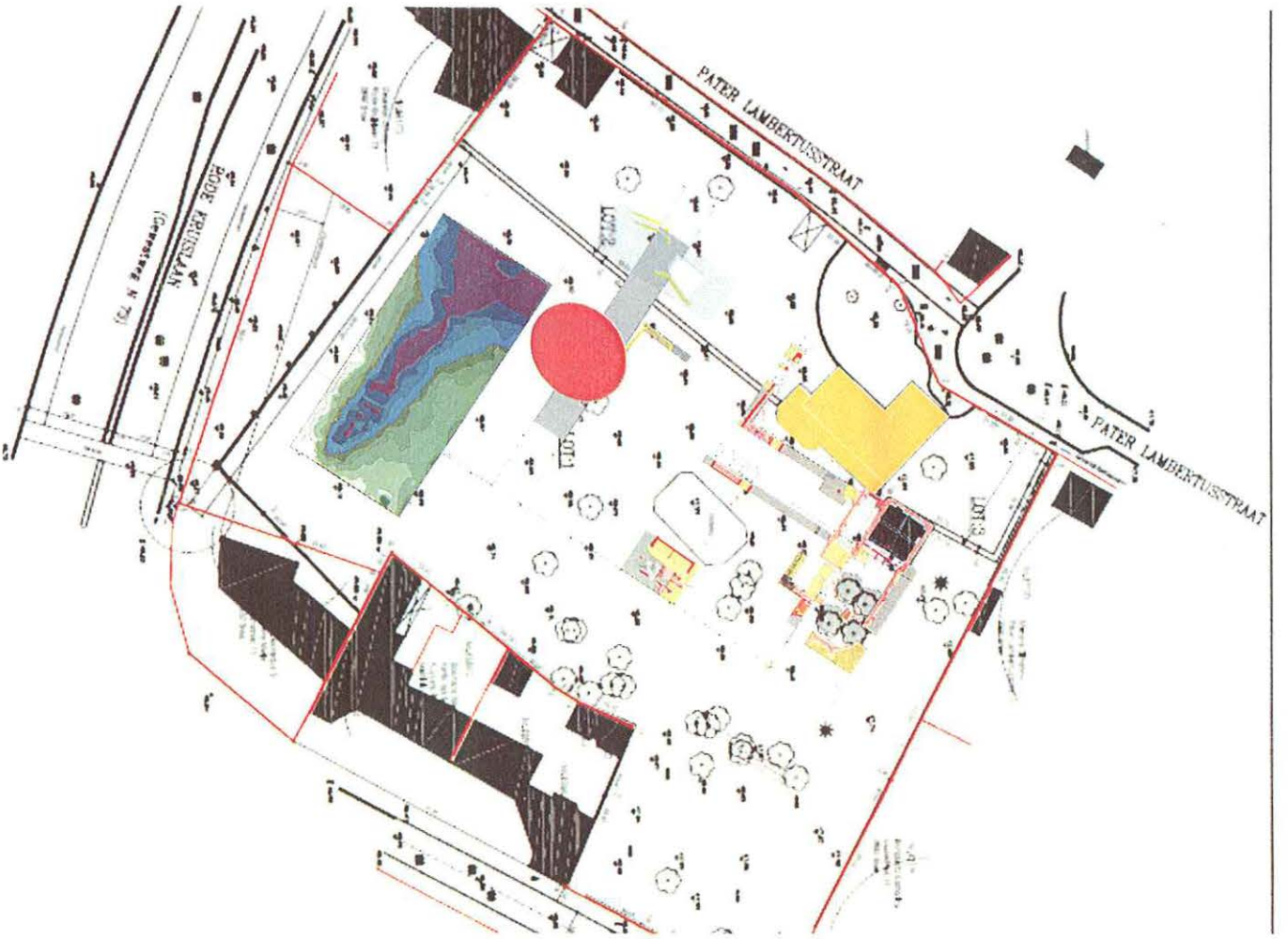
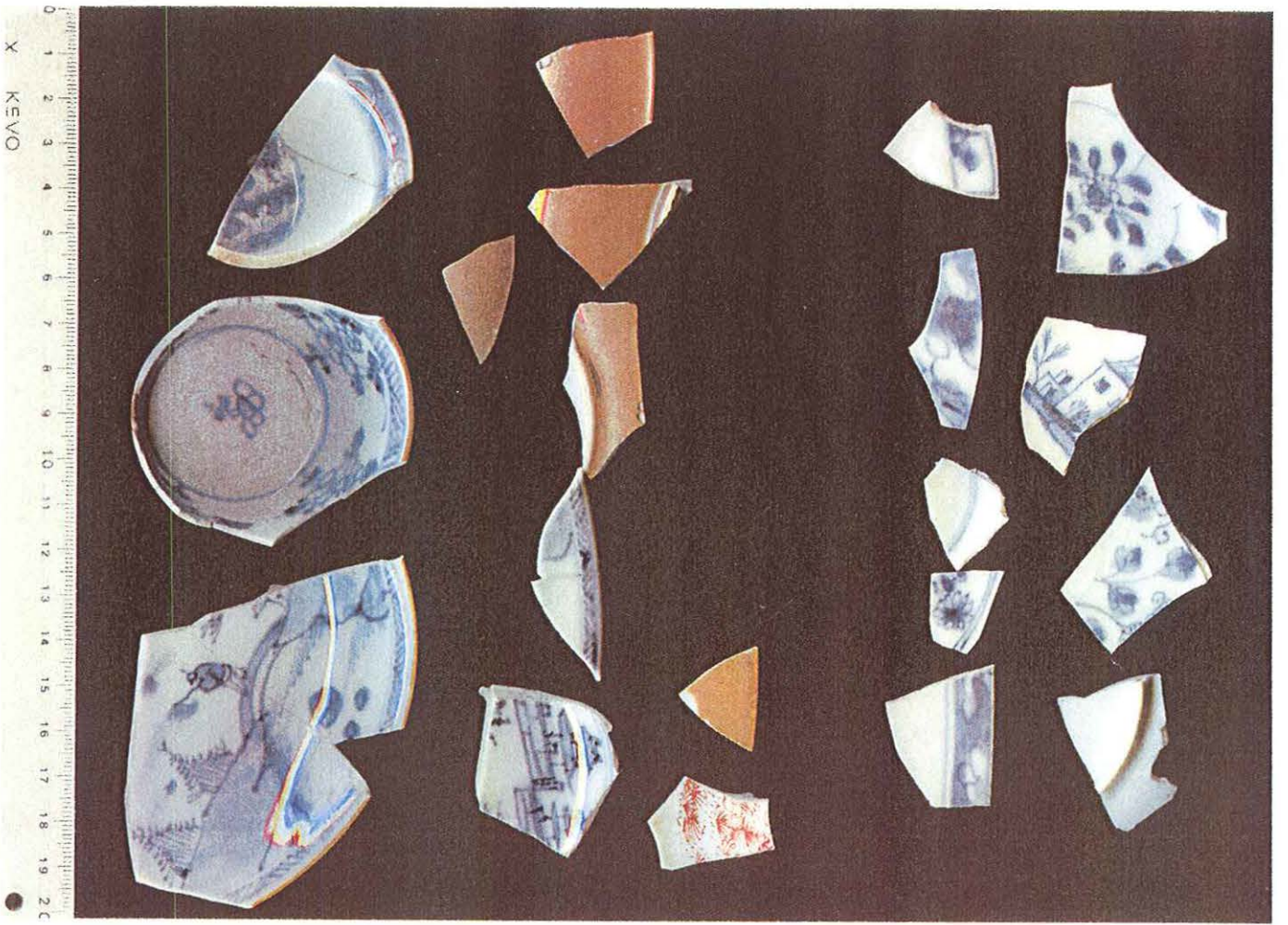

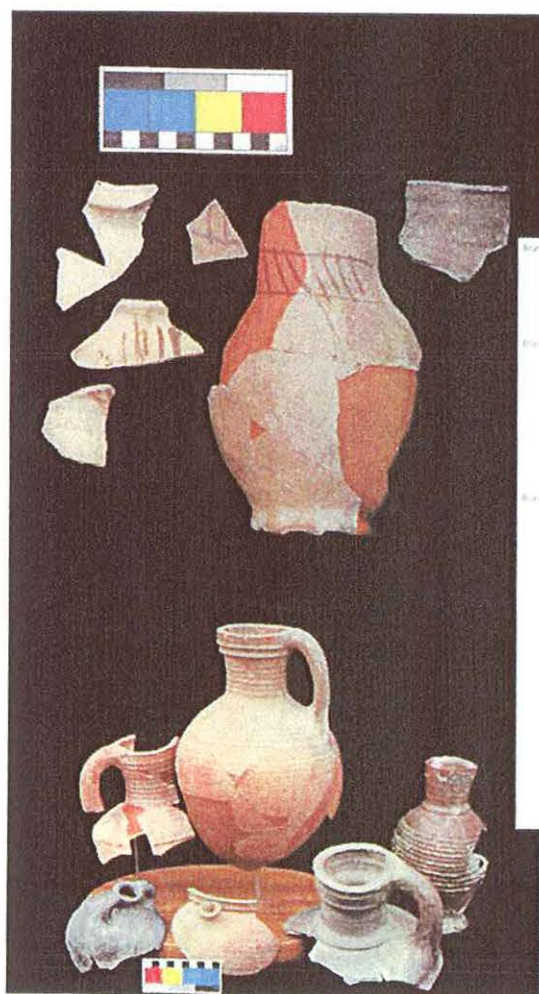

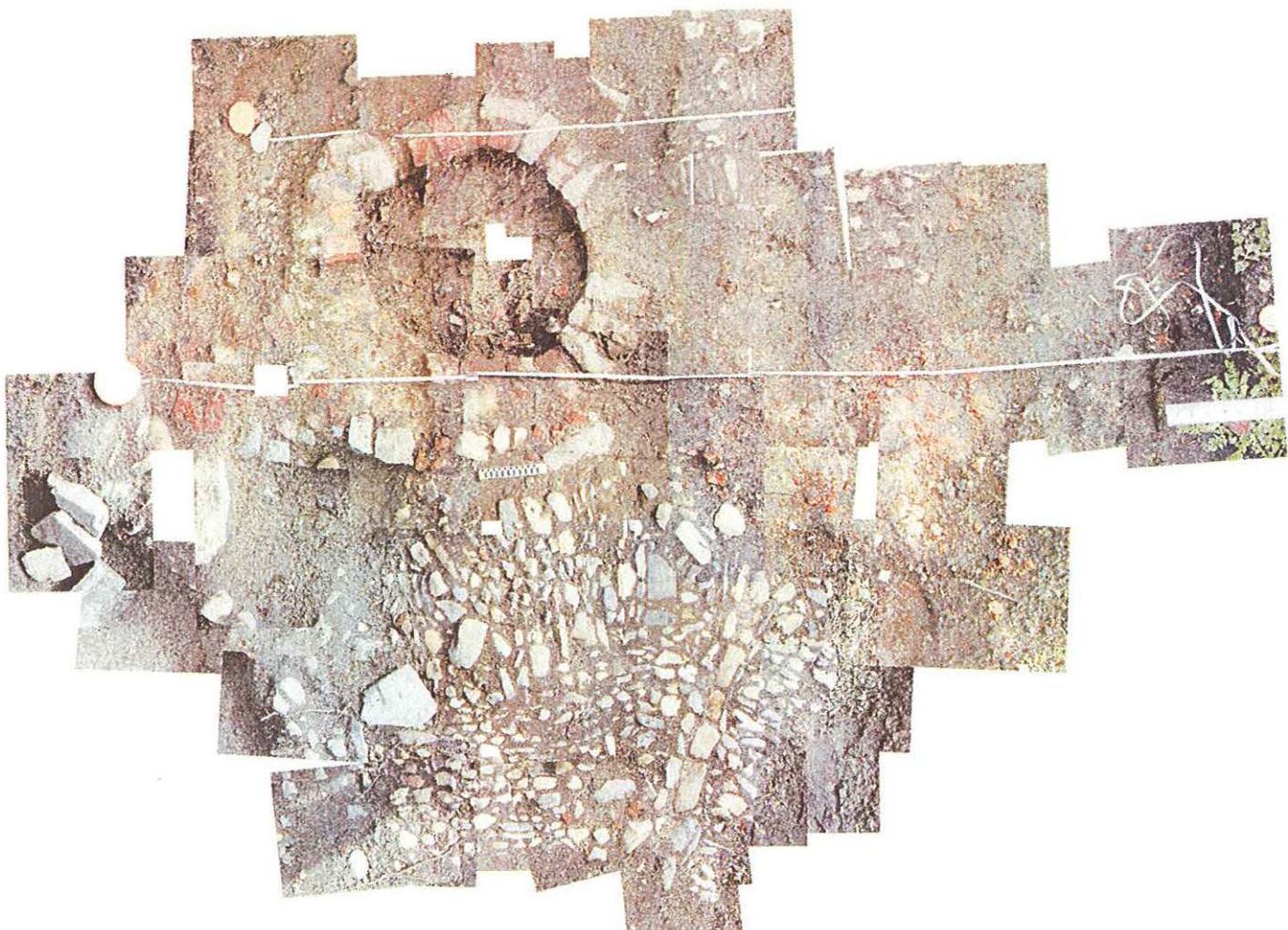

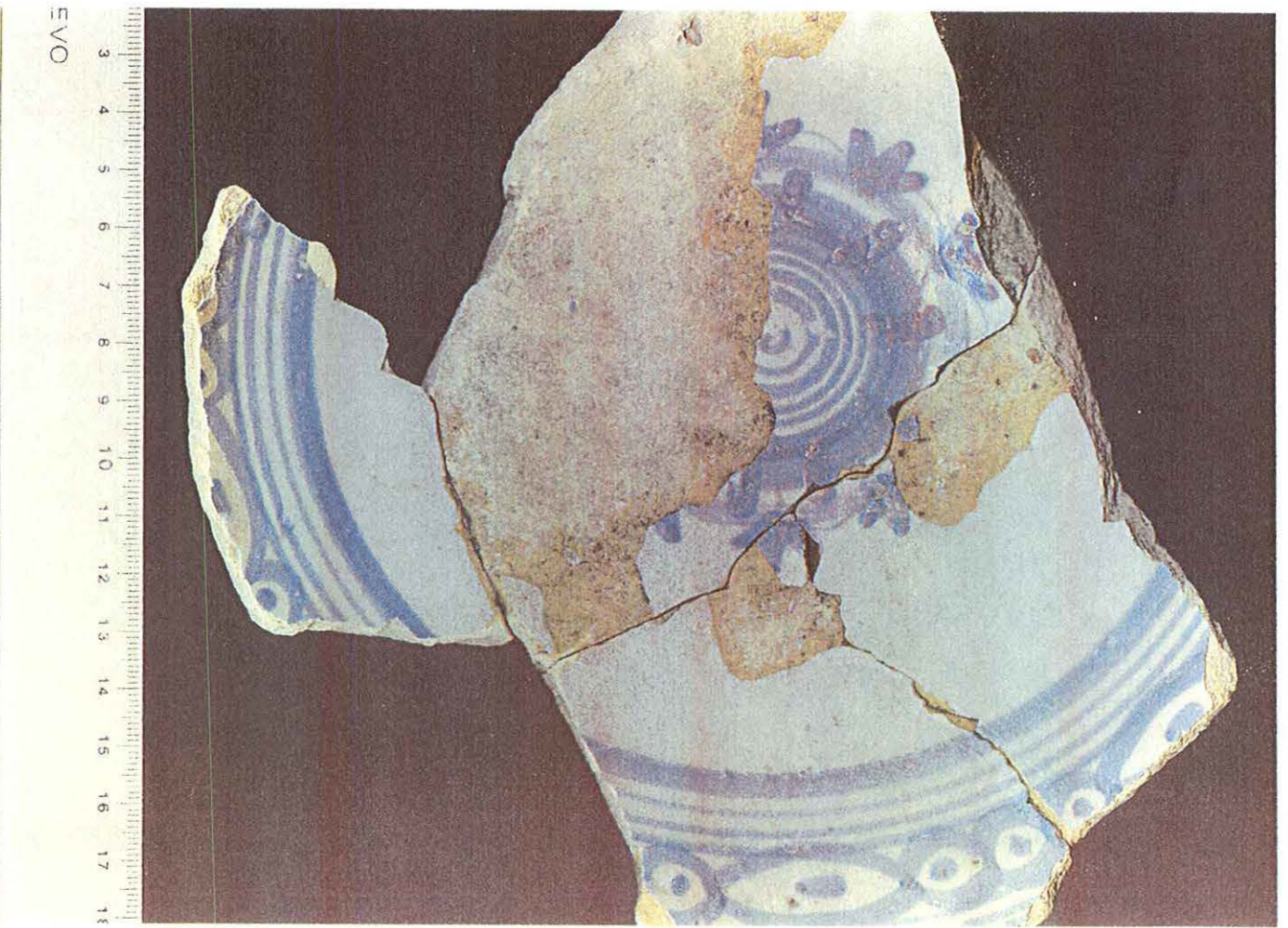

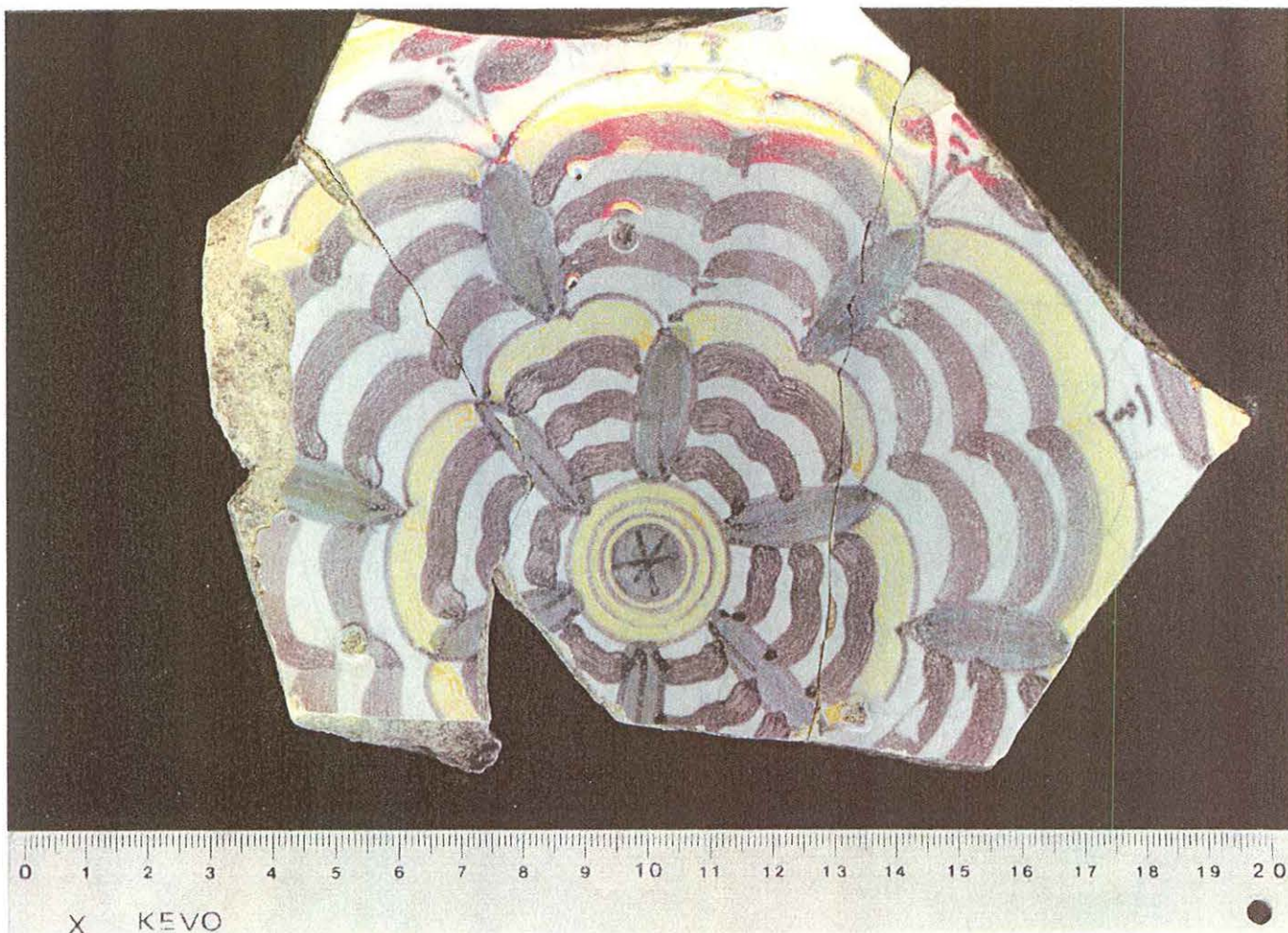

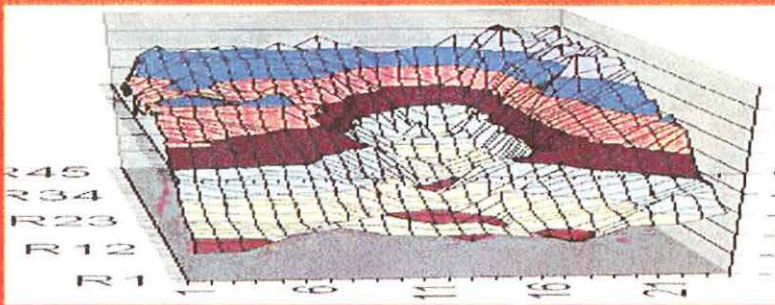
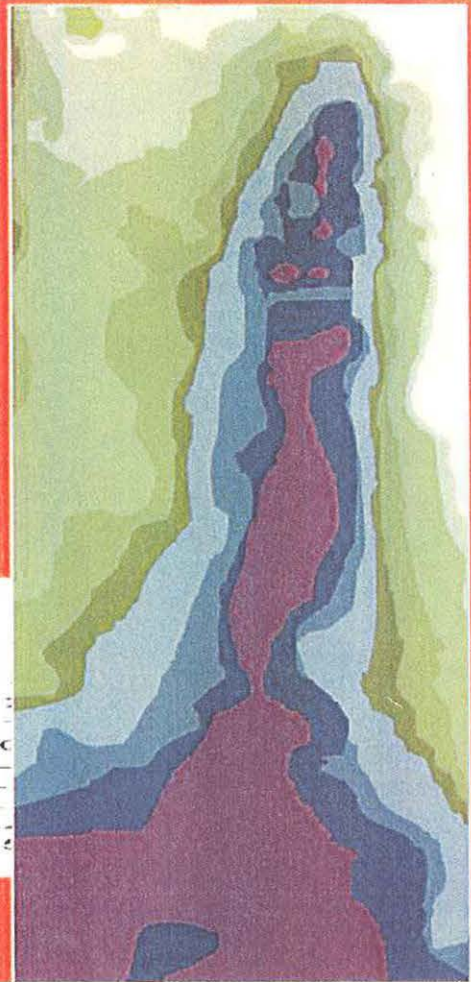
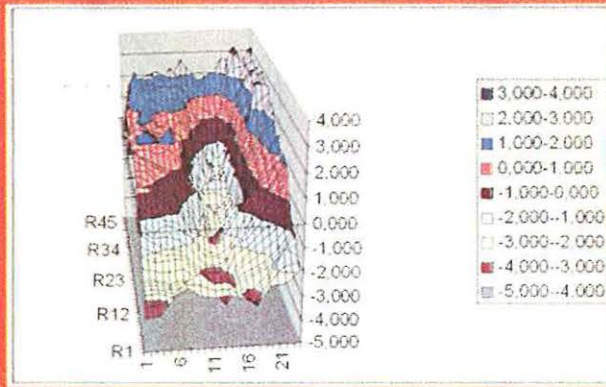

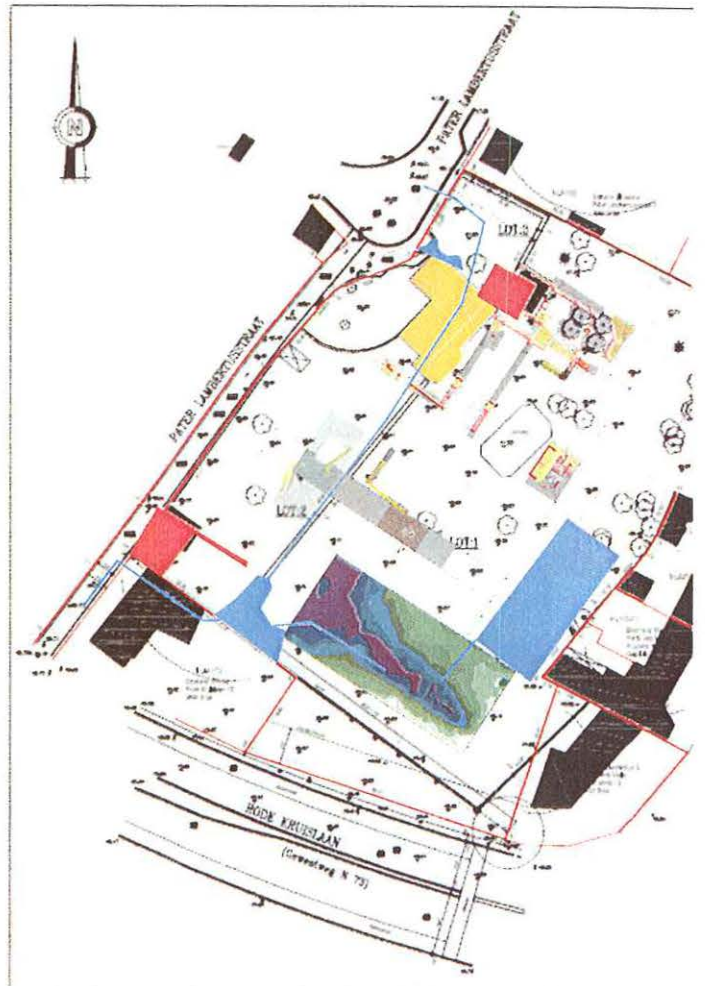
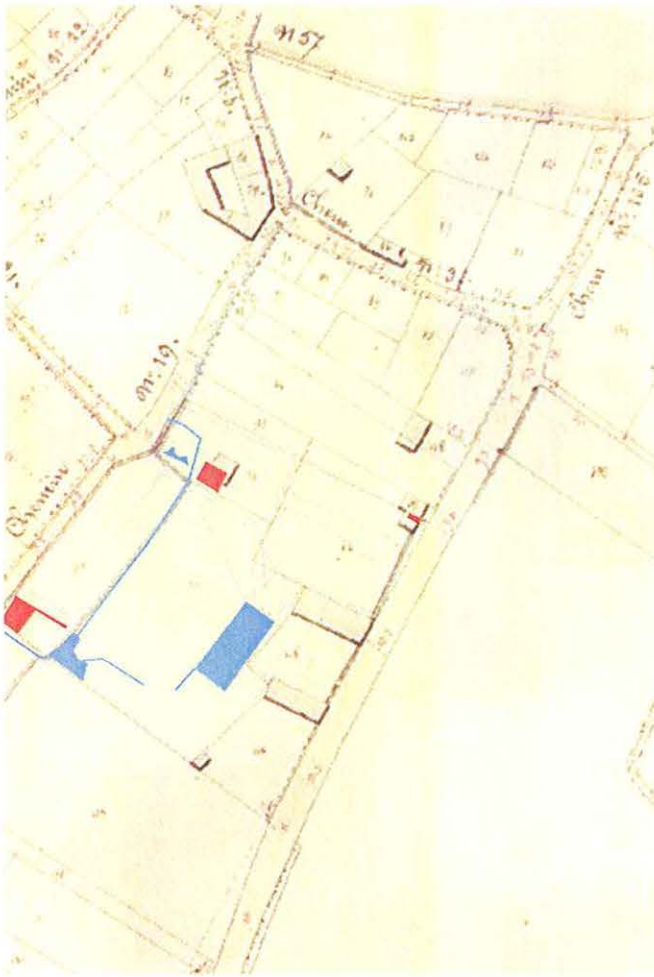

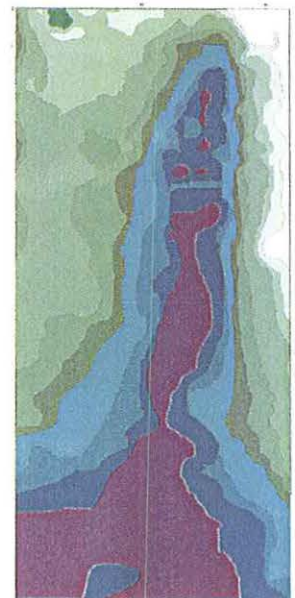
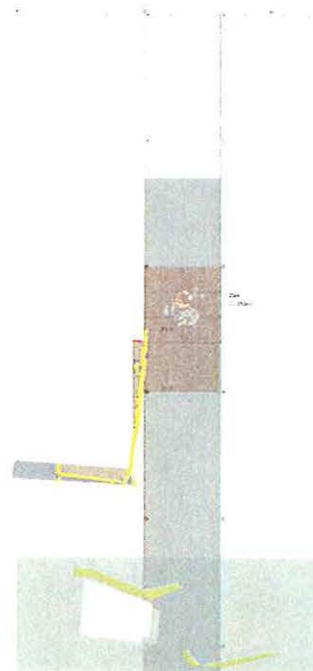
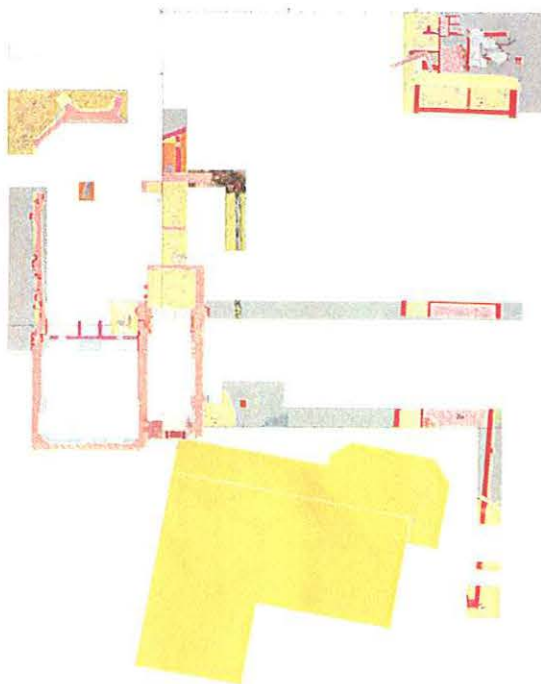

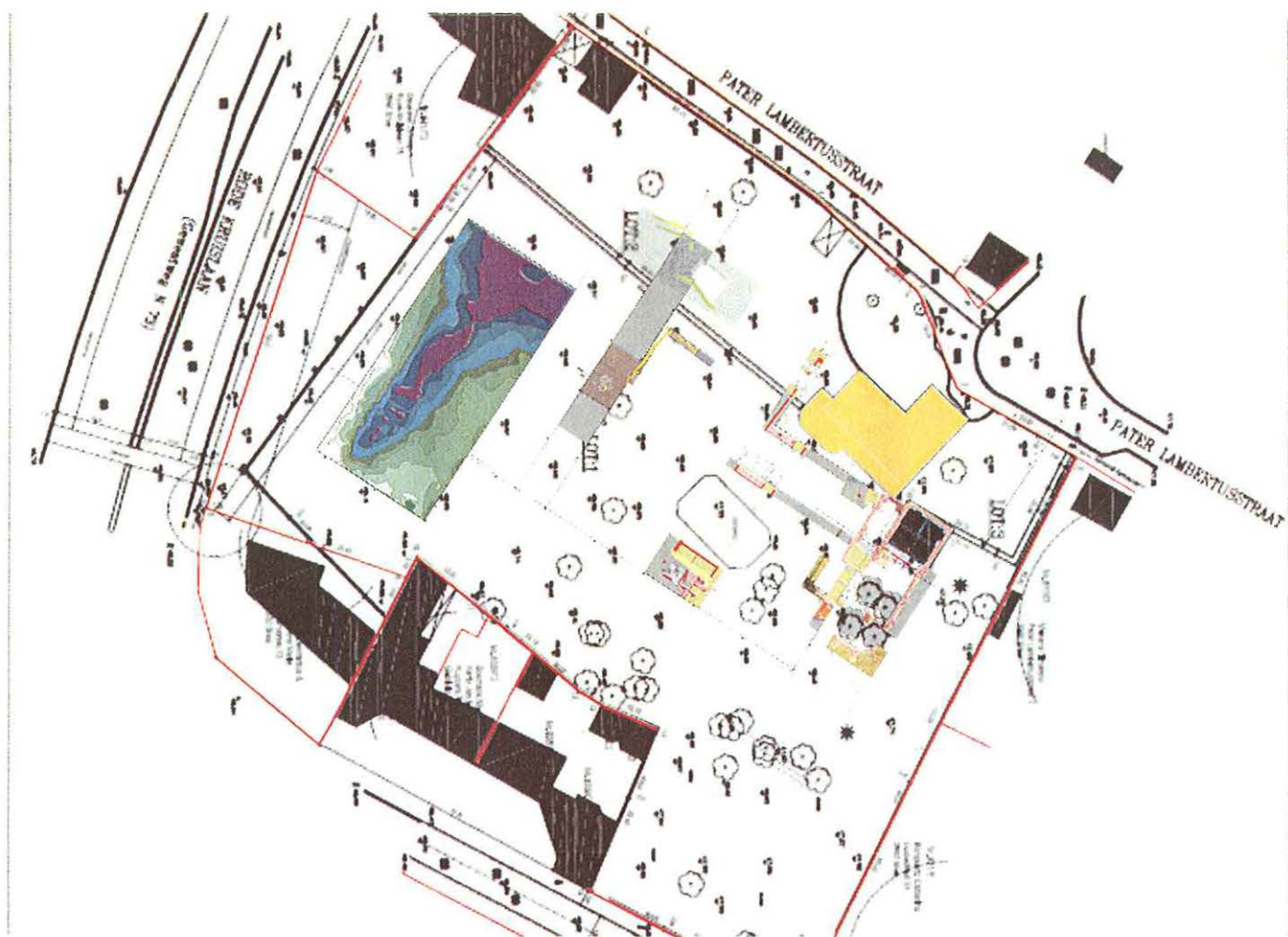

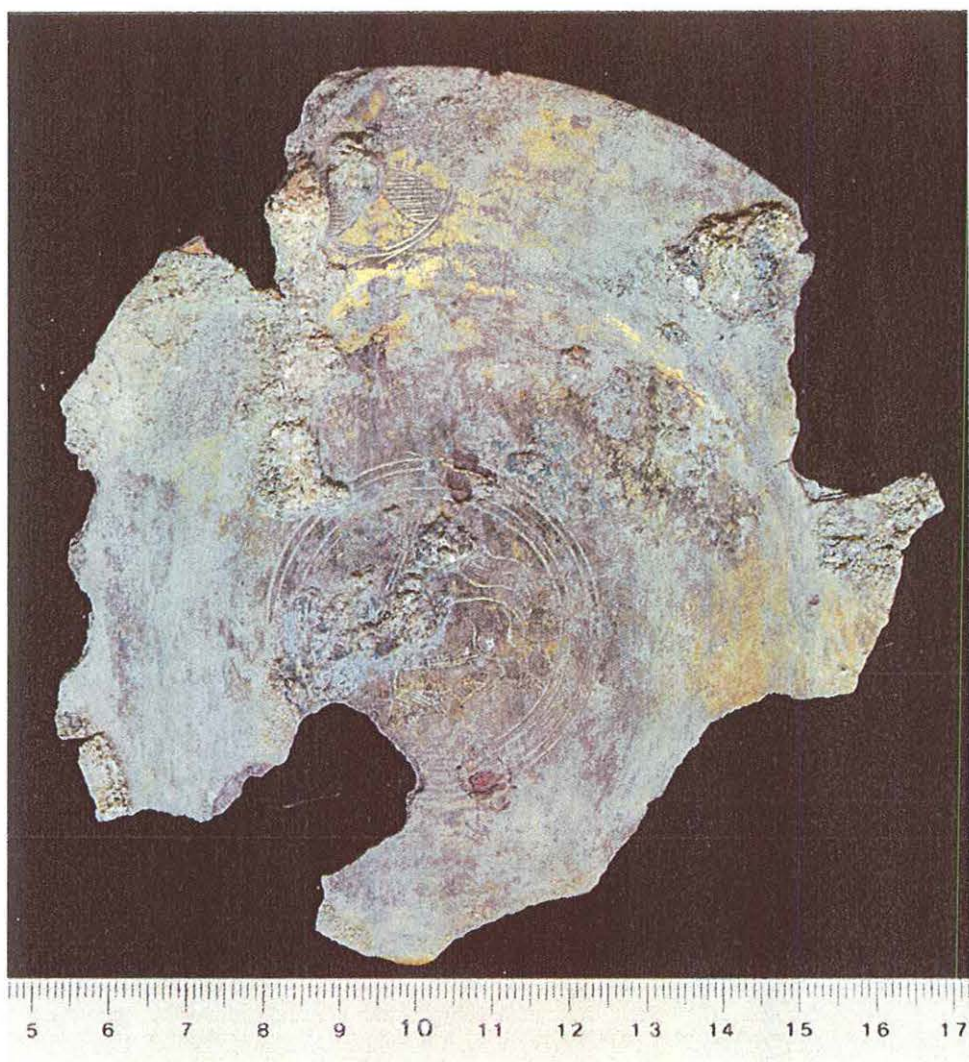
Klooster Ter Boven
Algemeen opgravingplan
en gedeeltelijke reconstructie

BREE
Klooster Onze-Lieve-Vrouw Ter Rivieren

Pateen

25 juli 2008

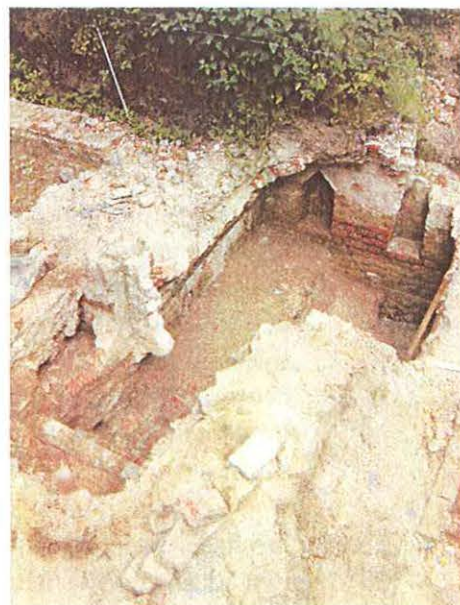
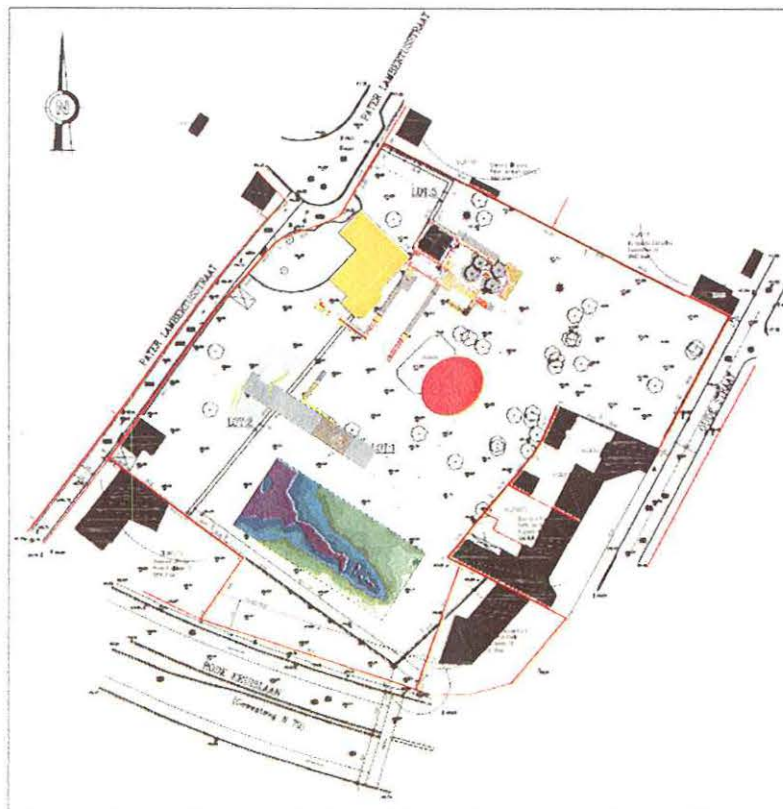
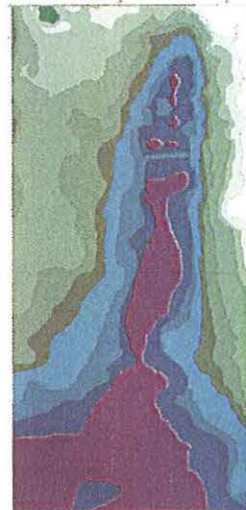
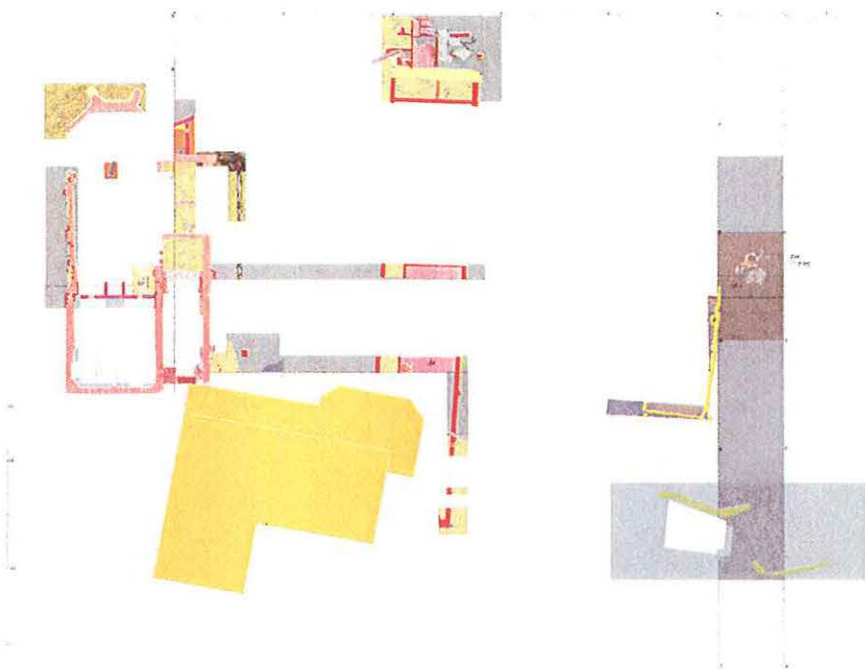

Vindplaats: Bree, “domein Roex”, Klooster Onze-Lieve-Vrouw ter Rivieren, juni 2008.

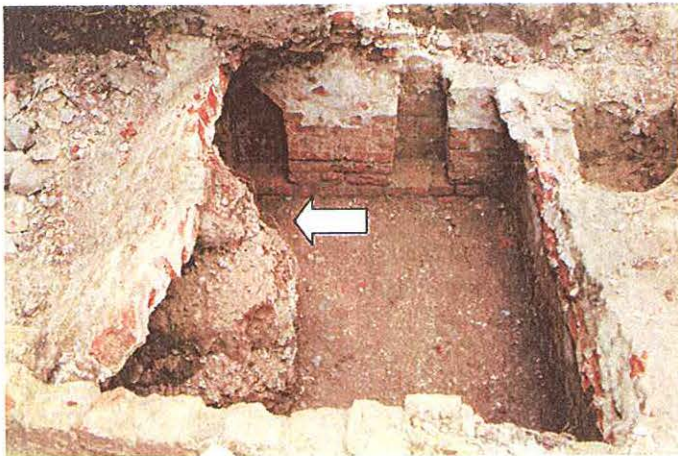
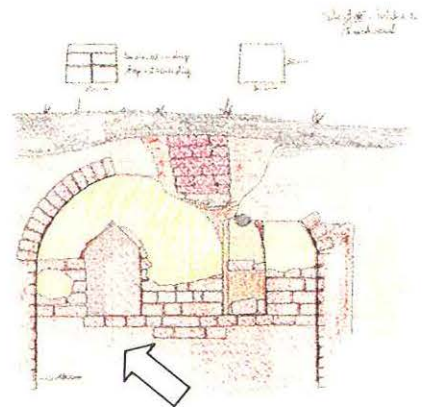
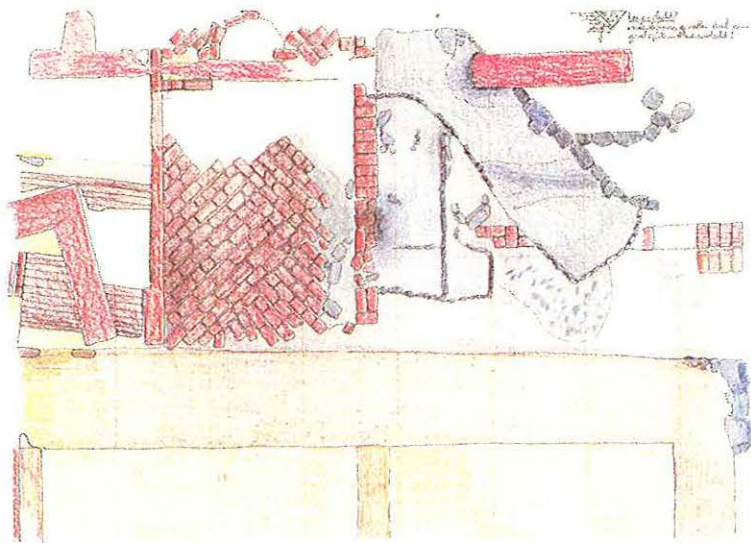
Vondstomstandigheden:

Gevonden vlak onder puinlaag in zandlemige aanvulling van sector I, sleuf 8, kelder 2 in de noord-westelijke hoek vlak bij de volledige muurnis.

Klooster ter Rivieren
Algemeen opgravingssplan
en archeologische reconstructie

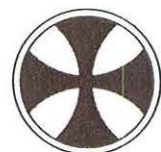

Type object: pateen (kelkschaaltje – hostieschaaltje)

Iconografie:

- op de rand een geklauwd kruis / kruis pattée (heraldische omschrijving) met convexe randen – in het Frans *croix pattée alésée arrondie*, in het Duits *Tatzenkreuz* – in een dubbele, gedreven cirkel. De uitsparingen zijn gearceerd, het kruis zelf is een uitsparing tussen vier eironde vlakken die elkaar in het centrum van de cirkel lijken te raken.
- centraal 4 concentrische, gedreven cirkels waarin een Lam met een vaandel of wimpel; op de achtergrond is een heuvelachtig landschap gedreven. Het Lam draagt een klein, ovaal aureool.

Datum: op basis van vergelijking met onderstaande voorbeelden, vermoedelijk eerste helft 17de eeuw (1600 – 1650). Meest vergelijkbare patenen – omwille van de gearceerde achtergrond bij het kruis pattée – zijn uit Waimes, gedateerd 1601 – 1610, en Pesche, gedateerd 1624 en Tavier, gedateerd 1576.

Afmetingen:

- diameter ca 14,8 cm
- dikte: ca 2 mm

Materiaal: (verguld) brons / koper, het oppervlak vertoont ter hoogte van de kop van het Lam, op het klavertjevier en op andere plaatsen sterke corrosie knobbels en zware beschadigingen aan de rand tot in het centrale gedeelte. Behalve dit grote fragment zijn er nog zes kleinere rand en bodemfragmenten die het geheel iets vervolledigen.

Voorzijde:

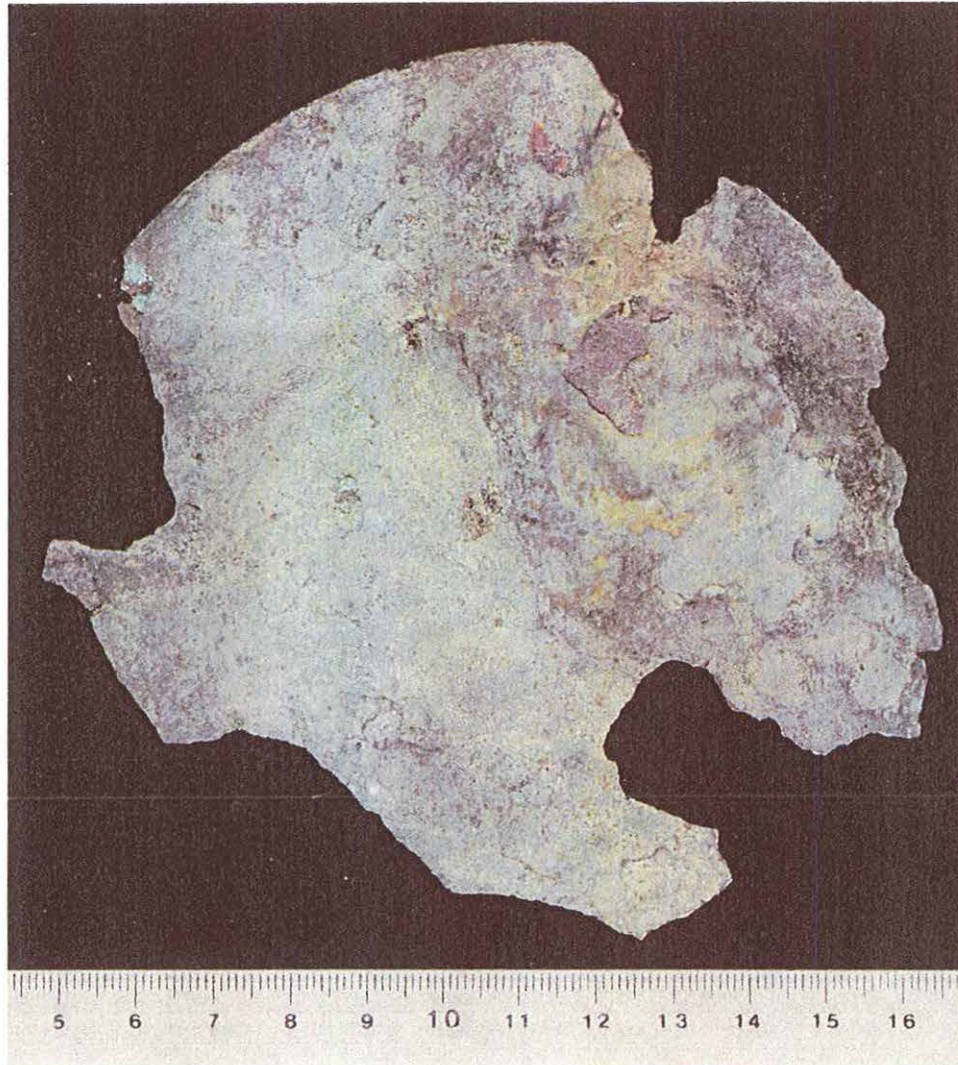

Details:

Keerzijde:

Vervaardiger: gelet op de vindplaats, Bree, één van de Goede Steden uit het Prinsbisdom Luik, op de afhankelijkheid van het klooster van het gezag van de prinsbisschop en op het meest vergelijkbare materiaal lijkt het aannemelijk dat dit stukje sacraal metaal vervaardigd werd in een Luiks atelier. Luikse edelsmeden zijn doorheen de middeleeuwen en later wijd en zijd bekend voor hun vakmanschap. Er konden (nog) geen merktekens gevonden worden.

Pateen

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

De **(kelk)pateen** (Grieks παθηνα of *pathèna* : *schaal*) is een uiterst plat gewalst schijfje van verguld koper of zilver dat precies op een miskelk past en dat behoort tot de *vasa sacra* van het liturgisch vaatwerk in de Katholieke Kerk. Tijdens de Mis wordt de hostie op de pateen gelegd en later daarop gebroken.

Omdat de pateen gebruikt wordt om er het Allerheiligste op te leggen, moest de pateen vroeger verguld zijn. Tegenwoordig geldt nog steeds de verplichting dat het uit een edel materiaal wordt vervaardigd. Breekbare materialen zoals aardewerk zijn niet toegestaan.

Geschiedenis

De pateen is voortgekomen uit een echt, diep schaalpje. In de loop der eeuwen ging men ze steeds platter maken, het is niet helemaal duidelijk waarom.

Er zijn tijdens de Tweede beeldenstorm vele patenen zonder de bijbehorende kelken in de antiekhandel terecht gekomen, waar men zich doorgaans afvraagt wat het in vredesnaam is.

De **Tweede beeldenstorm** is een term die gebruikt wordt door voorstanders van een nauwgezette invoering van de verworvenheden van het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965). Met "Tweede beeldenstorm" worden praktijken bedoeld, die de hervormingen van het Tweede Vaticaans Concilie niet respecteren en voorbijstreven. De term is afgeleid van de eerste Beeldenstorm in 1566. De term benadrukt de samenhang tussen de vernieuwingsdrang in de 16e eeuw en de vernieuwingsdrang in de 20e eeuw. Daarmee wordt ook gewezen op het protestantse karakter van de veranderingen in de katholieke geloofsopvattingen en -praktijken ten tijde van deze beeldenstorm.

Communiepateen

Naast de *kelkpateen* bestaat er ook nog de **communiepateen**. Deze wordt door een misdienaar, die de Communie uitreikende priester bijstaat, onder de kin gehouden van de gelovigen, die dan de Communie geknield en op de tong ontvangen. De *communiepateen* voorkomt dat geconsacreerde deeltjes van de hostie op de grond vallen of verloren gaan. Sinds het Tweede Vaticaans Concilie is deze pateen in Nederland en Vlaanderen (en de meeste delen van de westerse kerk) sterk in onbruik geraakt. In het buitenland (bijvoorbeeld in delen van Zuid-Duitsland, Polen en Slowakije) wordt ze soms nog gebruikt, net als in de Tridentijnse ritus.

Grote afbeelding
Nummer cliché:
X008081

Gemeente: Zoutleeuw[deelgemeente]
Instelling: Kerk Sint-Leonardus
Type object: pateen
Vervaardiger: onbekend (edelsmid)
Datum: van 1601 (onzeker) tot 1700 (onzeker)
Materiaal: zilver
Techniek: gedreven
verguld
Afmetingen: diameter 15.4 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: zinnebeeld

Abstractienaam: Lam met kruis en wimpel

Grote afbeelding
Nummer cliché:
M70417

Gemeente: Elsene[gemeente]
Instelling: Kerk O.L.Vrouw ter Kameren en Sint-Philippus Nerus
Type object: pateen
Vervaardiger: onbekend (edelsmid)
Datum: van 1501 tot 1600
Materiaal: zilver
Techniek: gedreven
verguld
Afmetingen: diameter 16 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: zinnebeeld

Abstractienaam: Lam met kruis en wimpel

Nummer cliché:
M92195

Gemeente: Estinnes-au-Mont
Instelling: Eglise Saint-Remi
Type object: patène
Vervaardiger: inconnu (orfèvre)
Datum: van 1601 tot 1700
Opschrift: poinçon, poinçonné: poinçon: une tête
Materiaal: argent
Techniek: repoussé
doré
Afmetingen: diamètre 15.3 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: représentation symbolique

Abstractienaam: Agneau crucifère et vexillifère

Nummer cliché:
M219150

Gemeente: Halle-Booienhoven
Instelling: Kerk Sint-Bartholomeus[Halle]
Type object: pateen
Vervaardiger: onbekend (edelsmid)
Datum: van 1600 (onzeker) tot 1699 (onzeker)
Materiaal: zilver
Techniek: verzilverd
 verguld
Afmetingen: diameter 13.3 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: zinnebeeld

Abstractienaam: Lam met kruis en wimpel

Nummer cliché: M9416

Gemeente: Huy[fusionnée]
Instelling: Eglise Notre-Dame
Type object: patène
Vervaardiger: inconnu (orfèvre)
Datum: 1644 (ca)
Materiaal: cuivre
Techniek: Coulé – doré
Afmetingen: diamètre 13.7 cm
Algemene opmerkingen: Cf. aussi : Calice n° IRPA : 10115957

ICONOGRAFIE

Abstractietype: représentation symbolique

Abstractienaam: Agneau crucifère et vexillifère

Nummer cliché:
M246683

Gemeente: Pesche
Instelling: Eglise Saint-Hubert
Type object: patène
Vervaardiger: inconnu (orfèvre)
Datum: 1624
Materiaal: argent
Techniek: repoussé
 doré
Afmetingen: diam. 14.5 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: représentation symbolique

Abstractienaam: Agneau crucifère et vexillifère

Nummer cliché:
M57207

Gemeente: Tavier
Instelling: Eglise Saint-Martin
Type object: patène
Vervaardiger: monogrammist N. T. (orfèvre)
Datum: 1576
Opschrift: signature, gravé, sur le bord:
monogramme NT
Materiaal: argent
Techniek: repoussé
doré
Afmetingen: diamètre 15.3 cm

ICONOGRAFIE

Abstractietype: représentation symbolique

Abstractienaam: Agneau crucifère et vexillifère

Nummer cliché:
M260365

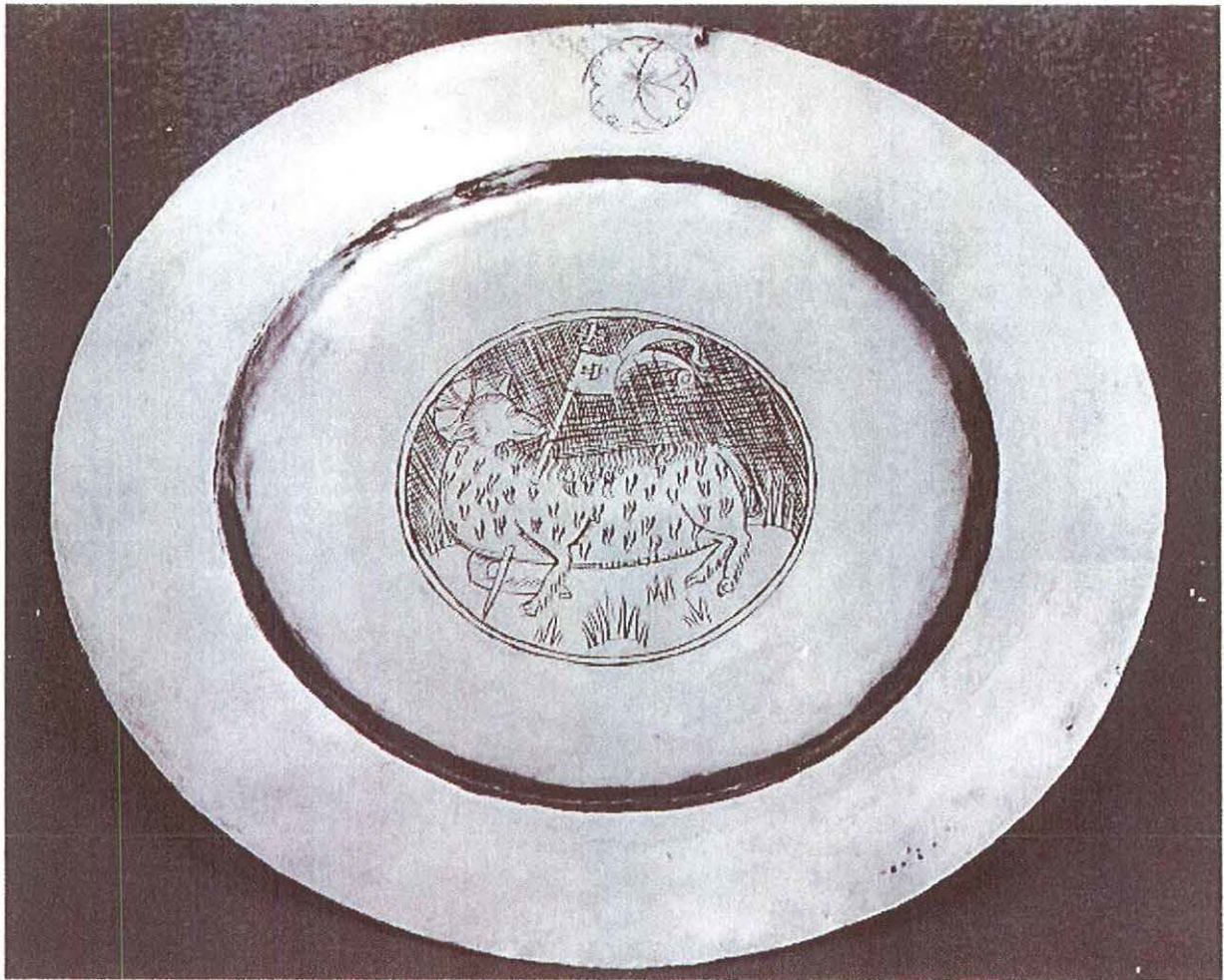
Gemeente: Waimes[fusionnée]
Instelling: Eglise Saint-Quirin[Ondenval]
Type object: patène
Vervaardiger: inconnu (orfèvre)
Datum: van 1601 tot 1610
Materiaal: argent
Techniek: repoussé
doré
Afmetingen: diamètre 14 cm

ICONOGRAFIE

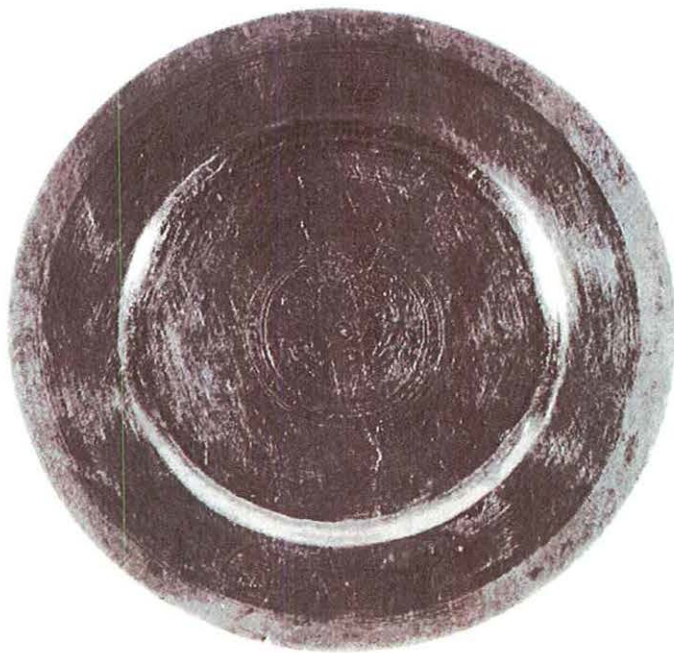
Abstractietype: représentation symbolique

Abstractienaam: Agneau crucifère et vexillifère, agneau dont le sang coule dans un calice

Elsene

Estinnes-au-Mont

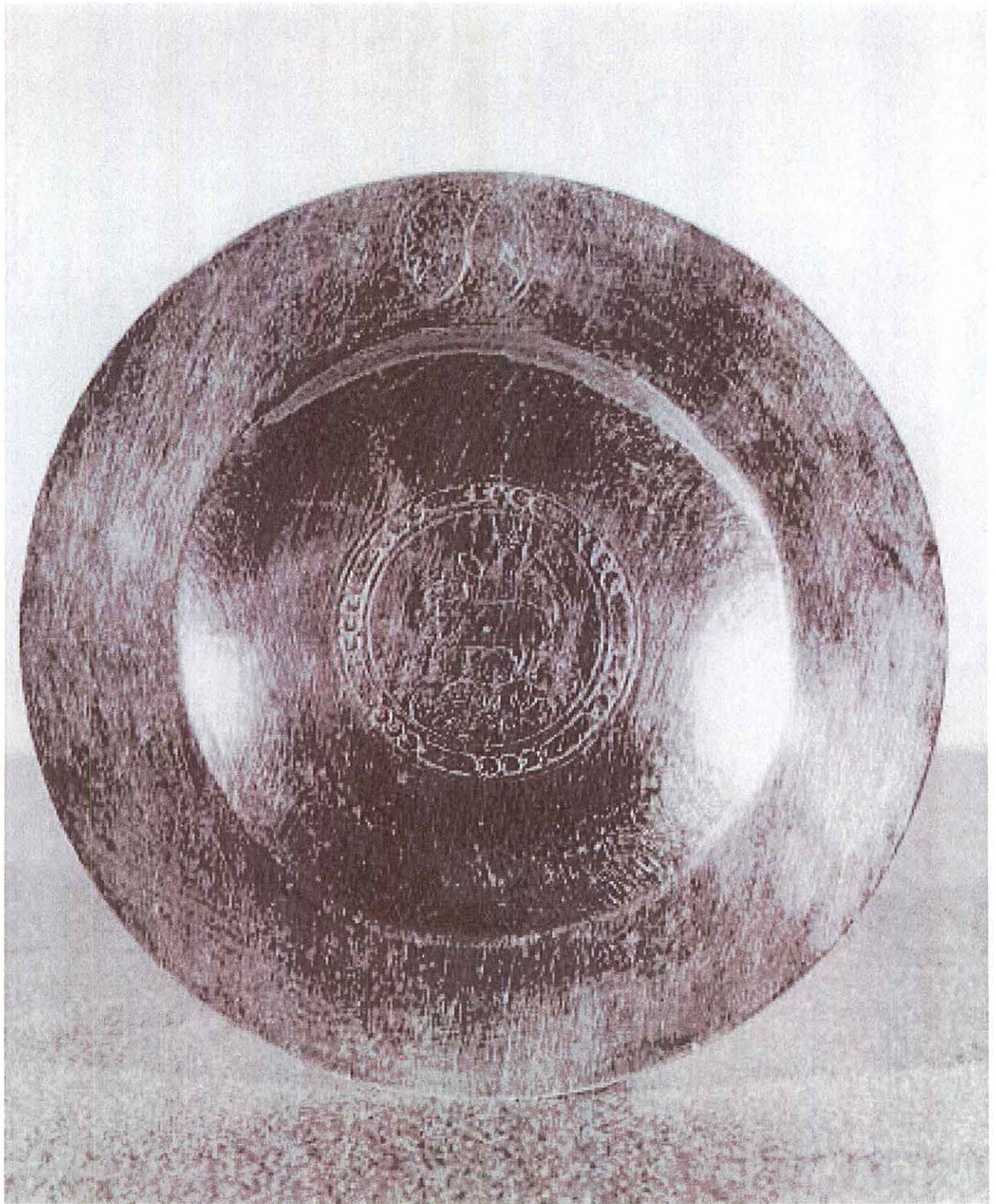

Halle-Booienhoven

Huy

Pesche (Couvin)

Tavier

Waimes

Zoutleeuw

Beenglas

Vindplaats: sector 1 – sleuf 2, hoefijzervormige put tegen bijgebouw aan kerk

Onderzoek:

KIK en KMKG, de dames Chantal Fontaine en Jeanette Lefranq

Vermoedelijk van Catalaanse oorsprong, te dateren 1675 - 1725

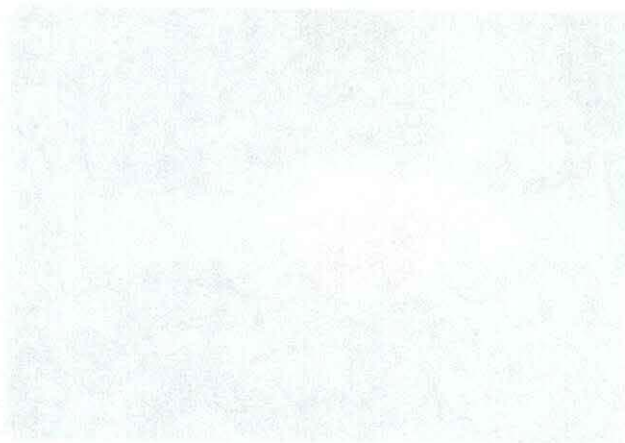
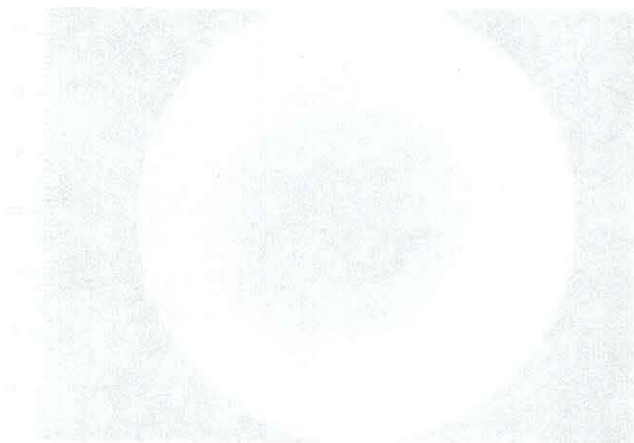
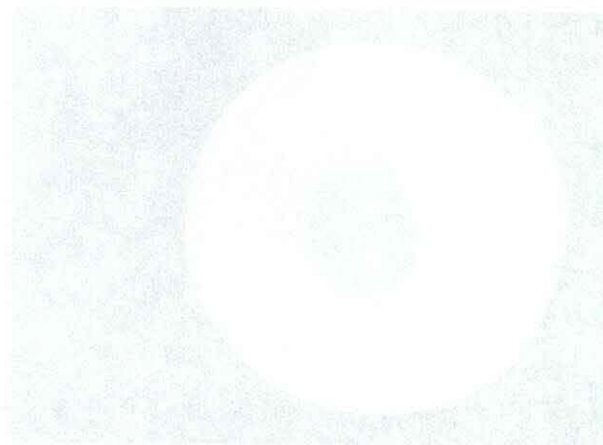
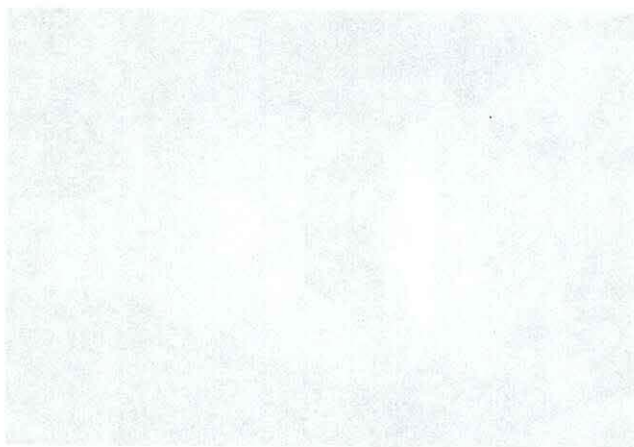
Beenglas

Vindplaats: sector 1 – sleuf 2, hoefijzervormige put tegen bijgebouw aan kerk

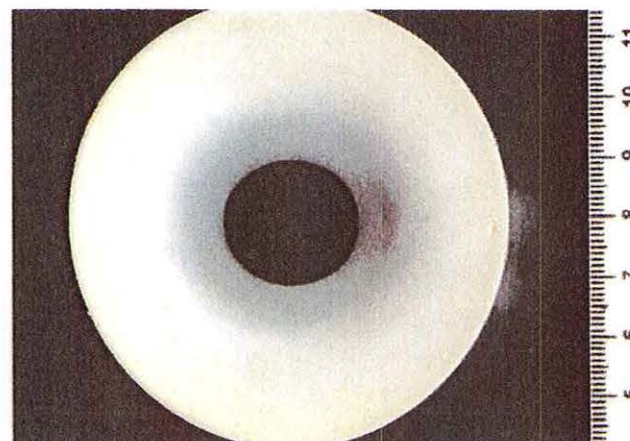
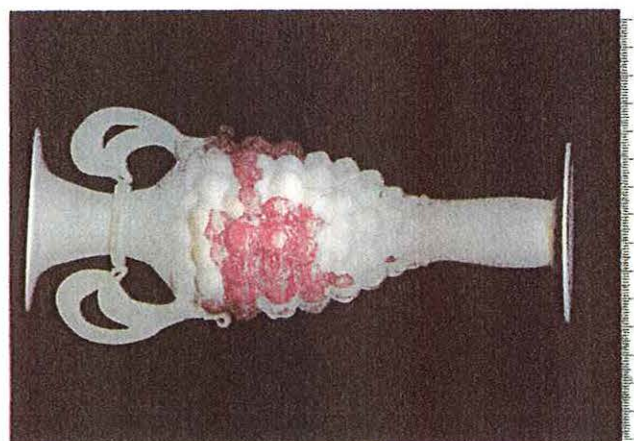
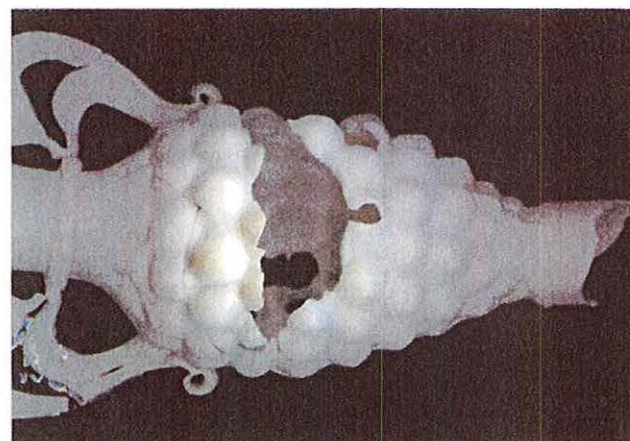
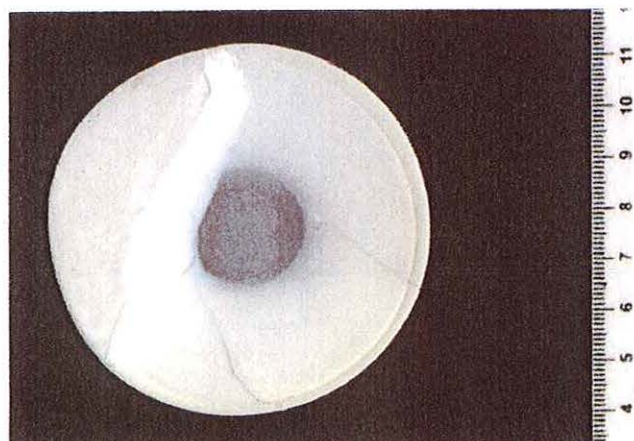
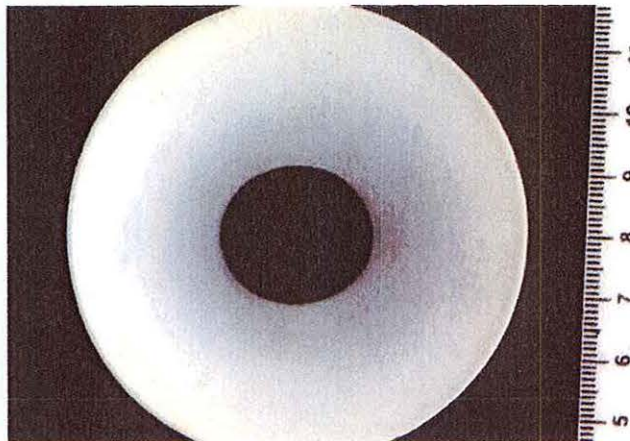
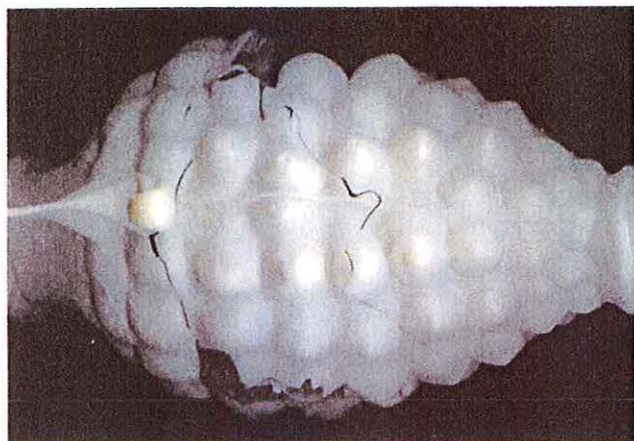
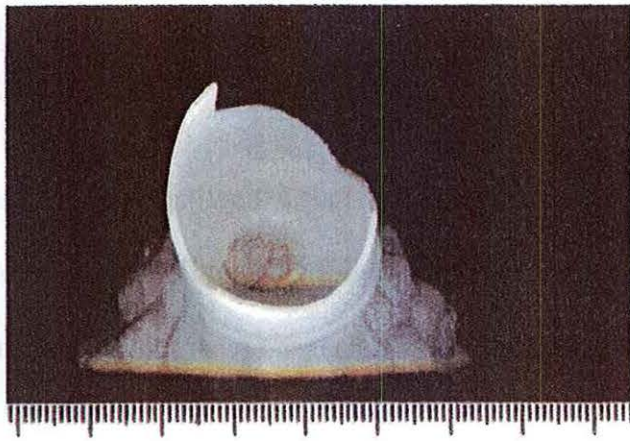
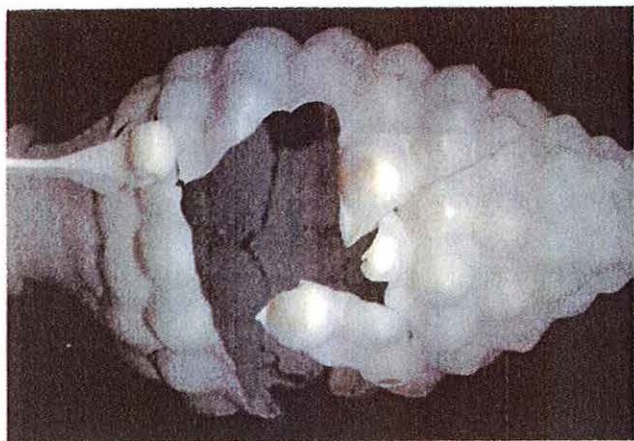
Onderzoek:

KIK en KMKG, de dames Chantal Fontaine en Jeanette Lefranq

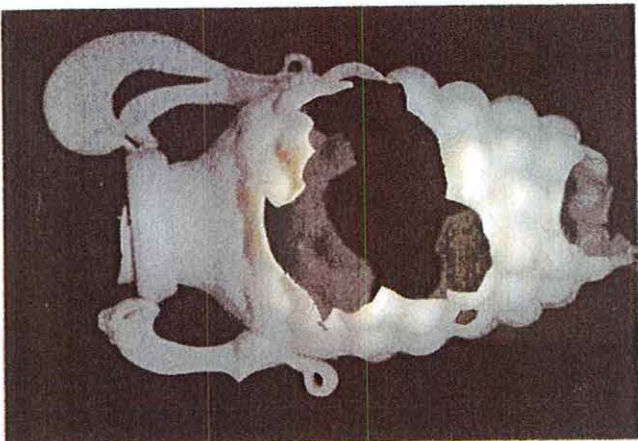
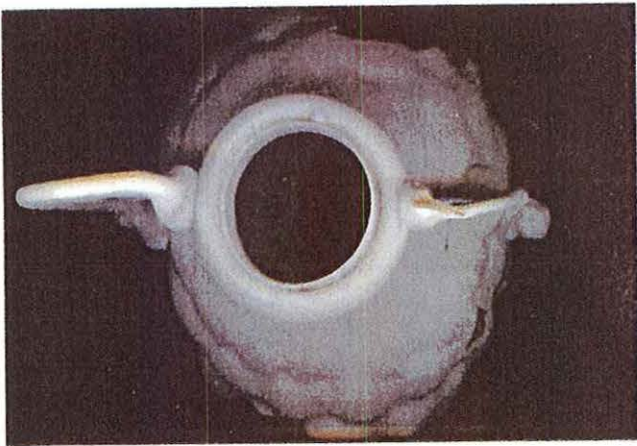
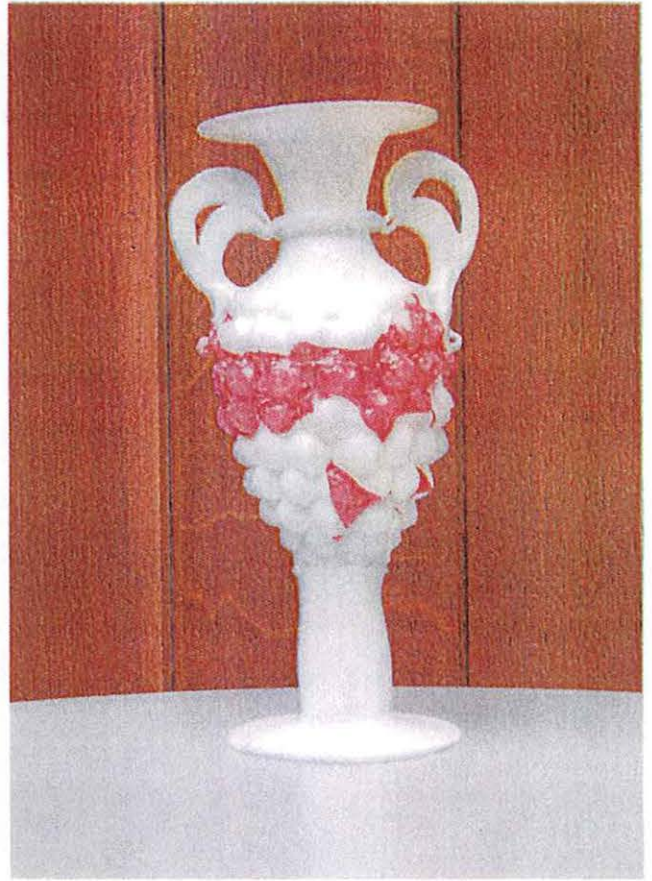
Vermoedelijk van Catalaanse oorsprong, te dateren 1675 - 1725

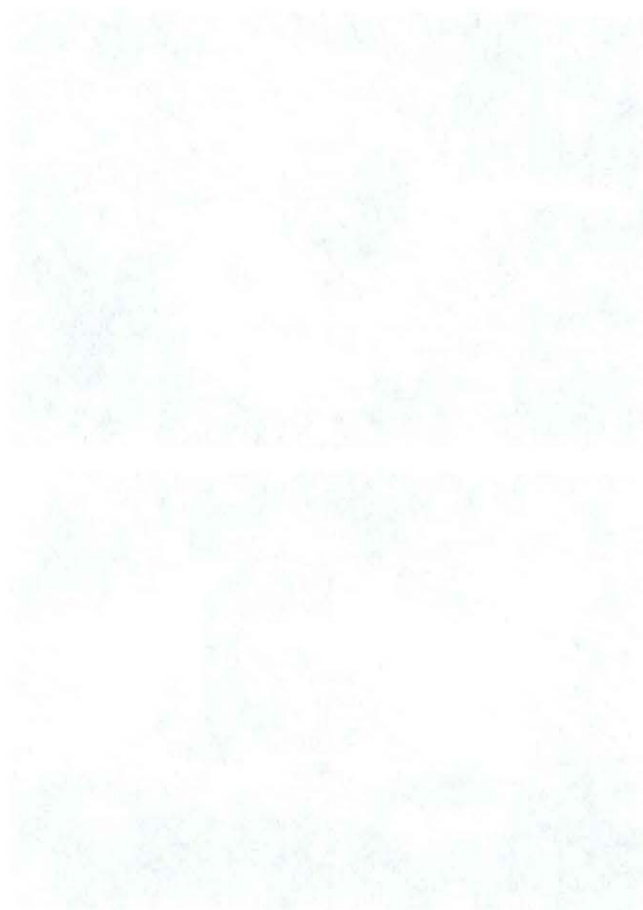
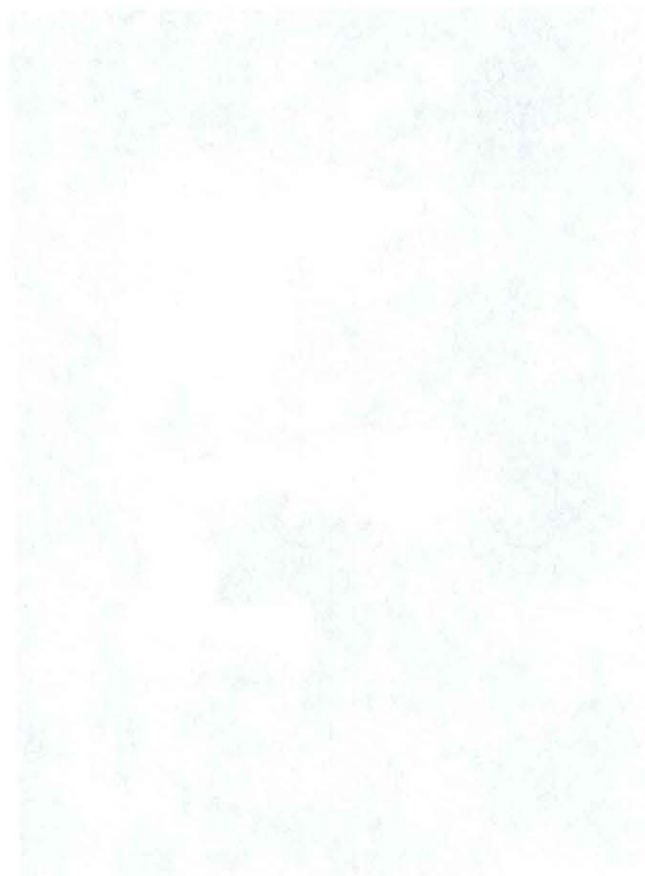
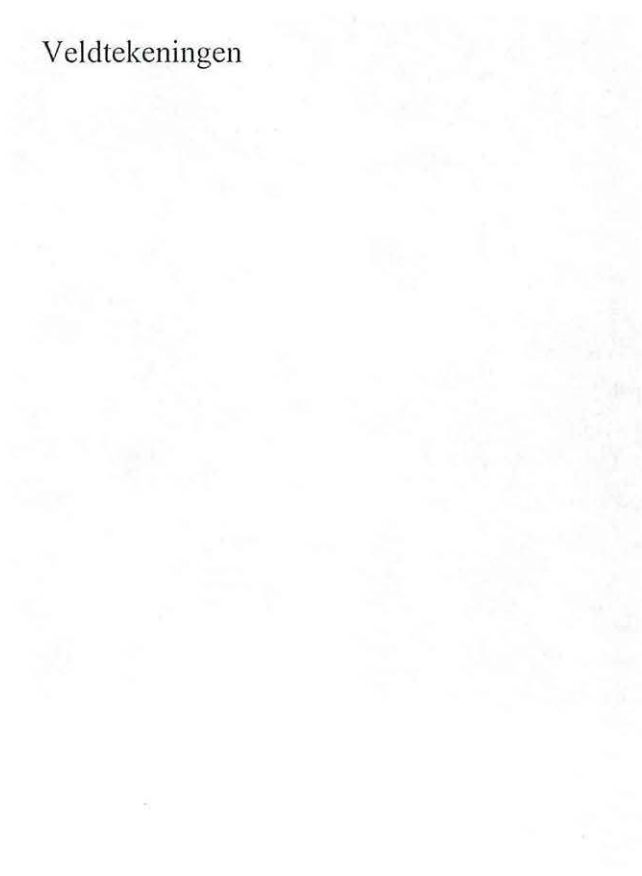

Veldtekeningen

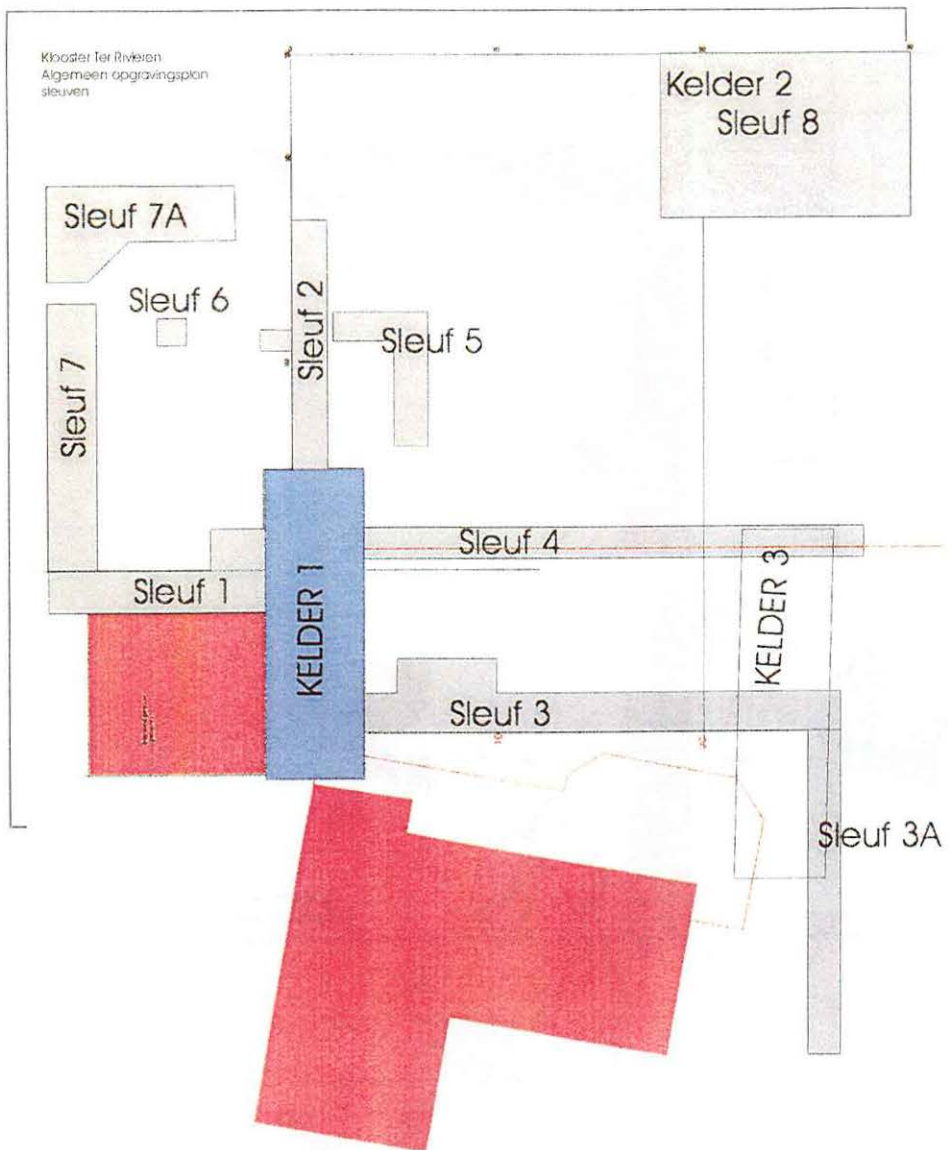
Veldtekeningen

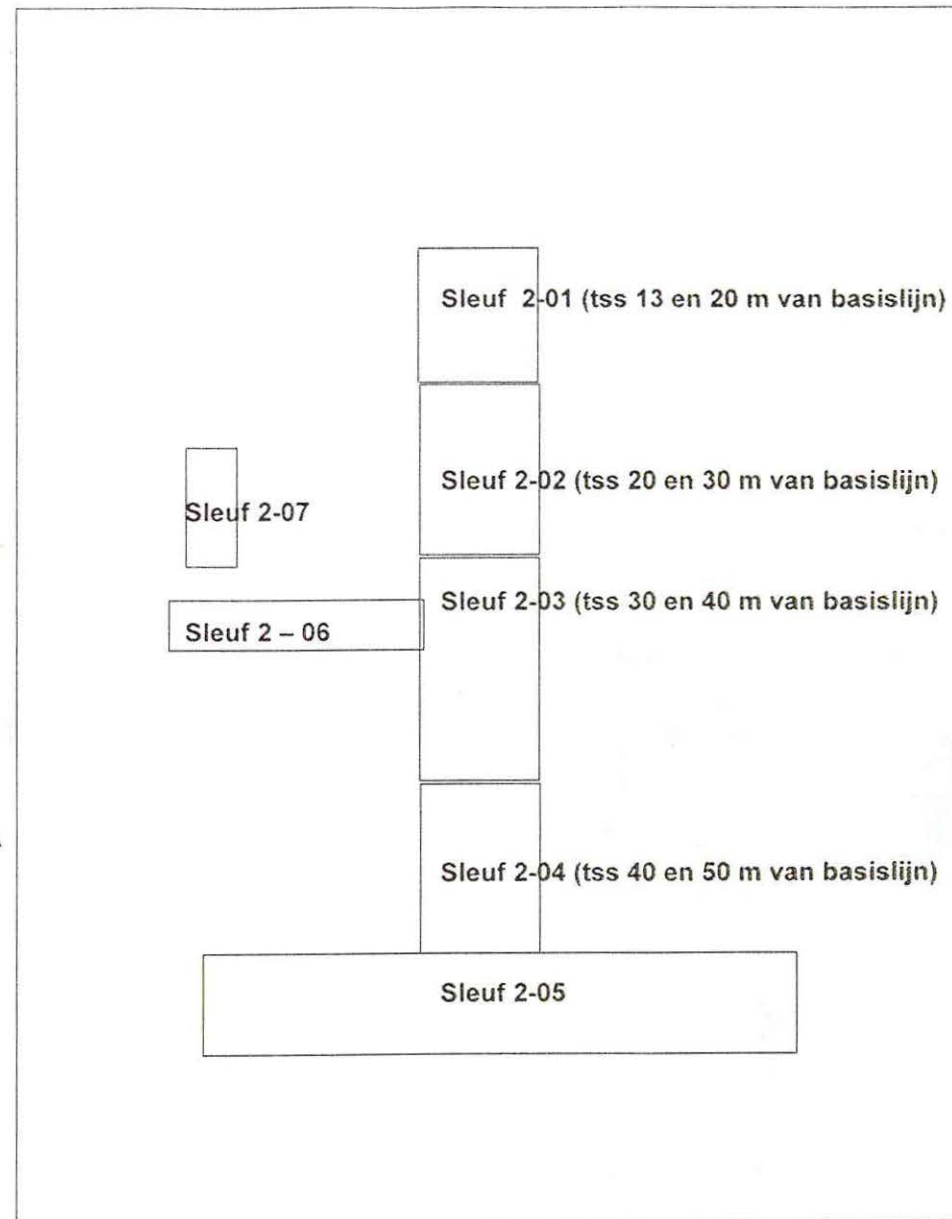

Klooster Ter Rivieren
Algemeen opgravingsplan
sleuven

SECTOR 1

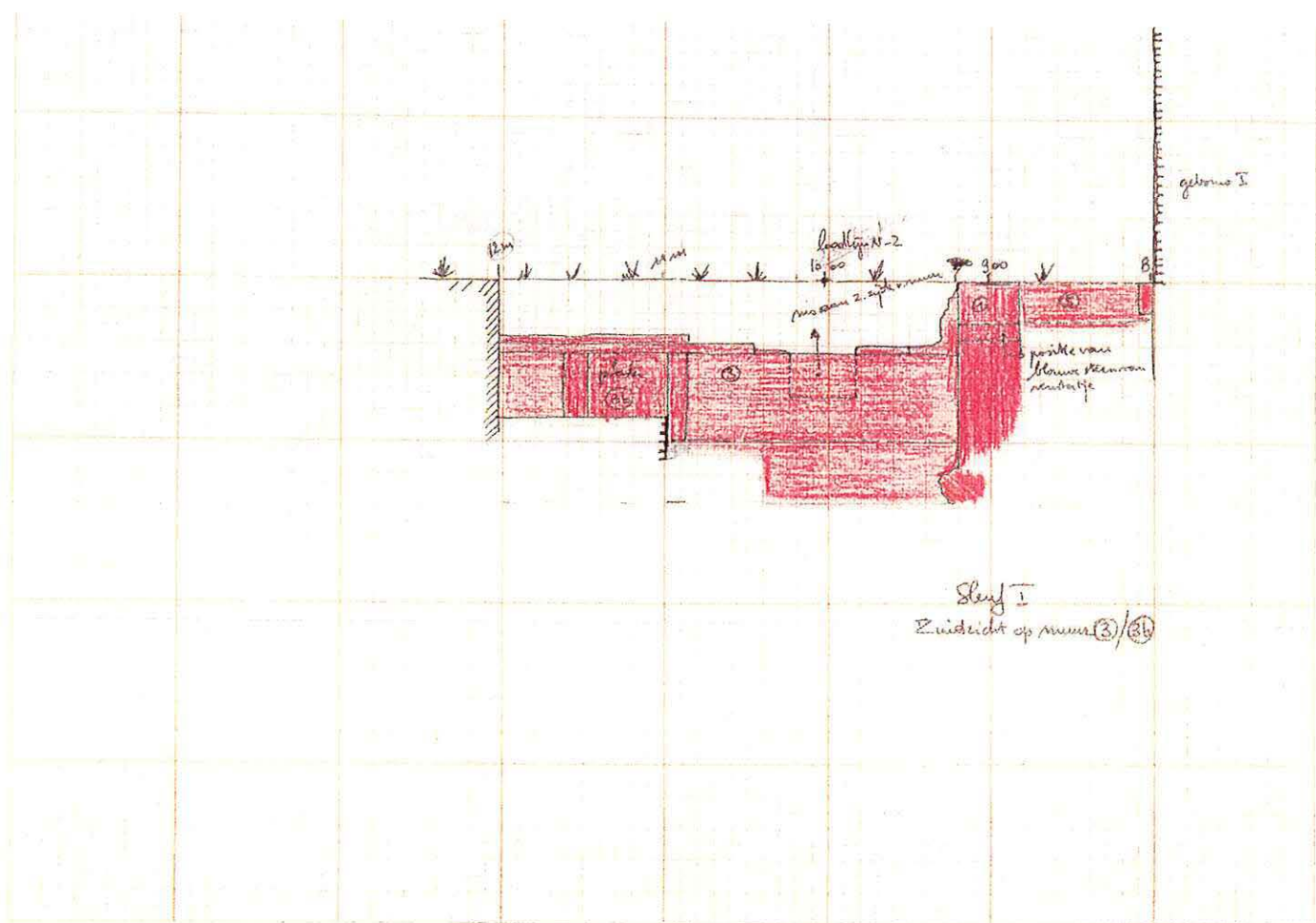
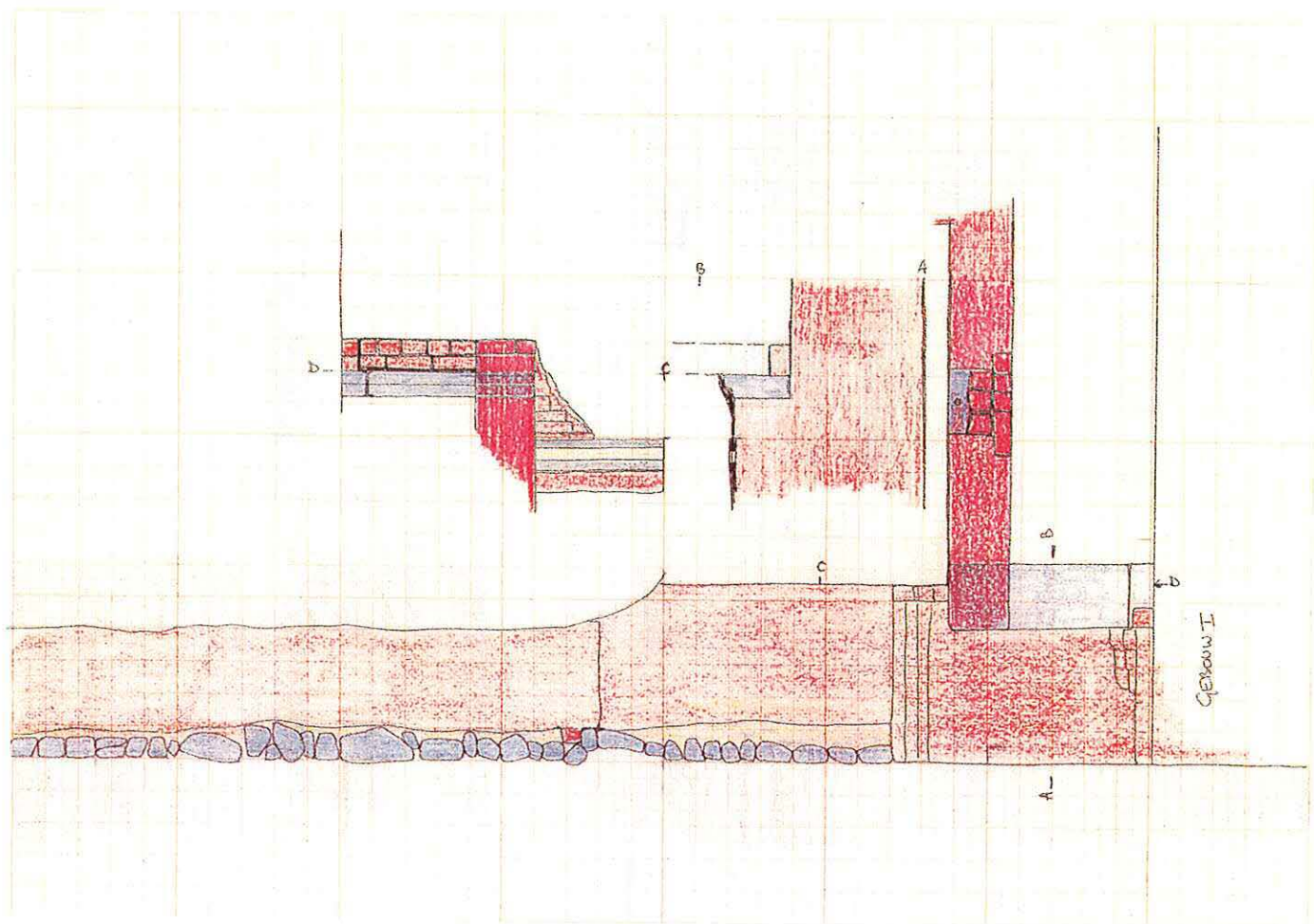

SECTOR 2

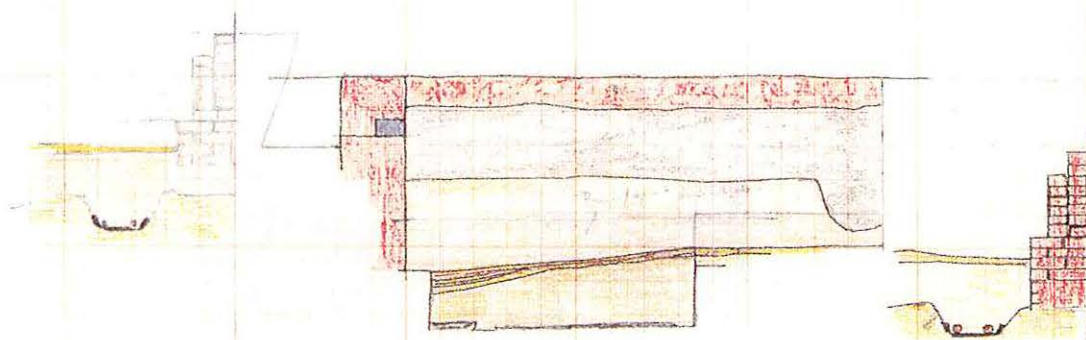

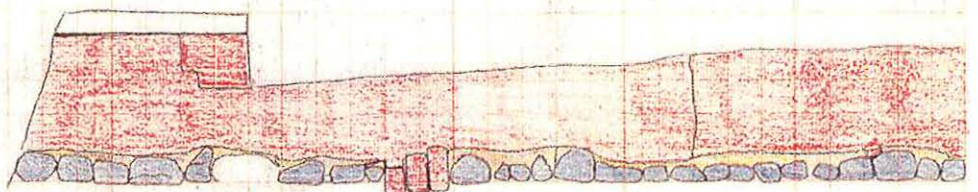
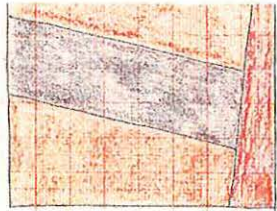
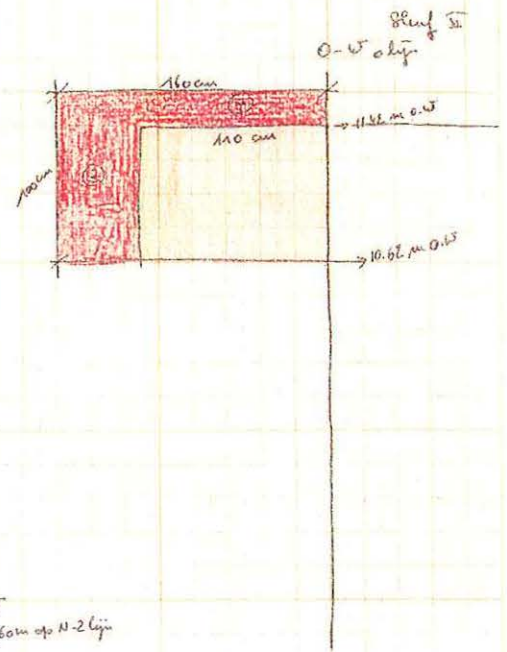
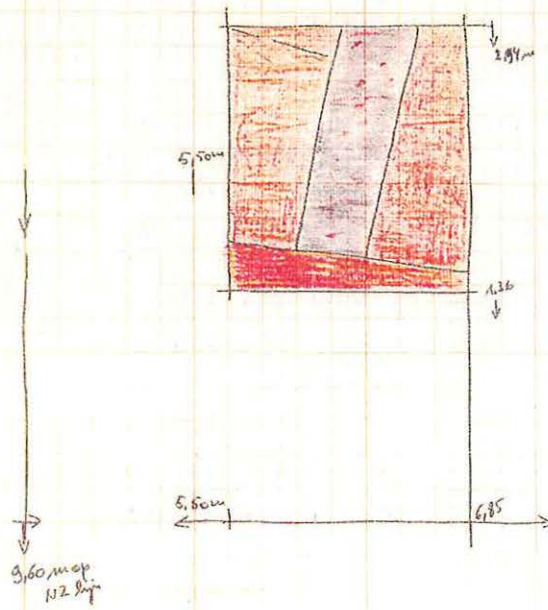
Verde Verde nuovo 2 em 3/36

Verde Verde nuovo 1. en 3/3b

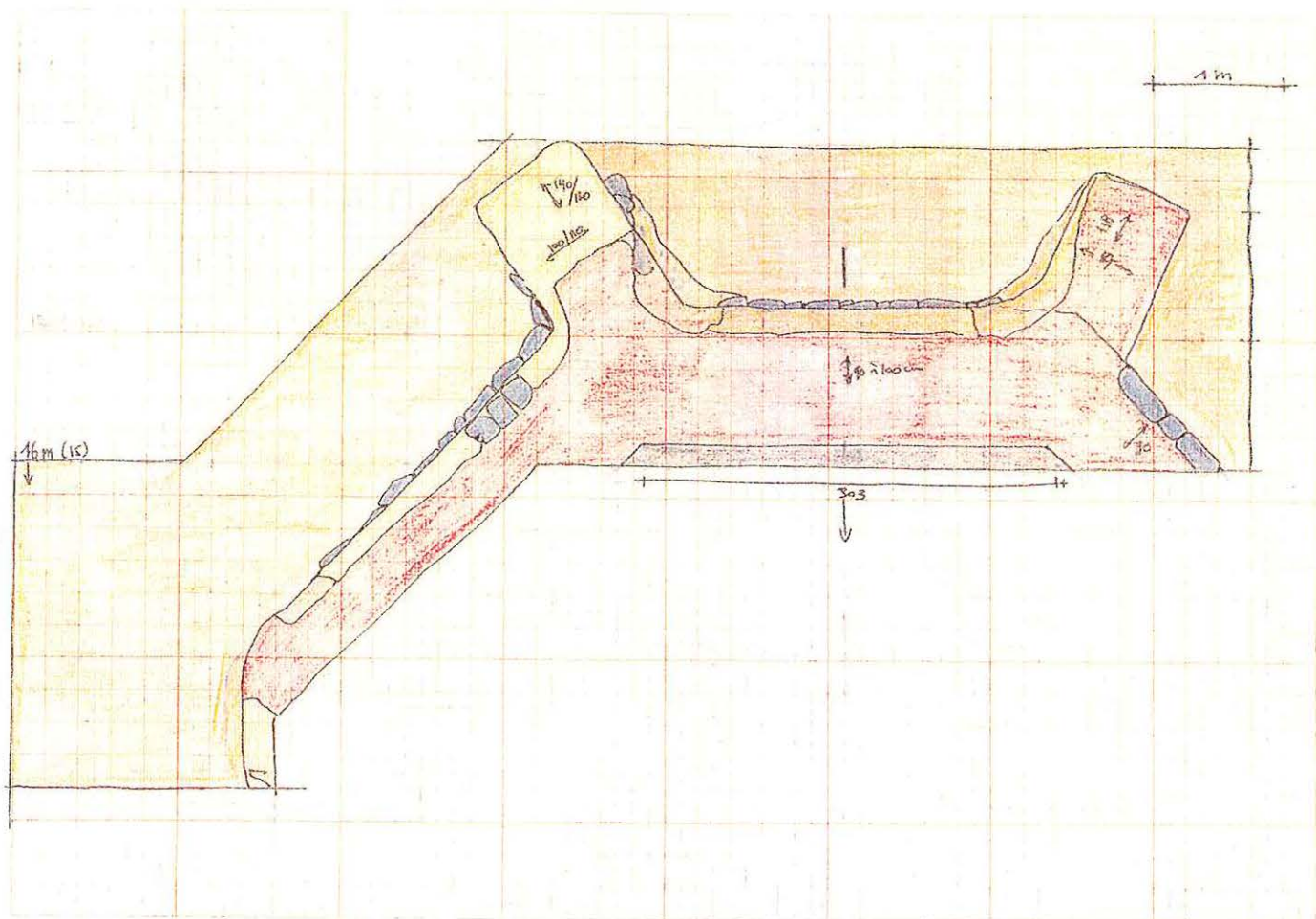

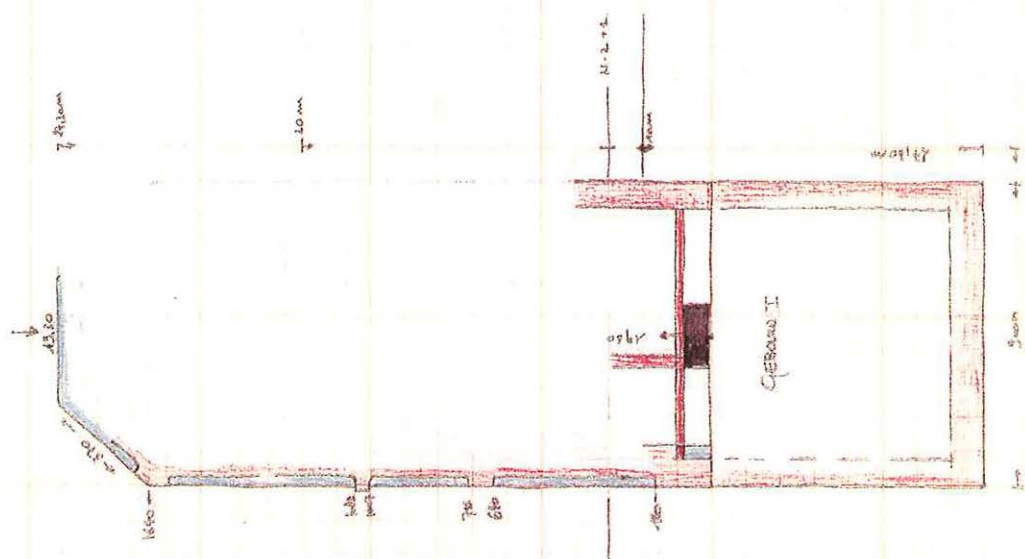
Tss 4 hinduismen
 stookkamaal v. steenoven

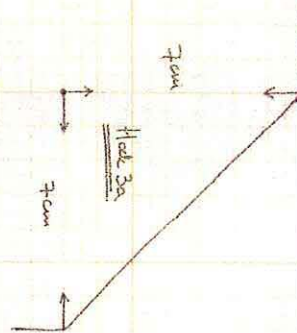
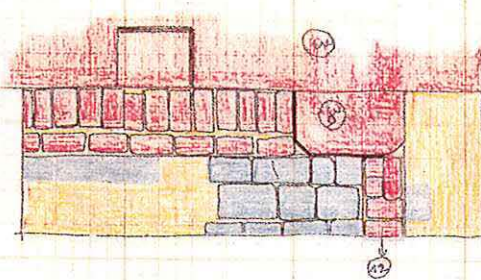

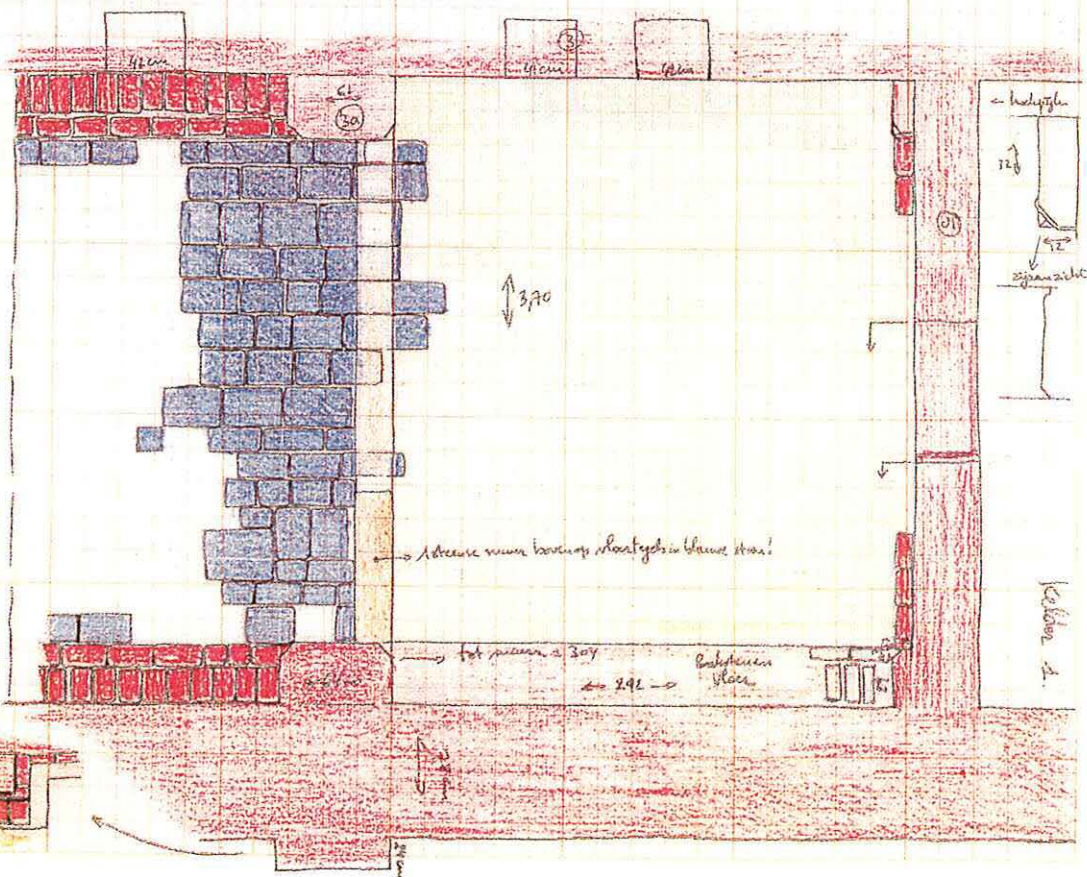
Hand-drawn plan view of a site on graph paper. The drawing shows a large rectangular area with a smaller rectangular extension on the left. A scale bar at the top right indicates 1 m. A vertical line on the left is labeled "16 m (15)". A horizontal line at the bottom is labeled "30.5". A diagonal line on the left is labeled "140/100". A small rectangular area on the right is labeled "15" and "10". A large rectangular area in the center is labeled "100/100". A small rectangular area at the bottom right is labeled "30".

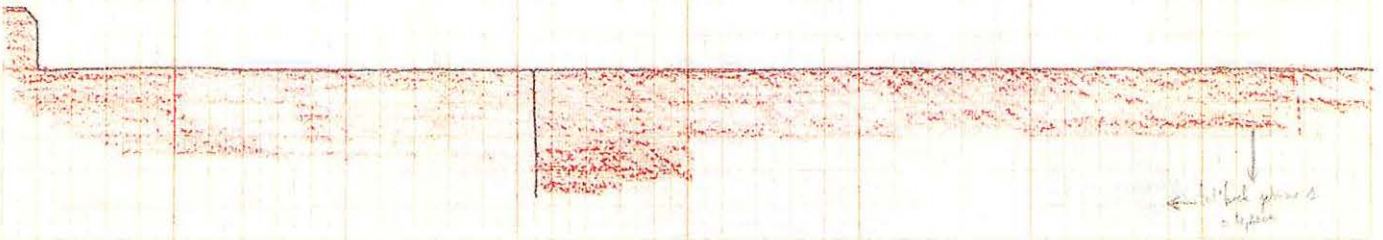
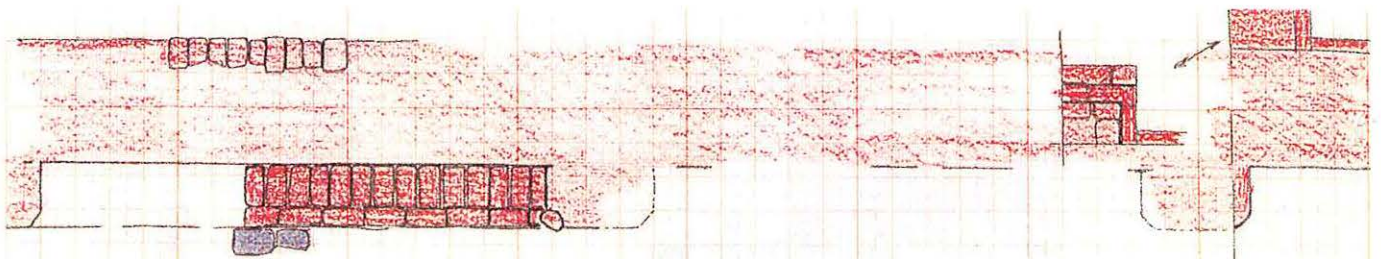
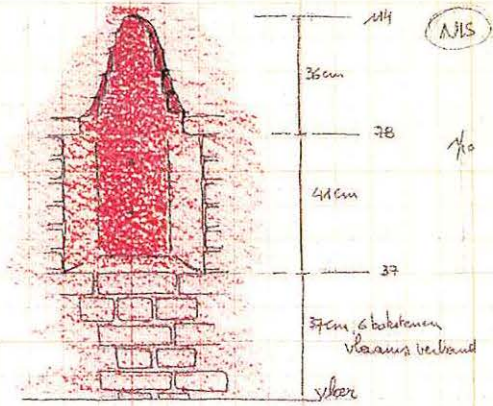
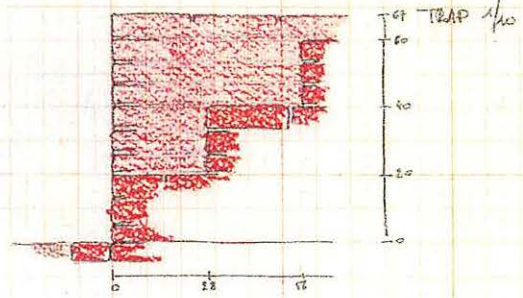
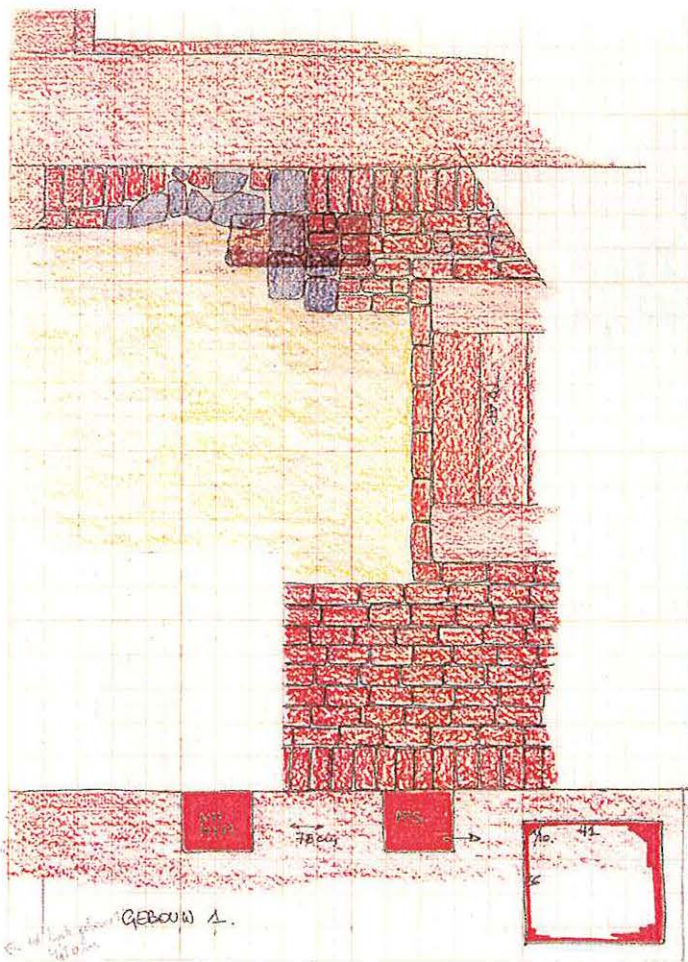

Stad I
Wort für Z von Nummer 3/3a.
(Keller A)

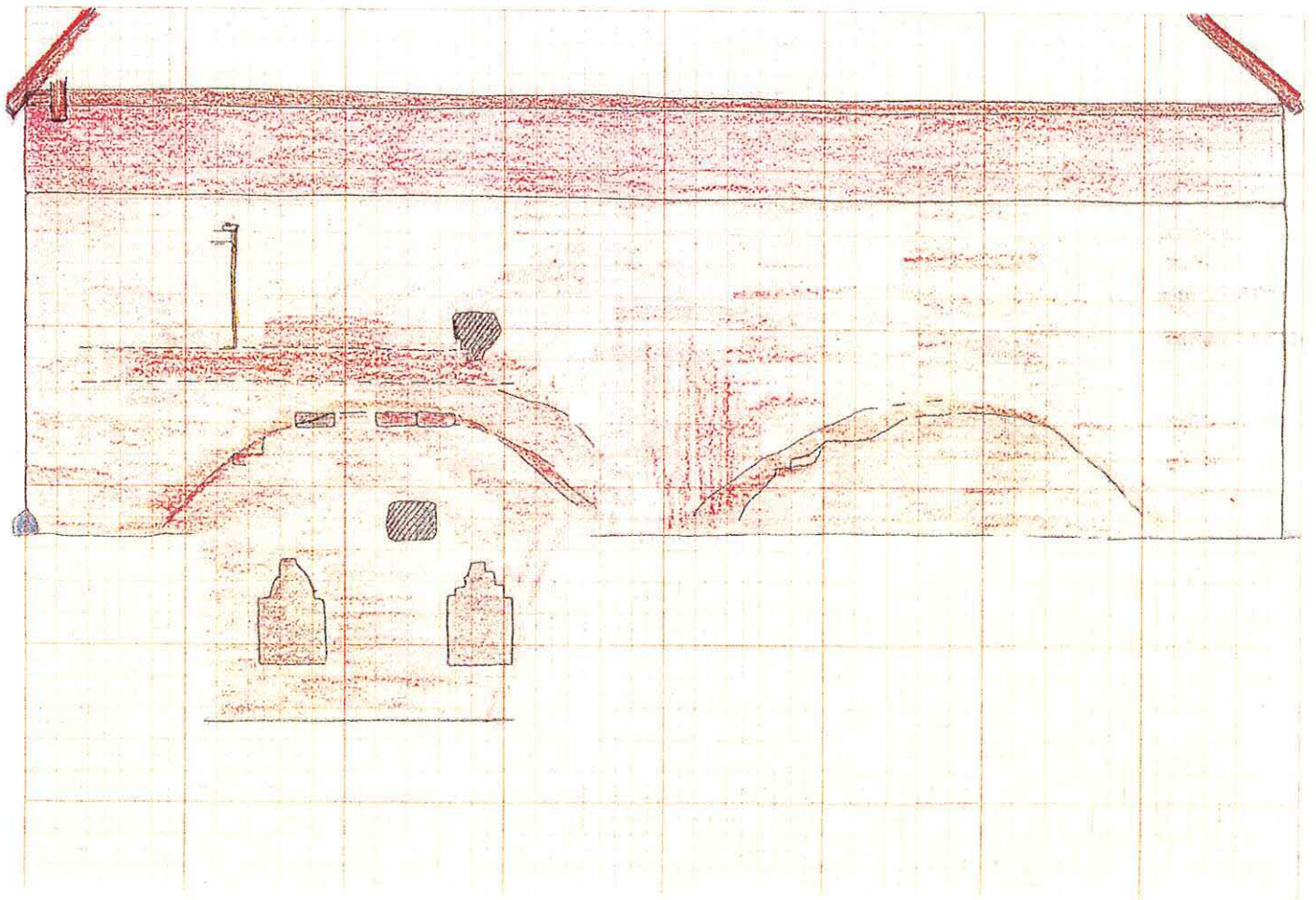
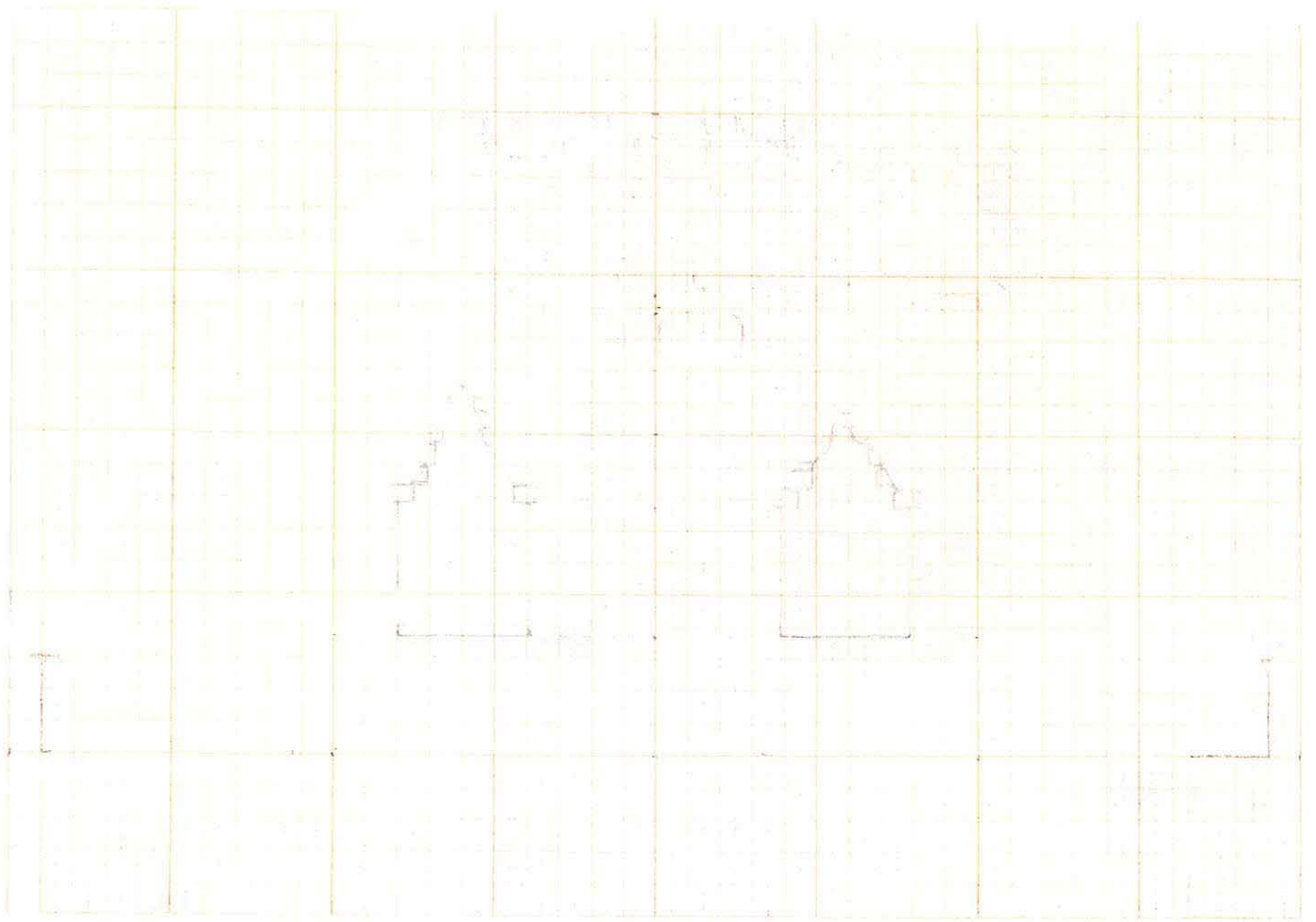

Keller A.

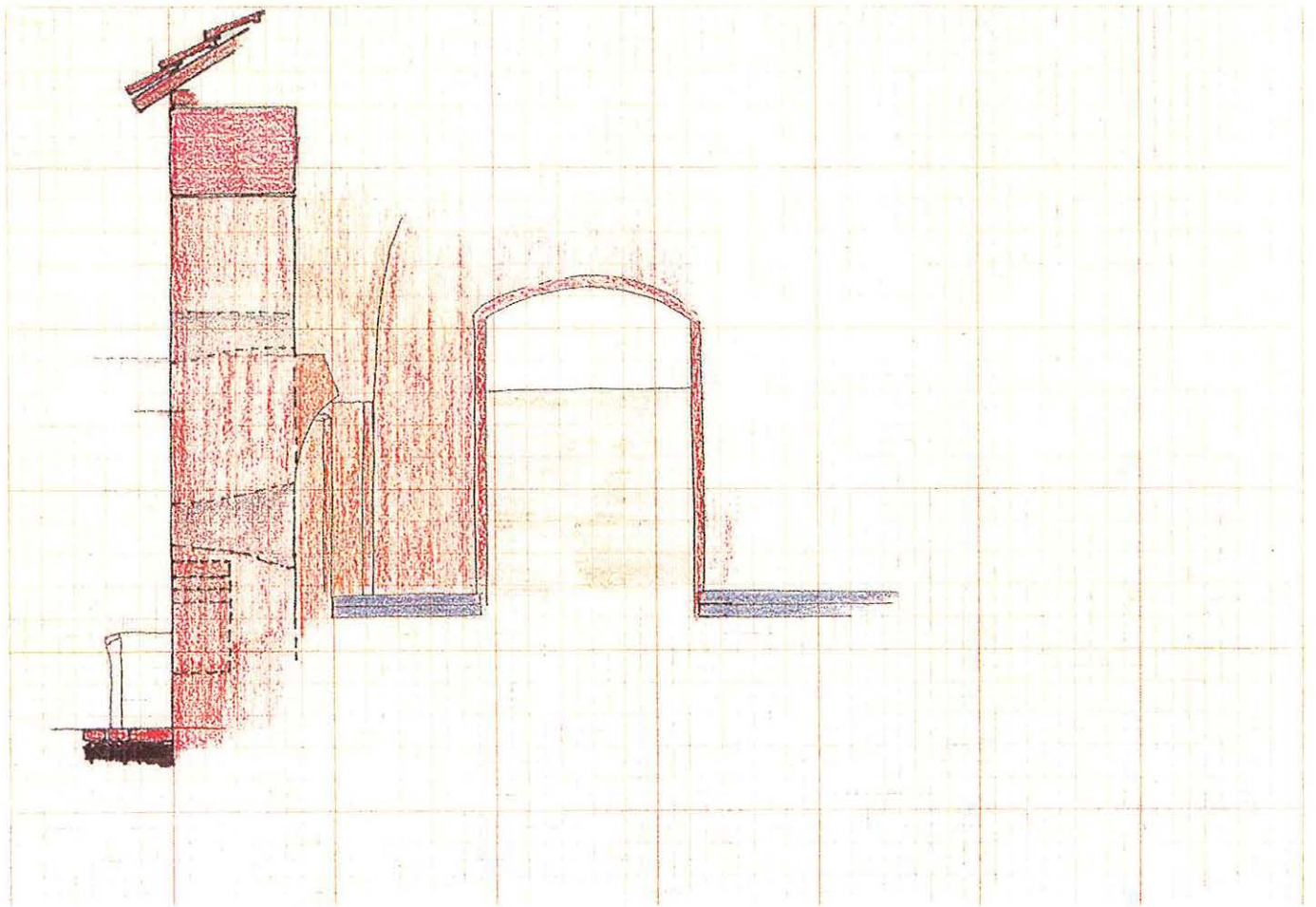

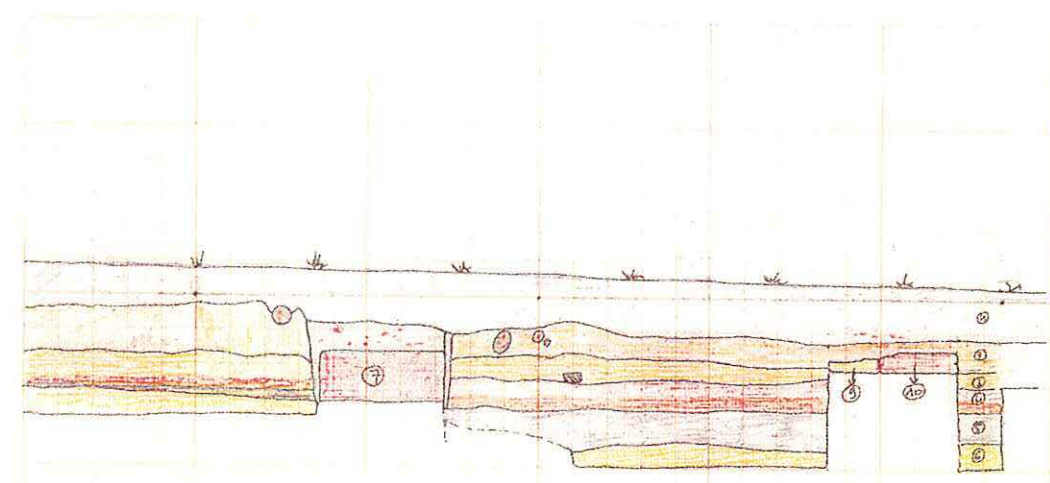
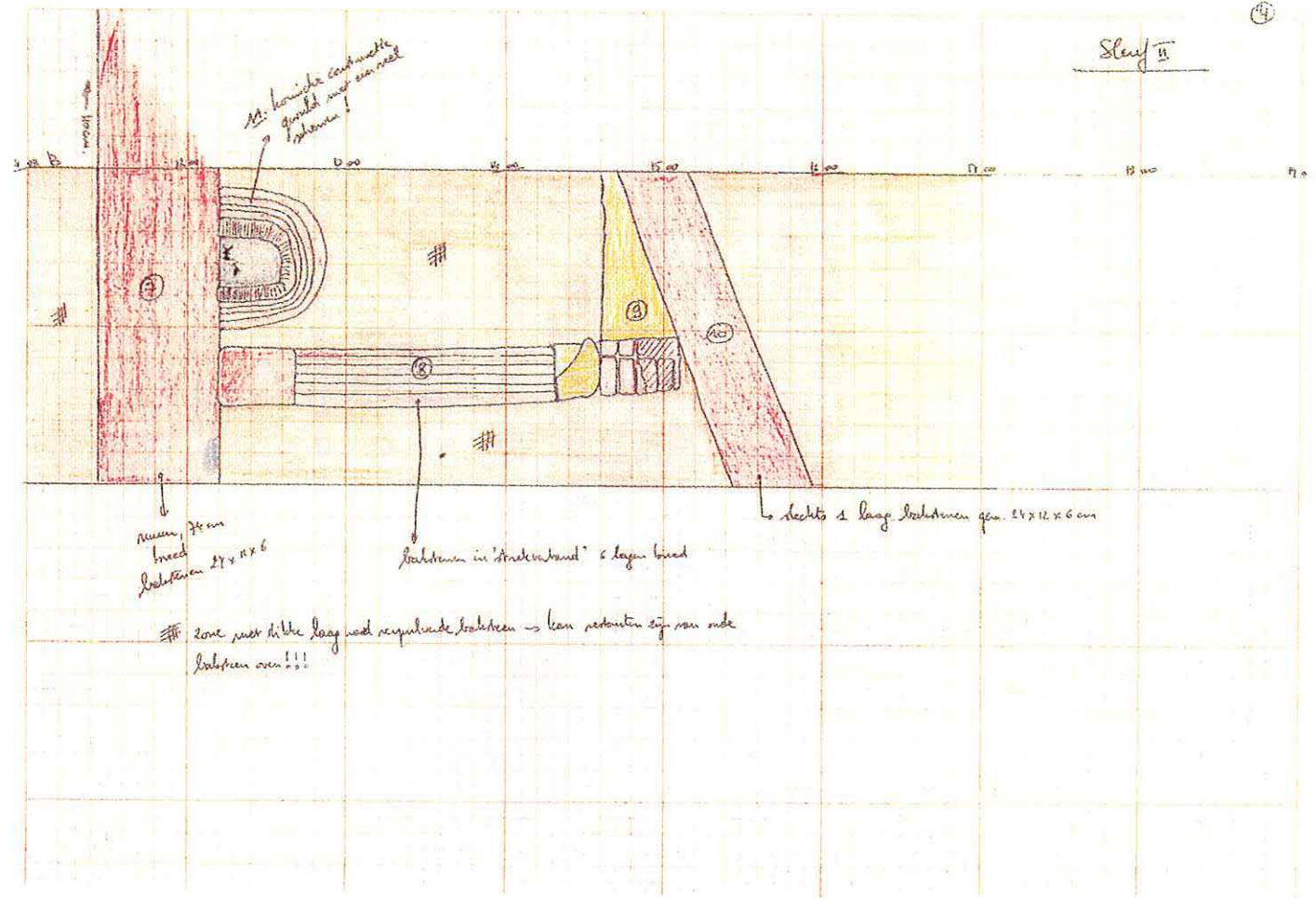

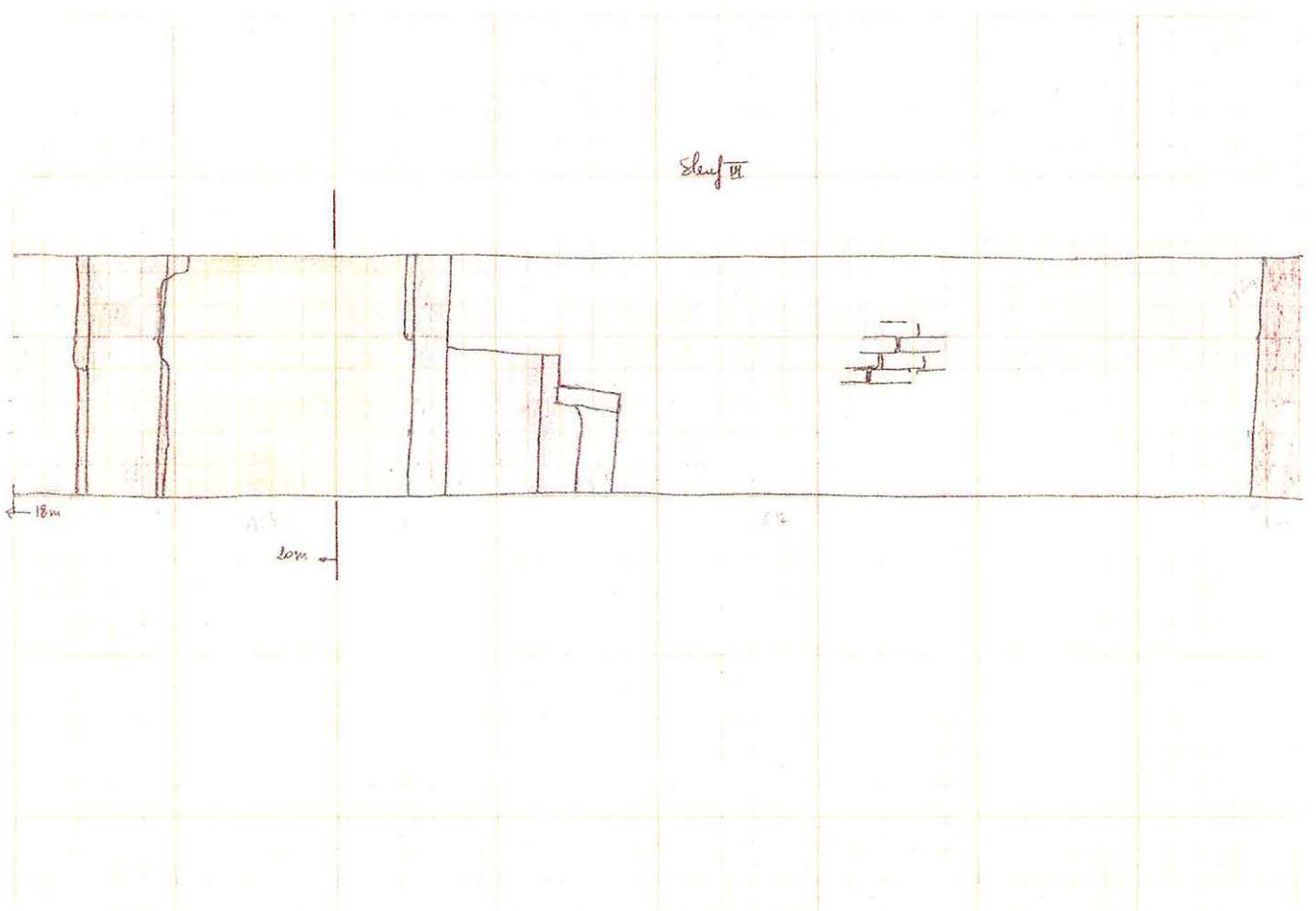
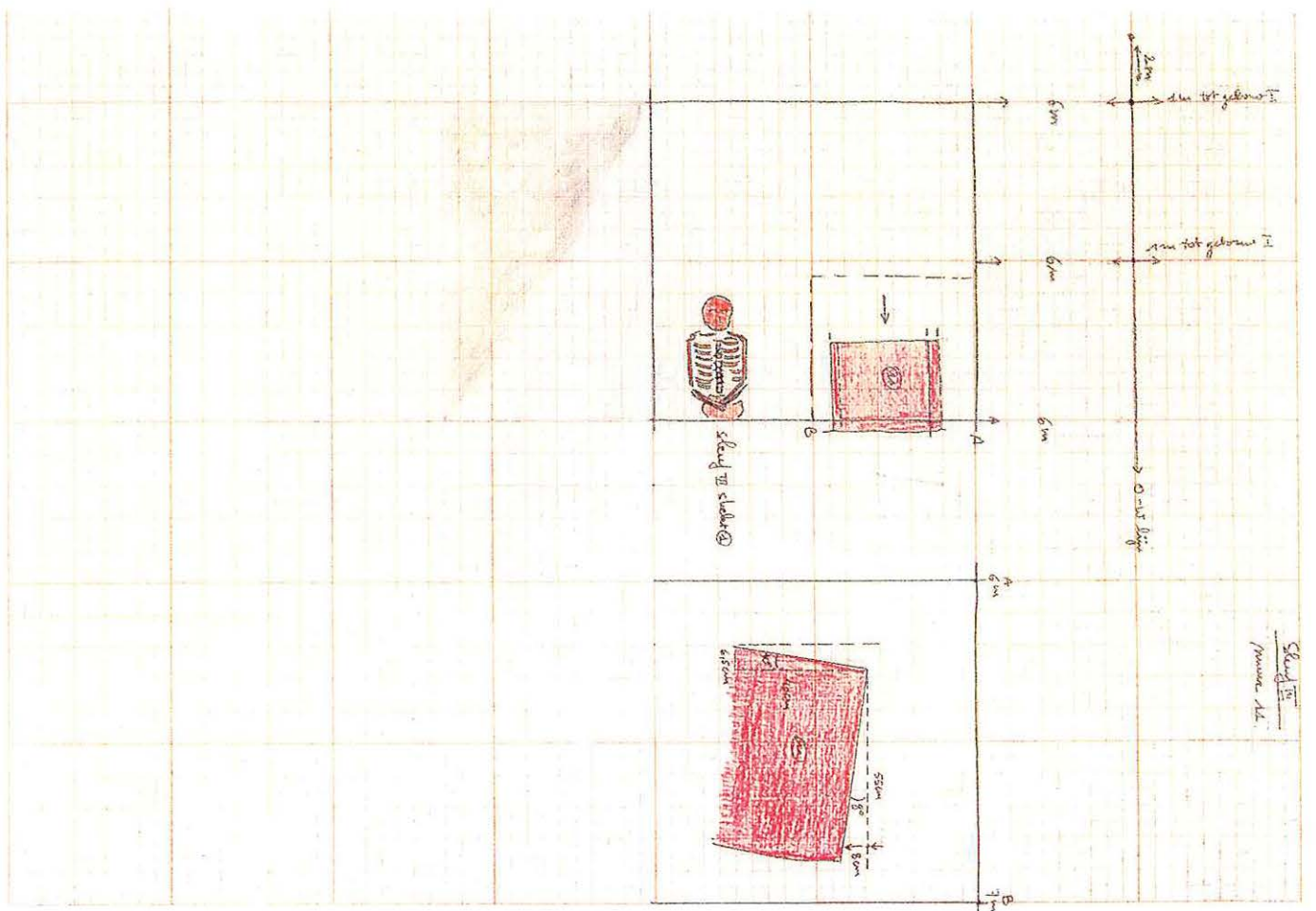
Staf II

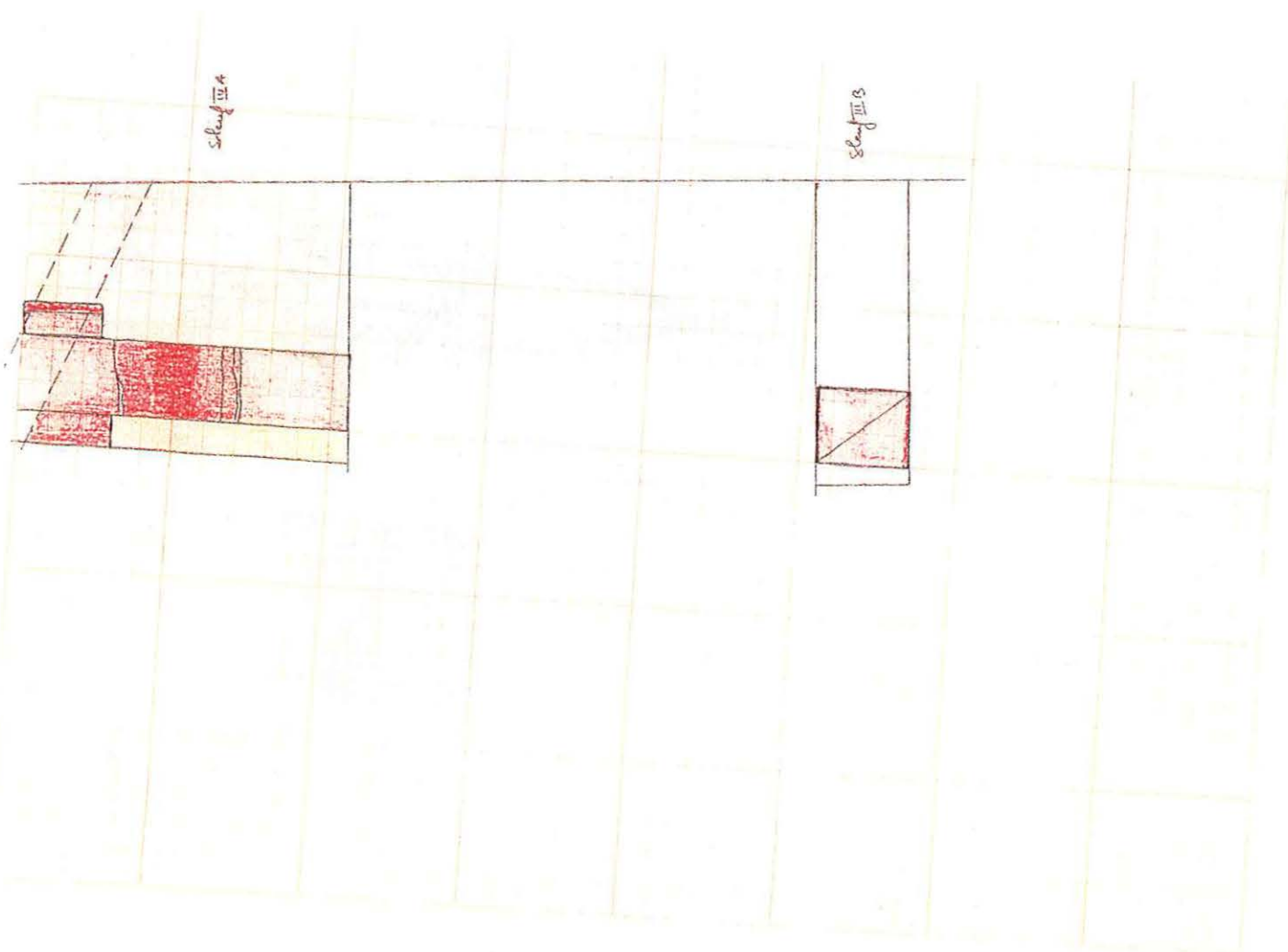
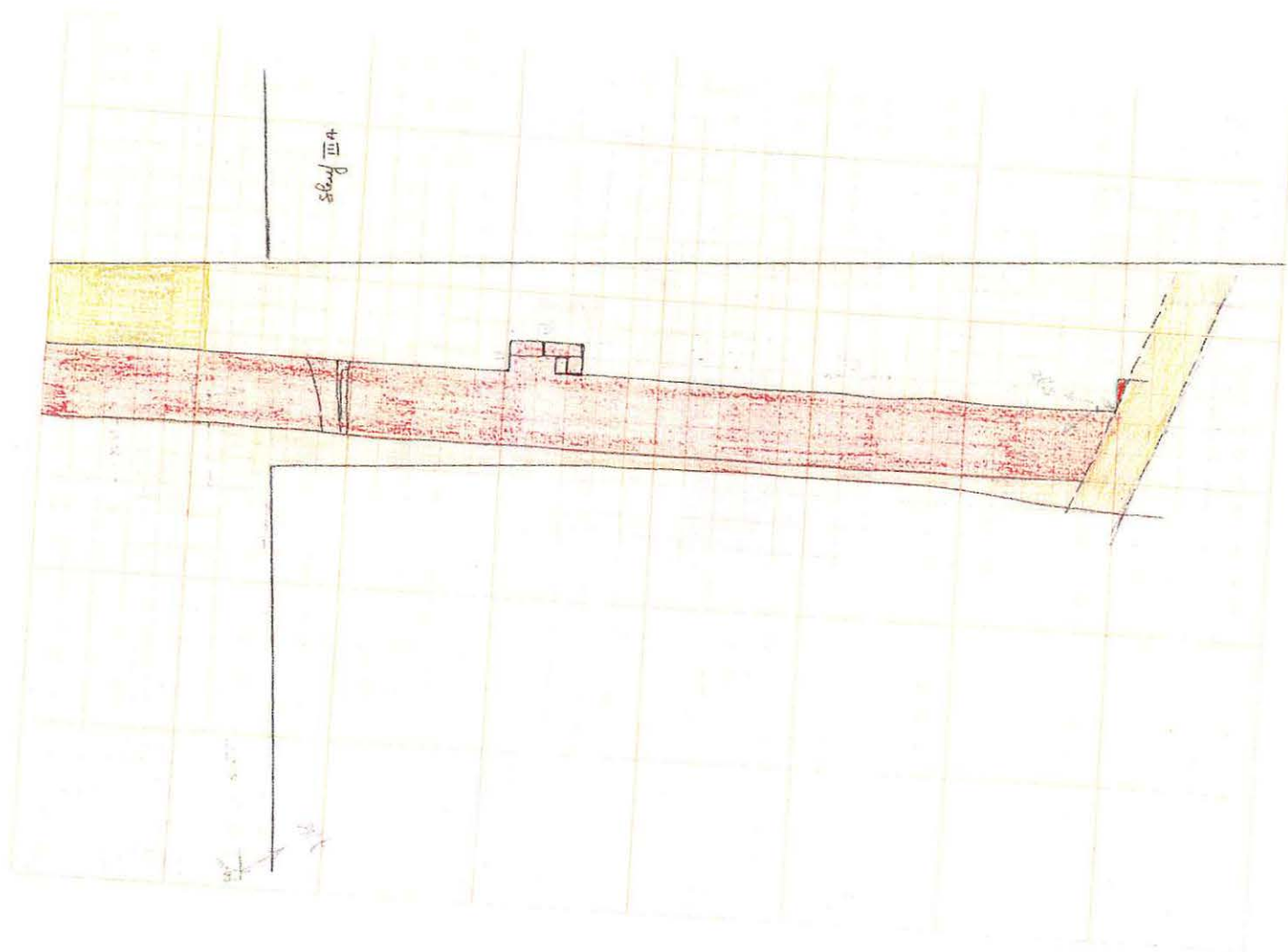
Staf II 0-15 darsude

- 1: heel aarde met pinneten
- 2: kleine conische (1) met pinneten
- 3: gel-bruine laag met pinneten
- 4: Rood oranje laag met koninklijke veel uitroepende bruiden
- 5: zwarte laag - een fige van v. hant
- 6: bruin-gele bruiden: geel sand met kleine en soms roestvelling (12)
- 7-10: nummernummers

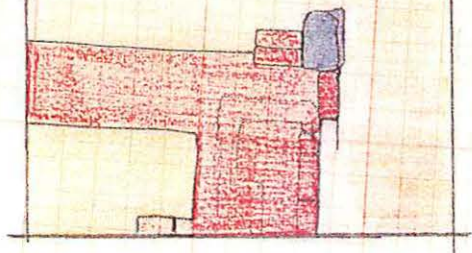

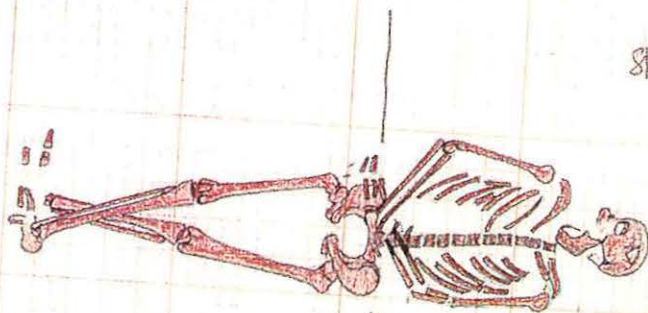
sluys III B

sluys III C

Skelet I sluys III

sluys III

6m

6m

Sleuf IV

1822 Voda

Van
Houten:

→ volgende muren op de kaart

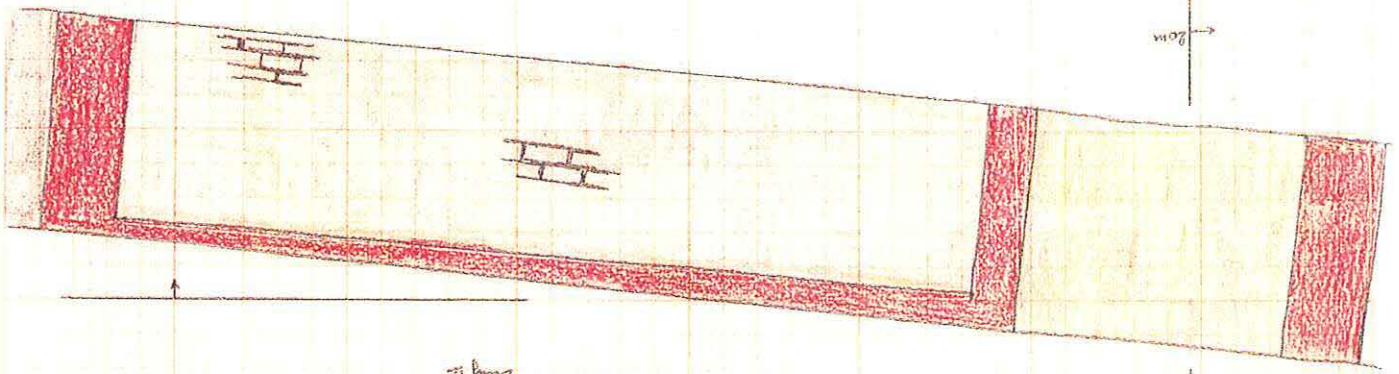
1825-1838/1832-1858-1865-1872

2312
1565
8,87 m breukende breedte v. gelebru

1881/1891/1891-1907-1908

2263
1573
6,70 m breukende breedte v. gelebru

Witrandelgum: groen-witte kalksteen met daarop een dunne laag bruin klei met veel veldsteen

Sleuf IV

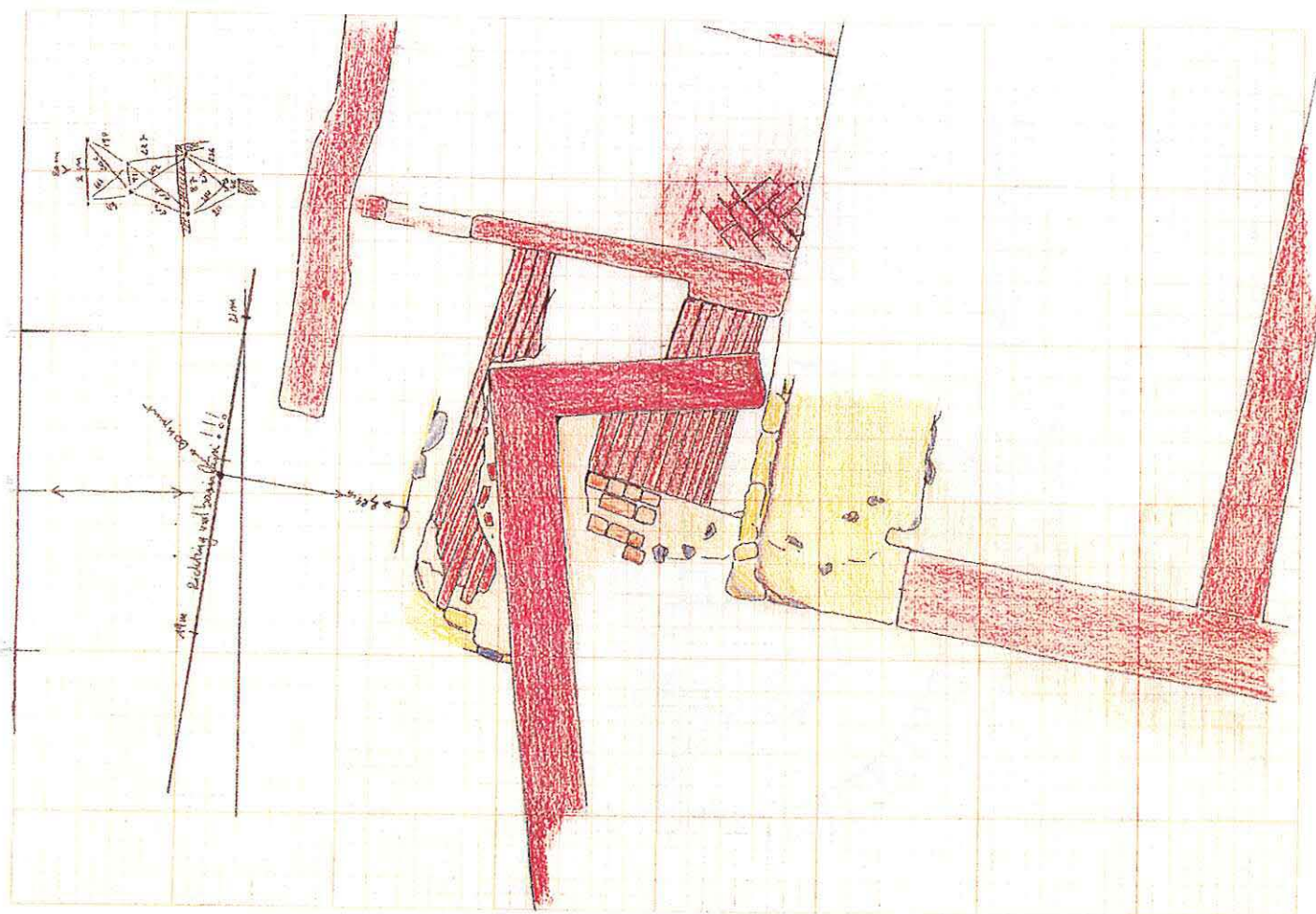
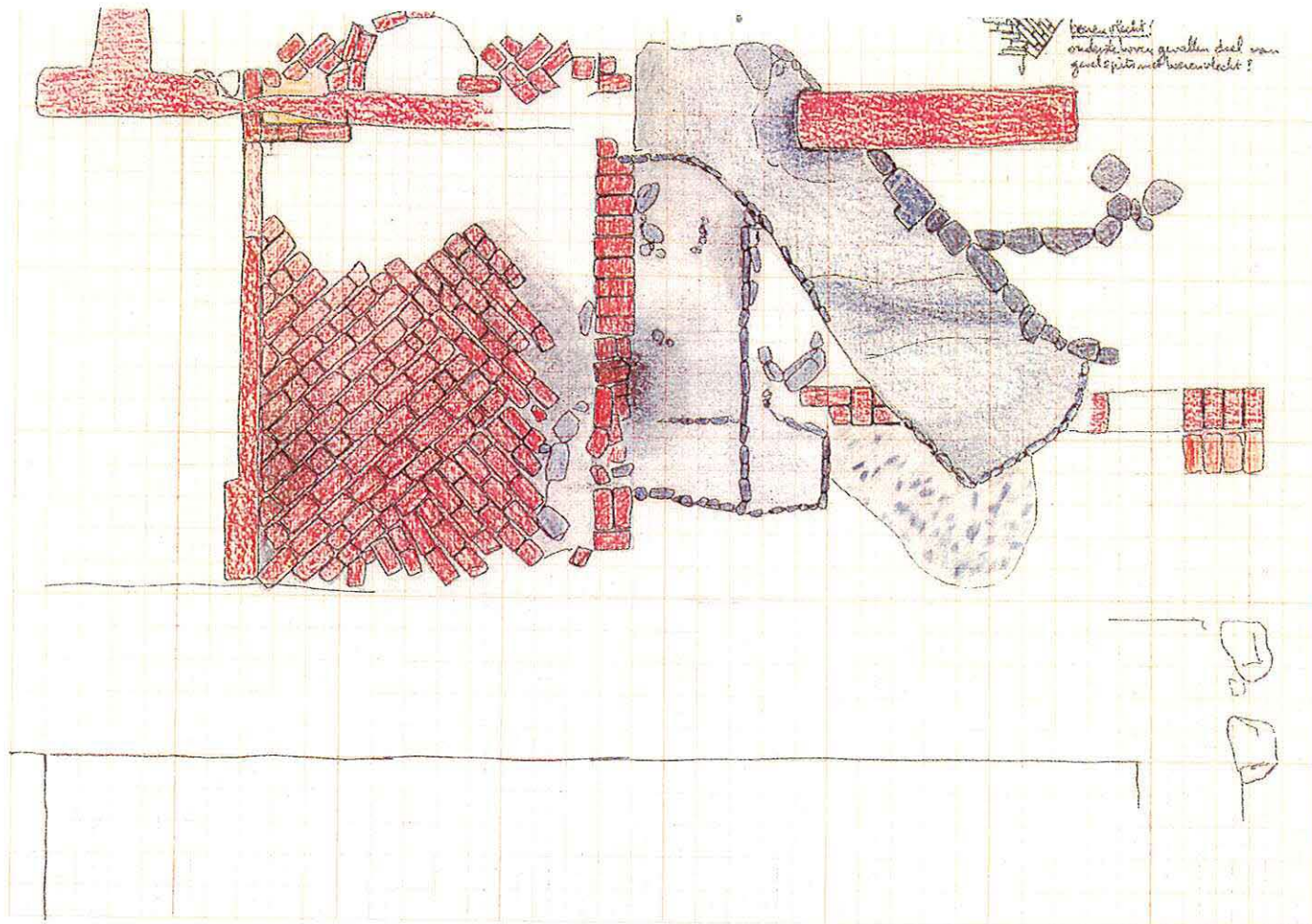
8,0 m

6,70 m

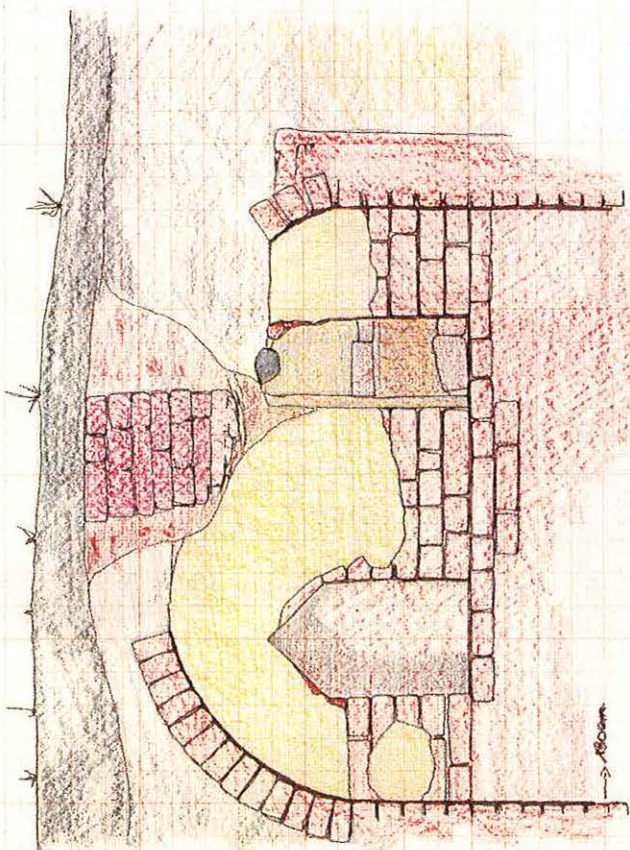
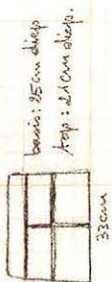
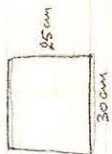

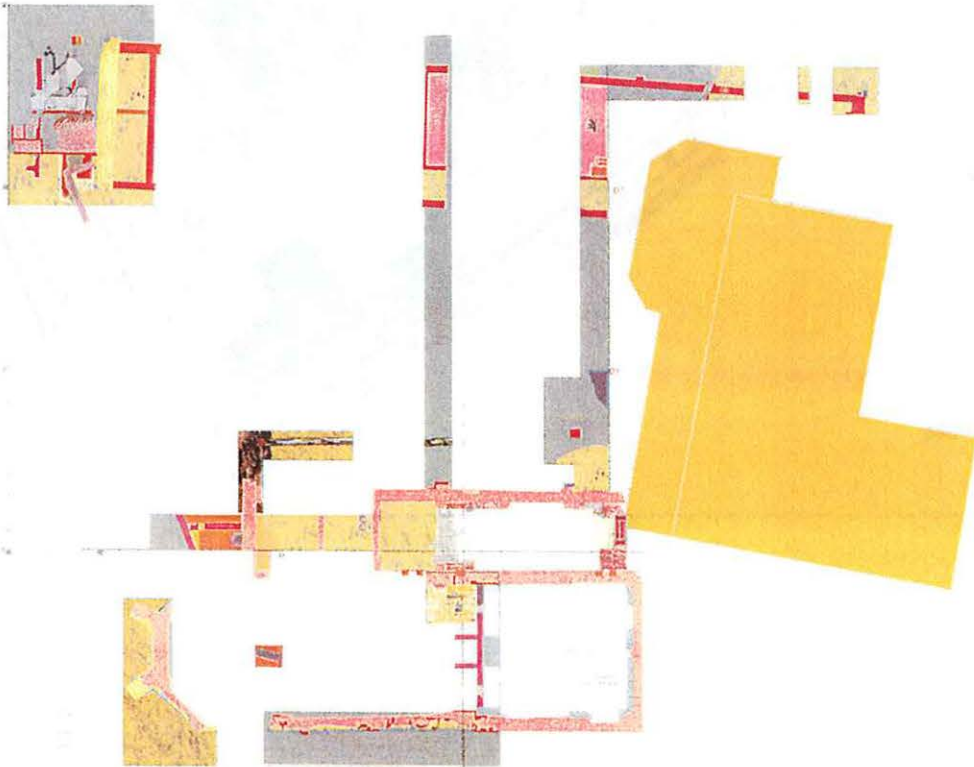
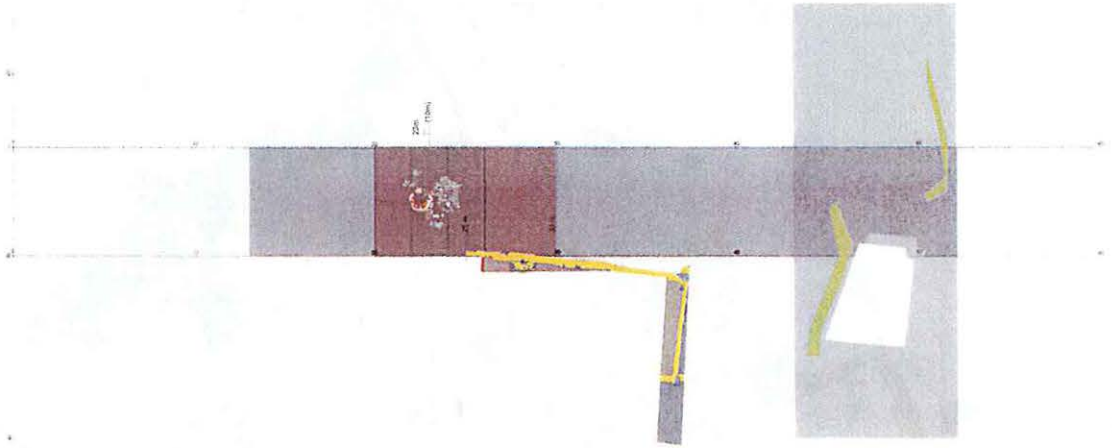
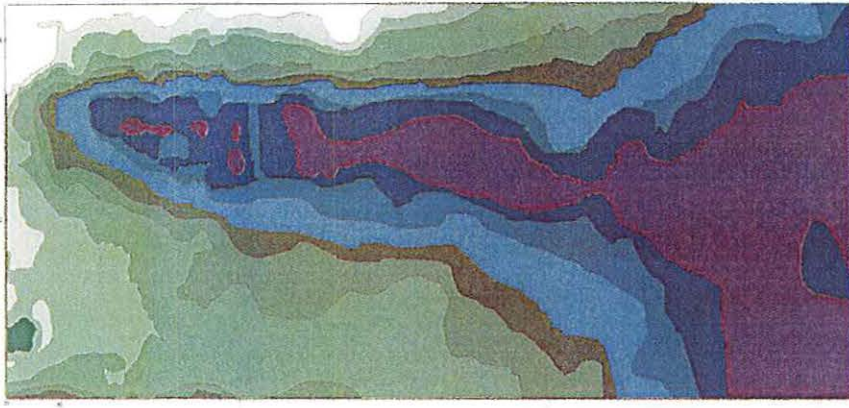

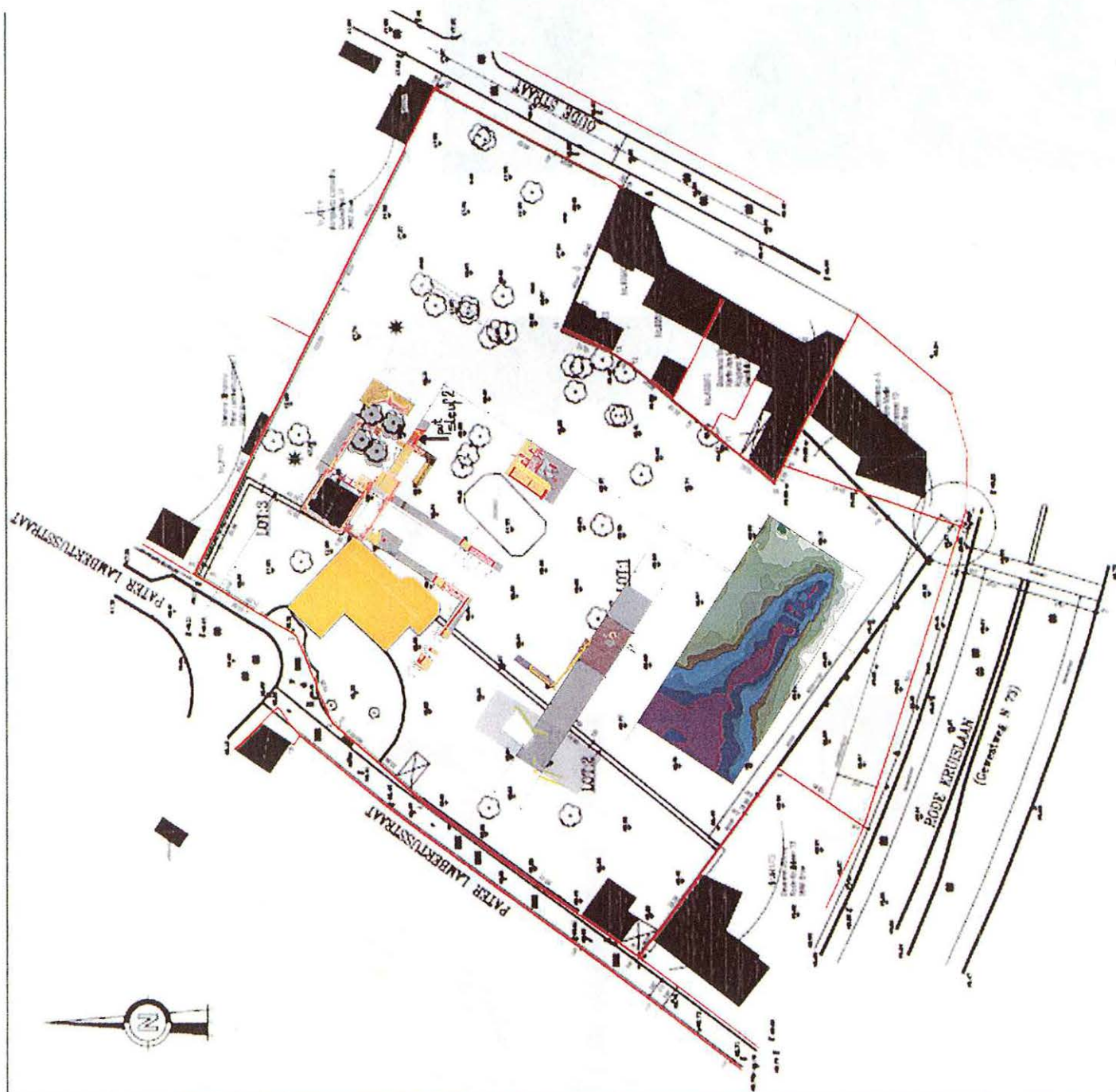
Slagtype - kelder 2
Handwand

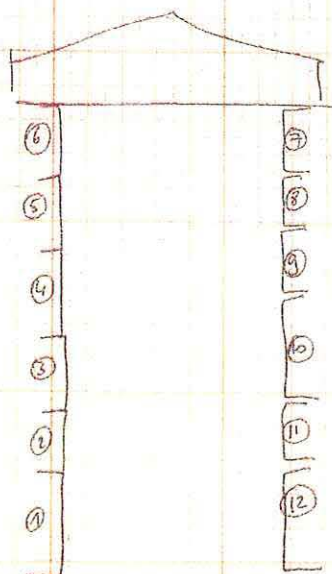
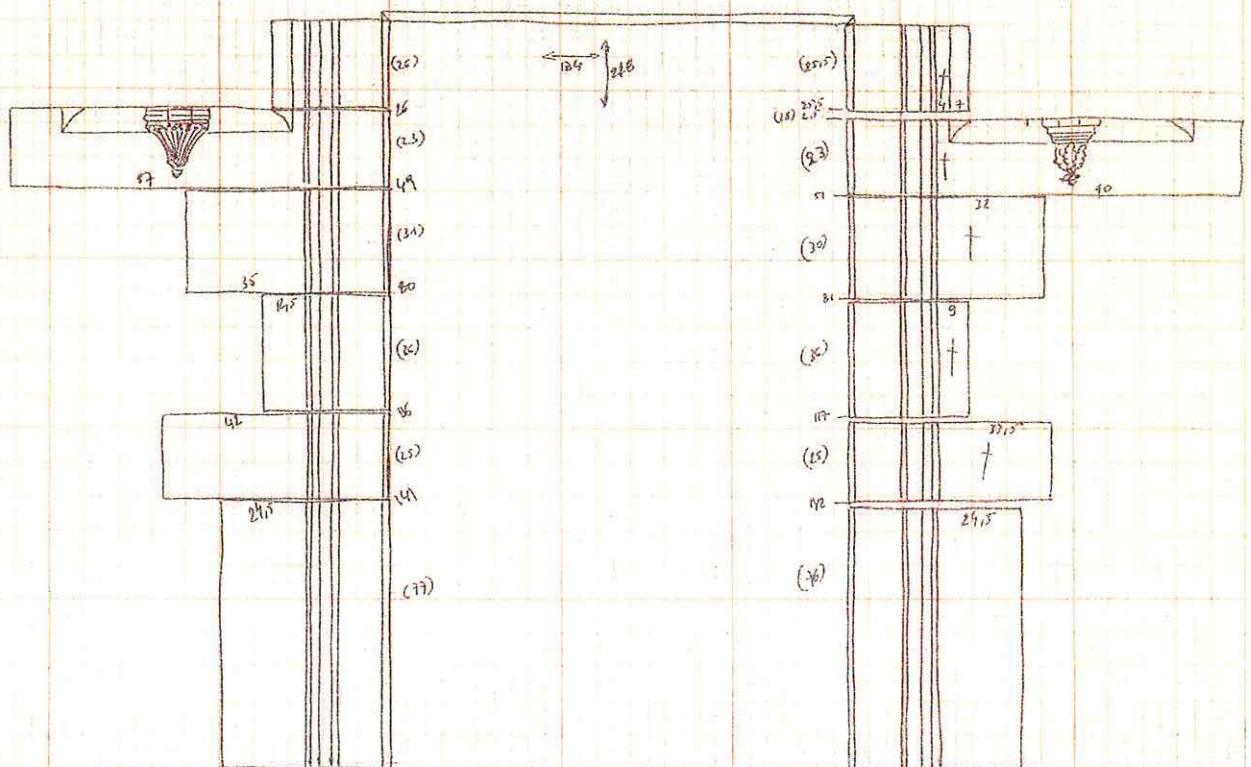

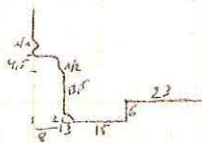

Beginspansing

Achterzijde

$$① = 4.2 \text{ km w}$$

$$② = 17.5 \text{ km}$$

$$③ = 10.5 \text{ km}$$

$$④ = 2.8 \text{ km}$$

$$⑤ = 2.8 \text{ km}$$

$$⑥ = 11.0 \text{ km}$$

$$⑦ = 8 \text{ km} =$$

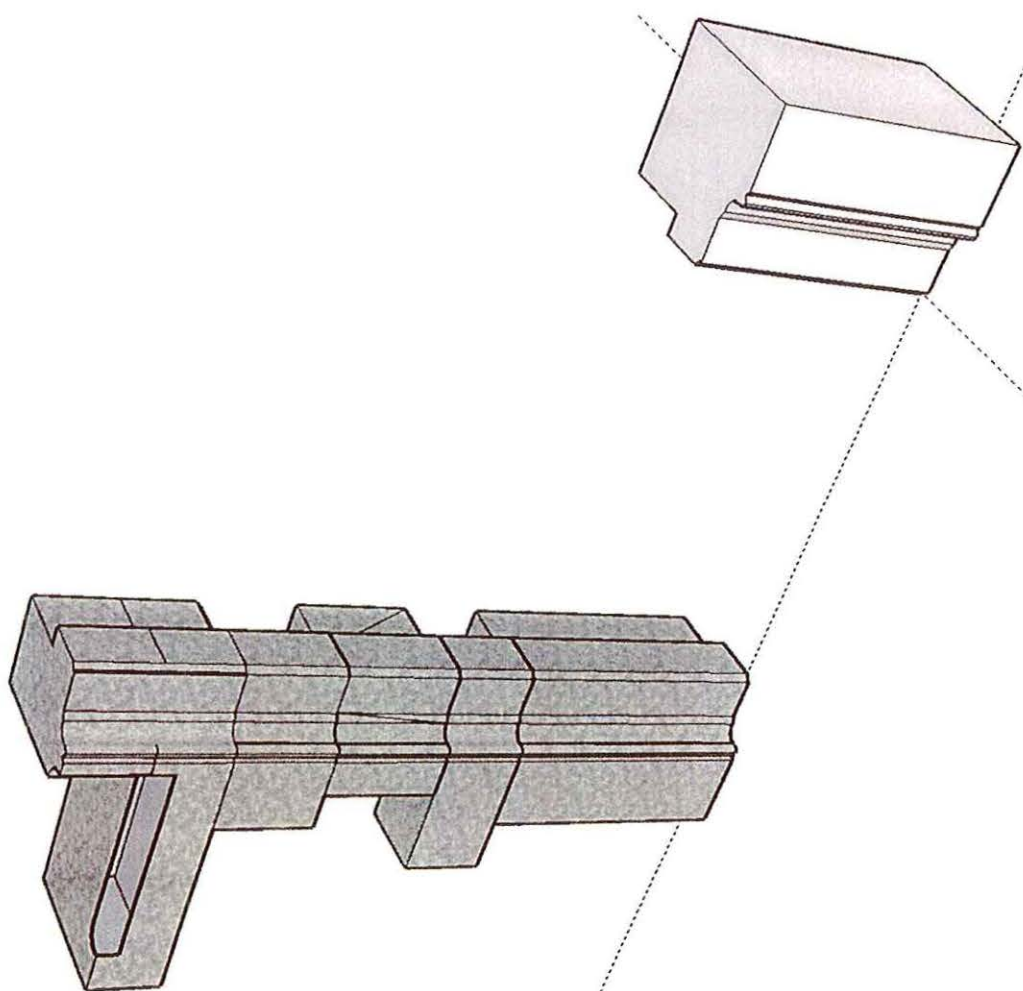
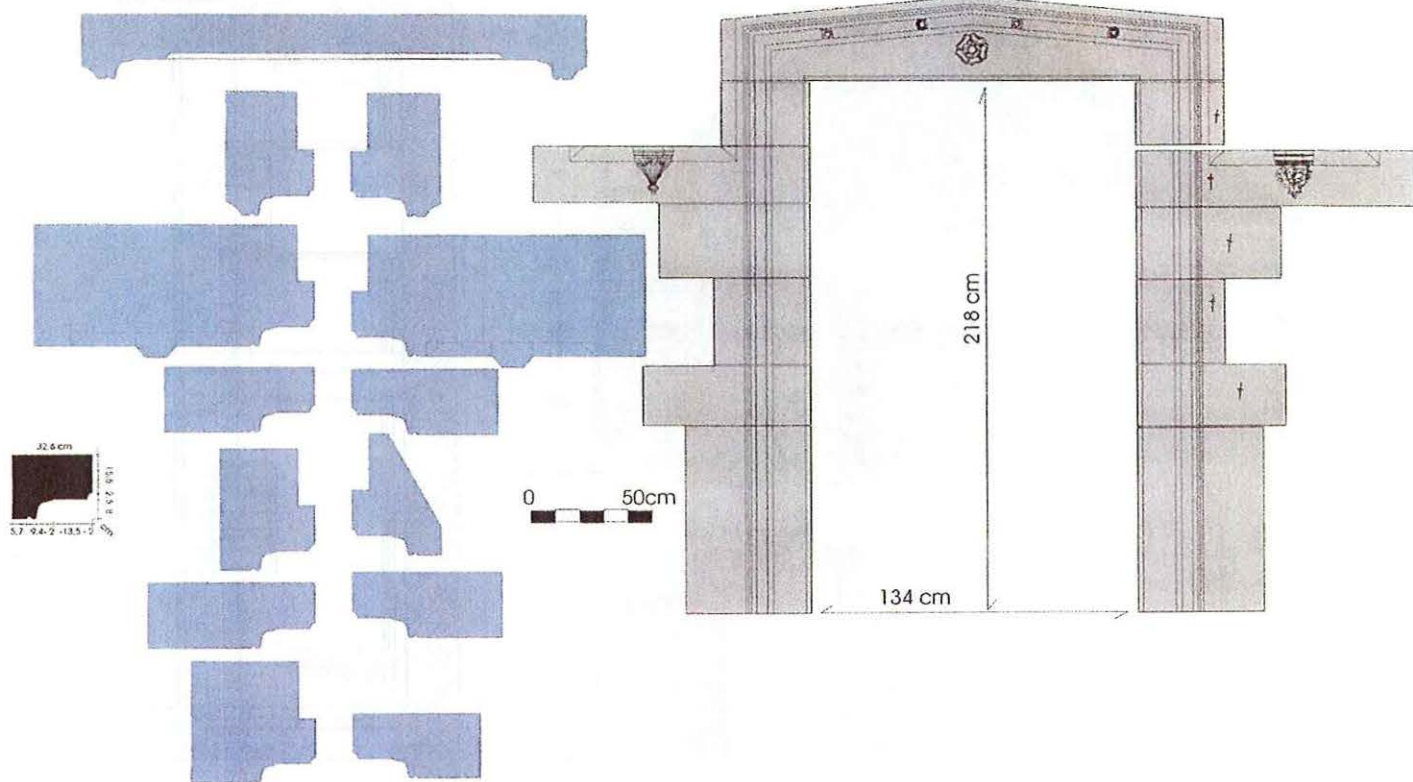

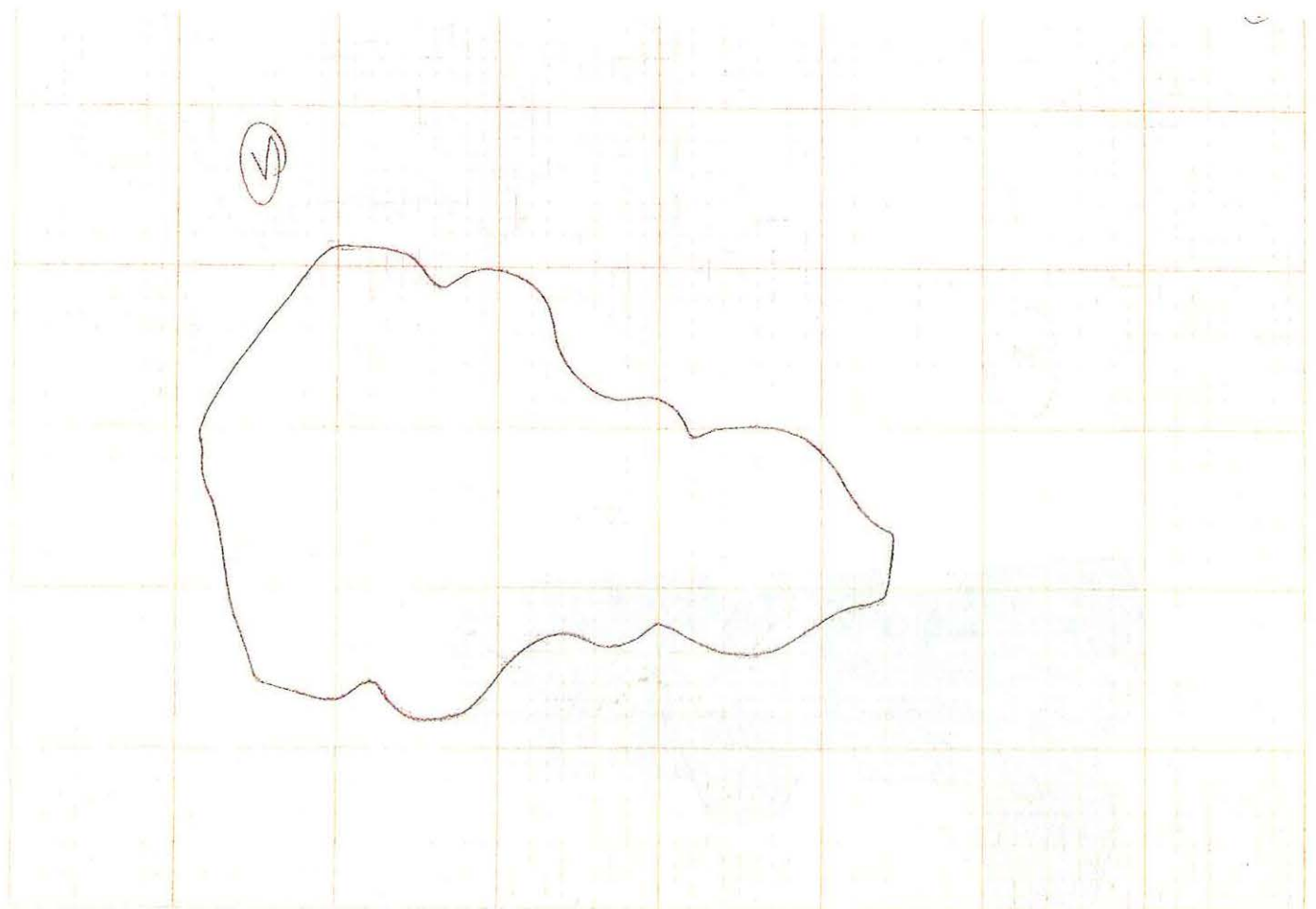
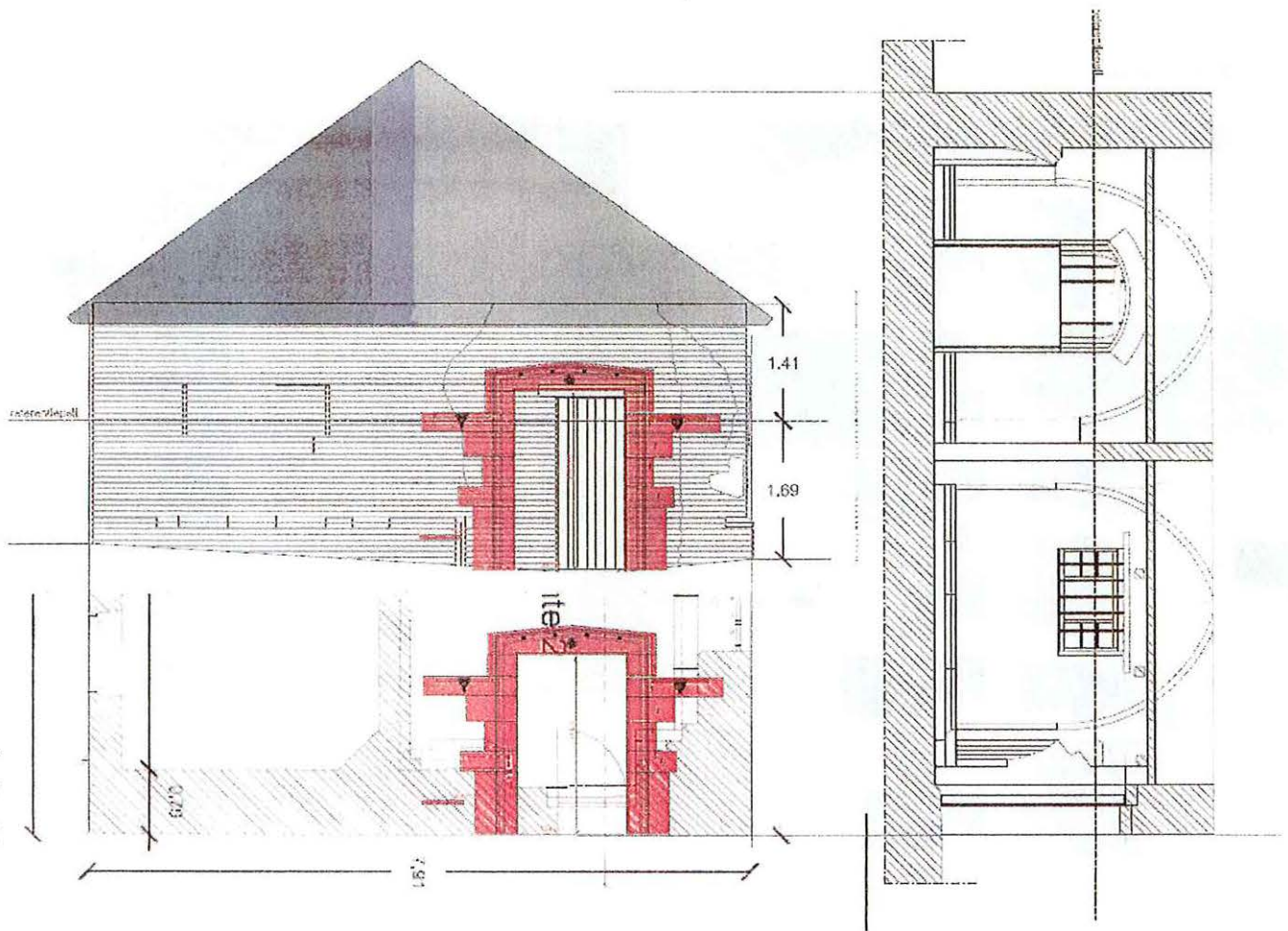

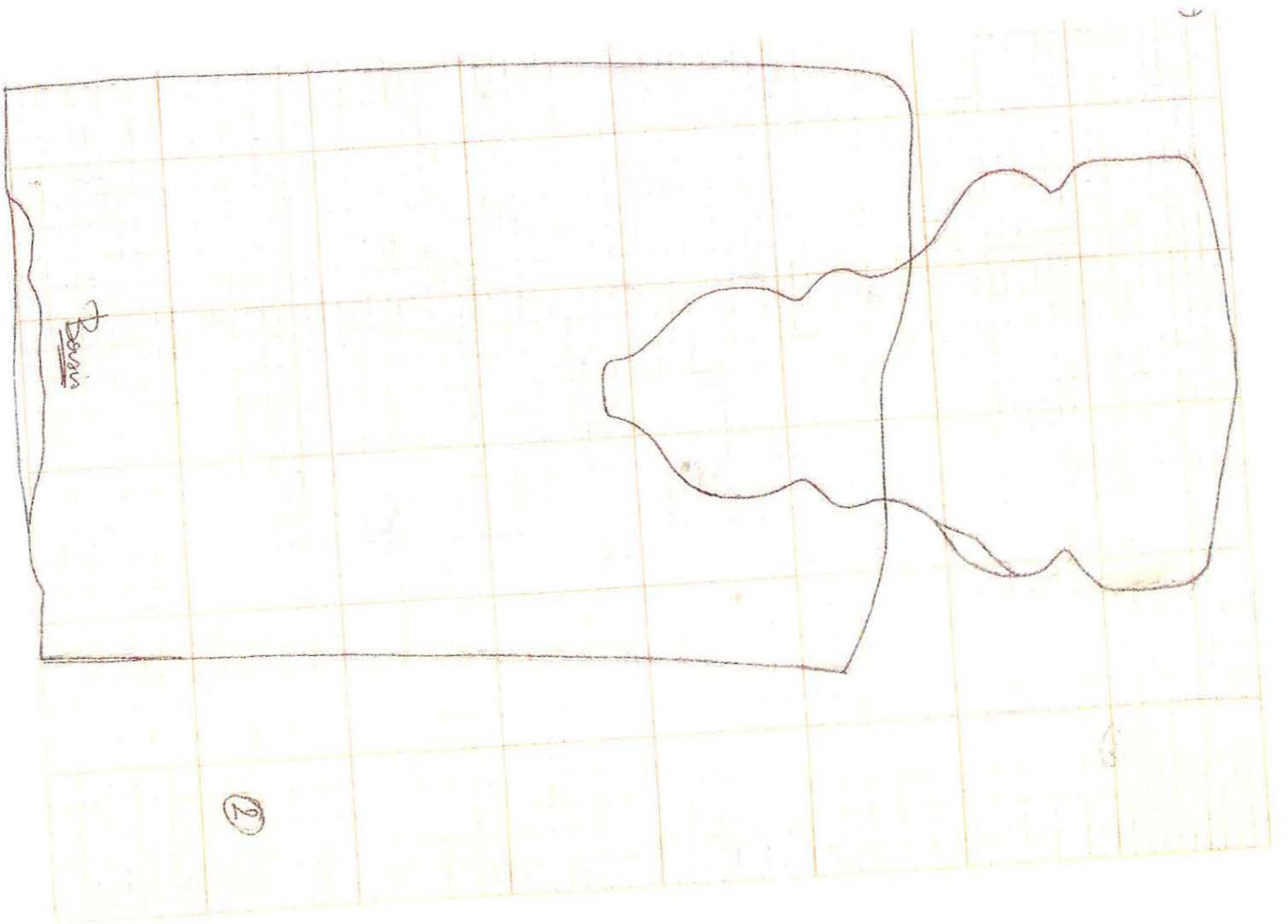
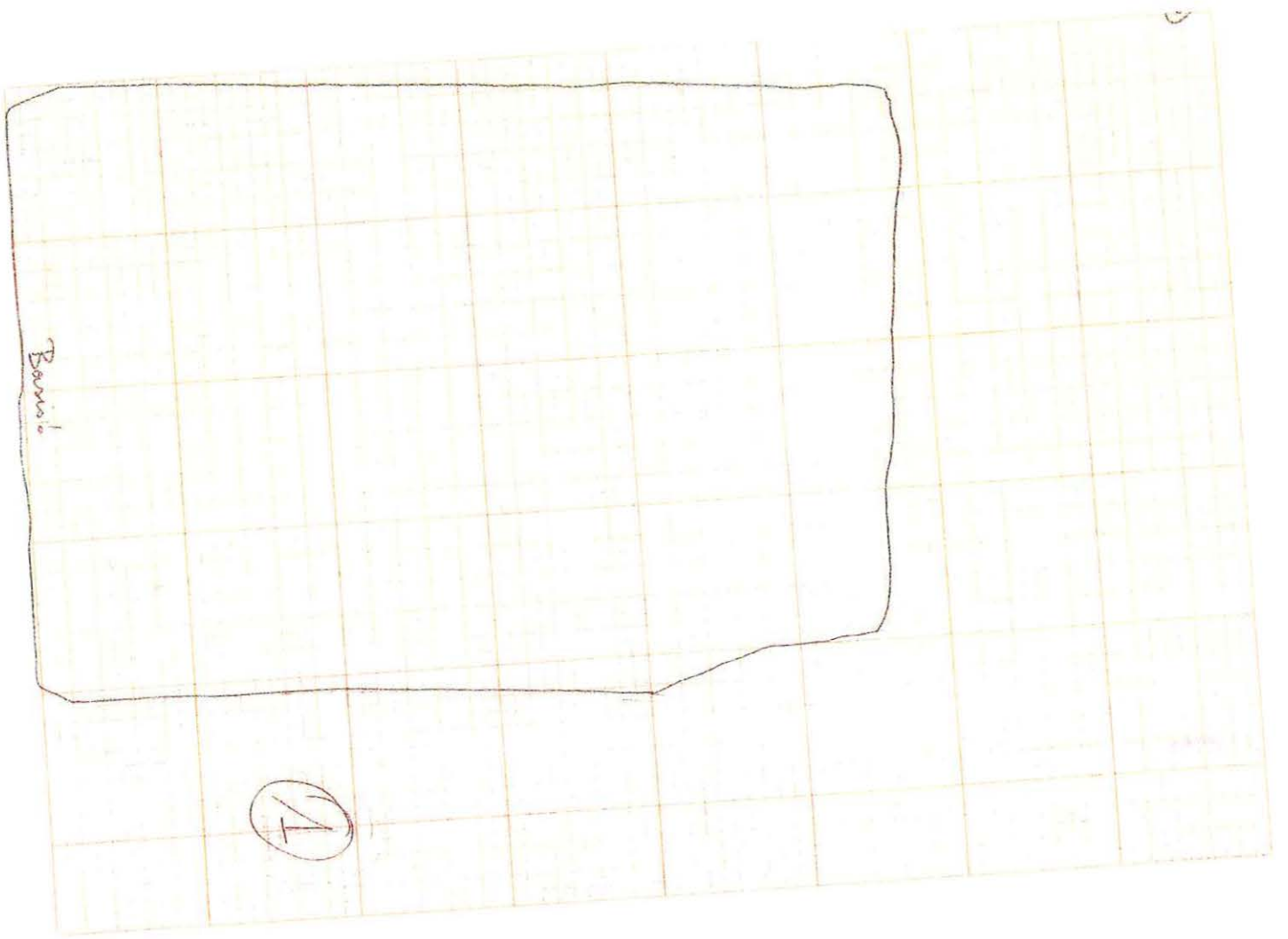
Klooster Ter Rivieren
TOEGANGSPOORTJE

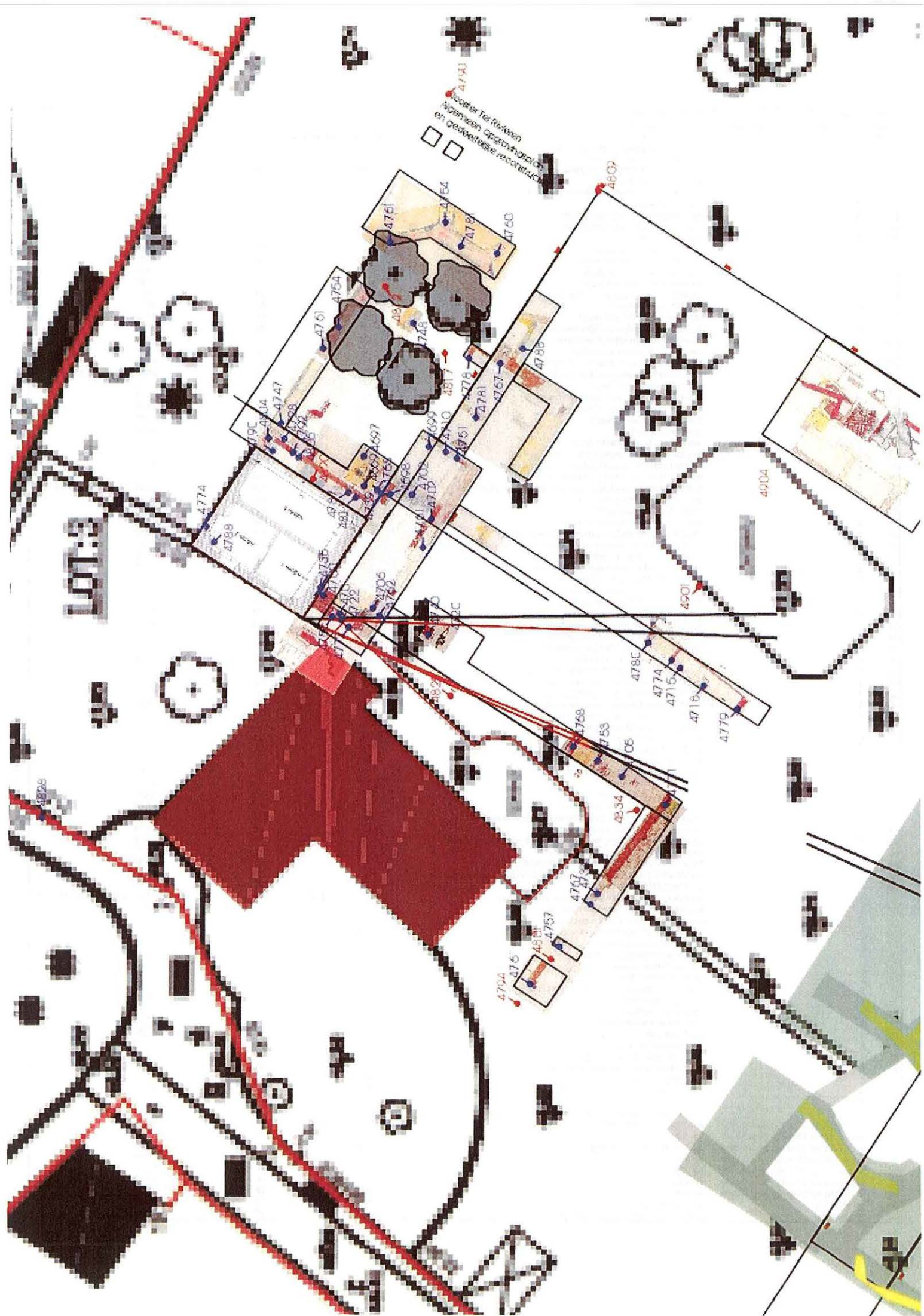

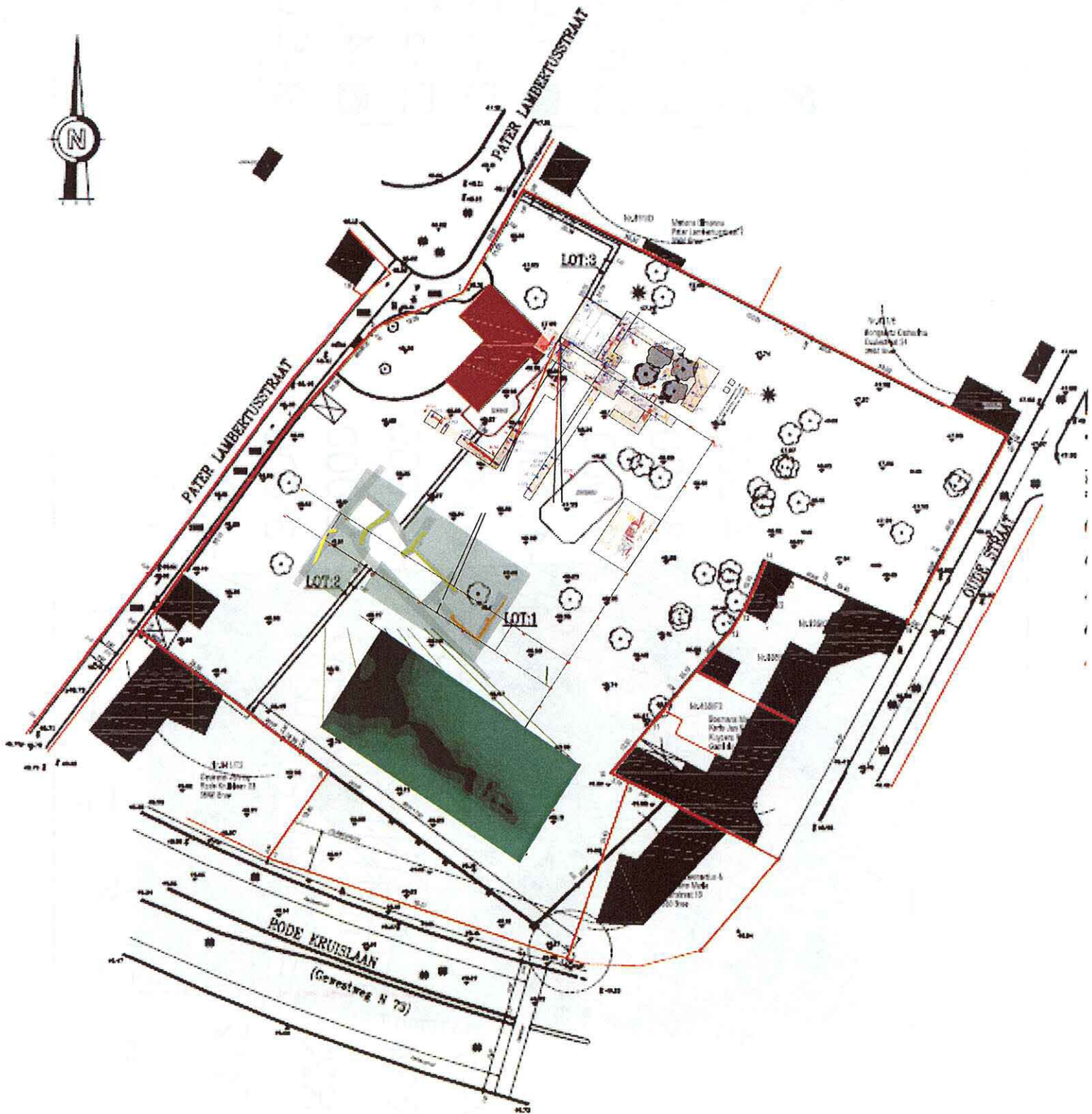

rekentabel niveaumeting klooster terrivieren, 8 februari 2008								
nulpunt = dorpel toegangspoortje aan Pater Lambertusstraat								
punt nr		omschrijving	hoogte	omrekening	tov 0-punt	tov v meetplan essers		
1	0	dorpel toegangspoortje aan Pater Lambertusstraat	104		0	48,28		
2	X	dorpel stalletje noordgevel	158		-54	47,74		
3	X	armenbank stalletje bovenzijde	144		-40	47,88		
4	1	armenbank sleuf I	142		-38	47,90		
5	1	hoek kerkmuur noord en dwarsmuur sleuf I	128		-24	48,04		
6	1	noordmuur kerk sleuf I	185		-81	47,47		
7	1	noordmuur kerk a 1ste lindeboom	171		-67	47,61		
8	7	noordmuur kerk a 1ste lindeboom	178		-74	47,54		
9	7	hoek aanzet absis	171		-67	47,61		
10	7	absis centraal op baksteen	151		-47	47,81		
11	7	noordelijke steunbeer centraal	178		-74	47,54		
12	7	zuidelijke steunbeer centraal	172		-68	47,60		
13	2	centraal lengte muurtje sleuf II	144		-40	47,88		
14	1	oostelijke dwarsmuur kop kelder I, sleuf II	165		-61	47,67		
15	2	sleuf IIb top baksteen	154		-50	47,78		
16	6	stookkanaal tss 4 lindebomen	184		-80	47,48		
17	6	tegels aan noord-oostelijke lindeboom	120		-16	48,12		
18	2	maaveld tussen sleuf II en stookkanaal	115		-11	48,17		
19	1	vensterdorpel sleuf I, noordelijke	140		-36	47,92		
20	1	top muur zuid van noordelijke vensterdorpel	126		-22	48,06		
21	1	dorpel stalletje oostgevel, grote blauwe steen	112		-8	48,20	referentie niveau	
22	1	vensterdorpeltje zuid sleuf I	145		-41	47,87		
23	1	top muur zuid van zuid vensterdorpel sleuf I	121		-17	48,11		
24	2	zuidmuur kerk top aan nis kelder I	164		-60	47,68		
25	2	bodemvlak nis aan kelder I	193		-89	47,39		
26	1	grafniveau sleuf I	263		-159	46,69		
27	1	vloerniveau boven graven sleuf I	235		-131	46,97		
28	1	vloerniveau sleuf I binnenzijde noordmuur kerk	204		-100	47,28		
29	2	kelder I vloerniveau aan pilaster 3 natuursteen	230		-126	47,02		
30	2	kelder I vloerniveau aan pilaster 3 baksteen	234		-130	46,98		
31	2	kelder I vloerniveau baksteen zuidzijde kelder pilaster 4	230	296	-126	47,02	WISSELPUNT METER	
32	4	top zuidmuur kelder I, sleuf IV	237		-67	47,61		
33	2	sleuf II top oostmuur kelder I	247		-77	47,51		
34	2	sleuf II deurdorpel oostmuur kelder I	288		-118	47,10		
35	2	sleuf II bakstenenvloer tegel oostgevel kelder I	299		-129	46,99		
36	2	sleuf II centrale tussenmuur tss kelder en meest oostelijke muur	217		-47	47,81		
37	3	kelder I, sleuf III top centraal zuidmuur	236		-66	47,62		
38	3	kelder I, sleuf III, vloer tegen zuidmuur	292		-122	47,06		
39	3	kelder I, sleuf III, top zuidrapwand	226		-56	47,72		
40	3	kelder I, sleuf III, top noordwand	243		-73	47,55		
41	3	kelder I, sleuf III, top onderste trede trap	276		-106	47,22		
42	3	kelder I, sleuf III vloer voor trap	297		-127	47,01		
43	3	kelder I, sleuf III, vloer voor dubbele nis, centraal onder oostelijke	298		-128	47,00		
44	3	kelder I, sleuf III, bodem oostelijke nis	263		-93	47,35		
45	3	sleuf III, centraal top bakstenen sokkel	258		-88	47,40		
46	3	sleuf III, bodem graf "stichter"	278		-108	47,20		
47	3	maaveld, sleuf 3 op 10m punt, westrand	173		-3	48,25		
48	3	sleuf III, kloosterpand, noordmuur top	230		-60	47,68		
49	3	sleuf III, kloosterpand, tussenmuur, top	245		-75	47,53		
50	3	sleuf III, kloosterpand, kelderniveau, vloer kelder 2	293		-123	47,05		
51	3	sleuf III, kloosterpand, zuidmuur top	227		-57	47,71		
52	3	maaveld, sleuf III, hoek sleuf III en IIIa	164		6	48,34		
53	3	sleuf IIIa, diepste punt top muur	264		-94	47,34		
54	3	sleuf IIIa, top muur einde sleuf, west	231		-61	47,67		
55	3	sleuf IIIb, top muur	241		-71	47,57		
56	3	maaveld tussen sleuf IIIb en IIIc	197		-27	48,01		
57	3	sleuf IIIc, top muurhoek	237		-67	47,61		
58	3	sleuf IIIc, maaveld west	204		-34	47,94		
59	4	sleuf IV, top zuidmuur kloosterpand	219		-49	47,79		
60	4	sleuf IV, kelderniveau kloosterpand, vloerniveau kelder 2	280		-110	47,18		
61	4	sleuf IV, kloosterpand, tussenmuur, top	224		-54	47,74		
62	4	sleuf IV, kloosterpand, kelderniveau vlak naast tussenmuur	283		-113	47,15		
63	4	sleuf IV, kloosterpand, top noordmuur	218		-48	47,80		
64		RAND VAN ZWEMBAD, WEST CENTRAAL	97		73	49,01		
65		RAND VAN ZWEMBAD, OOST thv kloosterpand noordmuur sleuf VIII	94		76	49,04		
66		TOP MOLENSTEEN IN TUIN	145		56	48,84		
67	8	kloosterpand, noordmuur en hoek tussenmuur	225	256	-55	47,73	WISSELPUNT METER	
68	8	kloosterpand, hoek noord en oostmuur	266		-65	47,63		
69	8	kloosterpand, hoek oost en zuidmuur	244		-43	47,85		
70	8	top ' bakstenen rest baksteenoven	254		-53	47,75		
71	8	westzijde diagonale straat	235		-34	47,94		
72	8	top bakstenen tussen 2 straten	238		-37	47,91		
73	8	westkant kleine straat	234		-33	47,95		
74	8	oostkant kleine straat	239		-38	47,90		
75	8	hoeksteen centraal aan rand van diagonale straat	233		-32	47,96		
76	8	oostzijde diagonale straat	233		-32	47,96		
77	8	westzijde bakstenen vloer 1	239		-38	47,90		
78	8	centraal bakstenen vloer 1	246		-45	47,83		
79	8	oostzijde bakstenen vloer 1	236		-35	47,93		
80	8	hoek hoekmuur op keldergewelf, kelder 3	225		-24	48,04		
81	8	top keldergewelf, vlakke zijde, kelder 3	247		-46	47,82		
82	8	top restant vloer 2 op keldergewelf	232		-31	47,97		
83	8	top omgevallen muur	222		-21	48,07		
84	8	vloer kelder 3	288		-87	47,41		
85	8	vloer kelder 5	288		-87	47,41		
86	8	vloerrestant in hoek kelder 4 en 5	240		-39	47,89		
87		aan kloostermuur noord	258		-57	47,71		
88		op -12m	239		-38	47,90		
89		op 0-lijn oost-west loodlijn	220		-19	48,09		
90		op 20m	195		6	48,34		
91		op 30m	202		-1	48,27		
92		op 40m	205		-4	48,24		
93		op 50m	164		37	48,65		
94		schapenwei, rand waterput 1	238		-37	47,91		
95		schapenwei, merksteen noordrand weg	228		-27	48,01		

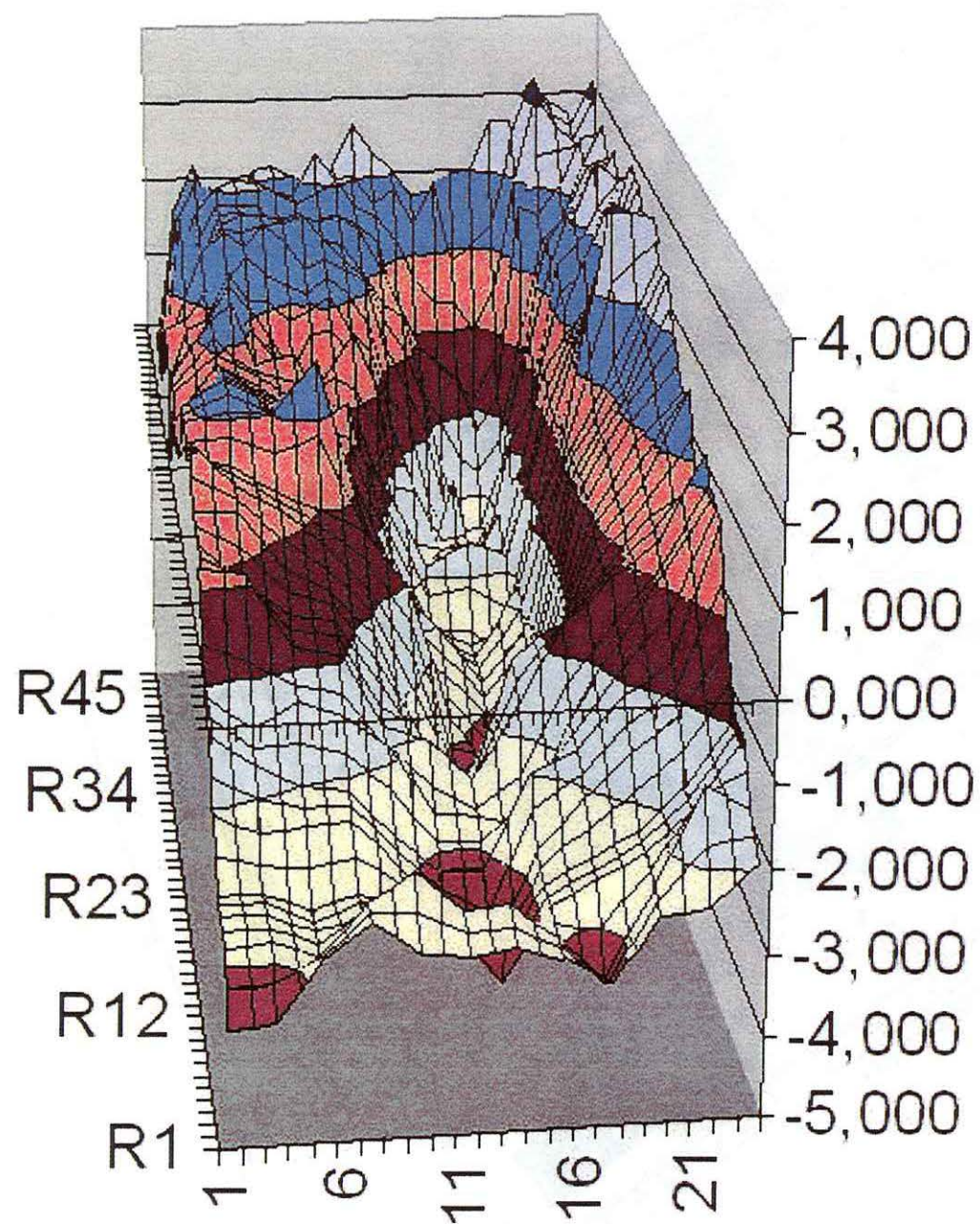

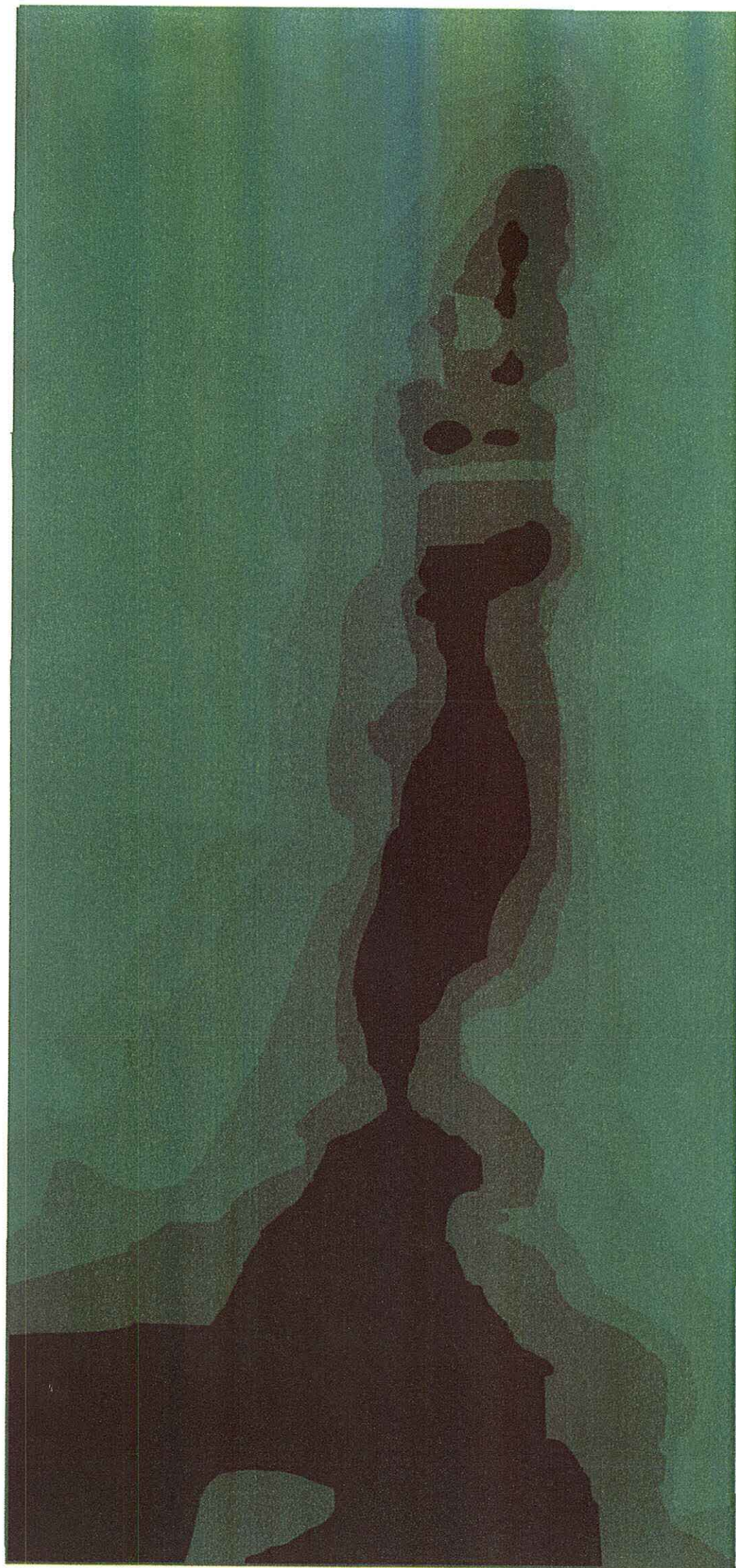

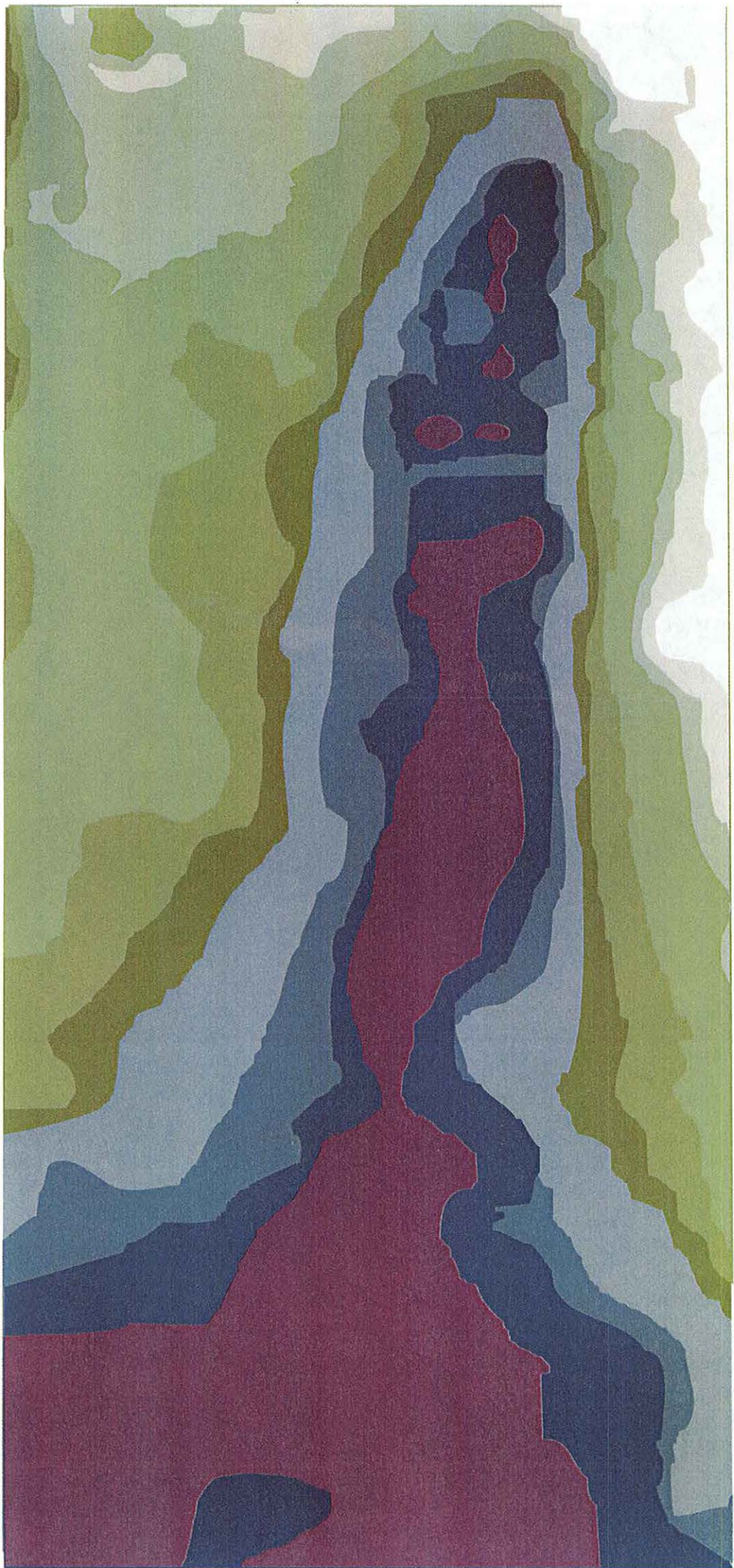

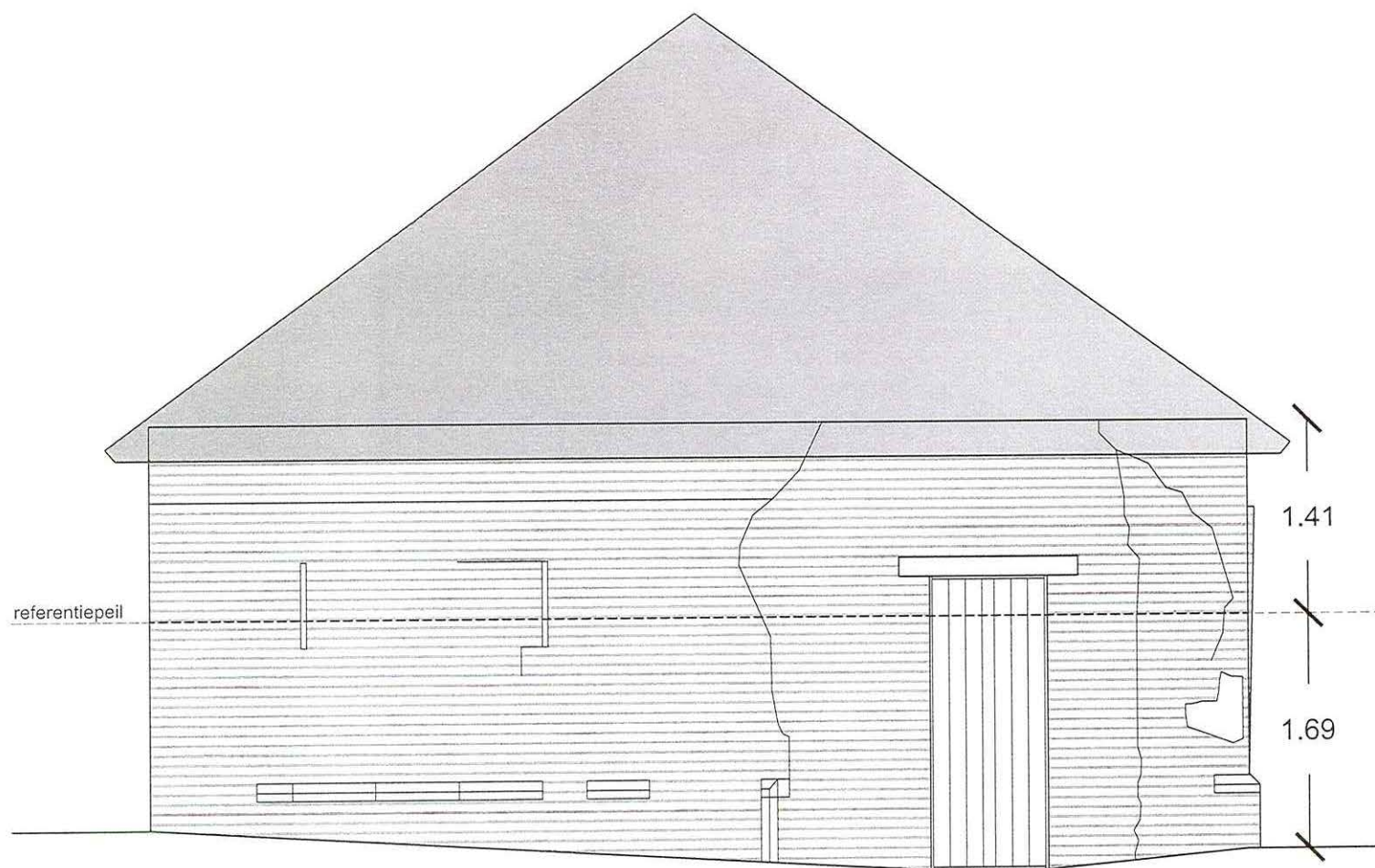

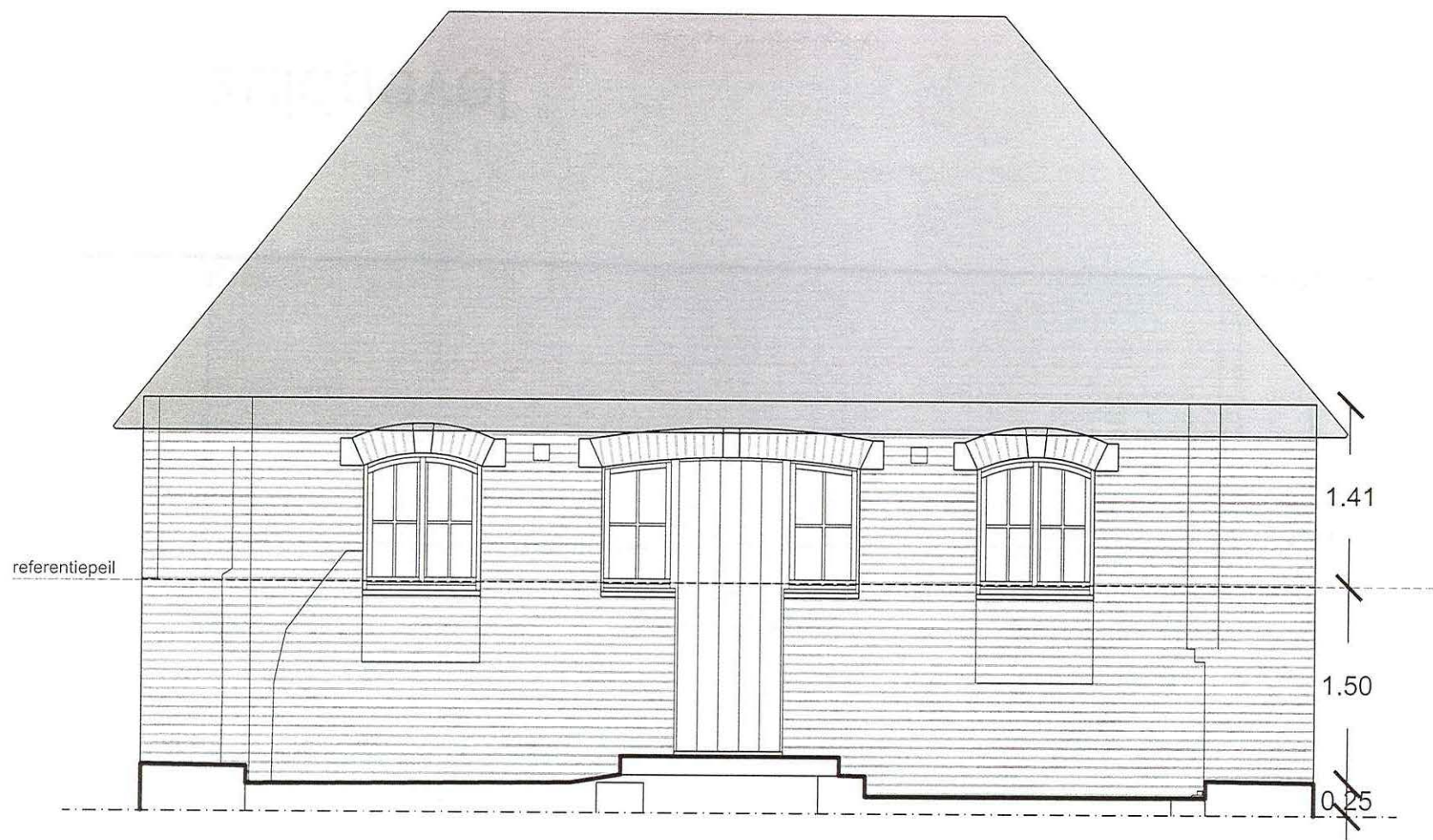
Kerkrestant: opmetingen

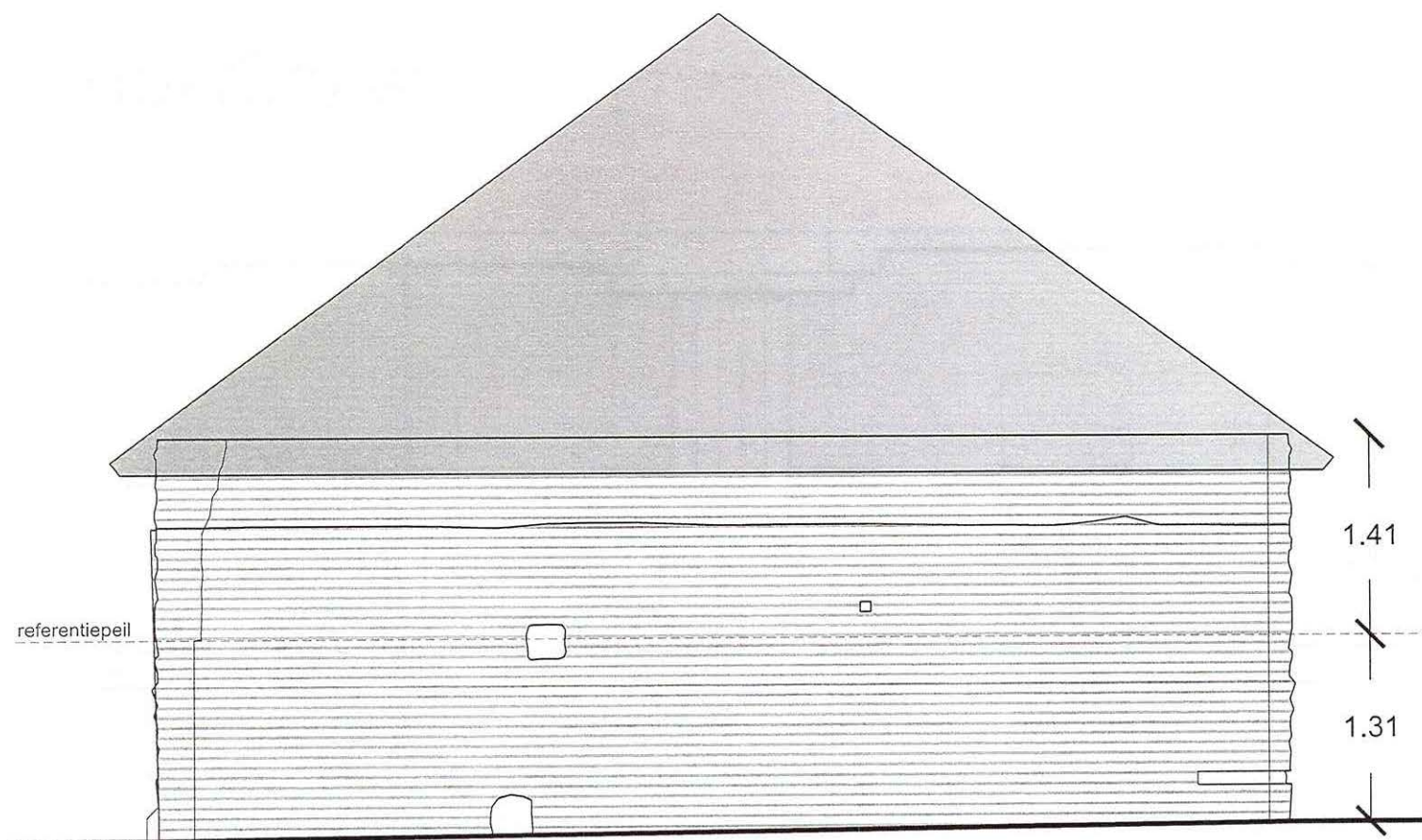
noordgevel

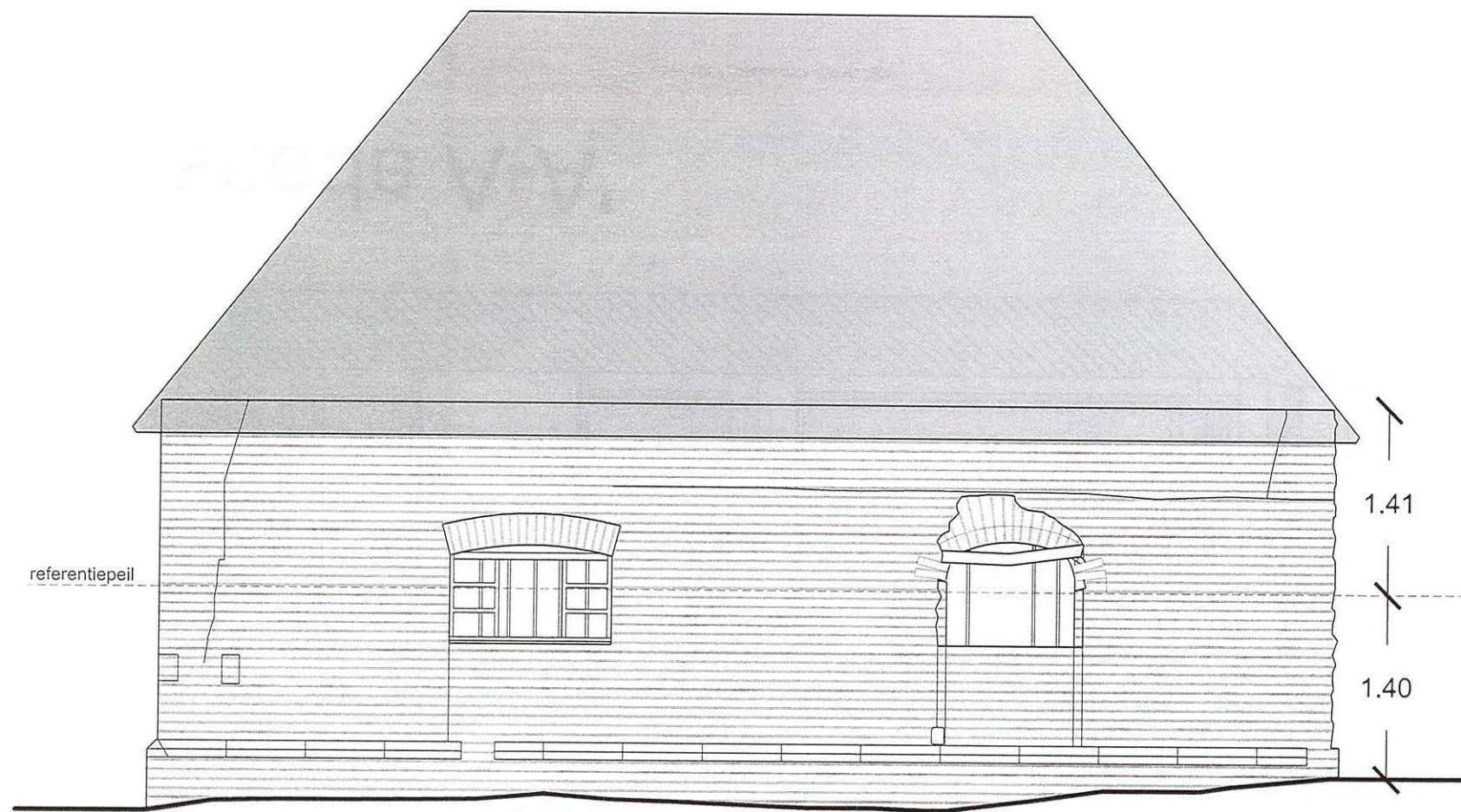
oostgevel

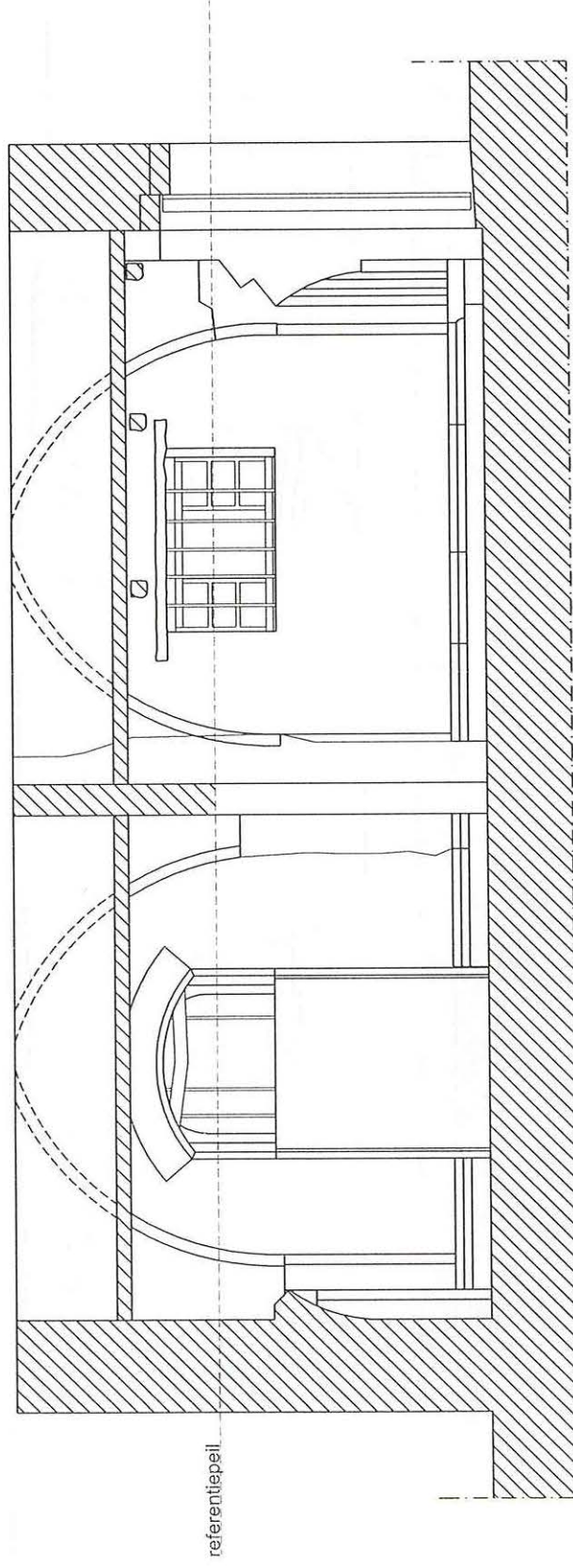
zuidgevel

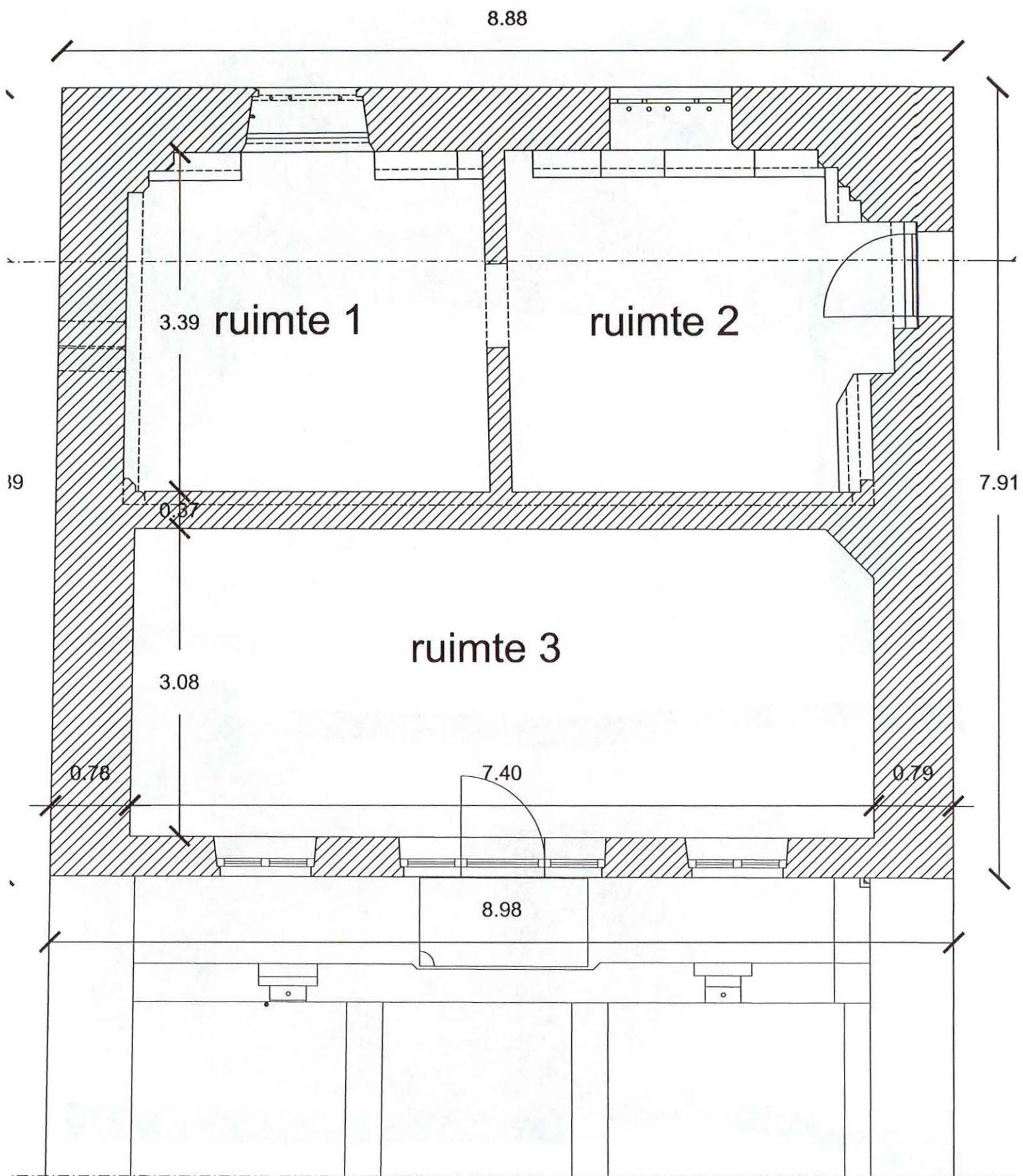
westgevel

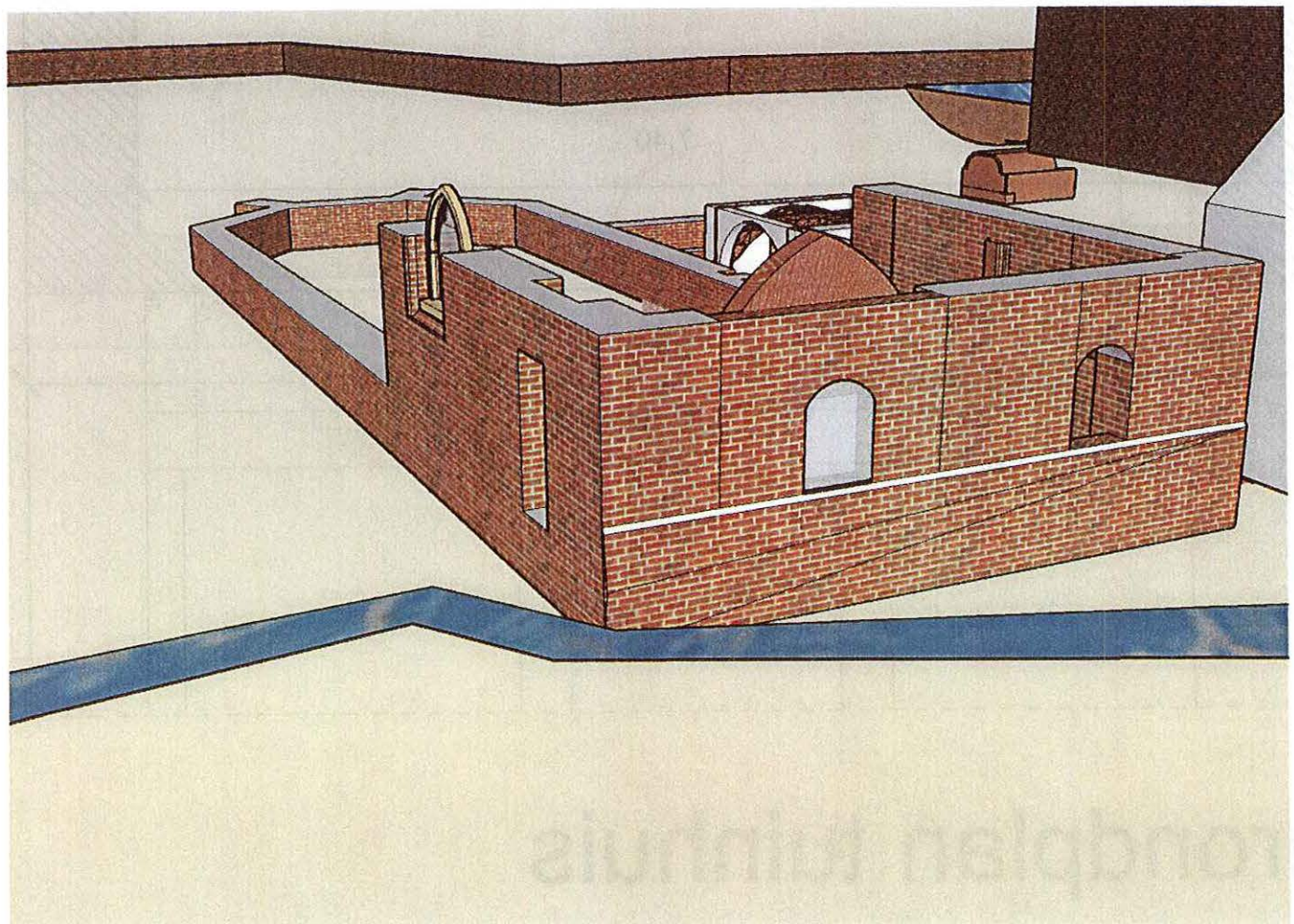
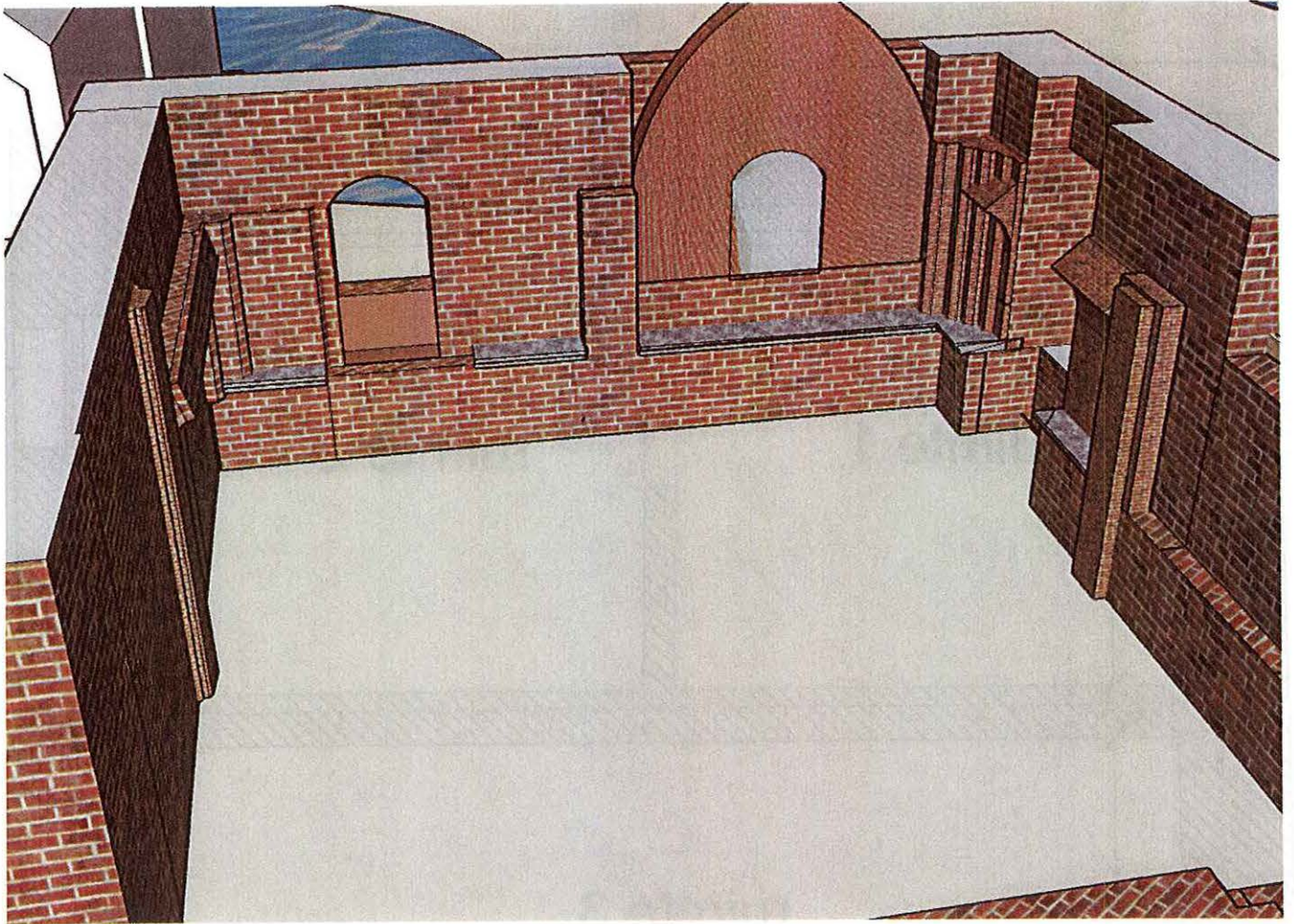
snede A-A'

grondplan tuinhuis

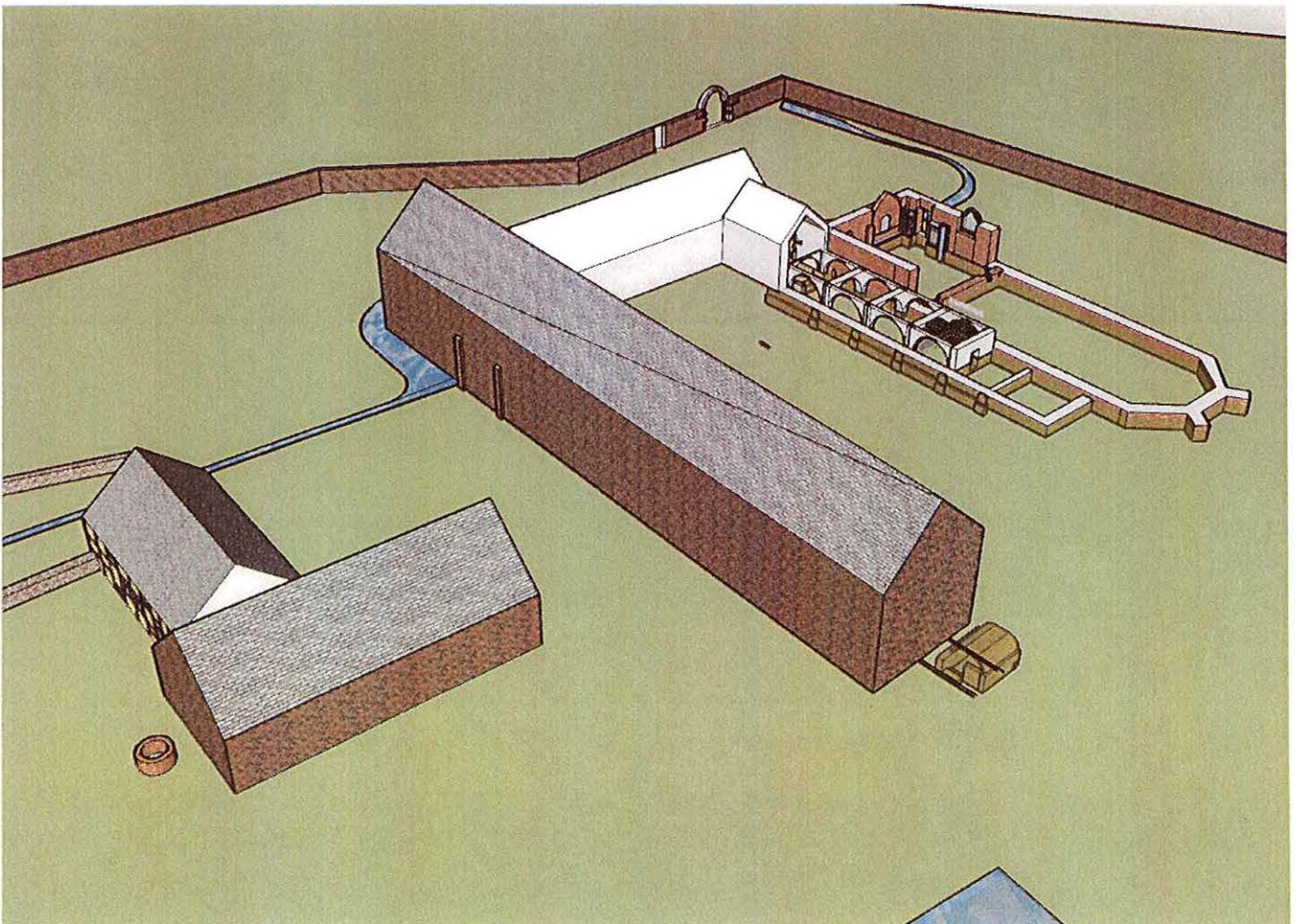
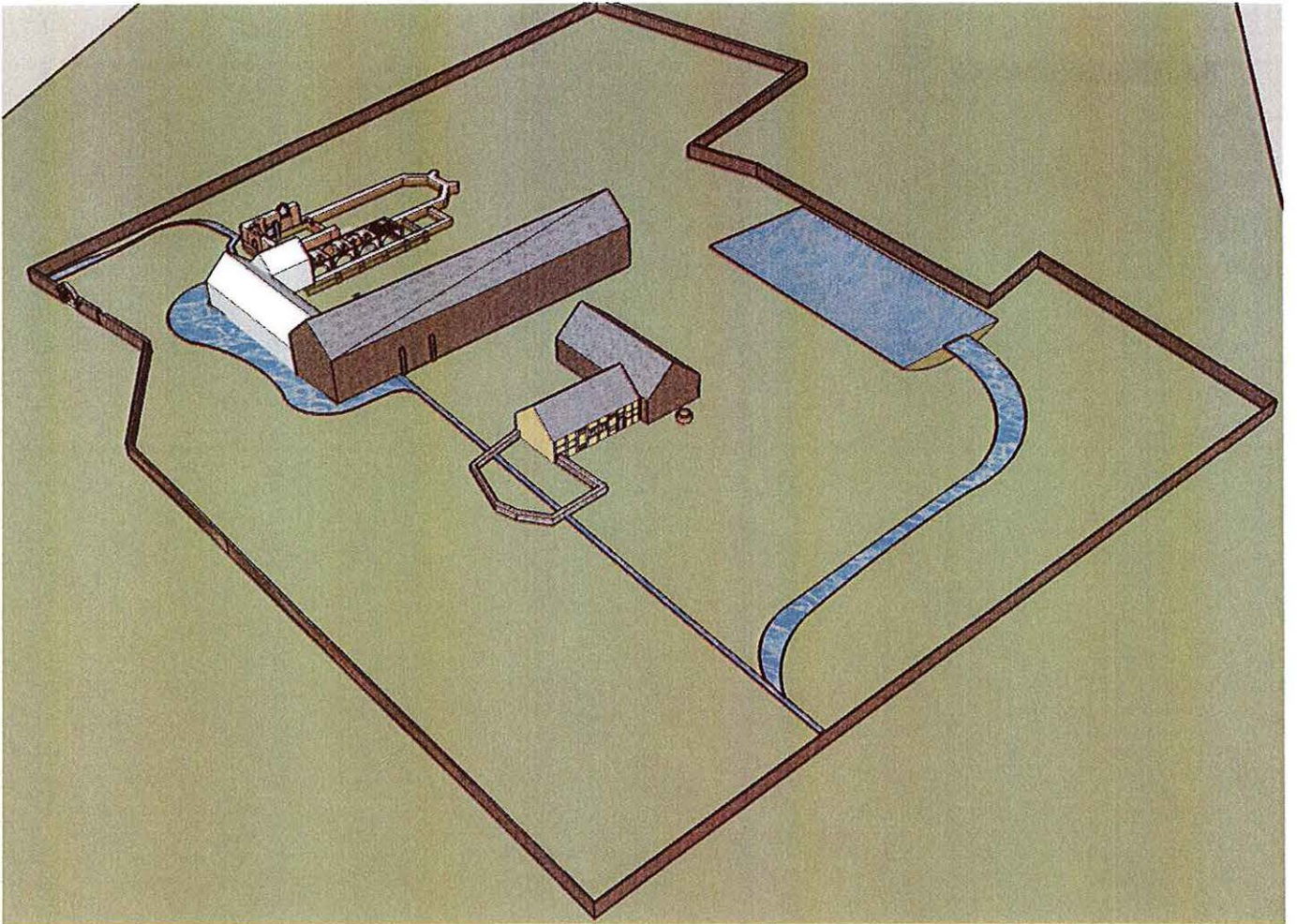

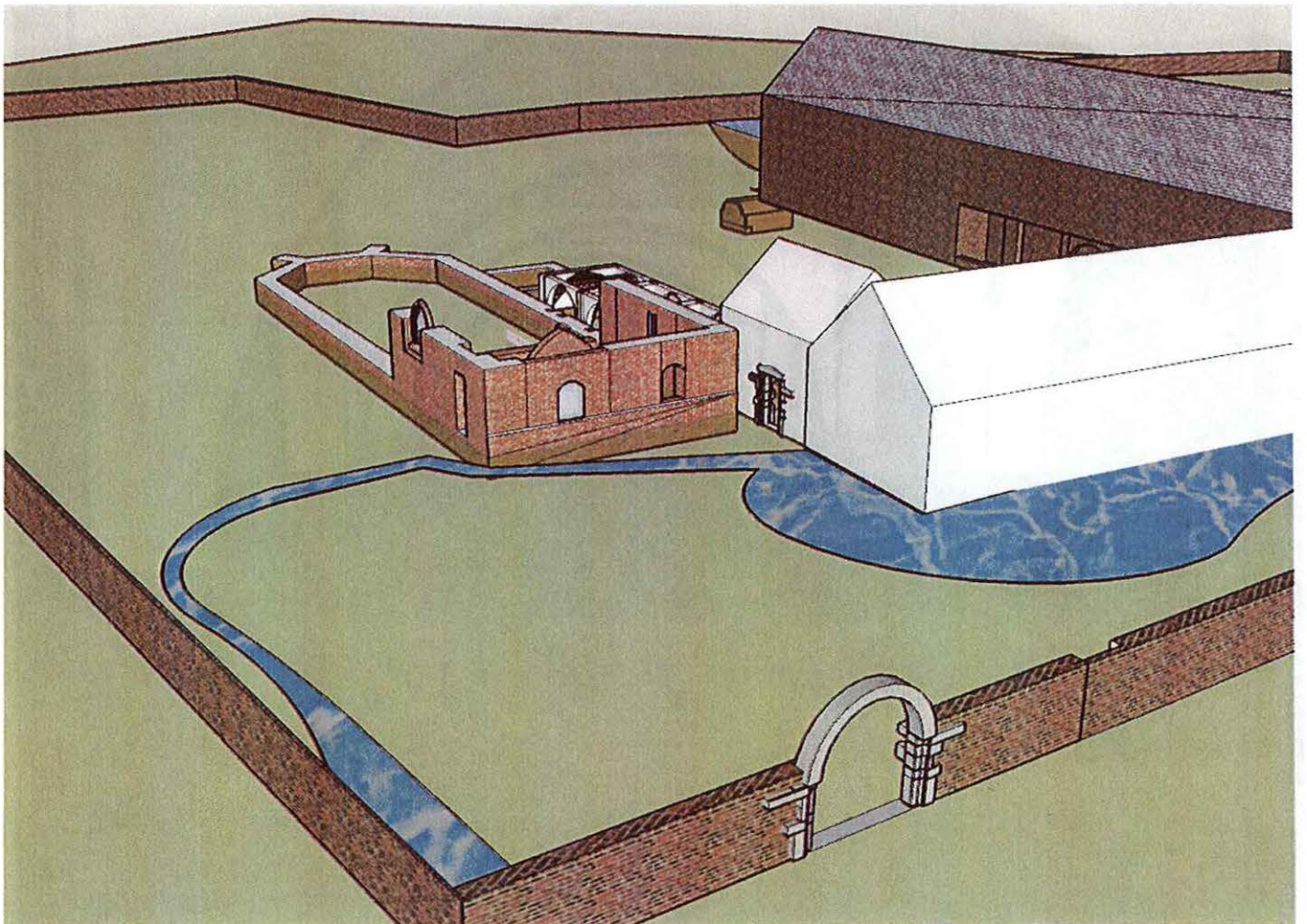
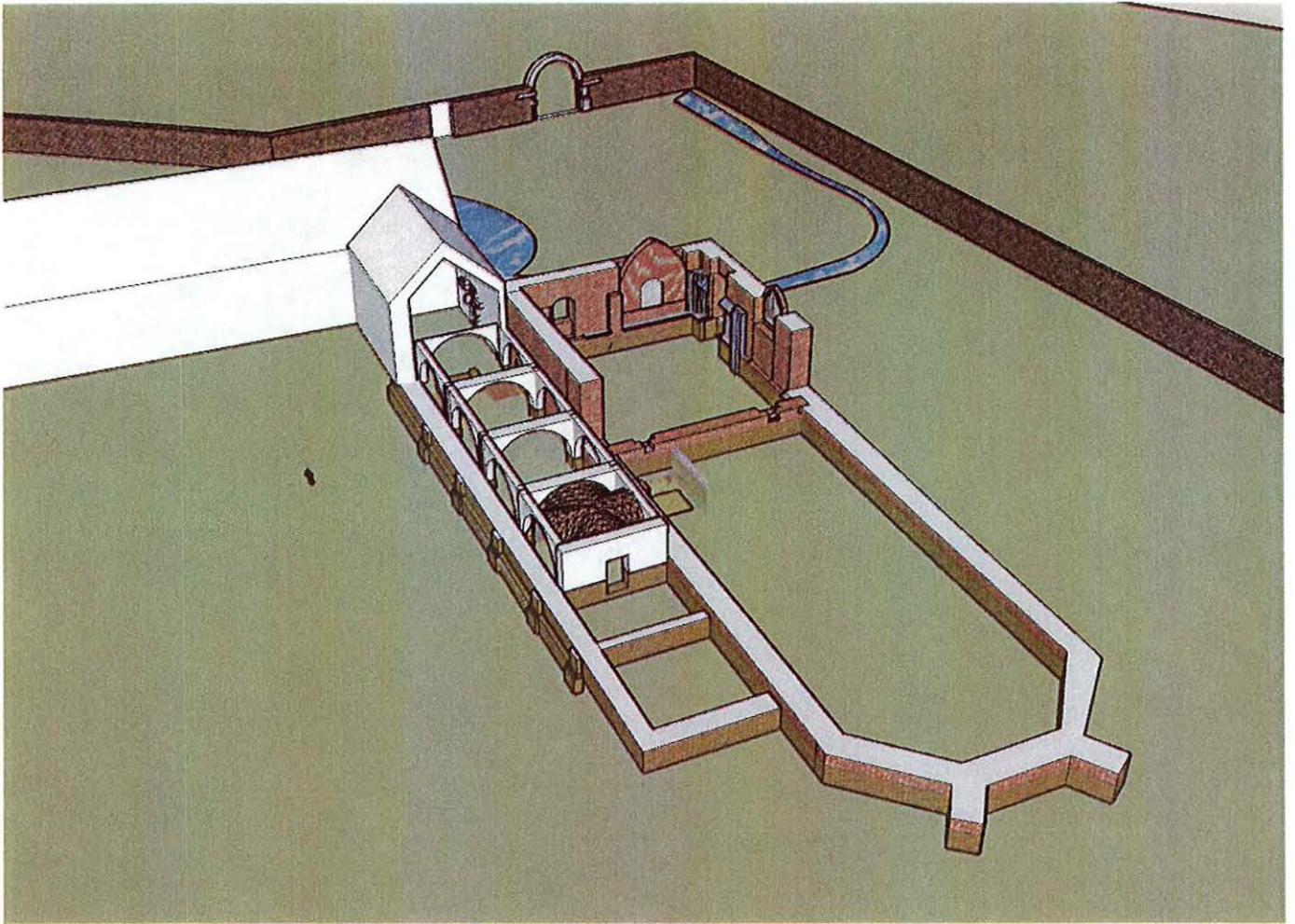

Reconstructieschetsen

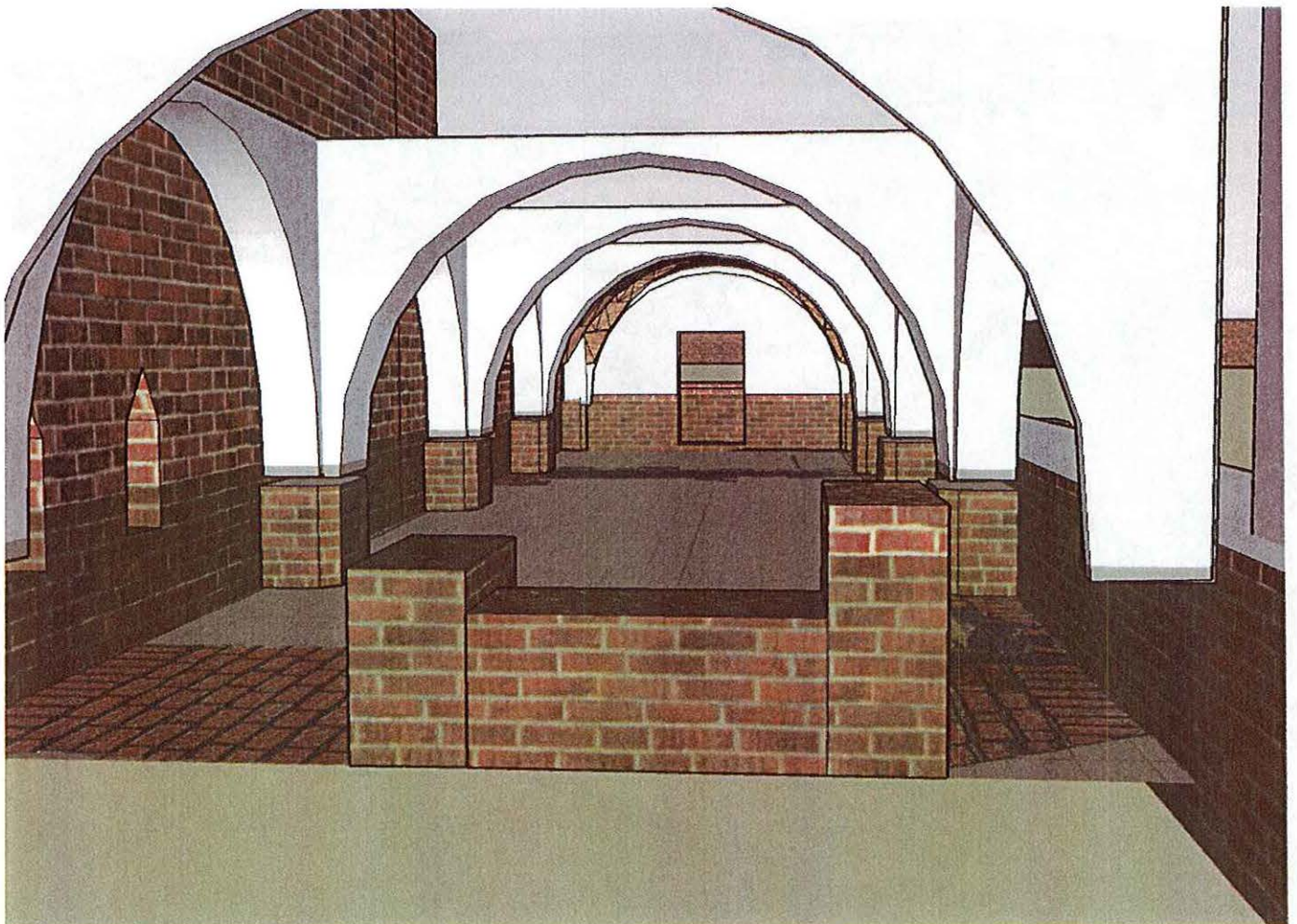
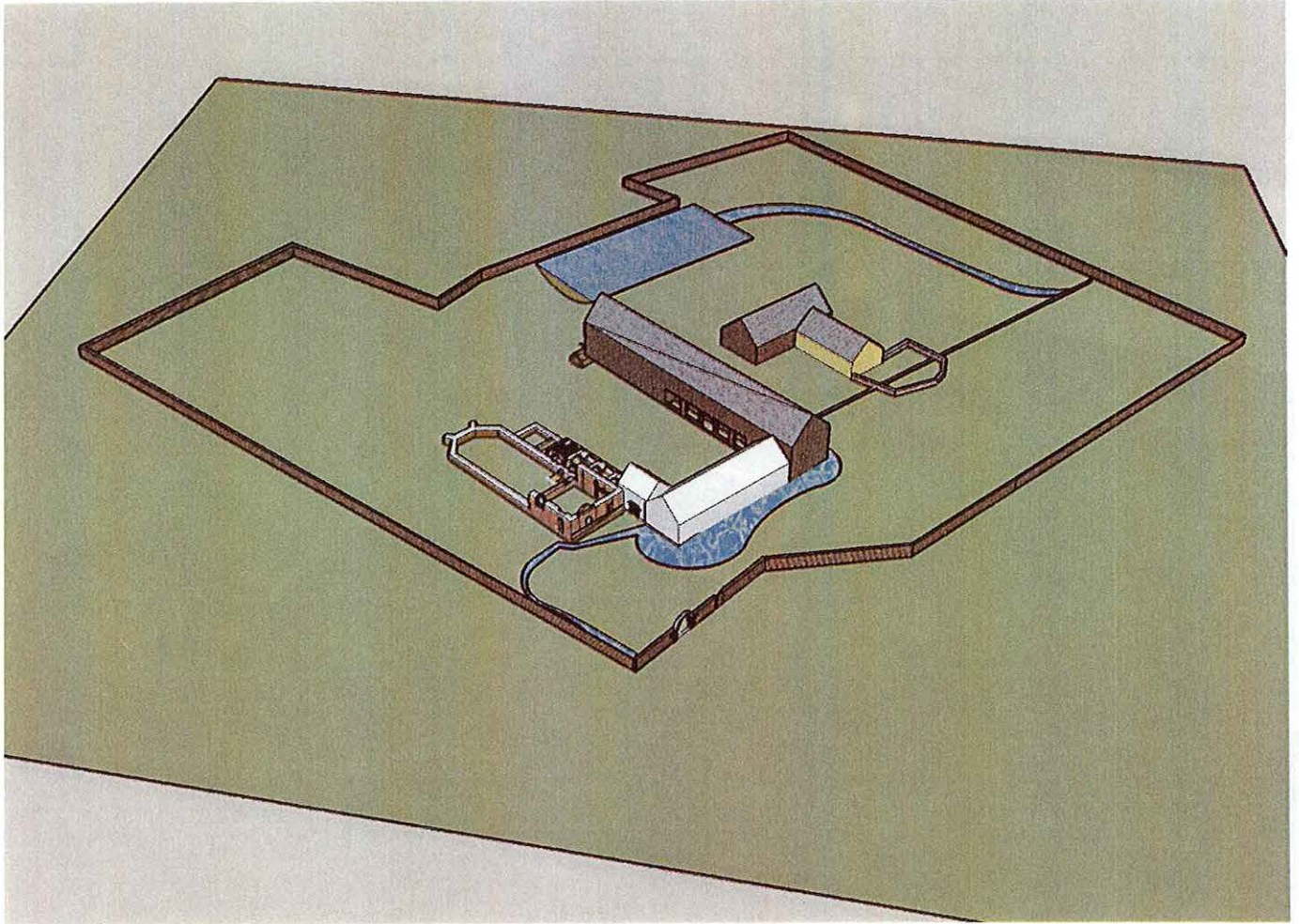

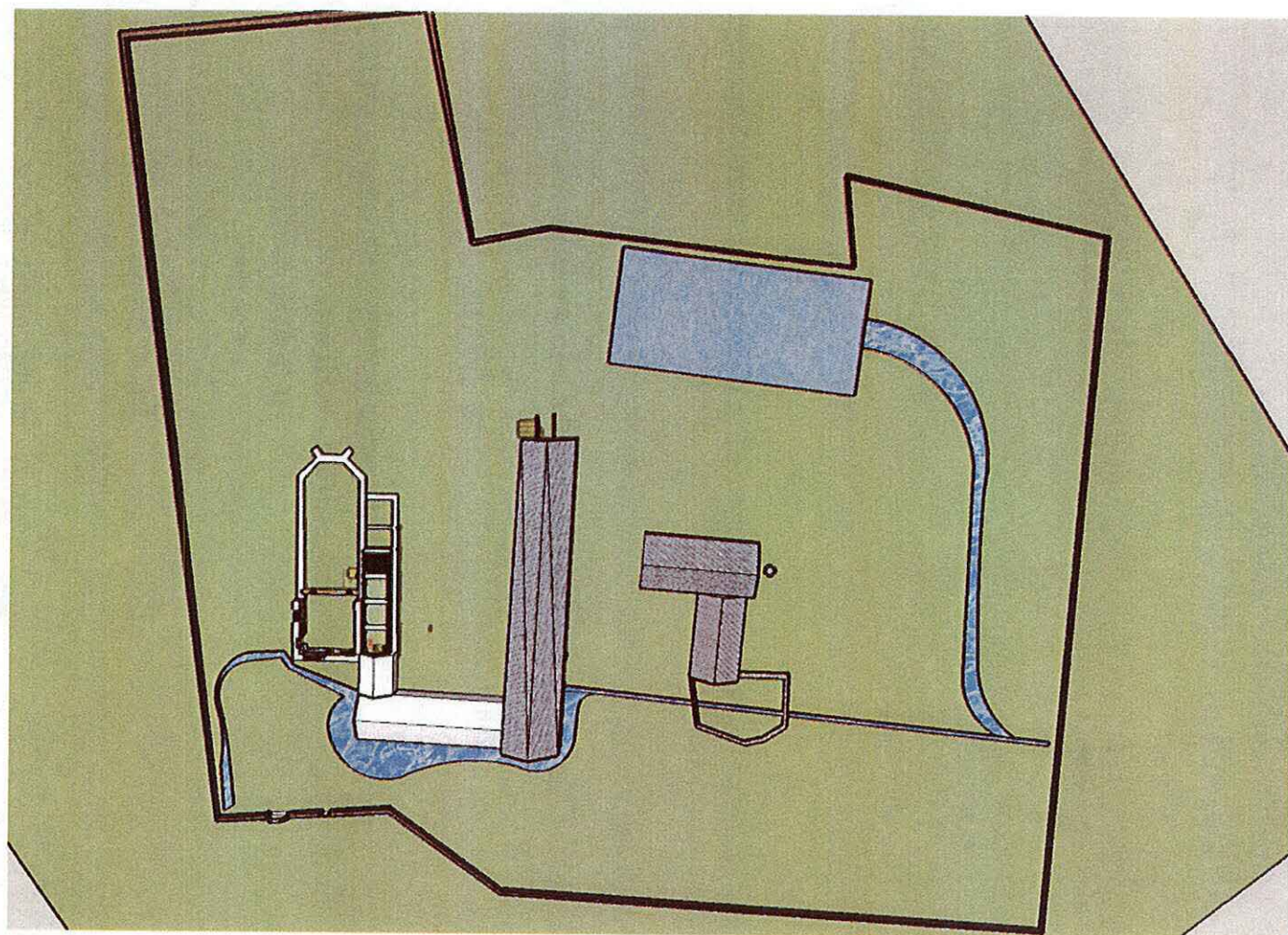

Een uitgave van de Stedelijke Erfgoedraad
en het Stadsbestuur van Bree,
Vrijthof 10, 3960 Bree,
Samenstelling: Rik van de Konijnenburg
met een bijdrage van Michiel Verweij.

Bree, 28 oktober 2007

Bree, 28 oktober 2007

[illegible]

precipiente. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴

1000 jaar BREE Breedvoerig herdacht

**Tentoonstelling
Stadhuis – Bree,
28 oktober – 18 november 2007**

